

ИНВЕСТИТОР:

МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА

ЛОКАЦИЈА:

ОПШТИНА ОХРИД, ОПШТИНА СТРУГА И ОПШТИНА ДЕБРЦА

ПРЕДМЕТ:

**ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА
ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО
ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028**

ТЕХНИЧКИ БРОЈ:

ГТ-103/12/2019

СКОПЈЕ, ДЕКЕМВРИ 2019

ул. „Дрезденска“ бр. 52, 1000 Скопје
Република Северна Македонија

тел: 02 3066 816 | 02 3066 833
факс: 02 3066 828

web: www.gim.com.mk
e-mail: gim@gim.com.mk

Нарачател	Министерство за Култура	
Број на договор	наш бр.0902-1790/2 ваш бр.46-12124/17 од 17.12.2018 и Анекс договорот наш бр.0905-917/6 од 18.09.2019 г. и ваш бр.47-10383/1 од 17.09.2019 г.	
Место	ОПШТИНА ОХРИД, ОПШТИНА СТРУГА И ОПШТИНА ДЕБРЦА	
Содржина	ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028	
Изготвувачи на Извештајот	МАРТИНА БЛИНКОВА ДОНЧЕВСКА дипл. еколог <i>Потврда бр. 12-770/4 издадена од МЖСПП на ден 08.02.2017год.</i> М-р СУЗАНА КАСОВСКА ГЕОРГИЕВА дипл. арх. и ист. на уметност	
Внатрешна контрола	М-р ГАБРИЕЛА ДУДАНОВА ЛАЗАРЕВСКА , дипл.инж.технолог <i>Потврда бр. 12-770/8 издадена од МЖСПП на ден 08.02.2017год</i>	
Соработници	АЛЕКСАНДРА ТРАЈКОВСКА , дипл.архитект М-р МАРИО БАТКОСКИ , дипл.архитект Д-р ЛИДИЈА РОБЕВА ЧУКОВСКА , советник конзерватор ИВИЦА АНДОВ , дипл.геолог ВЕСНА МИЛАНОВИЌ дипл.менаџер за еколошки ресурси ЕЛЕНА НИКОЛОВСКА ,дипл.инж.заш.жив.средина	
Завод за Геотехника	Датум:	ДЕКЕМВРИ 2019
	Технички број на Извештај:	ГТ-103/12/2019

Директор за продажба	Генерален директор
Ацо Велевски, дипл.град.инж.	Влатко Иванов, дипл. маш. инж.

Број: 0809-50/150120190044929

Датум и време: 27.8.2019 г. 12:15:17

ПОТВРДА
за регистрирана дејност

ТЕКОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	4067533
Назив:	Градежен институт МАКЕДОНИЈА АД-Скопје
Седиште:	ДРЕЗДЕНСКА бр.52 СКОПЈЕ - КАРПОШ, КАРПОШ

ПОДАТОЦИ ЗА РЕГИСТРИРАНА ДЕЈНОСТ	
Предмет на работење:	Регистрирана е општа клаузула за бизнис
Приоритетна дејност/ главна приходна шифра:	71.12 - Инженерство и со него поврзано техничко советување
Други дејности во внатрешниот промет:	Нема
Евидентирани дејности во надворешниот промет:	Има
Одобренија, дозволи, лиценци, согласности:	<p>Лиценца за вршење на енергетска контрола од Министерство за економија на Република Македонија бр.12-440/2 од 23.01.2015 година.</p> <p>Лиценца А за проектирање на градби од прва категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број П.003/А од 12.02.2016 година, со важност до 12.02.2023 година.</p> <p>Лиценца А за изведувач на градби од прва категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број И.002/А од 12.02.2014 година, со важност до 12.02.2021 година.</p> <p>Лиценца А за ревизија на проектна документација од прва категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број Р.014/А од 26.01.2017 година, со важност до 26.01.2024 година.</p> <p>Лиценца А за надзор на изградбата на градби од прва категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број Н.001/А од 12.02.2016 година, со важност до 12.02.2023 година.</p> <p>Лиценца Б за проектирање на градби од втора категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број П.006/Б од 12.02.2016 година, со важност до 12.02.2023 година.</p>

Лиценца Б за изведувач на градби од втора категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број И.002/Б од 12.02.2014 година, со важност до 12.02.2021 година.

Лиценца Б за надзор на изградбата на градби од втора категорија од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број Н.001/Б од 12.02.2016 година, со важност до 12.02.2023 година.

Лиценца за управител на градба од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број 018 од 05.02.2015 година, со важност до 05.02.2022 година.

Лиценца за изработување на урбанистички планови од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија број 0065 од 28.02.2013 година, со важност до 28.02.2023 година.

Овластување за изработка на геолошка документација, изведување и надзор на геолошки истражувања број 11 од Министерство за економија на Република Македонија од 27.03.2015 година.

Овластување за изработка на рударски проекти за површинска и подземна експлоатација, преработка на минерални сировини и други рударски проекти од областа на рударството број 4 од Министерство за економија на Република Македонија од 17.04.2015 година.

Сертификат за акредитација на Лабораторија за испитување на градежни материјали Бр.ЛТ 014 од Институт за акредитација на Република Македонија од 03.07.2017 година, со важност до 02.07.2021 година.

Сертификат за Систем за Управување според ЕН ИСО 9001:2015 од ТИВ АВСТРИЈА ЦЕРТ ГМБХ, Сертификат бр.20100151436369, валиден до 30.06.2018 година.

Сертификат за Систем за Управување според ЕН ИСО 14001:2015 од ТИВ АВСТРИЈА ЦЕРТ ГМБХ, Сертификат бр.20104141412095, валиден до 29.12.2020 година.

Сертификат за Систем за Управување според ОХСАС 18001:2015 за проектирање и надзор на реализација на проекти, вршење на поправка и санирање на различни градежни објекти, проверка на материјали, тестирање и геотехнички и сертификациско тело, од ТИВ АВСТРИЈА ЦЕРТ ГМБХ, Сертификат бр.20116131319723, валиден до 23.05.2019 година.

Решение број 01-975/2 од 19.07.2016 година од Инженерска Комора на Црна Гора за заверување на Лиценца број П.003/А од 12.02.2016 година, издадена од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија, за изработка на проекти за архитектура на објекти, проекти за внатрешна архитектура, проекти за внатрешни инсталации на водовод и канализација, проекти за уредување на теренот, проекти за градежни конструкции за објекти на високоградба, објекти за сообраќај, објекти на хидротехника, мостови и тунели и проекти за електро-инсталации со јака струја.

Решение број 01-1204/2 од 28.09.2016 година од Инженерска Комора на Црна Гора за заверување на Лиценца број П.003/А од 12.02.2016 година, издадена од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија, за изработка на проекти за машински инсталации, уреди и постројки, проекти за противпожарна заштита и проекти за заштита при работа, објекти од хидротехника и објекти за сообраќај и проекти за заштита на животната средина.

Решение број 01-1280/3 од 19.10.2016 година од Инженерска

Комора на Црна Гора за заверување на Лиценца број П.003/А од 12.02.2016 година, издадена од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија, за изработка на геотехнички проекти. Решение број 01-960/2 од 31.08.2017 година од Инженерска Комора на Црна Гора за заверување на Лиценца број П.003/А од 12.02.2016 година, издадена од Министерство за транспорт и врски на Република Македонија, за изработка на градежни проекти за објекти од хидротехника и објекти за сообраќај и проекти за заштита на животната средина.

-Изведување на градежни,градежно-занаетчиски,рударски,хидротехнички и други слични работи и работи на внатрешно уредување и декорација;-Изведување на инсталациони,монтажни и демонтажни работи на одржување и ремонт на индустриски и други постројки;-Изградба на комплетни објекти и испорака на опрема,делови и материјали и на технолошки линии и други компоненти;-Организација на изградба на комплетни објекти(инженеринг),изведувачки инженеринг и советодавен(консалтинг)инженеринг;-Стручно-технички надзор над изведувањето на инвестиционите работи во странство и над изградба на инвестициони објекти;-Одржување и ремонт на изградени објекти и испитување на опрема;-Обука на работници,пренос на знаење и искуства и организирање на производство во изградени објекти;- Надворешна трговија со прехранбени производи

Надворешна трговија со непрехранбени производи,-Продажба на стики во консигнациони складови-Други работи на изведување на инвестициони работи во странство;- Малограничен промет со Р.Србија,Црна Гора,Бугарија,Албанија и Грција;-Застапување и посредување во прометот на стоки и услуги;- Реекспорт;-Превоз на стоки во меѓународен друмски сообраќај;-Изведување градежни работи во странство;-Застапување на странски фирми.

Изработка на експертиза и студии,инвестициони програми,просторни и урбанистички планови и проекти,идејни главни и детални проекти инвестиционо-техничка документација,инвестициони елборати(тендерска документација)и други инвестициони документи за објекти и работи;-Изведување на геодетски,геолошки и други истражни работи,мелирациони работи и работи на облагородување на земјиште,приведување на земјиште кон култура и комунално уредување на земјиште;изведување на градежни.градежно занаетчиски,рударски,хидротехнички и други слични работи и работи на внатрешно уредување и декорација;изведување на инсталациони,монтажни и демонтажни работина одржување и ремонт на индустриски и други постројки;изградба на комплетни објекти и испорака на опрема,делови и материјали и на технолошки линии и други компоненти;организација на изградба на комплетни објекти (инжинеринг),изведувачки инженеринг и советодавен (консалтинг) инженеринг;стручно-технички надзор над изведувањето на инвестиционите работи во странство и над изградба на инвестициони објекти;одржување и ремонт на изградени објекти и испитување на опрема;обука на работници,пренос на знаења и искуства и организирање на производство во изградени објекти;надворешна трговија со прехранбени производи;надворешна трговија со непрехранбени производи;продажба на стоки во консигнациони складови;други работи на изведување на инвестициони работи во

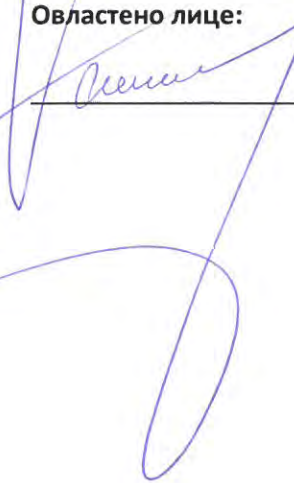
странство;малограничен промет со Р Србија,Црна
Гора,Бугарија,Албанија и Грција;застапување и посредување во
прометот на стоки и услуги,реекспорт,превоз на стоки во
меѓународен друмски сообраќај;изведување градежни работи во
странствои застапување на странски фирми;

Правна поука: Против овој реален акт може да се изјави приговор до Централниот регистар на Република Северна Македонија во рок од 8 дена од денот на приемот.

Изготвил:

Овластено лице:

_____

Врз основа на член 65 и 67 од Законот за животна средина (Сл. Весник на Р.М. бр. бр53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 48/10, 124/10 и 51/11, 123/12, 93/13 и 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18), и склучениот Договор наш бр.0902-1790/2 ваш бр. бр.46-12124/17 од 17.12.2018 и Анекс договорот наш бр.0905-917/6 од 18.09.2019 г. и ваш бр.47-10383/1 од 17.09.2019 г., а согласно член 59 од Статутот на Градежен Институт „Македонија“ А.Д. – Скопје, Генералниот Директор го донесе следното:

РЕШЕНИЕ

За назначување на Одговорни Експерти за стратегиска оцена на животна средина по Договор наш бр.0902-1790/2 ваш бр. бр.46-12124/17 од 17.12.2018 и Анекс договорот наш бр.0905-917/6 од 18.09.2019 г. и ваш бр.47-10383/1 од 17.09.2019 г. за изработка на :

ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028

Документација ќе биде изработена од вработени во Градежен Институт „Македонија“ А.Д. – Скопје, во следниот состав:

Одговорен експерт за стратегиска оцена на животната средина:

- **МАРИНА БЛИНКОВА ДОНЧЕВСКА**, дипл.еколог *Потврда бр. 12-770/4 од 08.02.2017год.*
- **М-р СУЗАНА КАСОВСКА ГЕОРГИЕВА** дипл.ист.на ум. и археолог

Внатрешна контрола:

- **м-р ГАБРИЕЛА ДУДАНОВА ЛАЗАРЕВСКА**, дипл.инж.технолог *Потврда бр. 12 770/8 од 08.02.2017год.*

Соработници:

- **АЛЕКСАНДРА ТРАЈКОВСКА**, дипл.архитект
- **М-р МАРИО БАТКОСКИ**, дипл.архитект
- **Д-р ЛИДИЈА РОБЕВА ЧУКОВСКА**, советник конзерватор
- **ИВИЦА АНДОВ**, дипл.геолог
- **ВЕСНА МИЛАНОВИЌ** дипл.менаџер за еколошки ресурси
- **ЕЛЕНА НИКОЛОВСКА**,дипл.инж.заш.жив.средина

Горе именуваните ќе бидат ангажирани до целосно завршување на документација согласно склучениот договор и проектната задача вид на работа.

Ова решение стапува на сила со денот на неговото донесување и доставување до именуваните.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Согласно Законот за животна средина и склучениот Договор бр. наш бр.0902-1790/2 ваш бр. бр.46-12124/17 од 17.12.2018 и Анекс договорот наш бр.0905-917/6 од 18.09.2019 г. и ваш бр.47-10383/1 од 17.09.2019 г консултантите се обврзуваат да го изработат извештајот стручно и квалитетно и се одговорни за усогласеноста на Планот и извештајот , за што се донесе решение како во диспозитивот.

Доставено до:

- Инвеститорот
- Завод за Геотехника
- Именуваните
- Сектор за правни работи и човечки ресурси
- Архива

Градежен Институт „МАКЕДОНИЈА“ А.Д. - Скопје

Генерален Директор
Влатко Иванов, дипл.маш.инж

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Број 12-770/4
Датум: 08.02.2017 година

У В Е Р Е Н И Е

за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

Блинкова Иван Мартина родена на 01.10.1987 година во Скопје, дипломирала на ден 08.03.2011 на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје на Природно-математички факултет, го положи стручниот испит за стратегиска оцена на животната средина на ден 31.01.2017 година и се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина и ги исполнува условите утврдени во член 85 став 2 од Законот за животна средина, а со тоа се стекнува со право да биде вклучена во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер
Bashkim Ameti

М.П

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Број 12-770/8
Датум: 08.02.2017 година

У В Е Р Е Н И Е

за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

Дуданова-Лазаревска Костадин Габриела родена на 11.04.1969 година во Веница, дипломирала на ден 26.03.1993 на Текстилно-технолошкиот факултет во Загреб, го положи стручниот испит за стратегиска оцена на животната средина на ден 31.01.2017 година и се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина и ги исполнува условите утврдени во член 85 став 2 од Законот за животна средина, а со тоа се стекнува со право да биде вклучена во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер
Bashkim Ameti

М.П

СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА
ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ЗА

Планот за
управување со
природно и
културно
наследство во

ОХРИДСКИОТ
РЕГИОН

Предговор

Во процесот на донесување на стратешки плански документи, задолжително се изработува извештај за Стратегиската оцена на животната средина чија цел е предвидување на можните влијанија како и превентивни мерки кои овозможуваат заштита на животната средина и здравјето на луѓето.

Оваа нацрт Стратегиска Оцена на животната средина се спроведува врз основа на склучениот Договор помеѓу Градежен Институт “Македонија” АД Скопје со бр.0902-1790/2 и Министерство за култура со бр.46-12124/17 од 17.12.2018 г., како и Анекс договорот со бр.0905-917/6 од 18.09.2019 г. (Градежен Институт “Македонија” АД Скопје) и бр.47-10383/1 од 17.09.2019 г.,(Министерство за култура) за подготовка и изработка на нацрт извештај за Стратегиска Оцена на животната средина од спроведување на Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион 2018-2027 година. Бидејќи временскиот период на носење на Планот се измени од 2018-2027г. на 2019-2028г., затоа и Стратегиска Оцена на животната средина се изработува за Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година.

Изработката на извештајот е согласно обврската на Изготвувачот на планскиот документ за спроведување на постапка за стратешка оцена на животната средина и врз животот и здравјето на луѓето, дадена во глава X (Оцена на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина) од Законот за животна средина.

Согласно точка 17 член 3 од Уредбата за стратегии, планови програми, вклучувајќи и нивните промени, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето, Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион за период 2019-2028 година е плански документ за кој задолжително се врши стратешка оцена на влијанија. Целта на овој извештај е да изврши идентификација и анализа на влијанијата врз животната средина од имплементацијата на предвидениот плански документ уште во фазата на неговата подготовка и да предложи соодветни мерки за спречување, контрола и/или компензација на влијанијата. Дополнително, изработка на оваа СОЖС претставува и препорака која произлегува од Извештајот на реактивната мисија на УНЕСКО во Охридскиот Регион во 2017 година.

Извештајот е изработен согласно содржината пропишана во Уредбата за содржина на извештајот за стратешка оцена на животната средина (Сл. весник на РМ бр.153 од 20.12.2007 год.).

Одговорни за изработката на Извештајот за стратешка оцена на животната средина се:

Мартина Блинкова Дончевска, дипл.еколог Експерт за СОЖС со Потврда бр. 12-770/4 издадена од МЖСПП на ден 08.02.2017год.

М-р Сузана Касовска Георгиева, дипл. археолог и историчар на уметност

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД.....	8
1.1 СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА - ДЕФИНИЦИЈА И НАМЕНА	8
1.2 КООРДИНАЦИЈА ПОМЕГУ ПЛАНОТ И СОЖС.....	8
1.3 ПРОЦЕС НА СОЖС.....	10
2. РЕЗИМЕ НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ И РИЗИЦИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ	12
2.1 ПРЕГЛЕД НА СОДРЖИНАТА НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ	12
2.1.2 КРИТЕРИУМИ ЗА ВПИШУВАЊЕ НА ОХРИДСКИ РЕГИОН НА ЛИСТАТА НА СВЕТСКОТО НАСЛЕДСТВО.....	13
2.1.3 ИСКЛУЧИТЕЛНА УНИВЕРЗАЛНА ВРЕДНОСТ.....	13
2.1.4 ВРЕДНОСТИ	13
2.1.5 ЗОНИРАЊЕ И ЗАШТИТНИ МЕРКИ ВО ГРАНИЦИТЕ НА ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН	15
2.2 ЦЕЛИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ.....	19
2.3 РИЗИЦИ ДЕФИНИРАНИ ВО ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ.....	20
2.3.1 УТВРДЕНИ РИЗИЦИ И ПРЕПОРАКИ ОД ИЗВЕШТАЈОТ НА РЕАКТИВНАТА МИСИЈА НА УНЕСКО, КАКО И КЛУЧНИ ОДРЕДБИ ОД ОДЛУКАТА НА КОМИТЕТОТ ЗА СВЕТСКО НАСЛЕДСТВО (41СОМ 7В.34, ДОНЕСЕНА ВО КРАКОВ, ПОЛСКА, ВО ЈУЛИ 2017 ГОДИНА)	20
2.3.2 РИЗИЦИ СПОРЕД КЛАСИФИКАЦИЈАТА НА МЕЃУНАРОДНИОТ СОЈУ ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА (IUCN) И ГЛОБАЛНАТА МЕЃУНАРОДНА ОЦЕНКА НА ВОДИТЕ (GIWA).....	23
2.3.3 ФАКТОРИ КОИ ГО ЗАГРОЗУВААТ КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО И УРБАНИСТИЧКО АРХИТЕКТОНСКИТЕ ВРЕДНОСТИ.....	36
2.3.4 УРБАНИЗАЦИЈА, И БЕСПРАВНО ИЗГРАДЕНИ НЕЛЕГАЛНИ ГРАДБИ.....	38
2.3.5 НОВО ИЗГРАДЕНИ ОБЈЕКТИ ВО СТАРИТЕ ГРАДСКИ ЈАДРА	41
2.3.6 КУМУЛАТИВНИ ВЛИЈАНИЈА.....	43
3. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА РЕГИОНОТ.....	72
3.1 МЕСТОПОЛОЖБА.....	72
3.2 ГРАНИЦИ НА ПОДРАЧЈЕТО	72
3.3 СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКА ОСНОВА	74
3.3.1 ОСНОВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСЕЛЕНИЕТО.....	74
3.3.2 УРБАНИСТИЧКО И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ	77
3.4 СОСТОЈБА СО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	85
3.4.1 РЕЛЈЕФ.....	85
3.4.2 ГЕОЛОШКИ СОСТАВ	85
3.4.3 СЕИЗМИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ	86
3.4.4 ПЕДОЛОШКИ КАРАКТЕРИСТИКИ	86
3.4.5 КЛИМАТСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ.....	87
3.4.6 ХИДРОГРАФСКИ И ХИДРОБИОЛОШКИ КАРАКТЕРИСТИКИ	91
3.4.7 СОСТОЈБА СО ЛОКАЛИТЕТИ КОИ ПОСЕДУВААТ АТРИБУТИ НА ИСКЛУЧИТЕЛНА УНИВЕРЗАЛНА ВРЕДНОСТ НА ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО.....	95
3.4.8 СОСТОЈБА СО ЛОКАЛИТЕТИ КОИ ПОСЕДУВААТ АТРИБУТИ НА ИСКЛУЧИТЕЛНА УНИВЕРЗАЛНА ВРЕДНОСТ НА КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО.....	98
3.5 УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	105
3.5.1 ВОДНИ РЕСУРСИ И УПРАВУВАЊЕ СО ВОДИТЕ	105
3.5.2 УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХОТ.....	106
3.5.3 УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД.....	107
3.5.4 УПРАВУВАЊЕ СО БУЧАВА.....	109
3.5.5 КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО.....	111
3.5.6 ТУРИЗАМ.....	112

3.5.7	УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО	113
3.5.8	УПРАВУВАЊЕ СО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	115
3.5.9	КОМИСИЈА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН	116
4.	КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧАЈНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПЛАНОТ	118
4.1	СОСТОЈБА СО ЛОКАЛИТЕТИ КОИ ПОСЕДУВААТ АТРИБУТИ НА ИСКЛУЧИТЕЛНА УНИВЕРЗАЛНА ВРЕДНОСТ НА ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО	118
4.2	СОСТОЈБА СО ЛОКАЛИТЕТИ КОИ ПОСЕДУВААТ ИСКЛУЧИТЕЛНА УНИВЕРЗАЛНА ВРЕДНОСТ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ...	121
5.	ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ.....	124
5.1	НАЦИОНАЛНИ ЗАШТИТЕНИ ПОДРАЧЈА	124
5.2	МЕЃУНАРОДНИ ЗАШТИТЕНИ И ПРОГЛАСЕНИ ПОДРАЧЈА	124
5.2.1	ЕКОЛОШКИ МРЕЖИ.....	124
6.	ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ОБЕМ НА СОЖС.....	133
6.1	ПОСТАВУВАЊЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА ПЛАНОТ	133
6.1.1	АНАЛИЗА НА ЦЕЛИ НА ПЛАНОТ.....	134
6.2	ПОСТАВУВАЊЕ НА ЦЕЛИ НА СОЖС.....	134
6.3	ТЕСТИРАЊЕ НА ПД ВО ОДНОС НА ЦЕЛИТЕ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	137
6.3.1	СПОРЕДБА ПОМЕЃУ ЦЕЛИТЕ НА ПЛАНОТ И СОЖС	137
6.3.2	АКЦИСКИ ПЛАН НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ	149
7.	АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВНИТЕ РЕШЕНИЈА	160
7.1	ВОВЕД	160
7.2	СЦЕНАРИО „БЕЗ ПРОМЕНИ“	160
7.3	АЛТЕРНАТИВНИ РЕШЕНИЈА ЗА ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ.....	161
7.3.1	РАЗГЛЕДУВАНИ АЛТЕРНАТИВИ НА АВТОПАТ, ЖЕЛЕЗНИЦА, ДАЛЕКУВОД	161
7.4	РАЗГЛЕДУВАНИ АЛТЕРНАТИВИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА СОСТОЈБАТА СО КОЛЕКТОРСКИОТ СИСТЕМ	167
7.5	АЛТЕРНАТИВНИ ПРИОДИ ЗА ДОПРЕЦИЗИРАЊЕ НА ГРАНИЦИТЕ НА ТАКАНАРЕЧЕНАТА КОНТАКТНА ЗОНА.....	170
	Една од алтернативите е и со оваа зона да се вклучат подрачјата кои претставуваат дел од еден биосферен регион (УНЕСКО подрачје од програмата Човек и биосфера).	170
7.5.1	АЛТЕРНАТИВА 1: ГРАНИЦА НА КОНТАКТНАТА ЗОНА ИДЕНТИЧНА СО ГРАНИЦАТА НА ПРЕОДНАТА ЗОНА НА БИОСФЕРНИОТ РЕЗЕРВАТ ОХРИД-ПРЕСПА	171
7.5.2	АЛТЕРНАТИВА 2: ГРАНИЦА НА КОНТАКТНАТА ЗОНА ПОМАЛА ОД КОНТАКТНАТА ЗОНА НА БИОСФЕРНИОТ РЕЗЕРВАТ ОХРИД-ПРЕСПА НО СО ВКЛУЧЕНО ПРЕСПАНСКО ЕЗЕРО.....	172
7.5.3	АЛТЕРНАТИВА 3: ГРАНИЦА НА КОНТАКТНАТА ЗОНА ПОМАЛА ОД КОНТАКТНАТА ЗОНА НА БИОСФЕРНИОТ РЕЗЕРВАТ ОХРИД-ПРЕСПА БЕЗ ДА СЕ ВКЛУЧИ ПРЕСПАНСКОТО ЕЗЕРО	173
8	<u>ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА.....</u>	175
8.1	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КВАЛИТЕТОТ НА ВОЗДУХОТ	177
8.2	ВЛИЈАНИЈА ВРЗ КВАЛИТЕТ И КВАНТИТЕТ НА ВОДИТЕ	178
8.3	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ПОЧВАТА	179
8.4	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ПРЕДЕЛОТ	179
8.5	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ СОЦИО-ЕКОНОМСКАТА СОСТОЈБА	180
8.6	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКОВОТО ЗДРАВЈЕ	181
8.7	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	182
8.8	ВЛИЈАНИЕ ВРЗ БИОДИВЕРЗИТЕТОТ (ФЛОРА И ФАУНА)	182
8.9	ВЛИЈАНИЈА ПОВРЗАНИ СО УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД.....	184
8.10	ВЛИЈАНИЕ ОД БУЧАВА	185
8.11	КУМУЛАТИВНИ ВЛИЈАНИЈА	185
8.12	ВЛИЈАНИЈА ОД НЕСРЕЌИ И ХАВАРИИ	186
8.13	ПРЕКУГРАНИЧНИ ВЛИЈАНИЈА	186
9	<u>МЕРКИ И ПРЕПОРАКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И НЕУТРАЛИЗИРАЊЕ НА НЕГАТИВНИТЕ ВЛИЈАНИЈА</u>	188
9.1	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КВАЛИТЕТОТ НА ВОЗДУХОТ	189

9.2	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КВАЛИТЕТОТ НА ВОДИТЕ.....	189
9.3	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ПОЧВАТА	191
9.4	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ПРЕДЕЛОТ.....	192
9.5	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ СОЦИО-ЕКОНОМСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ	192
9.6	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКОВОТО ЗДРАВЈЕ	193
9.7	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО.....	193
9.8	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ БИОДИВЕРЗИТЕТОТ (ФЛОРА И ФАУНА).....	194
9.9	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ ОД УПРАВУВАЊЕТО СО ОТПАДОТ.....	196
9.10	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНОТО ВЛИЈАНИЕ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ ОД БУЧАВА.....	197
9.11	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА КУМУЛАТИВНИ И ПРЕКУГРАНИЧНИ ВЛИЈАНИЈА	198
9.12	МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И УБЛАЖУВАЊЕ НА ВЛИЈАНИЕ ОД ОД НЕСРЕЌИ И ХАВАРИИ.....	199
10	ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА.....	201
11	НЕТЕХНИЧКО РЕЗИМЕ	213
12	ИЗВЕШТАЈ ОД ЈАВНИ КОНСУЛТАЦИИ	222
13	КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА	256
14	ПРИЛОЗИ.....	257

Список на слики

Слика 1. Интеграција на процесите на Планот и СОЖС.....	9
Слика 2. Придобивки од СОЖС.....	11
Слика 3. Исклучителна универзална вредност на природното и културното наследство на Охридскиот регион	14
Слика 4. Заштитни зони (природно наследство).....	16
Слика 5. Заштитни зони (културно наследство)	17
Слика 6. Цели на планскиот документ	20
Слика 7. Депониран нанос на вливот на реката Сатеска и примените низ годините (сателитска снимка од Google Earth)	26
Слика 8. Водни патеки од Преспанското Езеро и дождовни води кои се сливаат од планината Галичица во	27
Слика 9. Степен на поврзаност на канализациона мрежа со Колекторски систем (извор: Студијата за прибирање на податоци за подобрување на животната средина на Охридското Езеро и техники за рехабилитација на колекторскиот систем, ЦАЈКА, 2015 година)	28
Слика 10. Изглед на Охридското Езеро кога нивото е под минимално дозволената природна кота (лево) и над максимално дозволената природна кота (десно)	31
Слика 11. Хидролошко моделирање на поплавување од површински води	32
Слика 12. Хидролошко моделирање на поплавување од подземни води (лево) и поплавување на крајбрежјето од надоѓање на Езерото (десно)	32
Слика 13. Водни патеки по Охридското езеро	35
Слика 14. Несоодветно место за застанување на пловен објект во Трпејца	36
Слика 15. Промена на користење на земјиште (Извор: www.land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover).....	39

Слика 16. Разлики во пристапот помеѓу ОВЖС и анализа на кумулативни влијанија (извор: Меѓународна финансиска корпорација (ИФЦ), 2013).....	44
Слика 17. Закани за УНЕСКО подрачјето од инфраструктурни проекти.....	47
Слика 18. Пределите во Охридски Регион (извор: Пределите во Република Македонија (Меловски, 2016)).....	57
Слика 19. Графички приказ на валоризација на предели според Студијата за геодиверзитетот и геонаследството на Република Македонија и другите компоненти на природата (биолошка и пределска разновидност), 2016 година	58
Слика 20. Визуелни аспекти	62
Слика 21. Пример за вклопување на траси на автопат и железница во пределот во Франција	63
Слика 22. Просторна разместеност на подрачјата во Република Македонија кои имаат висок капацитет за обезбедување на екосистемската услуга „регулирање на глобалната клима“ и нивна разместеност во рамките на постојните заштитени подрачја	68
Слика 23. Местоположба на Охридскиот Регион.....	72
Слика 24. Граници на УНЕСКО заштитено подрачје.....	73
Слика 25. Главни хидролошки и геолошки карактеристики на сливот на Охридско Езеро (Хауф и сор. 2011).....	85
Слика 26. Просечна температура на воздухот: Отстапување на просекот за 30 години во	88
Слика 27. Вкупни просечни врнежи: Отстапување на просекот за 30 години во два периоди (1971-2000 и 1981-2010) во споредба со периодот 1961-1990 Извор: Управа за хидрометеоролошки работи 2013	89
Слика 28 Локација на Охридското Езеро во Дримскиот слив	92
Слика 29 Топографија на сливното подрачје на Охридското Езеро и највисоките точки	92
Слика 30. Охридско Езеро	95
Слика 31. Карстен предел на Галичица.....	95
Слика 32. Локалитети со атрибути на природни вредности во Охридскиот регион	98
Слика 33. Локалитети со културни вредности во Охридскиот регион	99
Слика 34. Културно наследство во градот Охрид според периодот на настанување.....	101
Слика 35. Старото урбано јадро на Охрид.....	102
Слика 36. Градот Охрид.....	102
Слика 37. Градот Струга.....	103
Слика 38. Културното наследство во градот Струга по видови.....	104
Слика 39. Сензор за индикативно следење на еколошки параметри за квалитет на воздухот во Охрид	107
Слика 40. Жешки жаришта на бучава во градот Охрид.....	110
Слика 41. Користење на земјиштето во регионот	112
Слика 42. Св. Богородица Калишка	118
Слика 43. Калишта	118
Слика 44. Подмоље	118
Слика 45. Мазија	119
Слика 46. Студенчишко Блато.....	119
Слика 47. Вели Даб	119
Слика 48. Свети Петар извори	120
Слика 49. Веља Пеш.....	120
Слика 50. Светинаумски извори	120
Слика 51. Старо урбано јадро во Охрид.....	121
Слика 52. Град Струга со поединечни објекти.....	122
Слика 53. Манастирски комплекси	122
Слика 54. Крајбрежни населби Трпејца, Пештани и Радожда	123
Слика 55. Емералд мрежа	125
Слика 56. МАК-НЕН мрежа.....	126
Слика 57. Примарно подрачје за пеперутки	127
Слика 58. Значајно растително подрачје	128
Слика 59. Значајно орнитолошко подрачје.....	128
Слика 60. Клучно подрачје за биодиверзитет	130
Слика 61. Граници на Рамсар подрачје предложени од граѓанска иницијатива Охрид СОС	131
Слика 62. Граници на Рамсар подрачје ревидирани од МЖСПП	132

Слика 63 Развојни предизвици на планот	133
Слика 64. Алтернативи на резервоари.....	169
Слика 65. Контактна зона на албанска страна.....	171
Слика 66. Граница на преодната зона на биосферен резерват Охрид-Струга, граници на заштитениот подрачја и граница на природното и културното наследство во Охридскиот регион	172
Слика 67. Граница на природното и културното наследство во Охридскиот регион и предлог за контактна зона што е помала од контактна зона на биосферен резерват Охрид-Струга и го вклучува Преспанското Езеро.....	173
Слика 68. Граница на природното и културното наследство во Охридскиот регион и предлог за контактна зона што е помала од контактна зона на биосферен резерват Охрид-Струга но не го вклучува Преспанското Езеро.....	174

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ :

ИУВ	Исклучителните универзални вредности
ГУП	Генерален урбанистички план
ДУП	Детален урбанистички план
УПВНМ	Урбанистички план вон населено место
СОЖС	Стратегиска оценка на животната средина
ЕУ	Европска унија
ЛЕАП	Локален акционен план за животната средина
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МЗШВ	Министерство за земјоделство , шумарство и водостопанство
МК	Министерство за Култура
НЕАП	Национален акционен план за животна средина
ПП	Просторен План
РМ	Република Македонија
ГУП	Генерален Урбанистички план
УП	Урбанистички план
УЗ	Урбана заедница
УБ	Урбан блок
УНЕСКО	Организација на обединети нации за наука, образование и култура
ИУЦН	Интернационална Унија за заштита на природата и природните ресурси
ХБИ	Хидробиолошки институт
НП	Национален парк
ЈП	Јавно претпријатие
ЗЗП	Закон за заштита на природата
ПП	Парк на природата
БР	Биосферен резерват

1. ВОВЕД

1.1 Стратегиска оцена на животната средина - дефиниција и намена

Стратегиска оцена на животната средина (**СОЖС**) е систематски и партиципативен процес што се спроведува за да се анализираат влијанијата врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, како и социјалните и економските аспекти поврзани со спроведувањето на одреден плански документ во овој случај “Планот за управување со природното и културното наследство Охридски регион” (во понатамошен текст **Планот**).

Со постапката за СОЖС се интегрираат прашањата од областа на животната средина при носењето на одлуки за обемот и начинот на спроведување на Планот. Притоа органите (Министерство за култура и Министерство за животна средина и просторно планирање) надлежни за спроведување на Планот, при неговото ревидирање и финализирање, ќе го земаат предвид следното:

- *Состојбите и трендовите на областите и активностите во животната средина, што може да имаат влијание на локално и глобално или да бидат засегнати од спроведувањето на Планот ;*
- *Целите на животната средина и индикаторите за нивно постигнување при спроведувањето на Планот ;*
- *Веројатните значајни ефекти врз животната средина што може да настанат како резултат од спроведувањето на Планот;*
- *Мерките за избегнување, намалување или ублажување на негативните влијанија;*
- *Ставовите, потребите и информациите обезбедени од засегнати страни (вклучително и од надлежни органи), во државата и во прекуграничен контекст.*

1.2 Координација помеѓу планот и СОЖС

Стратегиска оцена на животната средина во согласност со Законот за животната средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) се изработува напоредно со ревидирањето на Планот (сл.1). Овие два процеси, ќе овозможат соодветно вградување на целите за заштита на животната средина и мерките за намалување на влијанијата врз Исклучителната Универзална Вредност (**ИУВ**) на Охридскиот Регион во рамките на Планот. Истовремено, ќе се овозможи усогласување на плановите за мониторинг на спроведување на Планот и неговите ефекти врз животната средина.

Слика 1. Интеграција на процесите на Планот и СОЖС

(извор: Упатство за поддршка на примената на Протоколот за стратегиска оцена на животната средина, Економска комисија на Обединетите нации за Европа, предлог за разгледување од редакцијата, јануари 2012 година)

Изработката на СОЖС на Планот освен како законска обврска е иницирана и од Реактивна мониторинг мисија од страна на Центарот за светско наследство и

советодавните тела на Црвената листа на Меѓународниот сојуз за заштита на природата (МСЗП или IUCN) и Националниот комитет на меѓународниот совет за споменици и локалитети (НКМССЛ или ICOMOS), на претходно барање на Комитетот на Светското наследство на Организација за образование, наука и култура на ООН (попозната како УНЕСКО) на 40-тиот состанок во Истамбул (2016 година). Целта на мисијата на посета на Охридскиот регион од 9 до 14 април 2017 година, е да се процени состојбата на конзервација на природното и културното наследство, како и да се обезбеди помош за Република Северна Македонија.

Како што е и наведено во извештајот од мисијата со СОЖС би се процениле одделните и кумулативните влијанија од урбанизацијата и реализирањето на планираните проекти од областа на туризмот, патната и железничката инфраструктура како и останатите ризици врз исклучителната универзална вредност на светското природно и културно наследство на Охридскиот регион.

Планот за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион кој е предмет на оваа СОЖС се базира на верзијата од 2017 година и истовремено ги вградува коментарите и препораките од Извештајот на реактивната мисија од 9-14 април 2017 година спроведена од Центарот за светско наследство и советодавните тела IUCN и ICOMOS. Дополнително со оваа СОЖС се ревидира Планот и во него се впишуваат сите измени.

Извештајот од мисијата дава препораки што државата треба да ги спроведе, за да се задржи универзалната вредност и исклучителното значење, како и интегритетот на ова природно и културно светско наследство. Главно, препораките се однесуваат на запирање на изградбата или спроведување на дополнителни анализи пред да се донесе одлука за реализирање на

одделни инфраструктурни проекти, мораториум на градби во крајбрежната зона, се со цел да се **спречат неповратни трансформации на поврзаноста помеѓу историското јадро, археолошките остатоци, Националниот парк Галичица и Охридското Езеро.**

1.3 Процес на СОЖС

Процесот на изработка на СОЖС, согласно барањата на Нарачателот (содржани во проектната задача на Консултантот) е поделен во неколку фази и тоа:

Фаза 1: Анализа на Планот за управување со природното и културното наследство Охридскиот регион, неговите општи и специфични цели и на релевантната правна рамка ;

Фаза 2: Анализа на постојната состојба на животната средина и на предизвиците што произлегуваат од постојните активности; воспоставување на целите на животната средина, тестирање на релациите помеѓу целите на животната средина и целите на Планот; анализа на алтернативи, вклучително и нултата алтернатива (сценарио без спроведување на Планот);

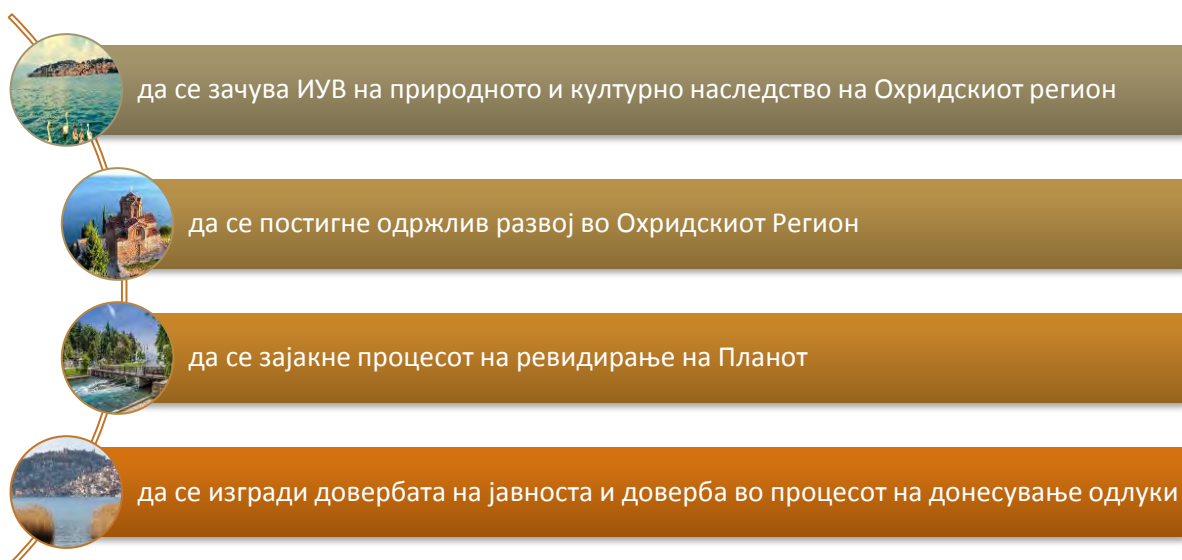
Фаза 3: Спроведување на иницијална јавна расправа со цел дискусија за целите за животната средина, специфичните цели и алтернативите на планот;

Фаза 4: Изработка на нацрт Извештај за СОЖС за Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион (2019-2028);

Фаза 5: Спроведување на јавна расправа со цел дискусија на нацрт Извештајот за СОЖС и на ревидираниот План за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион;

Фаза 6: Вградување на забелешките на засегнатите страни (вклучително и на засегнатите страни во контекст на спроведувањето на Протоколот за стратегиска оценка на животната средина и спроведувањето на постапката за оценка на прекугранични влијанија) и изработка на финален Извештај за СОЖС за Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион (2019-2028).

Целиот процес на СОЖС воден преку директна соработка со Носителите на Планот, води кон подобра заштита и управување со животната средина (со посебен акцент на природното и културно наследство) и промовира одржлив развој во Охридскиот Регион, како и стимулирање на процесот на консултација со јавноста и засегнатите страни. Исто така, го зајакнува процесот на креирање политики, планирање и донесување на Планот, а со тоа обезбедува голем број на моментални и долгорочни придобивки за носителите на одлуките како локална самоуправа, надлежните органи, јавни институции итн. Процедуралните придобивки од СОЖС вклучуваат ефикасност на процесите на планирање и подобро управување во Охридскиот Регион (сл.2). Оттука, овој извештај за СОЖС може да им помогне на носителите на одлуки:

Слика 2. Придобивки од СОЖС

2. РЕЗИМЕ НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ И РИЗИЦИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ

2.1 Преглед на содржината на планскиот документ

Процесот на изработка на Планот е темелен на концептот на тимска работа и интердисциплинарниот пристап, што подразбира синхронизирано водење на повеќе истражувачки постапки од страна на работниот тим составен од експерти од различни специјалности, врз база на заедничка методолошка платформа, целите кои треба да се остварат и единствената координација. Во текот на изработката на Планот, спроведена е широка консултација со засегнатите страни. Во процесот вклучени се и надлежни институции и организации од Албанија за да се обезбеди синергија помеѓу националните Планови за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион .

При изработката на Планот за управување користени се компаративни анализи и искуства од други држави кои веќе имаат изработено Планови за управување за Светско наследство, како и препораките на експертите на УНЕСКО и неговите советодавни тела.

Теми кои што се обработени во Планот се :

1. *Воведен дел: историјат на Охридскиот Регион, исклучителна универзална вредност, Критериуми за впишување на Охридскиот Регион во листата на светско наследство*
2. *Вредности на регионот (природни, културни, општествени ,научно-образовни), интегритет и автентичност и граници на светското наследство во Охридскиот регион*
3. *Методологија и процес на изработка на Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион*
4. *Управување со светското наследство во Охридскиот регион*
5. *Ризици и оценка на загрозеноста на исклучителните универзални вредности*
6. *Визија и цели на заштитата*
7. *Зонирање и заштита во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион*
8. *Акциски план*
9. *План за мониторинг*
10. *План за управување со посети*
11. *Програма за едукација*
12. *Прилози*

Во продолжение е даден преглед на главните теми кои се објаснети во Планот:

2.1.2 Критериуми за впишување на Охридски регион на листата на светското наследство

Природното и културното наследство Охридски регион е мешовито светско наследство што е запишано заради своите природни вредности во 1979 година, (според критериумот (iii), којшто е еквивалент на подоцна ревидираниот критериум (vii). Во 1980 година критериумската основа беше проширена за да се вклучат критериумите за културни вредности (i), (iii) и (iv).

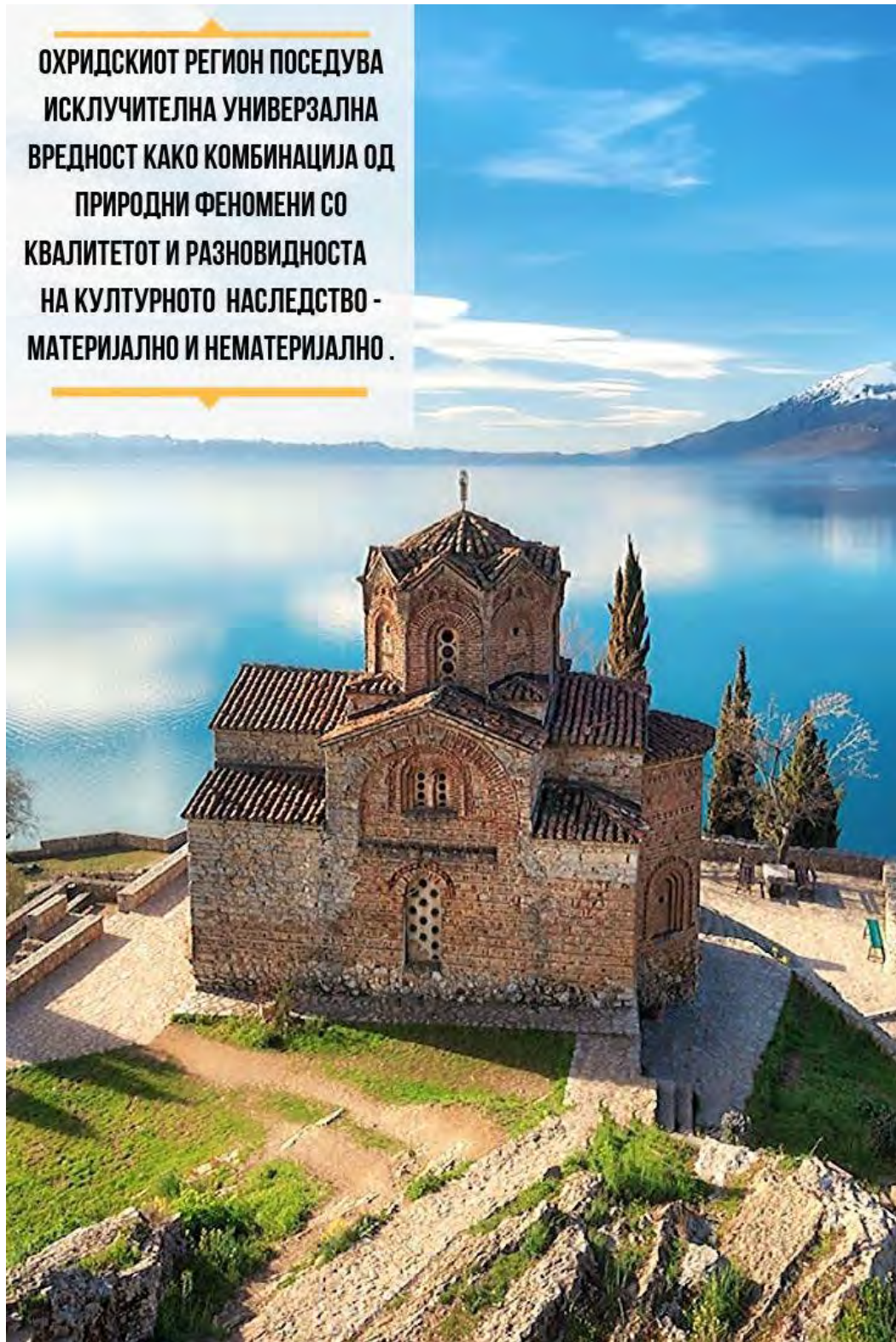
2.1.3 Исклучителна универзална вредност

„Исклучителната универзална вредност“ (сл.3) на светското наследство на УНЕСКО се базира на следните три столба:

1. Подрачјето/локалитетот/споменикот/ да задоволува најмалку еден од критериумите утврдени со Оперативниот водич за спроведување на Конвенцијата за светското наследство
2. Подрачјето/локалитетот/споменикот да ги задоволува условите за автентичност и интегритет
3. Подрачјето/локалитетот/споменикот да ги исполнува условите за заштита на и управување со светското наследство

2.1.4 Вредности

Охридското Езеро е најстаро езера во Европа и е опкружено со древни патишта и населби и локалитети кои се вбројуваат меѓу најстарите во Европа. Природната и културната историја во ова посебно место се испреплетувале низ времето создавајќи навистина исклучително наследство кое мора да се одржи како такво во корист на идните генерации. Регионот освен природни и културни вредности, дополнително поседува научно-образовни и општествени вредности. Она по што е прогласено и се стреми регионот кон подобрување е интегритетот и автентичноста.

Слика 3. Исклучителна универзална вредност на природното и културното наследство на Охридскиот регион¹

¹ Сликата е превземена од интернет, само е додаден текстот

2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион

Планот предвидува насочување на идниот просторен развој на Охридскиот Регион заради заштита на ИУВ. Притоа, се врши зонирање со дефинирани мерки на заштита на природното и културното наследство. Со примена на системот на вредности и воспоставување на релациите помеѓу еколошката, социјалната и економската рамнотежа, дефинирани се критериуми за зонирање како за природното така и за културното наследство.

Анализа на морфолошко-топографските карактеристики на теренот, висинската разгранетост, користењето на земјиштето согласно Corine Land Cover, заштитените подрачја и просторната застапеност на истите, како и индексот на функционалност на крајбрежјето (shorezone functionality index -SFI), во Охридскиот Регион го дава зонирање на **природното наследство** за кое воспоставени се мерки на заштита. Мерките на заштита содржи зони (сл.4) и стандард на дозволени интервенции односно дејствија што можат да се преземаат врз заштитените природни добра и во нивната блиска околина изразени како мерки на заштита во :

- прва зона
- втора зона
- трета зона

и соодветните подзони.

За секоја од предвидените зони за заштита на природното наследство, во Планот се дадени соодветни мерки за заштита, со детално опишани забранетите активности коишто треба да бидат регулирани со соодветен правен акт.

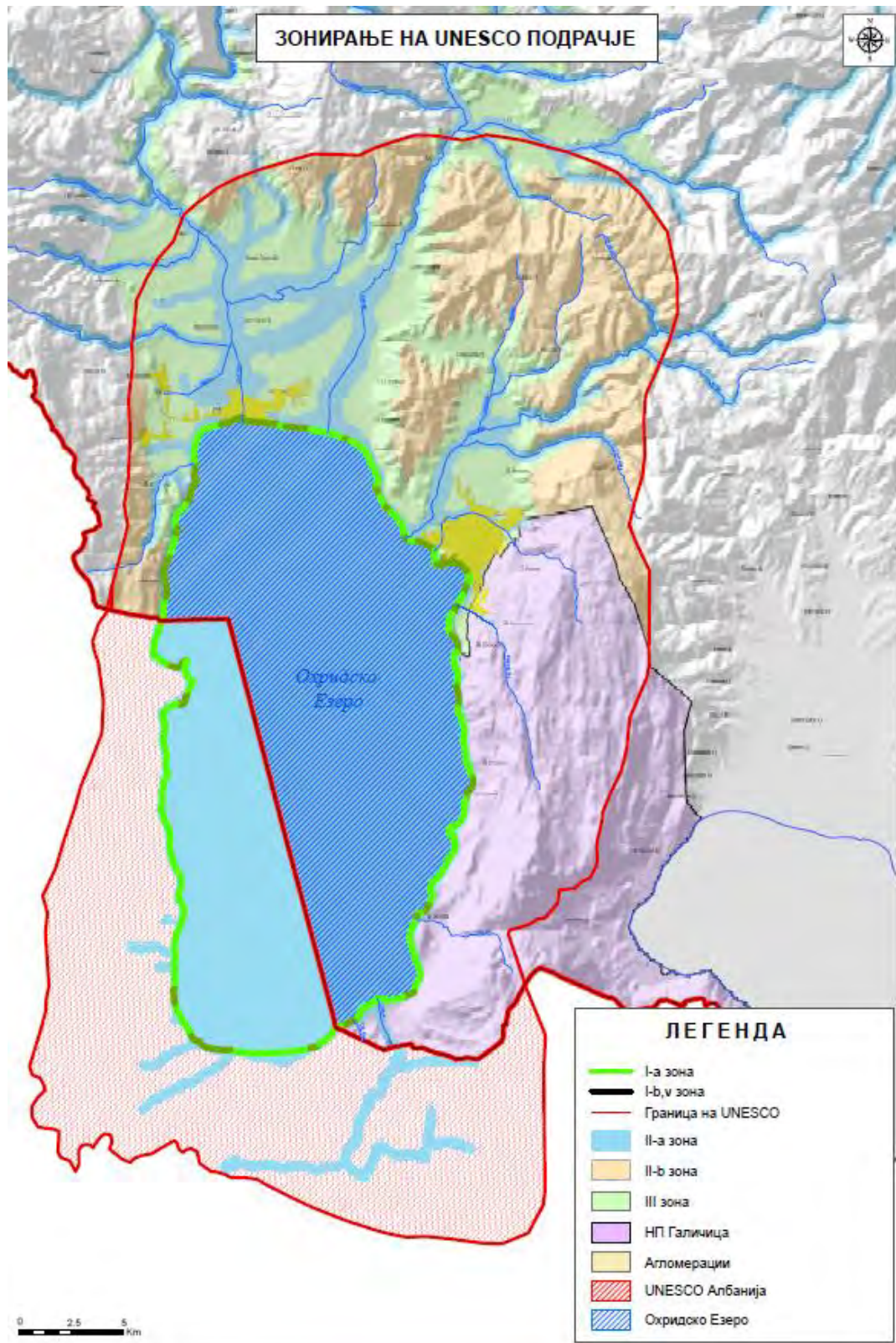
Имајќи ги предвид комплексноста и разновидноста на **културното наследство**, а со цел соодветна заштита на културното наследство, одржливиот развој и контролираната урбанизација, во Охридскиот регион се дефинираат неколку зони (сл.5) на заштита со свои специфични услови и мерки за зачувување на наведените својства:

- Градски урбани центри,
- Религиско наследство,
- Крајбрежни и рурални населби,
- Археолошки локалитети

Мерките на заштита содржи зони на заштита (сл.5а и 5б) и стандард на дозволени интервенции односно дејствија што можат да се преземаат врз заштитените културни добра и во нивната блиска околина изразени како мерки на заштита во :

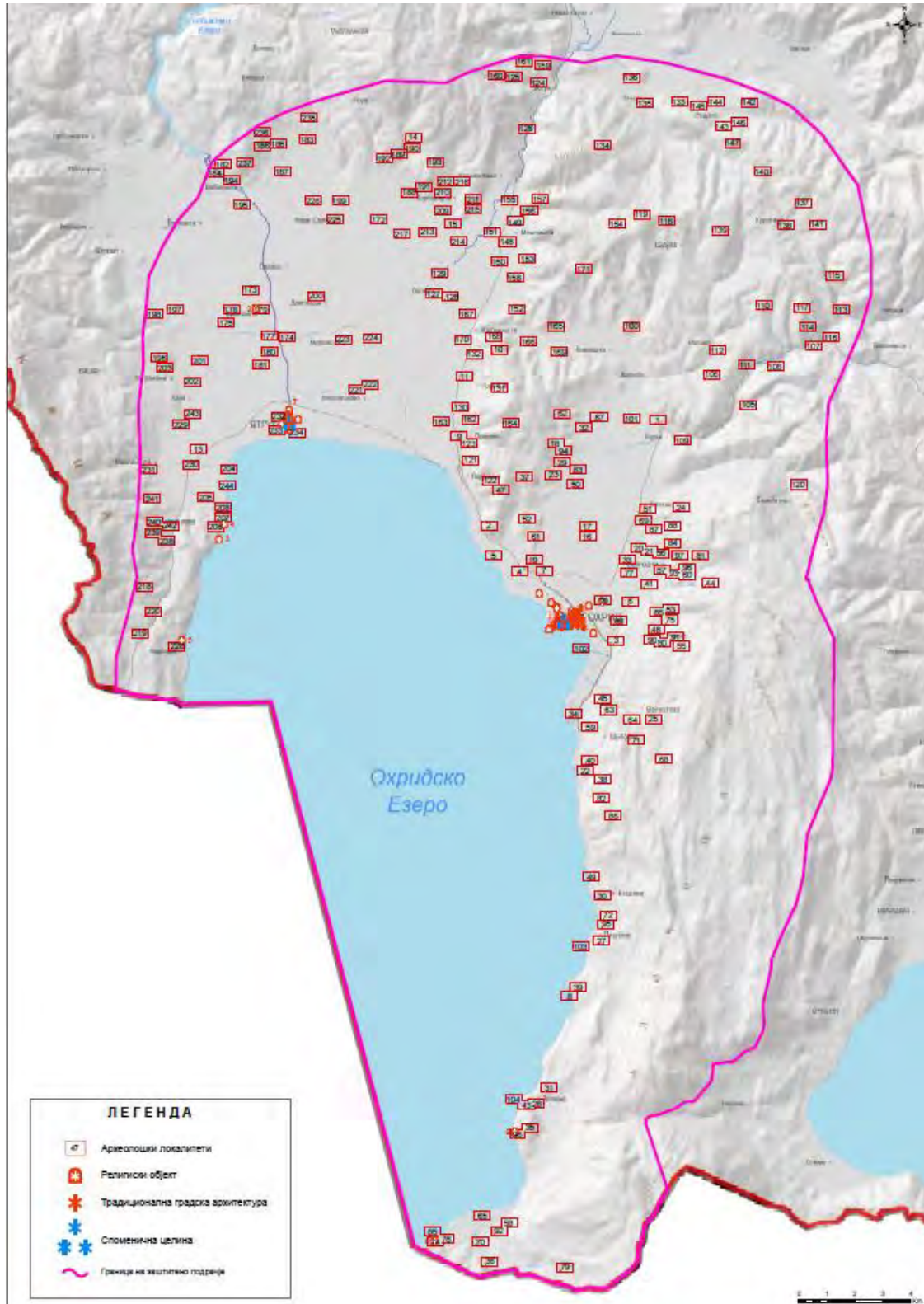
- прва зона
- втора зона
- трета зона

и соодветните подзони.

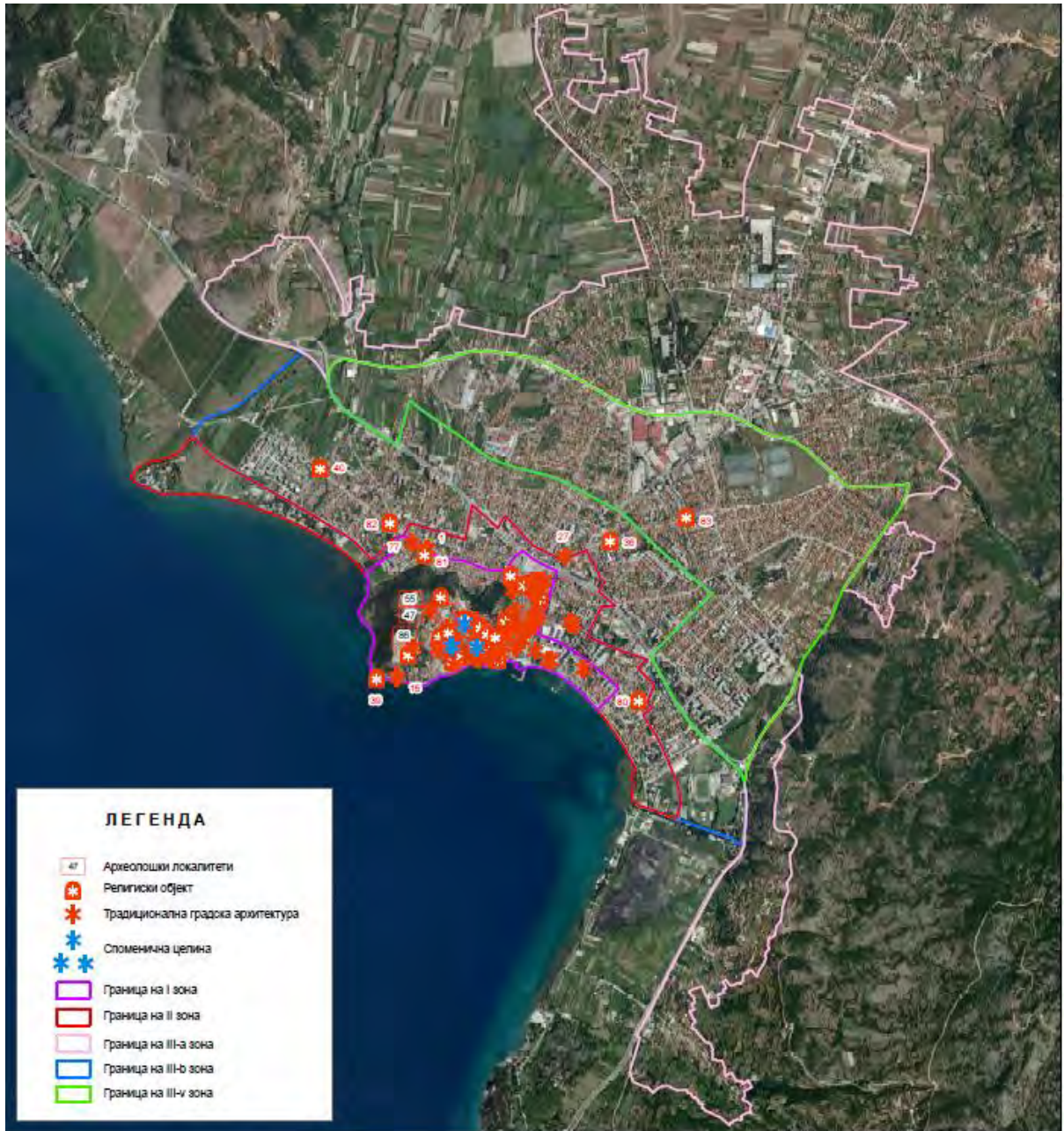

Слика 4. Заштитни зони (природно наследство)

Во Прилог 2 ќе бидат дадена картата со подобра резолуција.

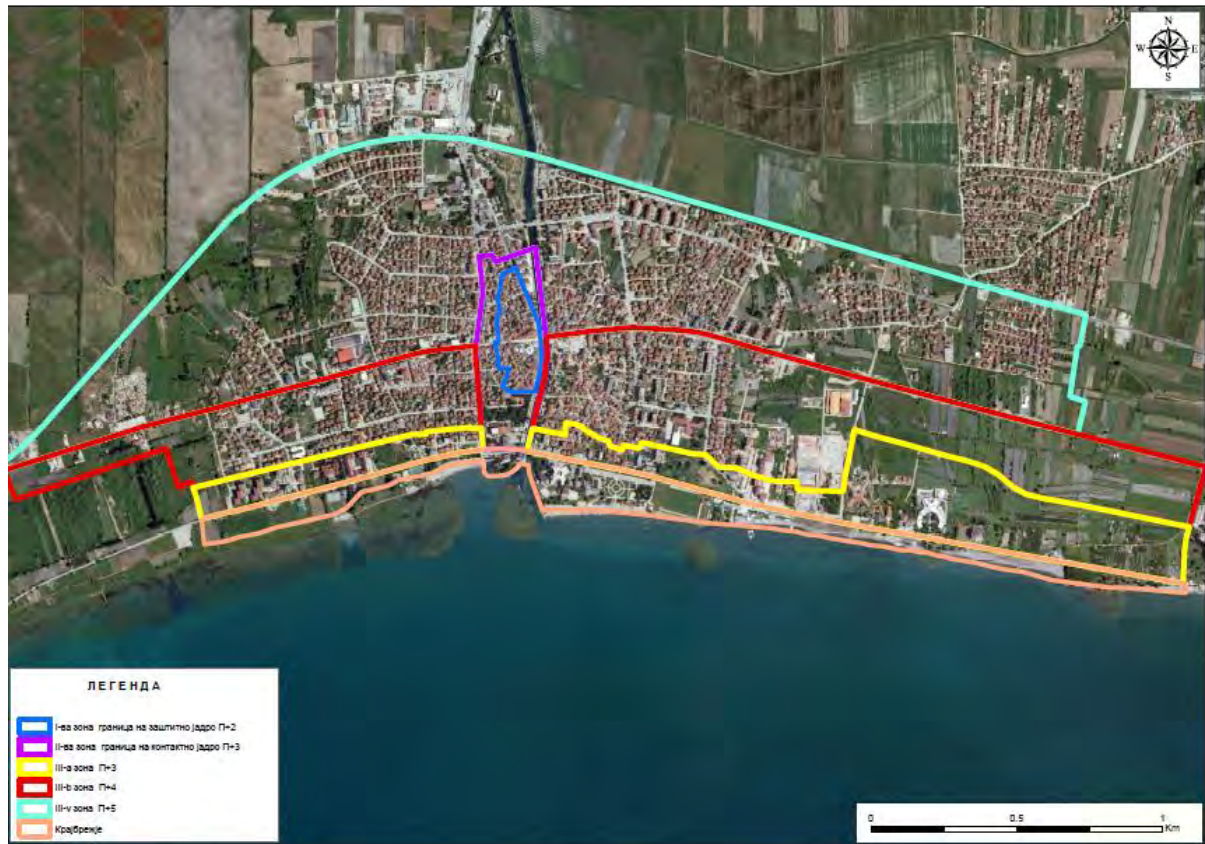

Слика 5. Заштитни зони (културно наследство)
Во Прилог 3 ќе бидат дадена картата со подобра резолуција.

Слика 5-а. Заштитни зони во Старо градско јадро во Охрид (културно наследство)

Во Прилог 4 ќе бидат дадена картата со подобра резолуција.

Слика 5-б. Заштитни зони во Старо Градско јадро во Струга (културно наследство)

Во Прилог 5 ќе бидат дадена картата со подобра резолуција.

2.2 Цели на планскиот документ

Основна цел на Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион (2019-2028) е да ја валоризира, заштити и промовира исклучителната универзална вредност на природното и културно наследство на Охридскиот регион. Планот треба да обезбеди пренесување на исклучителната универзална вредност на природното и културното наследство во Охридскиот регион на идните генерации, како дел од општото наследство на целото човештво.

Анализираниот плански документ основната цел ќе ја постигне преку остварување на општи цели (сл.б) дадени во продолжение:

Цел 1. КОНТРОЛИРАНА УРБАНИЗАЦИЈА

Цел 2. ЗАШТИТА НА ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО

Цел 3. ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Цел 4. ОДРЖЛИВ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ШТО НЕ Е ВО СПРОТИВНОСТ СО ИСКЛУЧИТЕЛНИТЕ УНИВЕРЗАЛНИ ВРЕДНОСТИ НА ДОБРОТО

Цел 5. ЗАЈАКНУВАЊЕ НА СТРУЧНИТЕ КАПАЦИТЕТИ НА НАДЛЕЖНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Цел 6. ПОДИГАЊЕ НА СВЕСТА И ЕДУКАЦИЈА

Слика 6. Цели на планскиот документ

Дополнително, Планот дава и Визија за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион за еден подолгорочен период, насоки за негова реализација искажани преку предложени активности. Тој го унапредува разбирањето на регионот, неговото толкување и користење како образовно средство и претставува поткрепа на локалната заедница во нејзиното културно, општествено и економско живеење. Планот за управување со Охридскиот регион има за цел да обезбеди целосна рамка за спроведување на одлуките за заштита, управување и користење на доброто за период од девет години од денот на неговото усвојување. Во суштина, Планот има за цел:

- да го дефинира значењето на ИУВ;
- Да даде краток преглед на актуелните проблеми и предизвици;
- Да дефинира управување врз база на ИУВ на подрачјето согласно напатствијата на УНЕСКО
- Да ги дефинира целите за насочување на политиките и активностите во текот на деветгодишното имплементирање на Планот.

2.3 Ризици дефинирани во планскиот документ

2.3.1 Утврдени ризици и препораки од извештајот на реактивната мисија на УНЕСКО, како и клучни одредби од Одлуката на Комитетот за светско наследство (41СОРМ 7В.34, донесена во Краков, Полска, во јули 2017 година)

Во Проектната задача и во Планот е даден Извештајот на реактивната мониторинг мисија каде се нотирани ризиците и заканите врз исклучителната универзална вредност на светското природно и културно наследство Охридски регион и тоа:

1. Изградба на железница, европски коридор VIII: препорачано е да се идентификуваат алтернативни траси (вклучително и предложената траса од страна на ICOMOS) што не навлегуваат во границите на светското наследство, односно не се приближуваат премногу до брегот на Охридското Езеро (особено да се избегнува природниот предел на албанско-македонската граница кај населбата Лин) и студијата за алтернативни траси да се достави до Центарот на светското наследство.
2. Изградба на автопат А2, европски коридор VIII: да се обезбедат доволен број на премини на делницата Требениште-Струга (долината на Црн Дрим и Сатеска) за луѓе и животни; да се води сметка за можни археолошки наоѓалишта при изградбата.
3. Кумулативни влијанија од железничката пруга и автопатот, коридор VIII: влијанијата врз животната средина од секој од одделните проекти се анализирани по пат на спроведување на оценка на влијанијата врз животната средина, меѓутоа кумулативните влијанија сеуште не се третирали. Истите треба да се анализираат во текот на спроведувањето на Стратегиската оценка на влијанијата од Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион.
4. Изградба на државен пат АЗ²: влијанијата од реализацијата од овој патен правец се неприфатливи, бидејќи истите ќе нанесат неповратна штета на исклучителната универзална вредност на светското природно и културно наследство.
5. Изградба на скијачки центар Галичица³: во конјункција со другите развојни проекти и досегашните промени во населбите и крајбрежниот појас, проектот ќе предизвика неповратна штета на исклучителната универзална вредност на светското природно и културно наследство.
6. Туристички развојни проекти / зони: туристичките развојни зони Краста, Градиште, Љубаниште 1 и 2, како и туристички објекти од поголем обем со значење за конгресен туризам се сметаат како закани, без претходно да бидат анализирани одделните и кумулативните влијанија од овие проекти. Истите треба да се анализираат во текот на спроведувањето на Стратегиската оценка на влијанијата од Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион.

Промените предизвикани од урбанизацијата претставуваат ризик за загрозување на исклучителната универзалната вредност на светско наследство на Охридскиот регион, како што констатираа Мисиите на УНЕСКО-ИКОМОС-ИУЦН во 1998 год., мисијата на ИКОМОС од декември 2013 година и Реактивната мониторинг мисија на Центарот за светско наследство на УНЕСКО и консултативните тела (ИУЦН и ИКОМОС), која беше одржана од 9 - 14 април 2017 година.

² Овој инфраструктурен проект е откажан.

³ Овој инфраструктурен проект е откажан.

Мисијата одржана во 2017 година утврди дека општата состојба на заштитата на мешовитото светско природно и културно наследство Охридски регион е под закана од бројни фактори што може да резултира со примена на алинеите 179 и 180 од Оперативното упатство што ќе значи дека автентичноста и интегритетот на ова наследство може да стане ранливо.

Во 2018 година донесена е одлука од страна на Владата да се откажат проектите за делниците (а) и (е) од патот А3 и за реализација на скијачшкиот центар на Галичица, како и на туристичките развојни зони Краста, Градиште, Љубаниште 1 и 2.

За време на четириесет и третата седница на Комитетот на светското наследство во Баку (30 јуни – 10 јули 2019 година) со Одлуката на Комитетот на светското наследство (43COM 7B.36) препознаен е напредокот во однос на спроведувањето на делот од препораките на Реактивната мисија што се однесуваат на откажување на скијачшкиот центар, туристичките развојни зони и патот А3, како и задолжувањата што Владата ги делегираше на надлежните институции, меѓутоа нотирани се преостанатите обврски што земјата треба да ги исполни и тоа:

- Препораката да се анализираат алтернативи на железничката пруга коридор VIII, ко ќе се водат надвор од границите на заштитеното подрачје во Македонија и кои ќе се надоврзат на предложена траса на пругата во Албанија што минува надвор од заштитеното подрачје во Албанија;
- Да се спроведе оценка на влијанијата врз културното наследство од трасата на автопатот А2 делница Требеништа – Струга;
- Да се воспостави мораториум на урбана и крајбрежна трансформација до усвојувањето на соодветните плански документи и донесувањето на правни и контролни механизми што ќе ја гарантираат потребната заштита;
- Да се изработи инвентар на бесправно изградени објекти; да се спроведе оценка на влијанието врз културното наследство и оценка на влијанието врз животната средина за овие објекти и да се пристапи кон уривање на објектите што вршат негативно влијание;
- Да се спроведува соодветен надзор за да се спречи натамошна појава на бесправно изградени објекти;
- Да се доврши Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион и да се достави нацрт Планот до Центарот на Светското наследство и советодавните тела, пред тој да биде финализиран и усвоен;
- Да се спроведат сите останати препораки на Комитетот на УНЕСКО содржани во Извештајот на реактивната мисија од 2017;
- Да се достави ажуриран Извештај најдоцна до 1 февруари 2020 година за состојбата на заштита на доброто до Центарот на светското наследство што ќе се

разгледува на 44 седница во 2020 година, кога конечно ќе се одлучи за статусот на доброто, односно дали тоа ќе се впише на Листата на светското наследство во опасност.

2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот соју за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)

Проценката на ризици (сл. 6) е извршена во согласност со упатствата публикувани од страна на IUCN и GIWA. Класификацијата препорачана од IUCN се однесува на ризици врз загрозените видови на флора и фауна, додека ризиците идентификувани од страна на GIWA применуваат екосистемски пристап.

Ризиците што се присутни во сливот на Охридското Езеро опфаќаат:

- влијанија на квалитетот на водите во рамки на сливот на Охридското Езеро,
- дифузно загадување, ерозија и промени во хидрологијата од земјоделство и неодржливо шумарство
- притисок врз заштитените подрачја од неодржлив туризам,
- внесување на алохтони видови ,
- промена на живеалиштата или загуба ,
- неодржливо рибарство и
- климатски промени.

Ефектите од влијанијата / ризиците врз Езерото може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност итн. Овие ефекти може да се одразат и на економските и социјалните аспекти. Особено е важно да се напомене дека овие ризици и ефекти се присутни на двете страни на езерото (Албанија и Северна Македонија).

Во табела 1 се идентификувани влијанијата и ризиците што се перисутни во сливот на Охридското Езеро, степенот на истраженост / познавање на причинителите за овие појави и даден е опис на причинителите.

Табела 1 Влијанија/ризици, ниво на познавање на причинителите и опис на причинителите

Влијанија	Главни ризици	Ниво на познавање на причинителите	Пример
1 .Влијанија во сливот на Охридско Езеро	Внес на нутриенти	добро познати	Река Сатеска и Преспанско Езеро и испуштање на отпадни води
	Зголемен внес на седименти	добро познати	Притоките на Охридско Езеро (конкретно реките Сатеска и Коселска)
	Отпадни фекални води	добро познати	Недовршен колекторски систем и пречистителна станица со несоодветен капацитет на станицата за пречистување отпадни води
	Загадување од тешки метали	Недоволно познати	Испуштање на отпадни води од индустрии и рудници во прекуграничен контекст
	Загадување од отпадни масла и	познати	Загадување од отпадни масла и хемиски супстанции од пловните објекти во

	хемиски супстанции од пловните објекти во езерото		езерото
2. Земјоделство и шумарство	Интензивизирано земјоделство	непознати	Биоакмулирани пестициди во рибите
	Наводнување	познати	ХМС Љубаништа - Водата за наводнување кај овој систем се снабдува по пат на испумпување на водата од изворите кај Св. Наум
	Сечење на дрва	непознати	Бесправна сеча на дрва во Велгошти
	Зафаќање на води	познати	Зафати на водата за наводнување од реката Сатеска кои имаат влијание на рибниот фонд
	Пожари	непознати	Антропогено предизвикани пожари на Галичица; Спалување на појас на трска
3. Туризам и раст на населението	Изградба на куќи, вили, хотели,	познати	Изградба на викенд куќи во инфраструктура во заштитени зони на НП Галичица и изградба на хотели во крајбрежен појас како и одржување на “Заливот на Коските”
	Уредување на плажи	добро познати	Некомпатибилни градби во крајбрежен појас нарушувајќи го крајоликот
	Водни спортови	добро познати	Нарушување на местата за мрестење на ципиридни риби; Истекување на нафта
	Загадување	добро познати	Оптоварување на колекторскиот систем и ПС станица ; зголемено количество на цврст отпад
	Интензивна урбанизација на заштитеното подрачје	добро познати	Прекумерна градежна експанзија
4. Алохтони видови	Конкуренција со автохтони видови	Средно познати	Калифорниската пастрмка е закана за охридската пастрмка
	Популациони промени	Недоволно познати	<i>Eloдея canadensis</i> во макрофитските заедници
5 .промени на живеалишта и загуби	Крајбрежна трансформација	добро познати	Фрагментација на Студенчишко блато; урбанизација во крајбрежна зона
	Фрагментација на крајбрежна макрофитска вегетација	средно познати	Макрофитски појас кај Пештани и Трпејца
	Промени и зафаќања изворишта	познати	Узурпација на Светинаумски извори (изградба на угостителски објекти) какои зафаќање а водата од изворите за наводнување
	Каптирање на извори	добро познати	Каптирање на изворот Беј бунар
	Еутрофикација	недоволно познати	Промена на микробиофилм и алгални заедници особено на карпестите брегови; Загуба/промени во области за мрестење
6. Неодржливо рибарство	Прекумерен риболов	добро познати	Нелегален риболов на Охридска пастрмка
	Испуштање на алохтони и инвазивни видови на риби	недоволно познати	Детектирани алохтони видови кои се директна закана за автохтоните видови на риба
7. Глобални промени	покачување на просечни температури	недоволно познати	Засилена еутрофикацијата проследена со аноксија во многу делови од езерото предизвикувајќи помор на рибите; Влијанија врз планинските зони на Галичица ; сечење на крајбрежна вегетација

Слика 6.Картографско претставување на влијанија / ризици врз Охридскиот Регион

Во прилог 6 е дадена карта со подобра резолуција

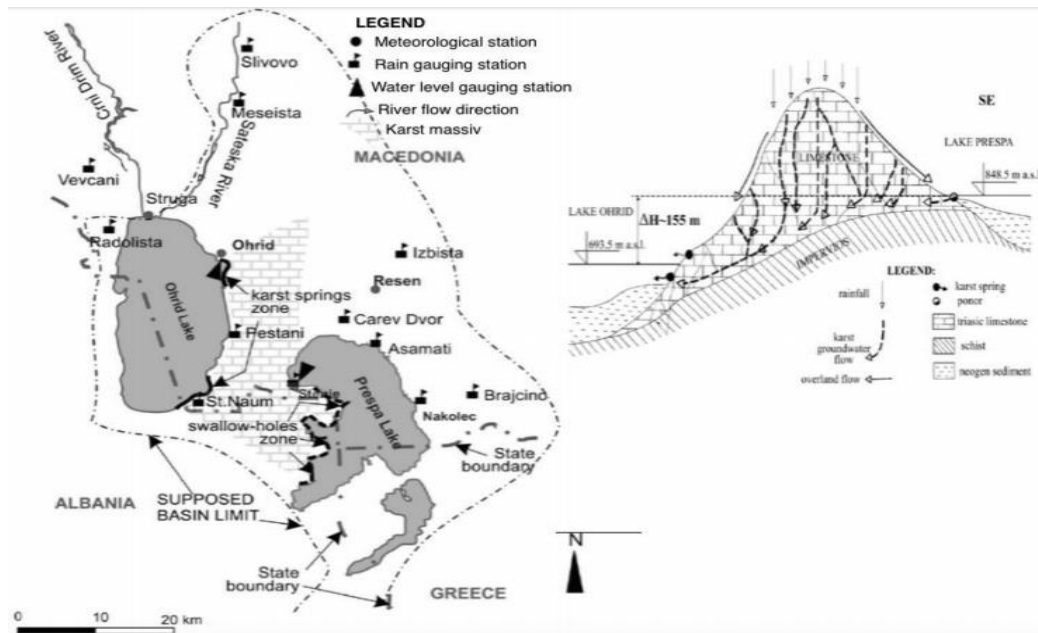
Реката Сатеска има повеќекратно потврдено негативно влијание врз квалитетот на водата на Охридското Езеро, како и на животинските и растителните заедници кои го населуваат неговиот литорал. 5,28% или 53,96 km² од територијата се зафатени со високо ниво на ерозија (Блинков и сор. 2004) што придонесува реката Сатеска да депонира повеќе од 100.000 m³/годишно седимент во езерото. Вкупно 38,1 тон од овој материјал е фосфор, кој се акумулира близу до устието на реката. Наносот кој се депонира во Езерото комплетно го менува обликот на литоралот на влезот на реката (сл.7).

Слика 7. Депониран нанос на вливот на реката Сатеска и примените низ годините (сателитска снимка од Google Earth)

Овие количини на акумулирани седименти од устието до селото Подмоље се голема закана и за рибниот фонд во Езерото, бидејќи рибите не положуваат јајца, а седиментот влегува во жабрите на млади риби и тие угинуваат.

Преспанско Езеро може да влијае на потенцијално внесување на фосфор во Охридското Езеро преку хидрауличната карстна поврзаност помеѓу овие две езера (сл.8); фосфорот транспортиран од еутрофното езеро може да го загрози квалитетот на водата во Охридското Езеро (Matzinger et al., 2006a).

Слика 8. Водни патеки од Преспанското Езеро и дождовни води кои се сливаат од планината Галичица во Охридското Езеро (Поповска и Боначи, 2007)

Земјоделството може да биде извор на дифузно загадување со различни хемиски соединенија и тешки метали. При земјоделското производство се користат различни хемикалии што недоволно се контролираат. Спроведените истражувања укажуваат на траги од забранети пестициди пронајдени во примероци на ткива од риби, што значи дека тие исто така може да го загорзат здравјето на луѓето. Неконтролираната и прекумерната употреба на ѓубрива предизвикува внес на нутриенти, а со тоа и еутрофикација.

Квалитетот на водите на Охридското Езеро е загорзено од директно испуштање на комунални отпадни води, од индустриски отпадни води што се исфрлаат делумно и во р. Грашница, од ерозивен нанос преку реката Сатеска кој содржи и органско загадување од промивање на почвените слоеви што содржат вештачки ѓубрива и хемиски средства за заштита од штетници.

Отпадните води од населбите, индустријата и туристичките објекти главно се собираат со колекторскиот систем и се пречистуваат во станицата за пречистување на отпадни води во Враништа. 35% од отпадните води создадени во областа Охрид - Струга не се третираат односно директно се испуштаат во езерото. Колекторскиот систем не е довршен (сл. 9) и исто така неговото несоодветно одржување довело до оштетувања на цевките и опремата, што дополнително се одразува негативно на неговата функционалност.

Според Интегриран Катастар на загадувачи на животната средина на Општина Охрид, процентуалната застапеност на санитарна отпадна вода од непроизводните деловни субјекти⁴ е 90,38%, за разлика од производните⁵ каде процентот е 9,62%. Во

⁴ Градинки, Здравство, Образование, Транспорт, Трговија, Хотели и угостителство, Услуги

однос на технолошката отпадна вода застапеноста е обратна односно, 81% потекнува од производните, а 19% од непроизводните деловни субјекти.

Слика 9. Степен на поврзаност на канализациона мрежа со Колекторски систем (извор: Студијата за прибирање на податоци за подобрување на животната средина на Охридското Езеро и техники за рехабилитација на колекторскиот систем, ЦАЈКА, 2015 година)

Станицата за пречистување на отпадните води исто така е во лоша состојба и не може да постигне задоволителен степен на пречистување на отпадните води (44,5 % е

⁵Градежништво, Металска индустрија, Нафтени, Деривати, Обр. Дрво, Хартитија, Графика, Произ. Леб, Печива Произ. Храна, Пијалоци, Текстилна Инд., Друго

процентот на непречистена вода која излегува од Враништа). Делумно пречистените отпадни води се испушта во реката Црн Дрим Капацитетот на станицата не е доволен и потребна е нејзина итна надградба. Неопходно е да се доизградат 44 км канализација и да се изврши реконструкција на станицата за пречистување на отпадните води.

Во поголем број населени места во руралниот дел на општините околу Езеро, не се изведени фекална и атмосферска канализациска мрежа. При поголеми атмосферски врнежи доаѓа до мешање на фекалните и атмосферските отпадни води при што заради недоволниот капацитет на канализациската мрежа доаѓа до излевање на отпадната вода од шахтите и поплавување на делови од населените места. Исто така, при вакви појави доаѓа до преоптеретување на колекторот од Системот за заштита на Охридското Езеро, заради што отпадните води недоволно пречистени се испуштаат во езерото. Кај Подмоље излевањето на фекални отпадни води предизвикува загадување на езерото и непријатна миризба, но и го поттикнува растот на трската. Ова би се сметало како корисно бидејќи трската додава структурна разновидност, обезбедува живеалишта и место за мрест и одгледување за риби и птици, а воедно и го намалуваат оптоварувањето на хранливите материи (GIZ, 2017).

Отпадот што се собира од правните лица и домаќинствата во Охрид од страна на Јавното претпријатие "Охридски Комунален" се отстранува на нестандартната општинска депонија Буково. Таа функционира уште од 1972 годна; површината изнесува 60,000 m² и истата е оддалечена околу 25 km од центарот на Охрид. Со Националниот план за управување со отпад (2009-2015) оваа депонија е оценета како високо ризична за животната средина и заради тоа треба да биде затворена најдоцна до 2020 година. Реката Коселска може да транспортира загадување во Охридското Езеро што потенцијално би се пренело од депонијата „Буково“ која не ги задоволува стандардите. За потребите на проектот "Подготовка на документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад во Пелагониски, Југозападен, Вардарски и Скопски Регион" (EuropeAid/136347/IN/SER/MK) во 2016 направени се следните листи како потенцијални ризици:

Листа на активни нерегуларни депонии во Југозападен регион

Општина Охрид

1. Локалитет Буково

- Ширина 41° 10'21.50"
- Должина 20° 57'28.4"
- Површина [m²] 65000
- Волумен [m³] 1430000

2. Локалитет Мауцкер

- Ширина 41° 08'20.8"
- Должина 20° 46'15.7"

- Површина [m²] 26400
- Волумен [m³] 26400

Општина Струга

3. Локалитет Струшко Поле

- Ширина 41° 11'25.1"
- Должина 20° 40'06.3"
- Површина [m²] 35000
- Волумен [m³] 297500

Листа на затворени (во последните 20 години) нерегуларни депонии во Југозападниот регион

Општина Струга

1. Локалитет Градски гробишта

- Ширина 41°10'34.5"
- Должина 20° 39'40.6"
- Површина [m²] 5000
- Волумен [m³] 500

2. Премин Кафасан 1км десно од Кафасан

- Ширина 41°06'19.7"
- Должина 20° 36'57.5"
- Површина [m²] 10980
- Волумен [m³] 43900

Неодржливиот риболов на езерото го намалува рибниот фонд, при што се многу погодени вредни видови, како што е ендемичната охридската пастрмка (*Salmo letnica*).

Индустриските капацитети во општините Охрид и Струга не создаваат голема количина на индустриски отпадни води. Генерално отпадните води од овие капацитети се испуштаат во септички јами, па затоа се смета дека отпадните води од индустријата не вршат значителен притисок врз квалитетот на водите на Охридското Езеро. Технолошката отпадна вода во Охрид според катастарот изнесува 28.684,01 m³/год од производни, а 6.730,00 m³/год од непроизводни деловни субјекти.

Годишната хидролошка рамнотежа се постигнува со регулирање на кај истекувањето на реката Црн Дрим и пренасочувањето на реката Сатеска. Испустот на Охридското Езеро се регулира согласно усогласените коти на езерото - природниот минимум од 693 m н.в. и максимум од 694 m н.в. Иако Охридското Езеро е прогласено за светско природно наследство заштитено од УНЕСКО, тоа со децении се користи како акумулација за производство на електрична енергија од страна на АД ЕЛЕМ врз основа на добиена водостопанска дозвола, како и во Република Албанија. Компанијата за производство и дистрибуција на електрична енергија АД ЕЛЕМ е одговорна за регулација на водостојот на Охридско Езеро во Р. С. Македонија. Регулација на водостојот се врши со испуштање на водата од езерото во реката Црн Дрим

кое се уште се изведува рачно со дрвени прегради. По течението на реката Црн Дрим има поставени две хидроелектрани на територија на Р. С. Македонија, ХЕ „Шпилје“ – Општина Дебар и ХЕ „Глобочица“ во близина на Општина Струга, и три хидроелектрани на територија на Република Албанија. Големите осцилации во нивото на водата во езерото, кои најчесто се резултат на неправилно управување, имаат негативни влијанија на екосистемот на Охридско Езеро заради повлекувањето на водата и соодветните влијанија врз биолошката разновидност, односно излевањето на езерото кое се случува при висок водостој и измивањето на ѓубриво и пестициди од земјоделските површини (сл.10).

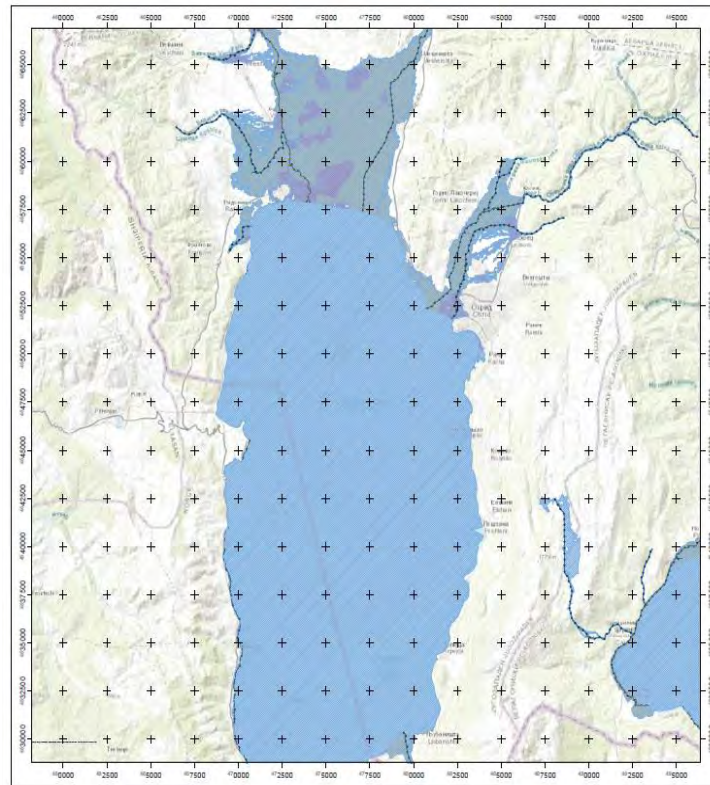

Слика 10. Изглед на Охридското Езеро кога нивото е под минимално дозволената природна kota (лево) и над максимално дозволената природна kota (десно)

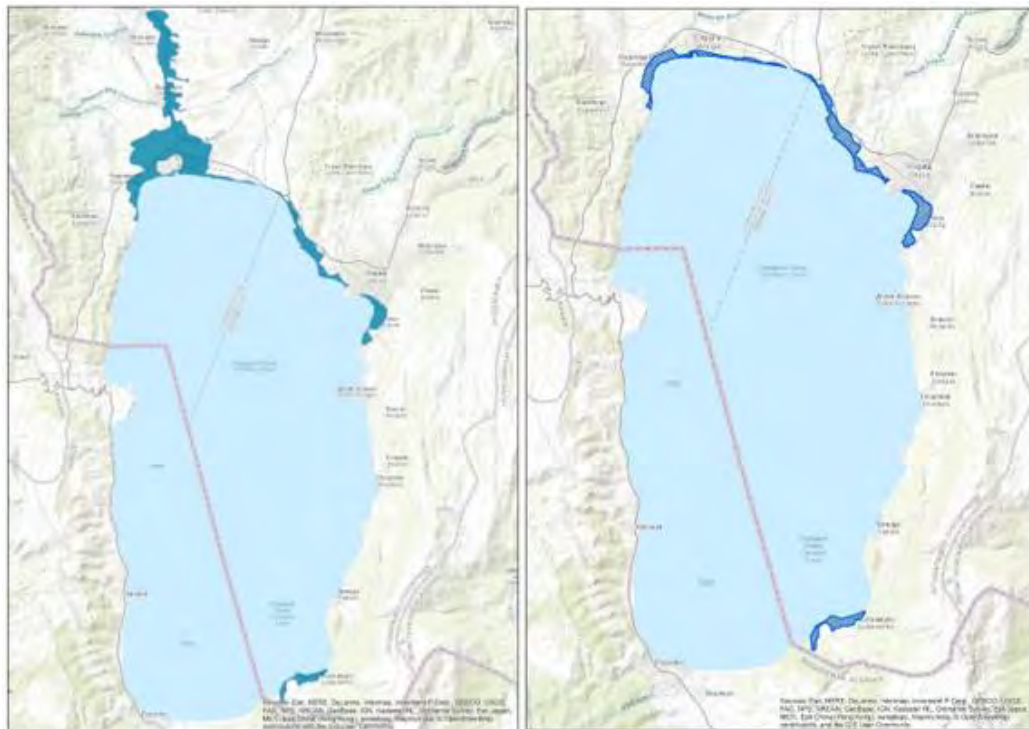
Податоци за осцилацијата на нивото на водата во Охридското Езеро за периодот 1951–2000 (Поповска и Боначи, 2007) покажуваат промени на ниво од 1,6 m, при што височината на езерото се движи помеѓу 693,0 m и 694,6 m надморска височина и просечна надморска височина од 693,5 m надморска височина. Нивелација на езерото последен пат е правена пред половина век, што јасно укажува на потребата да се направи повторна анализа. Со пренасочување на коритото на реката Сатеска во Охридското езеро, променети се природните осцилации на водите во езерото за околу 50 сантиметри. Котите кои што се определени во почетокот на 1960-тите години потребно е да се ревидираат, бидејќи тие коти може да се померени и не познат ефектот на можните промени. Исто така, потребно е ревидирање и на договорот со Албанија за испуштање на одредена количина вода за нејзините енергетски потреби.

За потребите на *Прелиминарната проценка на ризикот од поплавување за сливот на реката Дрин / Дрим - Буна / Бојана*⁶ (во рамки на проектот: Адаптација на климатските промени во прекуграничното управување со ризикот од поплави за Западен Балкан, GIZ, Eschborn, Germany), направени се хидролошки моделирања на поплавување на регионот од површински води (сл. 11) поплавување од подземни води како и поплавување на крајбрежјето (сл.12).

⁶ Во изработка на ПоинтПро Консталтинг, Скопје.

Слика 11. Хидролошко моделирање на поплавување од површински води

Слика 12. Хидролошко моделирање на поплавување од подземни води (лево) и поплавување на крајбрежјето од надоѓање на Езерото (десно)

Првниот акт според кој е дефинирана количината на испуштена вода е :

“Одлука за одобрување на проток меѓу Југословенско-Албански комитет за управување со водите од 11.12.1962 “

Во одлуката е наведено дека во период 1923-1958 измерени се коти максимум 694,67 и минимум 693,12. Поради одводнување на Струшко Поле, одлучено е да се спушти ниво на езерото при што максималната кота би била 693,00, а минималната 691,65 што е 1,67 поиниско од пред тоа ил 1,57 од претходниот минимум. Покрај ова во екстремно сушна година (90% суша) се дозволува и испуштање испод минимумот до 691,00, со што би имало вода и за хидроелктраните особено во Албанија. Протекот на преливот не смее да надмине 50m³/s, а најмалку (во летен период) може да биде 45 во одредени ситуации и 40 m³/s.

Нивото на Езерото претставува основен фактор за состојбата и на **Студенчишкото Блато**. Несомнено е дека водите од Блатото комуницираат со Езерото и токму нивото на Езерото е регулатор на нивото на подземните води во Блатото. Сигурно е дека високите водостои на Езерото прават поголема бариера на истек на водите кон него и го зголемуваат нивото на подземната вода во Блатото, а при високи водостои, како што беа во 1963 година и во пролетта 2010 година, тоа станува составен дел на Езерото. Одржливиот развој и воопшто опстанокот на Блатото се состои токму од тоа како ќе биде изградена врската со Езерото, односно како ќе биде решена постојаната комуникација на водите од Блатото со водите на Езерото. Како ризик за Студенчишко Блато е и потенцијалната изградба на марина во каналот .

Пловни објекти - бродови

Во Регистарот на бродови кој се води во органот Капетанијата на пристаништата со утврдена способност на брод за пловидба има четири патнички бродови и тоа: три со капацитет до 150 патнички места и 1 пловен објект со капацитет до 80 патнички места.

Бродовите во текот на нивниот експлатационен век се неколку пат реконструирани и прилагодени споредпрема потребите. Просечната старост на бродовите е триесет и четири години што преставува показател дека се прилично стари, и дека над истите е неопходено почест технички надзор.

Во постапка на рекласификација – потврдување на способност за пловидба на Охридско Езеро моментално се уште два бродови кои се увезени од ЕУ како користени.

Пловни објекти- чамци

Во Регистарот на чамци кој се води во органот Капетанијата на пристаништата за периодот од 20.07.1999 година, заклучно со прва половина од 2019 година, евидентирани се 2,322 пловни објекти.

Состојба на активни пловни објекти кои се запишани првпат во регистарот на чамци поединечно за последните десет години е даден во табела 2.

Табела 2 Пловни објекти кои се запишани првпат во регистарот на чамци за последните десет години поединачно

Година	Пловни објекти чамци пасара	Пловни објекти гума пластика	Пловни објекти понтон и	Пловни објекти јахти	Пловни објекти едрилицы	Пловни објекти глисери	Пловни објекти Скутери	Вкупно
2009-2019	902	35	52	4	54	676	149	1872

Извор: Министерство за транспорт и врски орган Капетанија на пристаништата

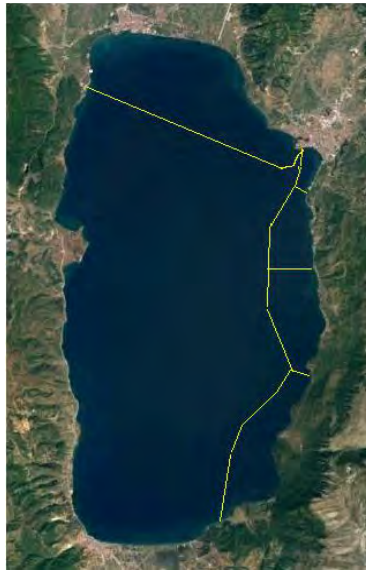
Пловни објекти за стопанска дејност превоз на патници за последните 10 години во евиденција има 182, додека за специјализирани чамци за риболов не се евидентирани. За оваа дејност се користат традиционални охридски чамци – пасара кои ги ангажира концесионерот носител на дозвола за риболов.

Превоз на патници и стока

Најзастапен превоз кој се користи на езерото е превоз за сопствени потреби- спорт и рекреација. Јавниот превоз на патници е застапен со пловни објекти патнички бродови и чамци, се одвива како слободен превоз (превоз по пат на спогодба помеѓу превозникот и корисниците на превозот) .Во одредени случаи се јавува и како комбиниран превоз на патници на слободен и елементи на редовен.(пристанување на некои помали пристаништа пред хотелските коимплекси, договор на самите даватели на услугата за време на поаѓање на почетната и крајаната дестинација на патување и др.). Јавен линиски превоз на патници и стоки кој се врши на определена релација и по утврден ред на пловидба не е регистриран. Превоз на стоки е незначително застапен само за сопствените потреби на локалното население. Меѓудржавена пловидба е воспоставена само на Охридското езеро со пловени објекти бродови и тоа од сезонски карактер како слободен превоз на патници. Меѓудржавен и меѓународен јавен превоз на патници и стоки не е воспоставен на другите две природни езера Преспанското и Дојранското .

Јавен линиски превоз на патници и стоки кој се врши на определена релација и по утврден ред на пловидба не е регистриран. Меѓудржавен јавен превоз е воспоставен со Република Албанија во периодот од 15-ти Јјуни до 15-ти Септември од сезонски карактер со пловени објекти бродови и тоа како слободен превоз на патници . Најзастапен превоз кој се користи на езерото е индивидуаленот превоз за сопствени потреби- спорт и рекреација. Јавниот превоз на патници е застапен со пловни објекти патнички бродови и чамци, се одвива како слободен превоз (превоз по пат на спогодба помеѓу превозникот и корисниците на превозот) . Во одредени случаи се јавува и како комбиниран превоз на патници на слободен и елементи на редовен.Превоз на стоки е незначително застапен само со пловни објекти чамци и тоа на мали количини за сопствени потреби на локалното население . Јавниот превоз на патници со пловни објекти чамци се одвива до одредени локалитети.Вкупниот број на превезени патници со пловни објекти чамци не е познат бидејќи таква евиденција не се води. Пловните објекти од категорија брод со кој се врши јавен превоз на патници, најчесто тргнуваат од пристаништето во Охрид, пристануваат на локалитетите

каде што има патници и најчесто се упатуваат на крајната дестинација локалитетот Св.Наум (сл.13).

Слика 13. Водни патеки по Охридското езеро

Најчести релации на пловидба кој се користат на езерото се повеќето населени места и туристички локалитети по должината на брегот на езерото. Најдолги релации за пловидба се: Охрид - Св. Наум, со должина од 22 km, Охрид – Струга, со должина од 12 km, Струга - Св. Наум - со должина од 30 km. Други помали релации на пловидба се: Охрид - Горица, Охрид - Метропол, Охрид -Десарет, Охрид - Ливадиште, Охрид – Радожда и др.Најчеста релација на пловидба на бродовите кои вршат јавниот превоз на патници се одвива од Охрид до локалитетот Св. Наум со попатни кратки пристанувања во локалитетите: Горица, Метропол,Десарет. Од Охрид кон Струга попатни пристанувања кој се користат се на локалитетите: Радожда, Ливадиште, АС, Калишта, Треска. Пловни објекти од категорија брод со кој се врши јавен превоз на патници во Стуга нема. Ова произлегува од непостоење на инфраструктура, пристаниште или marina. Пловните објекти чамеци со кој се врши јавен превоз на патници во Охрид најчесто се лоцирани по должината на кејот околу пристаништето во Охрид и поголемите локалитети Горица, Метропол, Лагадин, Пештани, Градиште, Трпејца Св. Науми изворите на реката Црни Дрим. Пловните објекти чамеци со кој се врши јавен превоз на патници во Струга најчесто се лоцирани на кејскиот дел од устието на реката Црн Дрим и поголемите туристички локалитети АС, Ливадиште, Треска, Изгрев, Калишта и Радожда.

Голем проблем е несоодветно застанување на пловните објекти, односно ако застанувањето не е на пристаниште, се загадува квалитетот на водата во Езерото и безбедноста на луѓето како што е прикажано на сл.14.

Слика 14. Несоодветно место за застанување на пловен објект во Трпејца

Исто така се наведува и постоечкото/можното влијание од пристаништата/марините поради притисокот за изградба на таква инфраструктура.

Наводнување: водите од притоците на Охридското Езеро како и од изворот Св.Наум се користат и за наводнување. Имено, наводнувањето на површините во Охридскиот реон се врши преку следните хидросистеми:

1. Хидромелиоративни системи (ХМС) со природни водотеци и реки
 - ХМС Лескоец
 - ХМС Косел – Лакочереј
 - ХМС Велмеј
 - ХМС Лешани
 - ХМС Сатеска (Волино, Мешеишта)
2. Систем со испумпување на вода
 - ХМС Љубаништа
3. Систем за наводнување со вештачка акумулација
 - ХМС Слатино

ХМС Љубаништа користи вода за наводнување што се снабдува по пат на испумпување на водата од изворите кај Св. Наум. Водата се испула во височина од 15 метри, а потоа наводнување се врши по гравитационен пат. Пумпањето на водата за наводнување претставува ризик за сочувувањето на издашноста, но и на вредностите на овие извори.

2.3.3 Фактори кои го загрозуваат културното наследство и урбанистичко архитектонските вредности

Културното наследство претставува значајна компонента во севкупните вредности на Охридскиот регион. Препознатливите архитектонски градби кои ја сочинуваат

урбаната матрица на градските центри, слоевитоста на историските периоди ја потврдуваат улогата на недвижното културно наследство и потребата од негова соодветна заштита. Но, и покрај големиот број градби на кои се извршени неопходните конзерваторско-реставраторски интервенции, сеуште се соочуваме со голем број фактори кои го загрозуваат културното наследство:

- Непотполна стручна валоризација на просторот и непостоење на студии за заштита на градителското наследство за сите населени места (завршена е валоризацијата и ревалоризацијата на поголемиот број профани објекти, религиски објекти на територијата на општините Охрид, Струга и Дебрца.

- Недоволно познавање и проученост на историскиот развој на регионот, односно, карактеристиките на историските епохи кои влијаеле на изгледот и условиле многубројни трансформации на просторот што негативно влијаат на можноста за препознавање на вредностите и потенцијалите;

- Недоволно развиената општа свест за вредностите и потенцијалите на просторот во целина, како и недоволното ниво на свеста за архитектонските и уметничките вредности на градителското, археолошкото и другото културно наследство;

- Градењето на голем број објекти на крајбрежниот појас на Охридското Езеро што доведува до континуирана промена на постојната структура на населбите од крајбрежјето, на самиот пејзаж и на крајбрежјето;

- Неприлагоденоста на концептите за развој на поединечни стопански гранки со просторните потенцијали на Охридскиот регион и со ограничувањата што ги поставуваат критериумите за заштита (сообраќајната и друга инфраструктура, големи туристички комплекси, производствени погони, разни постројки и објекти, станици, магацини, складишта);

- Неприлагоденоста на стандардните инструменти за планирање на унапредувањето на состојбата на градителското наследство со пропишаните критериуми за заштита;

- Недоволна обученост и недоволен број на стручни кадри за вршење на работите околу планирањето, проектирањето и изведувањето на градежни и други работи во Охридскиот регион од аспект на познавање и интегрирање на механизми за заштита на наследството;

- Непостоење на придобивки или некакви олеснувања и помош за сопствениците/корисниците за санација, реставрација и конзервација на нивните објекти;

- Недоволен број стручен кадар за изведување на работите во традиционалните, занаетчиски техники.

- Недоволен број стручен кадар за извршување на работите за проучување, конзервација, реставрација и заштита на културното наследство.
- Непостоењето на постојани и сигурни извори на средства и континуиран начин за финансирање на заштитата и унапредувањето на состојбата на градителското и другото културно наследство.

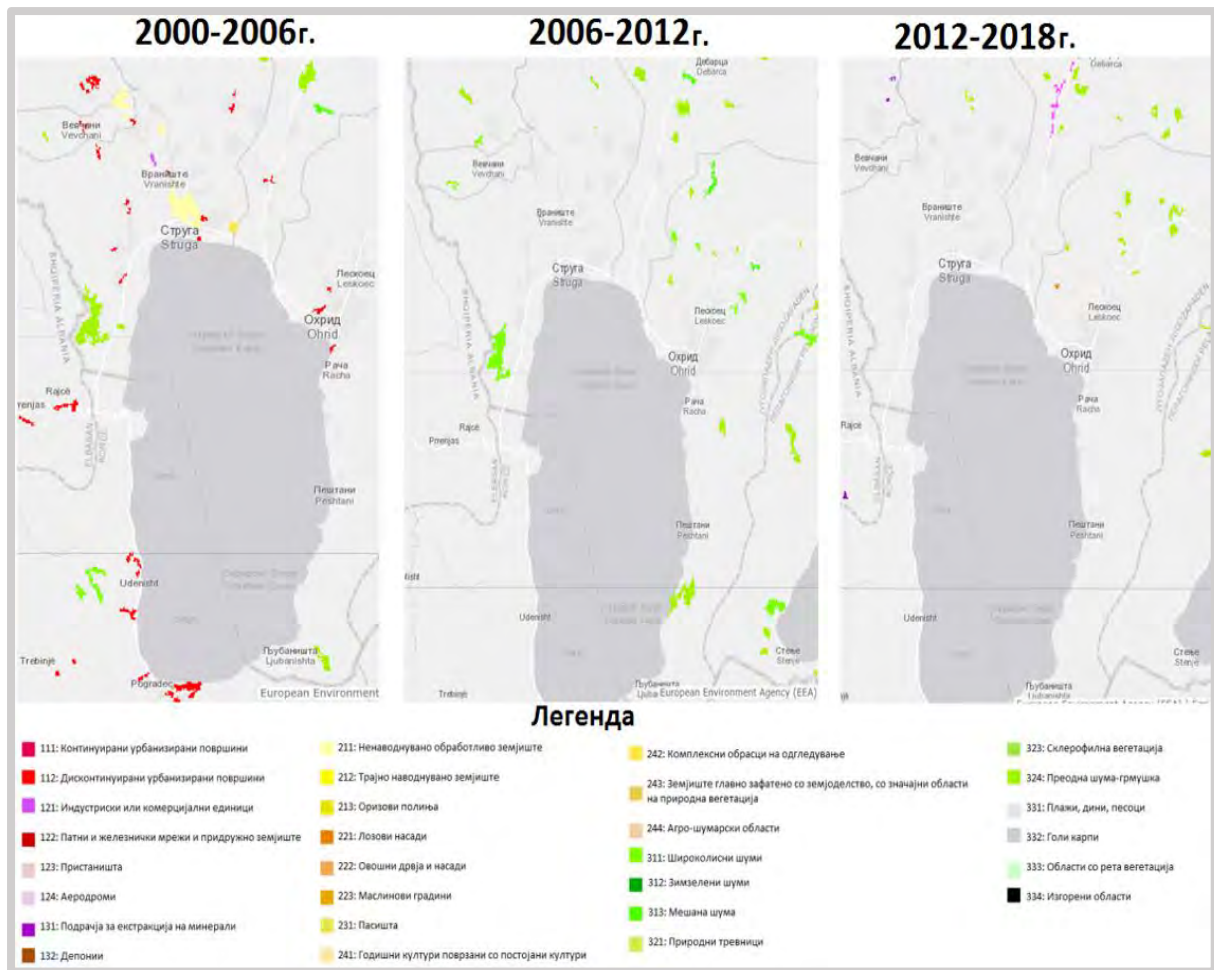
2.3.4 Урбанизација, и бесправно изградени нелегални градби

Урбанизацијата на Охридскиот регион е започната во средината на XX век, а особено е интензивна е урбанизацијата на новите делови од градовите и туристичките комплекси во крајбрежниот дел на езерото; историските јадра со поголеми или помали измени се останати во своите историски рамки и постојниот културен пејзаж.

Прекумерната и неконтролирана урбанизација негативно влијае на зачувувањето на: структурата на старите градски јадра на Охрид и Струга со старата градска архитектура, структурата на населбите од крајбрежјето, и останатите простори каде се наоѓаат културни добра.

Промените предизвикани од урбанизацијата претставуваат ризик за загрозување на исклучителната универзалната вредност на Охридскиот регион, констатирано и во извештаите на Мисијата на УНЕСКО-ИКОМОС-ИУЦН во 1998 год., мисијата на ИКОМОС од декември 2013 година и Реактивната мониторинг мисија на Центарот за светско наследство на УНЕСКО и советодавните тела (ИУЦН и ИКОМОС), од која беше реализирана од 9 - 14 април 2017 година.

Низ различни временски периоди од 2000 година наваму, интензитетот на пренамена на продуктивно во градежно земјиште варира, што зависи од можностите за просторен развој кои пак се во корелација со менувањето на одредбите на Законот за просторно и урбанистичко планирање и соодветните подзаконски акти.

Слика 15. Промена на користење на земјиште (Извор: www.land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover)

На слика 15 е прикажана промената на користење на земјиштето во Охридскиот регион по периоди, согласно CORINE Land Cover (CLC). Зголемувањето на урбаните опфати по пат на пренамена на продуктивно во градежно земјиште е утврдено за временските серии (2000-2006г.; 2006-2012г.; 2012-2018г.). Имено, во периодот од 2000-2006г. се забележува дека голем процент од земјиштето во општина Струга е пренаменето во дисконтинуирано урбано земјиште (согласно CLC класификацијата обележано со црвена боја) како и во ненаводнувано земјоделско земјиште (обележано со жолта боја).

Освен пренамената на земјиште за целите на урбанизацијата, карактеристична е зголемената густина на населеност, односно коефициентот на изграденост. Се менува катноста и традиционалните обележја на архитектурата во градските средини.

Анализирана е крајбрежната трансформација за периодот 2012-2018 преку следење на промени на сателитски снимки што се однесуваат на изведување на градби на крајбрежјето и поставување на платформи во езерото, како и промени (намалување) на ареалот на трската. Ови промени се прикажани на слика 17 заедно со останатите ризици.

Евидентираниите промени во појасот на трската во тек на 2011 година се должат на сраснувањето на поранешните помали комплекси во поголеми и нивно проширување дури и на копно, а и на тоа што комплексите трска кои порано биле со ретка трска сега се со поголема густина. Затоа вкупниот број комплекси трска во 2011 година (80) е помал во однос на оној евидентиран пред 25 години (105), додека вкупната површина на појасот на трската е зголемена. Имено, според мерењата од 2011 година вкупната површина на појасот на трската од Охридското Езеро изнесува 77,15 ha, што е за 2,8 ha поголема од онаа измерена пред 25 години (и покрај неконтролираното уништување на трската со сечење, палење, корнење, натрупување со земјиште и градежен шут)⁷.

Земјаќи ја во предвид сегашната состојба во 2019 година на појасот на трска и извршениот увид од страна на Хидробиолошки завод (ХБЗ) се забележува дека во поедини подрачја трската е неконтролирано уништувана од страна на човекот со сечење, палење, корнење, натрупување со земјиште и градежен шут за добивање на т.н. "корисни површини" за различни цели (обработливи површини, како места за депонирање на земја и градежен шут, плажи, хотелски комплекси, паркиралишта и др.). Некои од локалитетите со природни вредности се исто така под закана (подетално е објаснето во поглавје 4).

Поголемите проблеми со зголемувањето на урбанизација во крајбрежниот простор се јавуваат со престанување на важноста на Генералниот Урбанистички План (ГУП) за Крајбрежниот простор на општина Охрид, кој беше укинат со во 2005 год., со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл.весник на Република Македонија“ бр. 51/05), каде што за прв пат е дефинирано дека Генерални урбанистички планови се носат само „за Град Скопје и градови кои се седишта на општини“ (член 10). Во преодните и завршните одредби на овој Закон стои дека Генералните урбанистички планови за стопански и други комплекси донесени пред денот на стапување во сила на овој Закон се применуваат како Урбанистички планови вон населено место (и истите ќе се усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на неговото влегување во сила).

Подоцна, со донесување на Законот за просторно и урбанистичко планирање од 2009 год., („Сл.весник на Република Македонија“ бр. 91/2009), дојде до уште поголемо зголемување на урбанизацијата, овозможено со видовите урбанистички документации како: Државна и Локална урбанистичка планска документација, како и со Урбанистичко-планска документација за туристичко развојна зона, Урбанистичко-планска документација за автокамп итн. Со овој вид на плански документации и особено со Урбанистичко-планска документација за градби од посебен интерес, која беше воведена со измените и дополните на законското решение од 2014 год., (Законот за просторно и урбанистичко планирање „Сл.весник на Република Македонија“ бр. 199/14), се фрагментација на планирањето, бидејќи планови можеа да се изработуваат

⁷ Регистрација на појасот на трската, како основа за понатамошно следење на состојбите во Охридското Езеро, а со цел определување на стратегија за нејзина заштита-ХБЗ, 2012

и донесуваат без претходно да се дефинира рамка на просторниот развој на повисоко ниво. Членот 50 (Урбанистичко-планска документација за градби од посебен интерес) подоцна беше укинат од Уставниот суд, на седница одржана на 5 јули, 2017 год., но урбанистичките документации од типот: локална урбанистичко-планска документација; државна урбанистичко-планска документација; урбанистичко-планска документација за туристичка развојна зона; урбанистичко-планска документација за автокамп и урбанистичко-планска документација за градби од посебен интерес, се уште се во сила, со постојниот Закон за просторно и урбанистичко планирање (“Сл.весник на Република Македонија” бр. 199/14, 44/15, 193/15,31/16, 163/16 и 64/18).

Особено голем проблем создаде и Законот за постапување со бесправно изградени објекти, од 2011 год., („Сл. весник на Република Македонија “ бр. 23/11), со кој не само што беше овозможена легализација на бесправно изградените објекти, туку и единици на локална самоуправа (ЕЛС) беа задолжени за нивно вклопување во соодветни плански документации, а со измените и дополните на овој Закон („Сл.весник на Република Македонија“ бр.ој 23/11, 54/11, 155/12, 53/13, 72/13, 44/14, 115/14, 199/14, 124/15, 129/15, 217/15, 31/16 и 190/17), роковите за легализирање постојано беа продолжувани, така што со последната измена од 2017 год., согласно член 2: имателите на бесправни објекти можеа да поднесат барање за утврдување на правен статус на бесправен објект до 31.12.2018 година.

Услов за легализирање на објектите, согласно овој Закон беше: за објектот што ќе се легализира, заклучно со 3 март 2011 година, да се изведени градежните и инсталациските работи во целост и да претставуваат градежна и функционална целина.

2.3.5 Ново изградени објекти во старите градски јадра

Во Охридскиот регион современата урбанизација ги зафаќа слободните простори покрај брегот на езерото како и пополнување на слободните зелени површини во старите градски јадра на Охрид и Струга. Претежно се градат индивидуални семејни куќи кои честопати се со несоодветни габарити и висини и несоодветна архитектонска форма. Со овие градби се менува препознатливата силуета на градовите и се загрозуваат одликите на урбанистичките матрици. Тоа доведува и до нарушување на изворната просторна организација во рамките на традиционалните целини.

Ранливоста на културното наследство е зголемена со трајното губење на оригиналните карактеристики на поединечните елементи, особено со:

1. Замена на таканаречената стара турска ќерамида со други материјали на кровни покривачи;
2. Промена на изгледот на прозорците и вратите, при што дрвената столарија се заменува со пластична или алуминиумска, а со тоа драстично се видоизменува

архитектурата на објектите; Употреба на нови градежни материјали при изведба на традиционалното сидано камено приземје на објектите со што се губи автентичниот традиционален изглед на сидовите и се нарушува оригиналниот амбиент;

3. Употреба на разни нијанси при фасадната обработка на објектите (наместо карактеристичната бела боја) од страна на приватните сопственици како и користење на најразлични материјали несоодветни за постојната архитектура без употреба на дрвени хоризонтални и вертикални опшивни елементи;
4. Непочитување на карактеристичната архитектонска форма со разиграни сидни маси каде градбите најчесто завршуваат или со испакната дрвена стреа или со профилирана стреа која ја збогатува архитектурата на објектот и над која непосредно започнува кровната конструкција и кровниот покривач;
5. Промена на поплочувањето на плоштадите и улиците, со нови современи градежни материјали кои не се вклопуваат во оригиналниот амбиент;
6. Рекламните паноа, и други елементи од урбана опрема (вклучително и контејнерите за отпад поставени во старите градска јадра) ги нарушуваат визуелните кон објектите а со самото тоа ги нарушуваат и амбиенталните и естетски вредности на добрата;

Фактори на ризик кои придонесуваат во намалувањето, односно губењето на вредностите на културното наследство се и:

1. демографскиот раст и миграцијата на населението од руралните области кон урбаните центри, што доведува до социјални промени и нарушување на историските центри каде градбите добиваат комерцијална функција;
2. сè поголема употреба на моторен сообраќај и негово навлегување во делови во кои никогаш не била планирана употреба на возила кои произведуваат атмосферско загадување и деструктивни вибрации;
3. изградба на високи згради кои ги гушат историските урбани центри, менувајќи ја и нивната микроклима, не само во старите јадра, туку и во контактните зони и пошироката околина, како и во визуелно значајни подрачја со што се губи амбиенталната вредност на околината како и во руралните делови ;
4. промена на видот и обемот на комерцијалните активности, кои влијаат на економските функции на историското подрачје;
5. неодржување на старите градби и неразбирање на нивните културни и функционални вредности, што ја зголемува опасноста од пропаѓање и уривање, како и непостоење на систем на субвенционирање на имателите на заштитени добра во насока на нивна соодветна стручна конзервација.
6. Многубројни трансформации на просторот што негативно влијаат на можноста за препознавање на вредностите и потенцијалите;

7. Недоволно развиената општа свест за вредностите и потенцијалите на просторот во целина, како и недоволното ниво на свеста за архитектонските и уметничките вредности на градителското и другото културно наследство;
8. Градењето на голем број објекти на крајбрежниот појас на Охридското Езеро што доведува до континуирана промена на постојната структура на населбите, и на самиот пејзаж на крајбрежјето;
9. Неприлагоденоста на концептите за развој на поединечни стопански гранки со просторните потенцијали на Охридскиот регион и со ограничувањата што ги поставуваат критериумите за заштита (сообраќајната и друга инфраструктура, големи туристички комплекси, производствени погони, разни постројки и објекти, станици, магаџини, складишта);
10. Неприлагоденоста на стандардните инструменти за планирање на унапредувањето на состојбата на градителското наследство со пропишаните критериуми за заштита; Недоволна обученост и недоволен број на стручни кадри за вршење на работите околу планирањето, проектирањето и изведувањето на градежни и други работи во Охридскиот регион од аспект на познавање и интегрирање на механизми за заштита на наследството, како и нестручни, несоодветни и штетни интервенции на градителското наследство, како и недоволен број стручен кадар за изведување на работите во традиционалните, занаетчиски техники.

2.3.6 Кумулативни влијанија

Реактивната мониторинг мисија од страна на Центарот за светско наследство на УНЕСКО и консултативните тела (ИУЦН и ИКОМОС⁸) која беше одржана од 9 - 14 април 2017 година во својот Извештај дава препораки што земјата треба да ги спроведе, за да се задржат ИУВ, како и интегритетот на ова природно и културно светско наследство, меѓу кои се:

Препорака 3) Оценете ги кумулативните влијанија на железничката пруга и автопатот А2 врз ИУВ на регионот и оправдајте го изборот да не се спојат, или да не се променат нивните траси со цел да ги доближите во северниот дел од имотот.

Препорака 8) Осигурете се дека кумулативните влијанија од какви било инфраструктурни, урбанистички и / или крајбрежни развојни проекти врз ИУВ на регионот се проценуваат за време на Стратешката проценка на животната средина за Планот за управување со охридскиот регион (2016-2025), и доставени до Центарот за светско наследство, за разгледување и коментари на Советодавните тела пред да се донесат какви било решенија, кои ќе бидат тешко да се вратат, во согласност со ставот 172 од Упатството за работа.

2.3.6.1 Краток вовед за кумулативни влијанија

Според дефиниција „кумулативните влијанија се последователни, постепени и комбинирани влијанија на една, или повеќе активности кои може да бидат производ

⁸<https://whc.unesco.org/en/list/99/documents/>

на минати, сегашни или идни активности. Кумулативните влијанија може да бидат и позитивни и негативни и може да варираат во интензитет, како и во просторна и временска мера“.

Кумулативните влијанија произлегуваат од дополнителното влијание, врз областите или ресурсите што се користат или се под директно влијание на проектот, или од други постојни, планирани или разумно дефинирани случувања (Упатство на Меѓународната финансиска корпорација: Стандарди за животната средина и социјална одржливост (2012))⁹. Примената на пристапот за анализа на кумулативни влијанија во СОЖС процесот, помага да се идентификуваат потребите од измени во развојни проекти што резултира во намалување на влијанијата врз биолошката разновидност. Како што е наведено во Водичот¹⁰ едно влијание само по себе не може да биде причина за загриженост; дури може да изгледа незначително. Сепак, додавањето на многу мали влијанија со текот на времето го дава крајниот резултат - кумулативни ефекти и зголемување за загриженост. Кумулативни влијанија всушност може да произлезат од интеракции помеѓу влијанијата, што може да предизвикаат нова ситуација¹¹. На слика 16 се дадени различните пристапи при анализа на влијанија на ниво на ОВЖС и влијанија (претходни,постоечки и идни) кои кумулативно влијаат на ИУВ на Доброто (кои пак се цел на СОЖС) како што налага и методологијата на ИФЦ.

Слика 16.Разлики во пристапот помеѓу ОВЖС и анализа на кумулативни влијанија (извор: Меѓународна финансиска корпорација (ИФЦ), 2013).

9 Guiding Principles and Recommendations for Responsible Business Operations in and around Key Biodiversity Areas (KBAs)

10 A Citizen's Guide to Cumulative Effects. Department of Renewable Resources and Environment: Indian and Northern Affairs Canada; 2007.

11 ranks DM, Brereton D, Moran CJ, Sarker T, Cohen T. Cumulative impacts - a good practice guide for the Australian Coal Mining Industry. Centre for Social Responsibility in Mining & Centre for Water in the Minerals Industry: Sustainable Minerals Institute: The University of Queensland: Australian Coal Association Research Program: Brisbane; 2010

2.3.6.2 Оцена на кумулативни влијанија

Анализата на важните вредности на животната средина и социјалните компоненти (valued Environmental and Social Components- VESCs) е битна при оценувањето на ризикот од одреден инфраструктурен проект и / или од кумулативниот ефект предизвикан во содејство со другите проекти/закани во регионот. Овие вредности може да вклучуваат:

- *Физички карактеристики (диверзитет на живеалишта, видови и предели)*
- *Екосистемски услуги*
- *Природни процеси (квалитет на вода и останати медиуми и области на жс)*
- *Социо-економски услови*
- *Културно наследство (дополнето поради светското значењето за регионот)*

Реактивната мониторинг мисија од 2017 година забележа бројни закани со кои се соочуваат природните и културните вредности на доброто, вклучувајќи: намалени нивоа на вода, неконтролирано испуштање, загадување на водата поради несоодветни системи за третман на отпадните води што доведува до евидентна еутрофикација на устијата на влезните реки, големи притисоци од туризмот, како и екстензивен неконтролиран урбан развој и несоодветна експлоатација на крајбрежните зони. Тоа резултира со повисока потрошувачка на вода, зголемено загадување, фрагментација и уништување на живеалиштата, како и значително негативно влијание врз визуелниот квалитет на доброто.

Секоја од овие закани во содејство со останатите врши притисок врз животната средина. Затоа, во овој дел се разгледува потенцијалот за кумулативни интеракции помеѓу постоечките и потенцијалните закани, врз значајни социјални и еколошки вредности. Во следната табела се прикажани познатите проекти коишто се предложени и белешки во однос на аспектите што потенцијално ќе имаат интеракција со секој од клучните еколошки и социјални рецептори. Дополнително анализирани се постојните ризици како крајбрежна трансформација и останатите наведени во табелата. Од табелата 3, јасно е дека неколку проекти влијаат на истите вредности и како такви имаат потенцијал да предизвикаат кумулативни влијанија. Како резултат на тоа, разгледани се веројатните кумулативни влијанија.

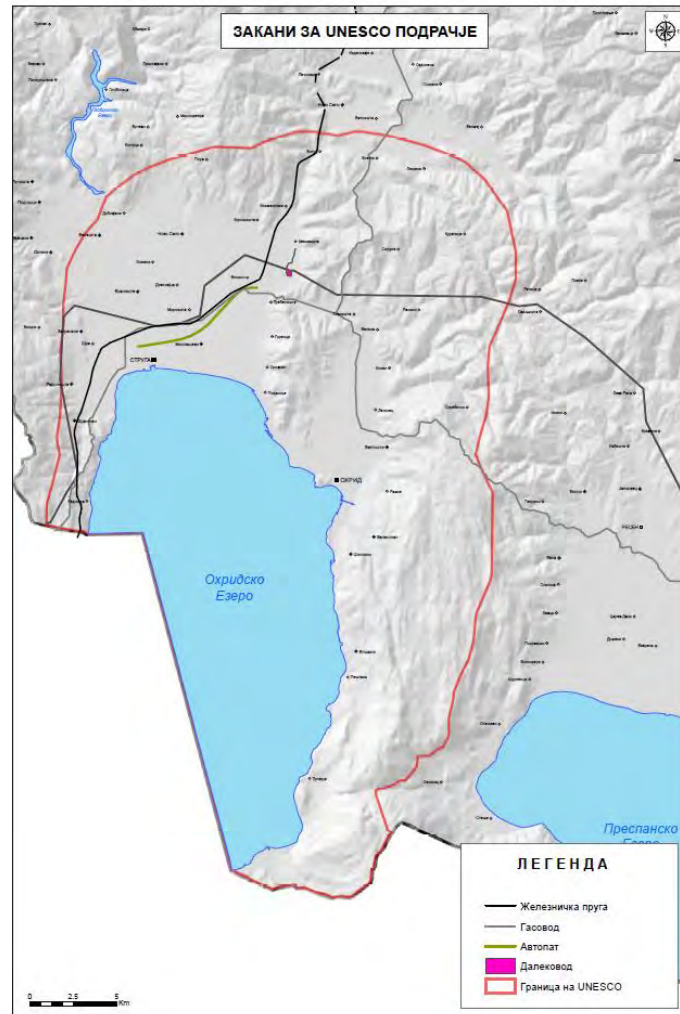
Начинот на кој се проценувани кумулативните влијанија е квалитативен според примерот на Citrus-partners прикажан во СОЖС за Нацрт измени на Планот за управување со Националниот парк Галичица за периодот 2011 –2020 од јуни 2015 година.

Табела 3 Интеракција на влијанија

Закани		Крајбрежна урбана трансформација	Несоодветна урбанизација во регионот	А2, Автопат делница Требениште-Струга	Железничка пруга Кичево-Лин	Далекувод 400кВ БТ-Ел.	Гасовод крак Охрид-Струга	Урбанизација на Студенчишко Блато	Нефункционална на ППС и недоизграденост на колектор	Река Сатеска	масовен туризам	КУМУЛАТИВНО ВЛИЈАНИЕ
Физички карактеристики	Чуст. Живеалишта	√ Појас на трска (<i>Phragmites australis</i>)	(неможе точно да се процени) ќе се одреди во посебни ОВЖС	√ Епипотамални потоци - реки (Река Црн Дрим)	√ Костенови шуми (Радожда) Состоини на блатен даб (<i>Quercus robur</i>) (Морошита) Пlosкачево церови дабови шуми (<i>Quercetum frainetto-cerris macedonicum</i>)	√ Пlosкачево церови дабови шуми (<i>Quercetum frainetto-cerris macedonicum</i>)	√ Не е изготвена студија ОВЖС, но би се очекувало	√ алкални блата и мочуришта	√ Олиготрофно слатководно езеро	√ Олиготрофно слатководно езеро	√	√
	Ретки, загрозеани, ендемични видови	√	(неможе точно да се процени)	√	√	Во студијата за ОВЖС е наведено дека нема	√ Не е изготвена студија ОВЖС	√	√	√	√	√
	Предел	√	√	√	√	√	√ Не е изготвена студија ОВЖС, но би се очекувало	√	√	√	√	√
Природни процеси	Квалитет на вода во Охридско Езеро	√	√	√	√			√	√	√	√	√
Социоекономски услови	Локална економија	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√
Екосистемски услуги		√	√	√	√	√	√ Не е изготвена студија ОВЖС, но би се очекувало	√	√	√	√	√
Културно наследство		√	√ Ќе се одреди во НИА	√	√	√					√	√

2.3.6.1 Влијанија врз физичките карактеристики

Како што е наведено во препораките од извештајот на рективната мониторинг мисија на УНЕСКО во 2017 година, за Охридскиот регион потребно е да се анализираат кумулативните влијанија врз ИУВ на природното и културното наследство. На слика 6 се прикажани потенцијалните закани врз ИУВ на подрачјето кои ги има во табела 3, додека на слика 17 се издвоени само инфраструктурните проекти.

Слика 17. Закани за УНЕСКО подрачјето од инфраструктурни проекти

Во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион се планира изведба на линиска инфраструктура и тоа:

- Железничка пруга Кичево-Лин (граница со Р.Албанија) (нотирано во извештај)
- Автопат А2, делница Требениште-Струга (нотирано во извештај)
- Интерконективен 400 kV надземен далекувод ТС Битола 2 - македонско-албанска граница и ТС 400/110 kV Охрид (не е нотирано во извештај)
- Национален гасификационен систем во Р. Македонија, делница Охрид- Струга (не е нотирано во извештај)

Во продолжение (табела 4) се дадени анализираниите влијанија одделно за секој проект и во секоја фаза (градежна и функционална). Влијанијата врз пределот како

целина се извадок од студиите за ОВЖС на секој од проектите, а за гасоводот бидејќи сеуште не е изготвена ОВЖС студијата, превземени се влијанија кои би се очекувале од таков вид на градба од друга делница во Северна Македонија за која е изработена ОВЖС.

Табела 4 Влијанија од инфраструктурните проектите по фази

ПРОЕКТ ФАЗА	ИЗГРАДБА	ФУНКЦИЈА
ДАЛЕКУВОД(студија за ОВЖС одобрена 2013/14 г.)	<p>Во фаза на градба поради активностите кои ќе се превземаат за расчистување на трасата, движење на работници и механизација ќе дојде до краткотрајна промена на визуелниот ефект на пределот. Главното влијание во текот на изградбата, поврзано и со оперативните аспекти на предложениот далекувод, е резултат на потребата во одредени области каде тој поминува низ шумски предел, да се обезбеди и одржува коридор расчистен од вегетација. Влијанијата врз земјоделското земјиште, овоштарници и лозја, рурални и урбани живеалишта ќе бидат мали и незначителни, иако можно е директно уништување на одредени делови од споменатите живеалишта преку изградба на столбови и изградба на нови пристапни патишта.</p>	<p>Предложениот далекувод ќе биде визуелно изложен и видлив кога неговата траса ќе поминува низ отворен терени како Струшкото поле. Оваа област претставува голем, отворен и рамен предел со бројни антропогени форми на користење на земјиштето и развој, и како такви поседуваат низок пределски квалитет, толерантен на промени. Затоа, предложениот далекувод ќе се доживува како дел од поширокиот предел и ќе предизвика само индиректни визуелни ефекти во врска со постојните карактеристики во истиот. Секцијата на предложениот далекувод која поминува низ пониските делови на планината Јабланица ќе биде изложена на населбите по должината на локалниот пат Долна Белица-Радолишта, во одредени сектори засоленета од топографијата. Поради сценските вредности, пределот во оваа област може да се класифицира со умерена чувствителност, но поради постоечките човечки влијанија и различната инфраструктура, тој би можело да се смета како толерантен на умерени промени.</p>
АВТОПАТ (студија за ОВЖС одобрена 2015 г)	<p>Во фаза на градба поради активностите кои ќе се превземаат за расчистување на трасата, копање на ровови, одлагање на земја, движење на работници и механизација ќе дојде до краткотрајна промена на визуелниот ефект на пределот. За изградбата на автопатот ќе биде потребен градежен материјал за што неопходно ќе биде потребен негов транспорт и складирање во близина на проектната област.</p>	<p>Во фаза на користење се очекува визуелниот ефект на пределот од автопатот да биде променет. Расчистениот земјишен појас долж патот постојано ќе биде заземен од истиот, а за време на целиот функционален век на патниот правец од обете страни ќе се наоѓа зона со вегетација во слободен раст која ќе служи како амортизер. Ова ќе предизвика фрагментирање на природните живеалишта односно нивна поделба на неколку одделни делови.</p> <p>На големи делови од трасата доминира земјоделско земјиште, области на кои се одгледуваат култури и на нив се аплицираат најразлични пестициди и ѓубрива. Станува збор за област со ниско ниво на биодиверзитет, каде веќе постои ефектот фрагментирање, и тоа не само поради присуството на автопатската делница туку поради овие видови деградирани природни живеалишта. Имено и покрај внимателното планирање на трасата, ќе има потреба од расчистување на трасата од вегетација, дрвја и слично, но поради нејзината мала широчина, интервенциите ќе бидат мали, а со тоа и визуелните промени незбележителни.</p> <p>Анализите на сообраќајот направени за потребите на подготовките за оваа патна делница предвидуваат фреквенција од вкупно 22.400 возила на ден, во 2020 година.</p>

ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА (студија за ОВЖС одобрена 2010 г.)	<p>Пределот, во рамките на градежните зони, воспоставени по должина на трасата на пругата ќе биде видно изменет во текот на изградбата. Бројот на градежни зони, нивната големина и локациите на истите ќе бидат утврдени во техничката документација за градење. Овие зони, заедно со местата на кои ќе бидат складирани градежните материјали и монтажни сегменти за пругата, ќе бидат визуелно забележливи и ќе предизвикаат промени во естетиката на пределот. Сепак, овие промени ќе бидат од краткорочна природа, со времетраење еднакво на времето на изградба. Поради тоа, како и поради фактот дека во поголемиот дел од коридорот, трасата поминува низ шумски предел, овие промени ќе бидат занемарливи. По завршувањето на градежните активности, а согласно обврските вградени во Законот за градење, микро-релјефот и вегетацијата во тие зони ќе бидат предмет на реставрација.</p>	<p>На одредени локалитети, новата пруга ќе предизвика ограничени визуелни промени на постојниот предел и пејзаж. Поради тесниот коридор, кој што го зафаќа пругата, должината и бројноста на тунелите, близината на регионалниот пат Кичево–Охрид– Албанска граница, како и поради оддалеченоста од населените места, се очекува визуелниот ефект од пругата да биде незначителен. Во околина на трасата не се утврдени предели со значајни визуелни вредности, туристички и рекреативни зони, историски и архитектонски споменици, чии естетски вредности би биле во конфликт со истиот. Во Просторниот План на РМ 2002-2020 не се евидентирани прогласени или предлог-заштитени подрачја на пределската разновидност во блиското опкружување на пругата Кичево-Лин. И покрај внимателното планирање на трасата на пругата, ќе има потреба од расчистување на трасата од вегетација, дрвја и дел од шумски стопански единици, но поради малата ширина на пругата интервенциите ќе бидат мали.</p>
ГАСОВОД	<p>Во фаза на градба поради активностите кои ќе се превземаат за расчистување на трасата, копање на ровови, одлагање на земја, движење на работници и механизација ќе дојде до краткотрајна промена на визуелниот ефект на пределот. Исто така објектите кои ќе се градат за одржување на гасоводот на одредени места ќе доведат до долгорочно влијание, но нема да има негативен одраз на визуелниот аспекти. Рецептори ќе бидат локалното население.</p>	<p>Дел од влијанијата од фаза на изградба ќе продолжат и во фаза експлоатација. Ова пред се се однесуваат на расчистување на трасата од вегетација, дрвја при што ќе има визуелни ефекти. Поради малата широчина на трасата влијанијата се сметаат за минимални .</p>

Треба да се напомене и дека на автопатот А2, делницата Требениште-Струга во иднина е предвидено надоврзување со делница Струга-Ќафасан¹². Бидејќи во моментот на подготовка на оваа СОЖС сеуште не е подготвена проектна програма за оваа автопатска делница како и допроектирање на трасата, истата не може да се земе во предвид при анализа на кумулативните влијанија, но може да се дадат препораки.

Покрај линиските инфраструктурни проекти во регионот како што е наведено во точка 2.3 од СОЖС, дополување е направено со ризик од т.н. “архитектонско-урбанистичка анализа во функција на ревитализација на Студенчишко блато”¹³ како и постоечките ризици (крајбрежната трансформација, несоодветната урбанизација во целиот регионот, недоизграденоста на колекторот и нефункционалноста на пречистителната станица, реката Сатеска како извор на фосфор , масовниот туризам¹⁴). Влијанијата на горенаведените ризици врз физичките карактеристики на просторот се претставени како кумулативни влијанија врз живеалиштата, видовите и пределите.

¹² <https://vlada.mk/node/18054>

¹³ https://marh.mk/analiza_studenchishko_blato_tetraktis/

¹⁴ Масовниот туризам е туризам организиран за голем број луѓе кои одат на одмор на исто место и со тоа вршат притисок врз животната средина

Кумулативни влијанија врз чувствителни живеалишта

Влијанијата врз различни живеалишта коишто произлегуваат од секој од наведените ризици се дискутирани на ниво на студија за ОВЖС (за оние за кои се изработени)¹⁵, додека за останатите е направена квалитативна процена. Во однос на оцена на влијанија врз чувствителни живеалиштата, голем недостаток е што сеуште не е изготвена Студијата за валоризација на Студенчишко блато и Студија за ревалоризација на Охридско Езеро врз основа на кои треба да се темели СОЖС. За таа цел се користени достапните податоци од други истражувања како *“Интегрирана студија за состојбата на остатокот од Студенчишкото блато и преземање мерки за негова ревитализација”* (2012 година) и студии за ОВЖС, СОЖС, национални стратегии и студии за биолошка разновидност.

Споредбата во Табелата 3 покажува дека неколку проекти имаат потенцијал да влијаат врз живеалишта кои се сметаат за значајни. Сепак, посебните живеалишта коишто се погодени од секој проект се различни (појас на трска од крајбрежна трансформација, состоини од блатен даб од железничката пруга, реката Црн Дрим од автопатот и др.). Кумулативните влијанија се повеќе поврзани со поширокото влијание врз ИУВ на природното наследство и целокупното еколошко функционирање на подрачјето на регионот, отколку со кумулативните влијанија врз конкретни живеалишта.

Специфичните влијанија врз клучни живеалишта можат да бидат значајни, но истите ќе се (или веќе се) оценети на ниво на Проект во студија за ОВЖС/Елаборат за заштита на животната средина. Некои специфични кумулативни влијанија коишто се идентификувани во текот на процесот за СОЖС го вклучуваат следното:

- ✘ Потенцијалните кумулативни влијанија врз плоскач-церово дабови шуми од далекуводот и железницата кои имаат потенцијал да бидат значителни во делот на Радожда

Поради тоа што далекуводот и железницата ќе проаѓаат близу или низ значајни шумски живеалишта истите претставуваат ризик. Затоа, треба да се напомене дека во иднина ќе биде потребно посериозно планирање на траси на инфраструктурни проекти за да се избегне негативното влијание врз значајните биолошки вредности. За намалување на фрагментацијата на живеалиштата треба да се менува процесот и методологијата на просторното планирање во насока на интегрирано и сеопфатно дефинирање на просторот и почитување на просторните планови. Потребно е унапредување и подобрување на конективноста на мезофилните шуми, во иднина, за да претставуваат континуиран коридор за крупните цицачи.

При утврдување на траса на железничката пруга Кичево-Лин во подножјето на Јабланица се препорачува да земе во предвид алтернативата од предфизибилити студијата со која врската со Р. Албанија се остварува преку подолг тунел (при што

¹⁵ За автопат А2, делница Требениште-Струга согласно PR6 на EBRD подготвени се Biodiversity assessment, Habitat description and Habitat maps каде детално се анализирани живеалиштата и видовите

влијанијата врз биолошката разновидност и пределот се сведени на минимум) и на поголема оддалеченост од езерскиот брег (такашто влијанијата врз квалитетот на водите на езерото се сведени на минимум).

✘ Потенцијални кумулативни влијанија врз појас на трска и алкални блата од крајбрежна трансформација и потенцијална урбанизација на Студенчишко блато
Врз појасот на трска, кумулативните влијанија се одраз на влијанија од крајбрежната трансформација долж крајбрежје на Охридското Езеро, туризмот (постоечки ризик) и потенцијалната урбанизација на Студенчишко Блато (потенцијален иден ризик) и истите имаат негативно влијание.

Загрозени живеалишта се : *Sparganio Glycerietum fluitantis* заедница која се развива по каналот Студенчишта и состоините од заедницата на трската (*Scirpeto-Phragmitetum*) кои се развиваат во литоралот на Охридското Езеро .

На просторот на Студенчишкото Блато (просторот кој е утврден како дел на урбаниот опфат на град Охрид) евидентирани се 2 природни (алкални блата и мочуришта) и еден полуприроден хабитат (влажни ливади)¹⁶.

Блатото Студенчишта е чувствително влажно живеалиште кое содржи многу значајни видови и дејствува како природен филтер за езерото. Со оглед на тоа што Студенчишко блато веќе е под антропоген притисок, сите проекти планирани во оваа област треба да бидат внимателно разгледани од аспект на влијанијата врз животната средина и биолошката разновидност односно да се водат според насоките на Студијата за валоризација (која се изготвува) како и Планот за управување со природно и културно наследство , земајќи го во предвид фактот што токму Студенчишкото Блато е еден од локалитетите чии атрибути се сметаат ИУВ. Исто така потребна е правна заштита за Студенчишкото Блато согласно Закон за природа и негова ревитализација.

✘ Потенцијални кумулативни влијанија врз олиготрофното Охридско Езеро од недоизградениот колектор, нефункционалната пречистителна станица во содејство со реката Сатеска, масовниот туризам и железничката пруга
Кумулативните влијанија врз олиготрофното Охридско Езеро (како живеалиште на бројни ендемски и реликтни видови на слатководна флора и фауна) од недоизградениот колектор и нефункционалната пречистителна станица во содејство со реката Сатеска и масовниот туризам во летниот период се однесуваат повеќе на влијанија на квалитетот на водата. Отпадни води кои истекуваат од колекторскиот систем и директно се влеваат во Охридското Езеро, нефункционалноста на препумпните станици и станицата за пречистување на фекалните води, мешањето на атмосферска и фекална вода во комбинација на со отпадни води од земјоделски активности, ја зголемува трофијата на Езерото, која е клучен фактор за зачувување на бидиверзитетот.

¹⁶ Интегрирана студија за состојбата на остатокот од студенчишкото блато и преземање мерки за негова ревитализација ”(2012 година)

За да се намали кумулативното влијание на овие ризици врз олиготрофното Охридско Езеро се препорачува предлагање мерки во Акцискиот план, за пренасочување на реката Сатеска во првобитното корито, како и реконструкција и рехабилитација на колекторот, доизградба на колекторот на потегот од Елен Камен до Радожда, изградба на две помали пречистителни станици за Пештани и Свети Наум, доизградба на примарните канализациски системи во населбите и нивно приклучување на колекторскиот систем и реконструкција на станицата за пречистување на отпадните води во Враништа.

Масовниот туризам го надополнува кумулативното влијание, особено во летниот период, за што се препорачува изработка на Стратегија за одржлив туризам базиран на ИУВ и План за управување со посетители.

- ✘ Потенцијални кумулативни влијанија врз живеалиштата од автопатот А2, делница Требениште-Струга и делот од железничката пруга Кичево-Лин

Областа каде се планира автопатот А2, делница Требениште-Струга и делот од железничката пруга Кичево-Лин е главно земјоделско земјиште со ограничени природни живеалишта. Уништувањето на дел од земјоделските полиња ќе биде неизбежно, но влијанието врз природните вредности се смета за мало заради ниската чувствителност на живеалиштата¹⁷. Сепак, оваа инфраструктура ќе овозможи пристап на поголем број на посетители на регион а со тоа и поголем притисок врз живеалиштата, за што е потребно да се изработи План за управување со посетители согласно Водичот на УНЕСКО¹⁸. Мерките кои се предвидени на ниво на студија за ОВЖС, во врска со реката Црн Дрим како водно живеалиште треба да се почитуваат.

Во однос на дефинирање на траса на делницата Струга-Ќафасан ќе треба внимателно да се анализа можноста да се избегнат кумулативни влијанија врз значајни живеалишта. Особено битно е да се земе во предвид препораката од реактивната мисија на УНЕСКО во однос на надградување на постоечката траса. Препорачливо би било во ОВЖС за делницата од патот Струга-Ќафасан и за гасоводот, ваквото кумулативно влијание да се земе предвид и да се обезбеди информација за потребните мерки за компензација на влијанието.

Кумулативни влијанија врз значајни видови

Во последните децении, посебно внимание се посветува на заштита на загрозените видови во Европа, проследено со низа меѓународни конвенции и договори за заштита. Влијанијата на ризиците врз клучните заштитени и ранливи видови од секој од предложените проекти е дискутиран на ниво на ОВЖС (за оние проекти за кои е подготвена ваква студија) и во засебни документи како Biodiversity assessment или се прикажани квалитативни процени во табелата 3. Во табелата 3 наведено е дека неколку проекти имаат потенцијал да влијаат врз клучните видови на регионот. Бидејќи секој од проектите влијае на различни видови на живеалишта, генерално постојат варијации во однос на потенцијалните видови коишто се засегнати.

¹⁷ Mission Report Joint World Heritage Centre/ICOMOS/IUCN Reactive Monitoring Mission to the World Heritage property

¹⁸<http://whc.unesco.org/sustainabletourismtoolkit/sites/default/files/UNESCO%20toolkit%20PDFs%20guide%208C.pdf>

Недостатокот на Студијата за валоризација на Студенчишко блато и Студија за ревалоризација на Охридско Езеро врз основа на кои треба да се темели СОЖС, претставува проблем и за анализа на кумулативните влијанија врз видовите. За оние проекти за кои има студии за ОВЖС, земени се во предвид нивните наоди, како и користена е друга литература. За другите проекти за кои не се сеуште изготвени оценки на влијанија врз животната средина на ниво на Проект, потребни се истражувања за видовите во однос на опфатот на проектот и областите на влијание со цел да се утврдат заштитените видови коишто се присутни и коишто ги користат засегнатите области.

- ✘ Кумулативното влијание на потенцијалната урбанизација на Студенчишко Блато, крајбрежната трансформација и туризмот врз видови кои го населуваат Студенчишко блато (видови проценети согласно последните достапни податоци од истражувања во *Интегрирана студија за состојбата на остатокот од Студенчишкото блато преземање мерки за негова ревитализација (2012)*)

Во Студенчишкото Блато, на релативно мал простор евидентирани се 5 ретки вида и тоа од флората-*Carex elata*, *Ceratophyllum submerse*, *Nymphaea alba*, *Nuphar lutea*, *Myosurus minimus*. Само еден вид-жолтиот лотос *Nuphar lutea* е повторно обновен во близина на Блатото. Девет видови тркачи од фауната на Македонија се познати само во Студенчишкото Блато; Појава на ретки хигрофилни видови (типични се за Централна Европа, но ретки на Балканот и во Македонија). На Глобалната црвена листа на Интернационалната унија за заштита на природата (IUCN) се среќаваат 15 видови вилини коњчиња. Од нив, 13 се сметаат за LC-незасегнати, а два за NT-близу засегнати. На Директивата за живеалишта на ЕУ се среќава само еден вид даден во Анекс II: *Coenagrion mercuriale*. Истиот вид е наведен и во листите на Бернската конвенција. Во однос на бројност 138 видови на дневни пеперутки се присутни во блатото што претставува 68% од вкупниот број на видови во Македонија од кои 6 вида се среќаваат, единствено, во Охридскиот регион или само уште на неколку места на територијата на Република Македонија.

Од силикатните алги утврдени се 11 ендемични и ретки во флората на Република Македонија. Еден вид првпат е најден во ова Блато во Македонија. Помеѓу рбетниците нема постојано присутни ендемични видови, со исклучок на историските податоци за присуство на охридската пастрмка. Најголем степен на ендемизам постои кај планариите (повеќето од деветте познати видови се ендемични за изворите покрај Езерото). Од 15 видови вклучени во Анексот 1 на Директивата за птици, само еден вид се среќава на гнездење (малиот воден бик).

Во 5-тиот извештај на држава членка за Конвенцијата за биолошка разновидност забележана е загрижувачка состојба на реликтни видови како (*Carex elata*). Биолошката виталност на овој вид е во опаѓање и само мала популација сè уште е присутна во близина на областа Студенчиште.

За таа цел се препорачува ревитализација на Студенчишко Блато и негова соодветна правна заштита, како би се овозможила заштита на наведените видови.

Ваков вид на ризици се присутни и кај делот Калишта каде заради крајбрежната трансформација се намалува популацијата на жолтиот локвањ *Nuphar lutea*. За таа цел се препорачува ревитализација на овој вид и соодветна заштита.

- ✘ Кумулативни влијанија коишто произлегуваат од влијанијата на бариерите врз крупните цицачите во поширок опсег - ова е потенцијално значајно прашање во однос на кумулативното влијание на линиската инфраструктура во подножје на Јабланица. Имено, планината Јабланица (предлог НП) е дел од балкански зелен појас како еколошки коридор на крупните цицачи кафеавата мечка (*Ursus arctos*), балканскиот рис (*Lynx lynx martinoi*) и волкот (*Canis lupis*).¹⁹

Според Националната еколошка мрежа (МАК-НЕН) (слика 53) подножјето на Јабланица е заштитен појас на јадрово подрачје на кафеавата мечка како закрилен вид²⁰ каде е дозволено одржливо користење на природата. Затоа негативните влијанија од линиска инфраструктурата врз биолошка разновидност, во одредена мера треба да се избегнат, намалат или да се компензираат.

За намалување на кумулативните влијанија треба да се менува процесот и методологијата на просторното планирање во насока на интегрирано и сеопфатно дефинирање на просторот и почитување на просторните планови, особено почитување на насоките од Планот за управување со природно и културно наследство на Охридски Регион, позитивната законска регулатива, ратификуваните конвенции и меѓународни договори.

- ✘ Кумулативни влијанија коишто произлегуваат од влијанијата на бариерите врз малите цицачи во поширок опсег од автопатот и железничката пруга во Струшко Поле

Во извештајот на реактивната мисија на УНЕСКО е наведено: Осигурајте се дека се обезбедени доволни премини за луѓето и живиот свет кои треба да бидат доволно широки и високи за да овозможат непречено преминување од страна на нивните корисници и кои треба да има барем еден цеваст попуст на секој километар со дијаметар од два метра.

Според дописот од ЈПДП од 15.05.2018 година до Националната Комисија на УНЕСКО, за мали цицачи, водоземци и влечуги кои се типични фаунистички претставници на проектниот регион, одводните пропусти може да ги ублажат потенцијалните штетни ефекти на патниот коридор преку обезбедување на витална поврзаност помеѓу фрагментираниите живеалишта. Како што навел Anthony P. Clevenger, 2002 за да се подобри поврзувањето и да се намали изолираноста, изградба на патишта треба да вклучуваат премини кои треба да имаат соодветни димензии. Во литературниот преглед на "DESIGN ELEMENTS OF WILDLIFE CROSSING STRUCTURES" изработен од Heather R. И сор., кој воедно претставува сублимат на постоечките правилници за проектирање на премини за животни, стандардни димензии на цевести пропусти за

¹⁹ <http://www.mes.org.mk/PDFs/Lynx/Leaflet%20Jablanica%202006.pdf>

²⁰ ЗАКРИЛЕН ВИД (UMBRELLA SPECIES), термин од конзервациската биологија - се однесува на видови со чија заштита се постигнува заштита на широк спектар видови како и стаништето во кое тој вид живее

мали цицачи, водоземци и влекачи се: висина (ft) 1,64 (0,5m) - 3,28 (1m) и ширина од 1,64ft (0,5m) - 3,28(1m). Истите треба да се поставени на растојание од 262.5 (80)- 328ft (90m),а материјалот од кој се изработени да е бетон или полимери. При рекогносцирање на теренот на патниот коридор Требеништа-Струга, од страна на стручни лица, утврден е бројот на пропустите, нивниот вид и нивната големина, па према тоа на целата делница предвидени се вкупно 46 (четириесет и шест) пропусти, што значи дека за патен коридор од ~ 8 km има цеваст пропуст со димензии од минимум 1m на секои 17m од патот.Со ова заклучуваме дека хидротехничките решенија односно, 46 цевести пропусти (со функција на премини) од кои 39 БЦЦ 1000mm, 1 БЦЦ 1500 mm и 6 АБ, БП Л = 5,00 m, ги задоволуваат потребите на доминантна терестична фауна претставена од ситни цицачи, влекачи и водоземци. Во однос на премините за луѓе на предметната траса предвидени се: мостови, вијадукти, надвозници и подвозници кои исто така можат да се користат и од животни.

Пропусти под железничката пруга е планирано да бидат за одводнување на истите мелиоративни канали како и патот. Меѓутоа нивниот број и точна поставеност не се наведени во ОВЖС за железничката пруга Кичево-Лин и затоа не може да се процени дали се предвидени на иста локација.

Како препорака од оваа СОЖС е локациите на овие пропусти во Струшко Поле на железницата и на автопатот да се приближно на иста локација, со соодветни димензии и број, како би овозможиле премин на видовите на животни под двете инфраструктури. За да се осигура дека животните се насочени кон овие пропусти, дренажни цевки по должината на трасата на патот и железницата да бидат прилагодени за да се олесни преминот на мали животни.

Од останатите закани во Регионот е и несоодветната урбанизацијата (на пр. група на хотели за Горица, планирана урбанизација на Горица Север, планиран развој за Лагадин) чие комбинираното влијание со планирани проекти и масовниот туризам во рамките на Охридскиот Регион додава дополнителен притисок врз веќе сензибилизираната состојба.Затоа се препорачува контролирана и легална урбанизација во заштитните зони за природно наследство, донесување на Просторен план за природното и културното наследство во Охридскиот регион, донесување на интегрален урбанистички план за првата заштитна зона за природното наследство (појас од 50 метри сметано од КП1/1 Охридско Езеро) и План за реставрација и ревитализација на живеалишта и предели. Се додека не се финализираат и усвојат сите релевантни плански документи и се додека не се одобрат ефективни прописи за заштита и не се воспостават ефективни контролни механизми, се препорачува воспоставување мораториум за било какви урбани и крајбрежни трансформации во рамките на Доброто.

Туристичката експлоатација на Охридскиот регион треба да е во научно основани рамки со максимално почитување на заштитниот третман на природното и културното наследство. Во таа насока одредени популарни форми на алтернативен туризам (сафари, џипови, катамарани) за кои ќе се оцени дека имаат негативно влијание врз

природните вредности или се во директна спротивност со традиционалните вредности да се ограничат.

Кумулативни влијанија врз предел

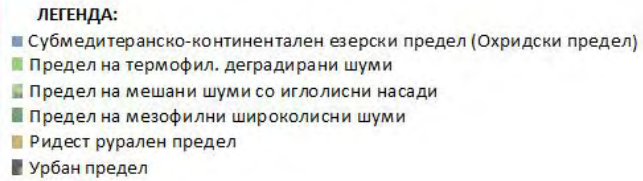
Збирната табела 3 за интеракциите на повеќето ризици и проекти во регионот, покажува дека заедничкото кумулативно влијание најмногу се одразува на ниво на предел. За разлика од студиите за ОВЖС (какви што се изработени за секој проект одделно, освен за гасоводот бидејќи е во фаза на идеен проект) каде се очекуваат влијанијата од одделни проекти, СОЖС треба да се фокусира на она што се очекува како влијание на ниво на предел²¹, односно како би се вклопиле сите линеарни инфраструктурни проекти во Охридскиот регион, земјаќи ја во предвид постојната состојба (слика 16). Токму затоа најголем акцент на кумулативните влијанија во оваа СОЖС се разгледувани на регионално ниво и тоа како влијанието на пределните/пејсажни вредности.

Познавањето на пределската разновидност и структурно - функционалните карактеристики на пределите ќе создаде услови за предвидување мерки за интегрална заштита на природата, кои покрај заштитата на биолошката разновидност (за која постојат повеќе иницијативи и стратегии на локално, регионално и глобално ниво) ќе го земат предвид и зачувувањето на геонаследството и водните богатства во Охридскиот Регион. Покрај тоа, карактеризацијата на пределите обезбедува и сознанија за визуелните вредности кои може да бидат нарушени на пределите чие зачувување може да има големо значење. Според досегашните истражувања (слика 18), во Охридскиот регион можат да се разликуваат следните основни групи предели (пределни типови):

- урбани предел;
- рурални предел;
- шумски предел;
- езерски предел.

Секој од овие групи содржи по два или по повеќе типови предели прикажани во табела 5 со валоризација за истите.

²¹ https://www.icrom.org/sites/default/files/2018-07/iucn_world_heritage_advice_note_environmental_assessment_world_heritage.pdf

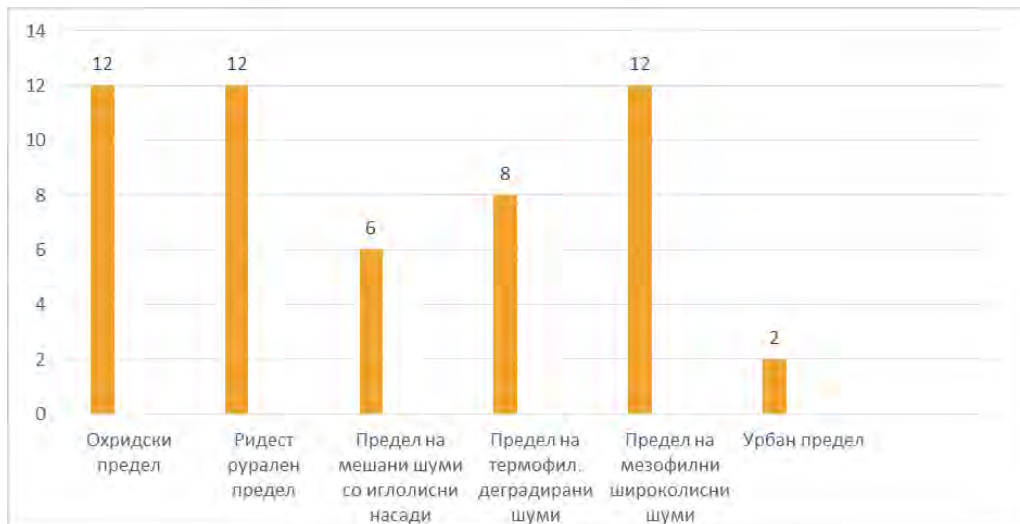

Слика 18. Пределите во Охридски Регион (извор: Пределите во Република Македонија (Меловски, 2016))

Табела 5 Валоризација на пределските типови во Македонија

Група на пределите	Тип на предел	состојба	Вредност – биодив.	вредност - културна	Сензитивност	Конективност	Уникатност во МК	Вкупно
Езерски предел	Охридски предел	1	3	3	2	1	3	13
Урбан предел	Урбан предел	0	0	1	1	0	0	2
Шумски предел	Предел на мезофилни широколисни шуми	2	3	3	1	3	0	12
	Предел на термофил. деградирани шуми	2	2	1	1	2	0	8
	Предел на мешани шуми со иглолисни насади	1	2	1	1	1	0	6
Ридест предел	Ридест рурален предел	2	2	3	2	2	1	12

Извор: Студија за геодиверзитетот и геонаследството на Република Македонија и другите компоненти на природата (биолошка и пределска разновидност), 2016 година

Слика 19. Графички приказ на валоризација на предели според Студијата за геодиверзитетот и геонаследството на Република Македонија и другите компоненти на природата (биолошка и пределска разновидност), 2016 година

Според резултатите од вреднувањето на пределските типови во согласност со погоре образложените критериуми за валоризација, во Охридскиот регион можат да се издвојат повеќе значајни предели:

Субмедитеранско-континентален езерски предел- Охридски предел (оценка 12). Структурата на пределот ја определува CLC-²²класата „водни тела“ со речиси 60%, како и класите на земјоделско земјиште, кое учествува со околу 36% во вкупната површина на пределот. Присуството на CLC-класата „влажни станишта“ е незначително, за разлика од Дојранскиот и од Преспанскиот предел, што укажува на целосното дренирање на некогашните блата, кои биле застапени со големи површини во пределот, особено во Струшкото Поле. Карактеристично за Охридскиот предел е присуството на значителни урбани површини (вкупно околу 3,5% од вкупната површина на пределот). Пределот има исклучително значење за биолошката разновидност. Најзначаен простор од аспект на биолошката разновидност во овој предел преставува Охридското Езеро, кое има многу високо национално и глобално значење. Високо значење за биолошката разновидност имаат и влажните станишта, кои егзистираат покрај самото Езеро. Крајбрежните карпестите хабитати имаат значење поради гнездењето на некои птици и присуството на ендемични растителни и животински видови. Поради исклучителното значење на овој регион, тука се прогласени или идентификувани повеќе подрачја за заштита на биолошката разновидност: Споменик на природата „Охридско Езеро“, Биосферен резерват „Охрид-Преспа“, Подрачје на светско природно и културно наследство „Охрид“, Значајно подрачје за птици „Охридско Езеро“ и Значајно подрачје за растенија „Охридско Езеро“.

Копнениот дел на Охридскиот предел, според своите биолошки карактеристики, е сличен на рамничарскиот брегови супконтинентален рурално-земјоделски предел т.е. се одликува со релативно ниска биолошка разновидност. Сепак, присуството на

²² CLC- Corine Land Cover

Охридското Езеро (преселни птици) и реката Сатеска придонесуваат за поголемиот број значајни хабитати и видови.

Предел на мезофилни широколисни шуми (оценка 12). Овој предел типичен за западна Македонија доминира над останатите шумски предели и на ситен размер се чини дека речиси има континуирано распространување. Распространет е во висинскиот појас меѓу 1400 и 1800 мнв. (Јабланица), но допира и многу пониско во зависност од експозицијата и инклинацијата на подлогата. Релјефот е претставен со средни до стрмни падини и долови. Кафеавите шумски почви на силикатна геолошка подлога се доминантен почвен тип. Климата е континентална до планинска. Главен тип станиште е планинскиот буков екосистем (претставен со ass. *Calamintho grandiflorae-Fagetum*) распространет на сите експозиции, а секундарни станишта се планинските пасишта, кои се развиваат по чистините. Шумите се полуприродни до природни. На пониските височини доминираат шуми на дабот горун, дури и термофилните плоскачево-церови шуми на помали површини. Генерално, овој предел, во споредба со останатите од истражуваното подрачје, е најзначаен од аспект на конзервацијата на крупните животни, бидејќи се карактеризира со незначителна фрагментација. Сепак, е потребно унапредување и подобрување на конективноста на мезофилните шуми за овој предел, во иднина, да претставува континуиран коридор за крупните цицачи (Brajanoska et al. 2009).

Ридест рурален предел. Ридестиот рурален предел зазема значителна површина, заедно со неговите структурни карактеристики – значителни подрачја под: шуми, деградирани шуми, грмушести состоини и друга природна вегетација. Се тоа го прави овој предел значаен за зачувување на биолошката разновидност во Охридско и има оцена 12 .

Во табела 6, во однос на природноста на Охридскиот предел е наведено дека се работи за целосно вештачки предел (освен езерото) пред се поради користењето на земјиштето интензивно земјоделие – мешани култури; интензивен туризам. Копнениот дел на Охридскиот предел (што е всушност Струшко Поле), според своите биолошки карактеристики, е сличен на рамничарскиот брегови супконтинентален рурално-земјоделски предел т.е. се одликува со релативно ниска биолошка разновидност. Сепак, присуството на Охридското Езеро (преселни птици) и реката Сатеска придонесуваат за поголемиот број значајни хабитати и видови. За таа цел е потребно да се направи План за реставрација и ревитализација на овој предел.

Кумулативните влијанија врз пределот може да се дефинираат како резултат од физички промени во пределот кои произлегуваат како резултат на новиот развој на Охридскиот Регион или од индиректни ефекти како што е лоша пракса на управување, лоша градежна пракса што резултира со влошување на квалитетот на пределот. Таквите физички промени може да вклучуваат воведување, промена или отстранување на ентитети во просторот како што се објекти или природна вегетација. Ефектите може да бидат резултат од нови елементи кои се вметнуваат во пределот (железничка пруга, автопат, столбови на далекуводи, но и градби со несоодветен габрит) кои предизвикуваат визуелно нарушување или физички го попречуваат погледот низ пределот.

Во општ контекст, видливоста на објектите во пределот се однесува на голем број на фактори. Тие се: (i) оддалеченост од гледачот до објектот; (ii) степенот до кој релјефната форма, вегетационата покривка или структури како што се објекти може да го прекинат или скријат цел или дел од погледот, (iii) степенот на цврстина на објектот и (iv) степенот до кој објектот се разликува во боја од неговата позадина. Покрај тоа, точката до која објектот го „крши“ хоризонтот исто така влијае на неговата видливост.

Врз основа на предвидениот степен и сериозност на кумулативни влијанија, зоните кои се под влијае се категоризираат во умерено критични зони, особено критички зони и екстремно критични зони.²³ За Охридскиот регион кумулативните визуелни ефекти се јавуваат во случај на визуелна интеракција на два или повеќе проект од сличен тип, видливи на хоризонтот. Во тој случај визуелните ефекти може да се поделат на две подрачја (критични зони) :

1. Струшко Поле (умерено критична зона) и
2. Подножје на Јабланица (екстремно критична зона).

²³ Annandale, David D. and Hagler Bailly Pakistan (Pvt) Ltd. 2014. Strategic Environmental Assessment for Hydropower Sector Planning – Guidance Material. Islamabad: IUCN Pakistan. 34 pp.

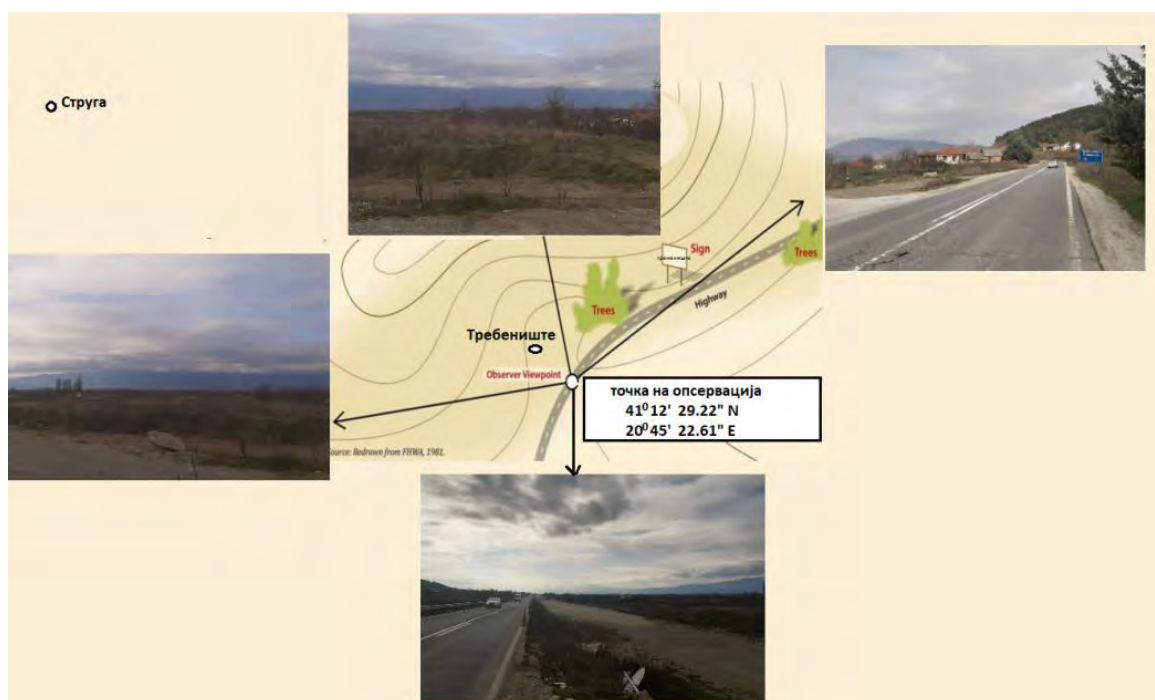
Табела 6 Матрица за идентификација и карактеризација на пределите во Охридски Регион

Висински појаси	Релјеф	Потенцијална вегетација (Land cover)	Геологија и почви	Искористување на земјиштето (Land use)	Клима	Природност	Населби и културни карактеристики	Историја	Тип предел
Ридски висински појас 600-900 m (1000)	Рамничарски и бреговит со благи падини	Езерска површина; отсуство на природна вегетација	Езерски седименти	Интензивно земјоделие – мешани култури; интензивен туризам	Изменета топла континентална со медит. влијание	Целосно вештачки, освен езеро	Градови, села од збиен тип; туристички објекти	Континуирано искористување	Охридски предел
	Ридски; стрмни и благи падини, длабоки долови,	Остатоци од дабови шумички	Обично силикатна подлога	Екстензивно земјоделство	Топла континентална со слабо медитеранско влијание	Многу изменето	Доста густо села од збиен тип; мали парцели	Слаби знаци на напуштање	Ридест рурален предел
Висок планински појас (1400-1800 m)	Ксеротермофилни деградирани дабови шуми	Силикатна подлога	Шумарство		Топла континентална	Главни вештачки шуми	Отсутствуваат или многу ретки населби	Активно управување и искористување	Предел на мешани шуми со иглолисници насади
	Планински; стрмни и благи падини, длабоки долови	Букови и горунови шуми			Разновидна	Континентална до планинска	Полуприродни до природни	Отсутствуваат	Континуирано искористување; конзервација

Извор: Студија за геодиверзитетот и геонаследството на Република Македонија и другите компоненти на природата (биолошка и пределска разновидност), 2016 година

Струшко Поле

Анализирајќи ги кумулативно, планираната линеарна инфраструктурата во Охридскиот регион се очекува да предизвика нарушувања на пределот поради изградбата на автопат, 400 kV далекувод, железничка линија и гасоводот на блиско растојание и во гранците на подрачје кое се смета дека поседува ИУВ на светското природно и културно наследство. Овие нарушувања се очекува да предизвикуваат “линеарно отворање” низ живеалиштата или нарушување на поврзувањето на пределот, поради изградбата, но и поради одржување на инфраструктурата (на пример за далекувод потребно е коридор од околу 30m да биде расчистен од вегетација за одржување), за што е познато дека има повеќе еколошки ефекти врз копнените и водните екосистеми. Овие ефекти вклучуваат загуба на живеалиштата и фрагментација, ширење на инвазивни туѓи видови, опасност од пожари, вознемирување на животните и смртност (на пример далекуводите ги пресекуваат миграторните патишта на птиците), промени во однесувањето на животните, загадување, промени во микроклимата и вегетација, губење на екосистемски услуги, зголемени притисоци од развој, туризам, лов, управување со отпад и слично.

Слика 20. Визуелни аспекти

Визуелно нарушување како што беше напоменато, зависи од точката на обсервација. Според Водичот од 2015 година²⁴, процената на визуелните ефекти е преку набудувачки пристап со правење претпоставки за визуелни преференции на гледачите. Погледите од т.н. панорамски видововци во голема мера го подобруваат разбирањето на карактерот, поставеноста и општиот изглед на Доброто. Теренските истражувања покажаа дека соодветна точка на обсервација на Струшко Поле е од автопатот А2 Кичево-Охрид. Трасите на автопатот А2 делница Требениште-Струга и

²⁴ Guidelines for the visual impact assessment of highway projects. U.S. Department of Transportation (2015)

железничката пруга од точката за обсервација прикажана на слика 20 ќе бидат визуелно изложени и видливи на патниците кои ќе го користат автопатот до Охрид бидејќи трасите ќе поминуваат низ отворен и рамен предел. Оваа делница, е нормално поставена на предложените траси и е на малку повисока надморска висина, што дава добар преглед на околината од автопатот.

Пределот во Струшко поле не е вреднуван како сценски важен, за него се смета дека е толерантен на промени и вообичаен антропоген предел (како што е и наведено во ОВЖС студијата за далекуводот). Од патната и железничката инфраструктура се очекува кумулативно влијание во оперативна фаза, за што треба усогласување на трасите во просторот и превземање на мерки за ревитализација со цел намалување на визуелните влијанија врз пределот на Струшкото поле.

Затоа, предложените траси доколку се приближени ќе се доживуваат како дел од поширокиот предел и ќе предизвика само индиректни визуелни ефекти во врска со постојните карактеристики во истиот, што е воедно почитување на препораката на УНЕСКО.

Слика 21. Пример за вклопување на траси на автопат и железница во пределот во Франција

Во извештајот од реактивната мониторинг мисија на UNESKO во 2017 година е нотирано дека примерот од Франција се препорачува да се користи при дефинирање на трасите во Струшко поле²⁵. Со цел обнова на нарушените функции на екосистемот посебно поради фрагментацијата на живеалиштата и оневозможеното нормално функционирање на екосистемот или загрозеност на локалните популации на видовите, се предлага мерка за ревитализација. Оваа мерка е значајна, бидејќи може да ја подобри еколошката поврзаност и функционалноста на системот. Озеленување просторот е една од можните мерки за ревитализација. Исто така се препорачува да се разгледа можноста за алтернативно решение на железничката пруга во Струшко Поле кое ќе биде со помало влијание на пределот во содејство со автопатот. Планирањето на траси од инфраструктура треба да бидат долж природната рељефна морфологија на теренот, а доколку се потребни поголеми морфолошки промени (насипи, засеци и сл.) се препорачува градежните елементи да бидат одвоени од теренот за да се обезбеди целовитост и споеност со пределот.

²⁵ Guide technique Géfra – Jumelage des plates-formes ferroviaires et routières ou autoroutières Aide à la définition des dispositifs de protection anti-pénétration

За разлика од Струшко поле, пределот во подножјето на Јабланица е вреднуван предел во поширок контекст и кумулативното влијание од линеарната инфраструктура се смета дека е големо токму поради ограниченоста на простор.

Во делот во подножјето на Јабланица се појавува т.н. "тесно грло" на инфраструктурата за кое е потребно алтернативно решение на инфраструктурата која сеуште е во фаза на планирање (гасовод) или за која сеуште постои можност за разгледување на алтернативна траса (железница) дури и надвор од границите на Доброто. Од гасоводот и далекуводот и во поширокиот дел на Струшко поле и во подножјето на Јабланица се очекува кумулативно влијание во фаза на градба. Бидејќи во моментот на подготовка на оваа СОЖС сеуште не е подготвена проектна програма за делница Струга-Ќафасан (која би се наоѓала во т.н. "тесно грло") како и допроектирање на трасата, истата неможе да се земе во предвид при анализа на кумулативните влијанија. Воедно, се препорачува придржување до препораките на УНЕСКО наведени во другите анализи на кумулативно влијание.

Во текот на спроведувањето на ОВЖС за железничка пруга, трасата што се води во тунел воопшто не е разледувана; од двете варијантни решенија (нулта алтернатива да не се гради и алтернативна траса 1 SA 2 која се спушта во подножјето на Јабланица и се приближува до езерото) не се дава можност за објективен избор, односно еколошките критериуми не се изедначени по важност со техничките и финансиските. Трасата што е избрана, во содејство со патот Струга-Ќафасан, можат да извршат нарушувања на пределот и трајно да ја нарушат исклучителната универзална вредност на околината. Затоа пред финално да се одлучи за изборот на трасата на пругата што ќе се финансира со средства од европските фондови (ИПА), неопходно е да се земе предвид алтернатива што преку тунел ја преминува границата со Албанија.

Исто така се препорачува и идентификација на траса на гасоводот што во содејство со Далноводот кон границата со Албанија ќе има минимални кумулативни влијанија врз Исклучителните универзални вредности на Доброто.

Во однос на несоодветната и нелегална урбанизација која во содејство со останатите закани кумулативно влијае на сите физички карактеристики на Охридскиот Регион, потребна е примена на постојната законска регулатива, редовни инспекциски надзори од страна на надлежните субјекти, т.е. контролата на придржување кон добиените плански дозволи и услови на функционирање, изрекување на санкции за рушење или отстранување на недозволените интервенции. Откако овластените инспектори ќе констатираат прекршувања на позитивна законска регулатива, против сторителите треба да се покренуваат соодветни кривични постапки.

Дополнително потребно да се донесат нови Генерални урбанистички планови за градовите Охрид и Струга за да се имплементира Конвенцијата за заштита на светското културно и природно наследство на УНЕСКО и да се спречат активности кои негативно

влијаат врз исклучителната универзална вредност на природното и културното наследство во Охридскиот регион.

Заради насочување на развојот и усогласување на сите потреби и намени на користење на земјиштето потребно е да се изработи Просторен план за подрачје од посебен интерес²⁶ (Охридски Регион), како и да се предвидат посебни стандарди и нормативи за урбанистичко планирање што ќе обезбедат контролирана урбанизација. Неопходно е крајбрежјето да се планира интегрално по целата своја должина и истото да подлежи на соодветни режими на заштита. Сочувување на природниот амбиент и спречување пренамена и завземање на овие простори за градежни активности кои би го нарушиле крајбрежниот пејзаж треба да е приоритет.

Типологијата, габаритот и висината за изградба на угостителско-туристички како и објекти за одмор и рекреација надвор од населените места врши притисок врз пределот/пејсажот. Затоа, се препорачува да се одредат врз основа на анализа на визуелната поставеност и вклопеност во постојното природно опкружување.

Во однос на легализација да можат да се легализираат само оние објекти кои според студиите за оцена на влијанијата врз животната средина и врз културното наследство не ги загрозуваат ИУВ, согласно препораките на УНЕСКО.

Кумулативно влијание врз природни процеси (квалитет на вода во Охридско Езеро)

Иако Охридското Езеро доживеало големи природни промени во животната средина и флукуации низ целата своја историја, големината на антропогените влијанија забележани во изминатите години е извор на загриженост. Постојат некои докази за „притаена криза со биолошката разновидност“, како резултат на човековите влијанија што се насобрале во текот на последните децении. Во моментот најголемите грижи за зачувување на Охридското Езеро вклучуваат различни влијанија потекнува од неговиот слив, притисоци од неодржливи активности во земјоделството и шумарството, притисоци од туристички активности и зголемената човечка популација во сливот, воведување туѓи видови, деградација на природните живеалишта и глобалните климатски промени. Иако езерото е сè уште олиготрофно, глобално затоплувањето може да ги влоши негативните ефекти од еутрофикација. Се очекува дека со зголемувањето на температурата вертикалното мешање на вода ќе се намали²⁷.

Олиготрофниот статус на водата во Охридското Езеро е предуслов за зачувување на ИУВ во езерото. Според табела 3 повеќето од заканите се очекува да имаат или веќе имаат влијание врз него. Влијанието на земјоделството преку реката Сатеска, недоизграденоста на колекторот и нефункционалноста на станицата, притисокот од планираната инфраструктура, туризмот, како и несоветната урбанизација во крајбрежјето се значителен притисок врз водниот режим. Со оглед на олиготрофниот статус на езерото во моментот, со многу ниско ниво на хранливи материи, какви било промени во квалитетот на водата можат да ја нарушат дистрибуцијата на водната

²⁶ Согласно алинеја 4 член 9 од Закон за просторно урбанистичко планирање

²⁷ Baseline Assessment of the Lake Ohrid region -Albania IUCN – ICOMOS joint draft report January 2016

флора и фауна долж крајбрежјето на езерата. Затоа, потребно е да се разгледа влијанието врз водниот режим особено врз олиготрофниот статус на водата кој е предуслов за уникатниот биодиверзитет.

Трасите на проектите во Струшкото поле се во рамничарско- мочурливи услови. Струшко поле е испресечено со дренажни канали (Малузија), кои во моментот овозможуваат истото да не биде мочуриште. Во пониските подземни делови (18-19 m) постои висок хидростатички притисок, кој овозможува појава на артерска вода. Во рамки на инфраструктурните проекти, одводнувањето од трасите е соодветно предвидено односно при проектирањето и изведбата на инфраструктурата ќе се овозможи непречено одводнување на теренот преку кој поминуваат патот и пругата. Во проектот за одводнување за автопатот А2, делница Требениште-Струга дадено е техничко решение за прифаќање на површинските и подземните води и нивно одведување до најблискиот пропуст. Површинските води се прифаќаат со попречните наклони на коловозната конструкција и се насочуваат спрема канавки и риголи. Атмосферската канализација воедно претставува и дренажа со која се прифаќаат и водите од постелката. Условите што владеат на трасата се специфични, и при такви услови, предложено е решение, кое реално ја отсликува теренската состојба. За прифаќање на овие води како и за прифаќање на одцедните води од обработливото земјиште изработени се голем број одводни канали кои овие води ги доведуваат во два собирни канали кои се протегаат лево и десно од трасата на автопатот. **Водата од овие канали ќе истекува во реката Дрим, не во Охридско Езеро.** На местата каде што каналите се сечат со трасата на патот, за пропуштање на водата под трупот на истиот предвидени се пропусти. При рекогносцирање на теренот утврдено е бројот на пропустите, нивниот вид и нивната големина, па према тоа на целата делница предвидени се вкупно 46 (четириесет и шест). За одржување на квалитетот на водата исто така предвидени се 88 маслофаќачи.

Во проектот за одводнување за железницата Кичево –Лин (делница во Струшко Поле) дадено е техничко решение за прифаќање на површинските и подземните води и нивно одведување до најблискиот пропуст. Пропустите претставуваат објекти под планумот на пругата (долен строј), кои служат за одводнување на мали количини на вода-атмосферски води од одредено сливно подрачје или помали постојани води (поточиња) како и прифаќање и одводнување на водите од каналите (канавките). Во одредени случаи служат за премин под пруга на животни и земјоделска механизација. Отворот на пропустите се движи во граници од 1,5-5,0m. Правилно одводнување на планумот на пругата во случаи кога нивото на подземните води може да се искачи до висина опасна за состојбата на планумот, се изведува со помош на дренажи. Дренажирање на планумот е зафаќање и одведување на водата од теренот од подземни води или површински води кои би можеле да навлезат во планумот. Земајќи ги во предвид проектите за одводнување за автопатот и железницата, може да се каже дека кумулативното влијание врз квалитетот на водата во Охридско Езеро

ќе биде минимизирано, бидејќи насоката на отпадните води е во Црн Дрим кој истекува од Охридско Езеро.

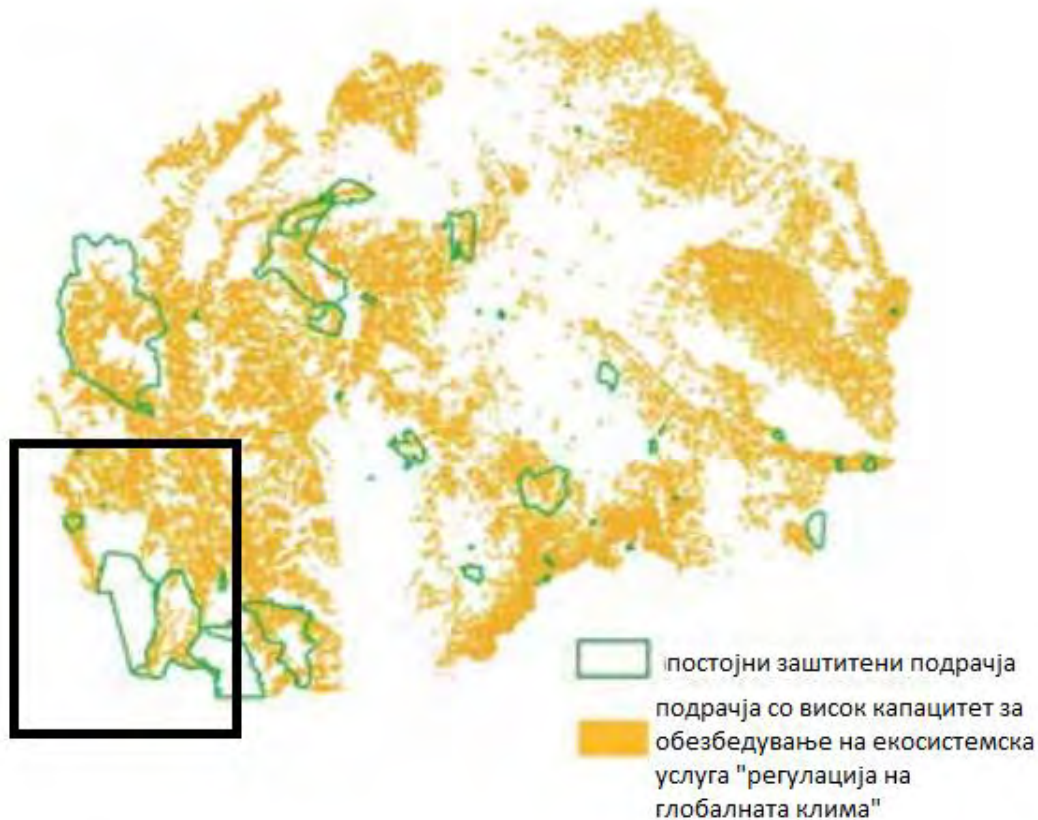
Сите предложени проекти ќе извршат свое влијание и врз останатите медиуми и области на животната средина со посебен акцент на квалитетот на воздухот и почвата, зголемени ниво на бучава и количини на отпад. Овие влијанија се сметаат за кумулативни. Дури и ако секој проект е усогласен со различните стандарди за емисии и испуштање на штетни гасови, комбинираниот резултат ќе доведе до зголемување на оптоварувањето со загадување во животната средина. Биолошките рецептори коишто се навикнати на ниско ниво на загадувачи во воздухот и во водата ќе бидат особено подложни на зголемените нивоа на загадување коишто неизбежно ќе се појават. Несомнено ќе дојде до одредени промени во распределбата на видовите коишто се особено чувствителни на загадување. Видовите коишто ќе бидат погодени од бучава исто така ќе ги избегнуваат населените места и патниот и железничкиот коридор и ќе бидат особено вознемирени во текот на градежните активности.

Масовниот туризам е причина за изложен на големи притисоци врз останатите медиуми и области на животната средина особено за време на летната сезона, како што се сообраќајниот метеж, паркирање на неозначено паркинг места и нелегално фрлање цврст отпад. Во НП не постои систем за набудување на бројот на посетители како и неговиот капацитет на носивост. Се препорачува да се подготви План за управување со посетители и Стратегија за одржлив туризам базиран на ИУВ.

Екосистемски услуги

Услугите и економската вредност што ги обезбедуваат видовите се незаменливи и од суштинско значење за нашата добросостојба. Картирањето на екосистемските услуги може да послужи за идентификација на подрачјата на кои постои преклопување на значаен капацитет за обезбедување на една или повеќе екосистемски услуги и присуство на компоненти на биолошката разновидност што се од посебен интерес за зачувување. Комбинација на индикатори за екосистемските услуги со картирањето на екосистемските услуги, е еден од клучните елементи што се потребни за подобро разбирање и прифаќање на природот во донесувањето на стратегии, политики и одлуки во јавниот и приватниот сектор (Daily и Matson 2008). На национално ниво постои недостигот на информации што се однесуваат на: идентификација, квантифицирање на обемот и статусот и вредноста на екосистемските услуги. За потребите на Националната стратегија за биолошка разновидност со акциски план за периодот 2018 – 2023 година со помош на одредени алтки направено е картирање на екосистемските услуги. Просторната дистрибуција на екосистемски услуги на ниво на Охридски регион е нееднаква поради варијациите во биофизичката средина. Како што е прикажано на слика 22, подрачја со екосистемски услуги за регулирање на глобалната клима се планините Галичица и Јабланица и околните повисоки делови, освен Струшкото поле.

Предвидените проекти ќе влијаат на екосистемски услуги за регулирање на глобалната клима на Јабланица, пред се поради отстранување на шумската вегетација во фаза на изградба и во фаза на одржување.

Слика 22. Просторна разместеност на подрачјата во Република Македонија кои имаат висок капацитет за обезбедување на екосистемската услуга „регулирање на глобалната клима“ и нивна разместеност во рамките на постојните заштитени подрачја²⁸

Поради несоодветната основа за анализа на кумулативните влијанија врз сите екосистемските услуги, се препорачува изработка на Студија за екосистемски услуги на Охридскиот регион.

За водните екосистеми (Охридското езеро и Студенчишко блато) веќе се познати екосистемските услуги и затоа се смета дека повеќето од наведените ризици ќе имаат влијание врз нив. Се препорачува превземање на мерки предложени во другите делови.

Кумулативно влијание врз социо-економска состојба

Иако се очекува реализација на инфраструктурните проекти да придонесе за зголемување на конкурентноста на националната економија, повисок економски раст и порамномерен регионален развој земајќи го во предвид фактот што РСМ се наоѓа на главните патнички и железнички коридори исток-запад (Коридор 8) и север-југ (Коридор 10), сепак основен водител во просторниот развој на Охридскиот регион треба да е зачувувањето на ИУВ според кои е добиен УНЕСКО статусот.

²⁸ Извор Национална стратегија за биолошка разновидност со акциски план за периодот 2018 – 2023

Според табела 3 секој проект најверојатно ќе има позитивно влијание врз локалната економија, од аспект на обезбедување на привремени вработувања и на побарувачката на стоки и услуги во текот на нивната изградба и од аспект на подолгорочната побарувачка на стоки и услуги од страна на посетителите на областа. Социо-економската анализа во Охридскиот регион покажа дека областа страда од значително иселување на луѓе со соодветна школска подготвеност. Кумулативното влијание од овие проекти кои делумно се дизајнирани за да привлечат и посетители во областа - треба да биде зголемување на локалното вработување и најверојатно ќе има некаков ефект врз намалувањето на иселувањето.

Кумулативни влијанија врз културното наследство

Клучното кумулативно влијание од имплементацијата на проектите е влијанието врз севкупното културно наследство на локацијата на Охридското светско наследство.

Во културните ресурси во рамките на заштитениот дел на УНЕСКО коишто влијаеле на добивањето на номинацијата од УНЕСКО спаѓаат квалитетот и разновидноста на физичкото културно наследство и археологијата што се наоѓаат по должината на брегот на Охридското Езеро и неговата околина; синтезата на древните археолошки остатоци од неколку цивилизации.

Имплементацијата на сите проекти ќе изврши дополнителен притисок врз ресурсите на културното наследство. Фазите на изградбата ќе генерираат прашина и вибрации, што ќе влијае на културните добра во близина на активностите.

Железничката пруга, Автопатот А2, Интерконективниот надземен далекувод и националниот гасовод ќе доведат до поголем број на посетители во областа и зголемен пристап до заштитеното подрачје. Зголемувањето на капацитетите за посетителите ќе резултира со зголемување на бројот на ноќевања, а со тоа и бројот на посетители на разните културни локалитети исто така ќе се зголеми.

Овие влијанија од проектите ќе бидат кумулативни, бидејќи комбинацијата од патот и железничката линија ја зголемува и леснотијата на пристапот и можноста за подолго останување во областа. Колку повеќе луѓето ќе остануваат во областа, толку повеќе различни искуства ќе бараат и толку поголема ќе биде веројатноста дека ќе посетуваат повеќе локации и повеќе области. Сè на сè, притисокот врз ресурсите на заштитеното подрачје ќе се зголемува.

Фактот дека подрачјето на Охридското светско наследство има добиено повеќе титули поради своето културно и природно наследство е сведоштво за единственоста на областа и потребата од нејзина заштита. Колку повеќе ќе се имплементираат проектите толку повеќе ќе се зголемуваат посетителите и толку поголемо ќе биде влијанието врз културните ресурси. Нема проценки за „носечкиот капацитет“ на заштитеното подрачје и тешко е да се утврди во кој момент зголемениот притисок станува ризик за интегритетот на ресурсите на Охридското светско наследство. Ќе биде

потребно внимателното управување со влијанијата на проектно ниво, со јасни ограничувања на пристапот, како и со одредени активности. Прекумерната и неконтролирана урбанизација негативно влијае на зачувувањето на: структурата на старите градски јадра на Охрид и Струга со старата градска архитектура, структурата на населбите од крајбрежјето, и останатите простори каде се наоѓаат културни добра, како и на визуриите, пејсажот и вредноста на археолошките локалитети.

Кумулативно влијание врз УНЕСКО статус

Антропогените фактори како недоволна покриеност на населбите со колекторскиот систем и дотраеност на пречистителната станица, интензивен урбан развој и изградба на објекти во крајбрежната зона, инфраструктурните проекти, промена на визуелните карактеристики и архитектонски вредности, туризмот и др., кумулативно влијаат на ИУВ на природното и културното наследство на Охридскиот регион, а со тоа и на статусот УНЕСКО. Доколку не се пристапи кон нивно решавања, тоа би значело дека со продолжување на нарушувањето на ИУВ, на Охридскиот регион му се заканува бришење од Листата на светско наследство. Токму затоа мисиите на УНЕСКО во 2013 и во 2017 година, дадоа препораки по кои треба да се постапи.

За да се обезбеди висок степен на заштита на исклучителната универзална вредност на регионот потребен е соодветен План за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион, но и подготвеност за негово имплементирање. Потребата од изработка на План за управување со кој ќе се обезбеди заштита на ИУВ, е дадена во Оперативниот Водич за спроведување на Конвенцијата за светското наследство, а истото е препорачано и од реактивната мониторинг мисија од 2017 година. Со оглед на фактот дека постои веројатност статусот на Охридскиот регион како Светско наследство на УНЕСКО да биде изложено на ризик, од исклучително значење е да се подобри начинот на управување со подрачјето. Управувањето со заштитеното добро во последните дваесетина години се соочува со предизвици, што резултираше со реализација на активности кои не беа во согласност со начелата на интегрираната заштита на доброто. Затоа потребно е да се воспостави соодветен механизам за управување што ќе воспостави баланс меѓу целите на заштитата, одржливиот развој и развојните промени на заштитеното добро.

Планот е централен плански инструмент за заштита, користење, конзервација и одржлив развој на доброто, но и заштита на неговата автентичност и интегритет и пренесување на идните генерации. Тој претставува основа за донесување на развојни одлуки од сите засегнати страни со што се обезбедува рамнотежа меѓу заштитата на доброто и неговото искористување. Со цел намалување на кумулативното влијанија врз ИУВ и зачувување на статусот на УНЕСКО светско наследство потребно е да се дополнување на акцискиот План и да се донесе Планот за управување со природно и културно наследство на Охридски регион. Се препорачува негово ревидирање на минимум 3 години. Исто така потребно е зајакнување на националниот механизам за

управување, како и воспоставување на систем за заедничко управување со Република Албанија со цел зајанување на интегритетот на доброто.

Во однос на инфраструктурните проекти и постоечките ризици кои го загрозуваат статусот на УНЕСКО потребно е нивно ревидирање со насоките од Планот.

Исполнување на препораките е од огромно значење за зачувување на УНЕСКО статусот на светско мешовито природно и културно наследство.

3. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА РЕГИОНОТ

3.1 Местоположба

Охридскиот регион се наоѓа во Југозападниот дел на Република Северна Македонија, на граница со Република Албанија, опфаќајќи ги општините Охрид, Струга и Дебрца. Предметната локација се наоѓа во опфат на просторот заштитен како светско природно и културно наследство. Подетален приказ на местоположбата е даден во продолжение на слика 23.

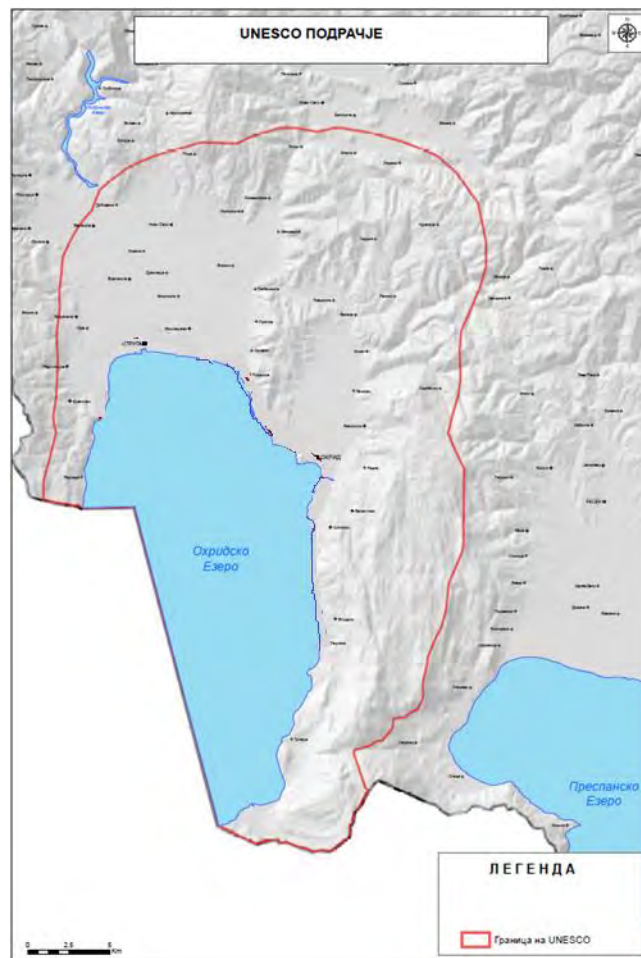
Слика 23. Местоположба на Охридскиот Регион

3.2 Граници на подрачјето

Согласно член 7 од Нацрт Законот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион, опфатен е просторот во следните граници:

“Границите на Охридскиот регион во кој се наоѓа природното и културното наследство се: започнува од граничниот премин кај Свети Наум од каде што се протега на исток и североисток по граничната линија меѓу Република Северна Македонија и Република Албанија се до граничниот столб Ф 11/И. Оттука границата свртува во северен правец, избива на надморска висина од 1.102m на Стара Галичица, од каде што се издига кон поголема надморска висина, а потоа се спушта по суводолицата која завршува кај месноста Липова Ливада на надморска висина од 1.568 m. Одовде границата свртува во источен правец и води по асфалтниот пат до месноста Долна Плес, од каде што го менува правецот кон север искачувајќи се на врвот Томорос - т.т. со кота 1.673 m. Оттука границата го задржува истиот правец и води по возвишенијата Пресека -т.т. со кота 1.633 m, Тумба - т.т. со кота 1.605 m, Шагон - т.т. со кота 1.622 m, Самар - кота 1.657 m, Црвен Камен - т.т. со кота 1.660 m, Гарванов Камен, Самерница - т.т. со кота 1.346 m, Бајчинов Рид - т.т. со кота 1.380 m, го сече патот Охрид - Ресен и избива на возвишението Прчишта - т.т. со кота 1.184m, а потоа на Стогово - т.т. со кота 1.327 m и на Калипадинје - кота 1.372 m. Оттука границата продолжува да се протега во северен правец и се спушта на висинската точка со кота 1.268 m, минува низ ридот Никотинец - кота 1.131 m, од каде што се спушта кај месноста Привја Вода - кота 899 m.

Одовде границата го менува правецот и се протега на северозапад искачувајќи се на ридот Градиште - т.т. со кота 1.086m. Оттука границата се спушта и минува низ јужните делови на Дебарца, потоа низ ридот Горица - т.т. со кота 877 m, ја сече Сатеска Река, минува низ месноста Горна Тумба и котата 1.270 m, потоа низ возвишението Кодра Маре - т.т. со кота 1.436 m и висинската точка со кота од 1.522 m, се спушта кон месноста Гриковец, минува низ селото Тоска и избива на висинската точка 971 m. Одовде границата го менува правецот кон југ, ја сече реката Црни Дрим, минува низ Суво Поле, потоа низ т.т. 754 m и 714 m, го сече брдото Долна Краста, го сече патот с. Враништа - с. Октиси, минува низ висинската точка 752 m и низ источните делови на Синје Брдо, минува низ висинската точка 864 m, го сече патот Струга - с. Вишни, минува низ котата 1.026 m, потоа низ месностите Банго и Цонга, висинската точка 1.165 m, тригонометриските точки 1.144 m (Каралиште), 1.103 m (Красје) и 1.179 m и избива на граничниот премин Кафасан на македонско-албанската граница. Оттука границата го менува правецот кон исток и во должина од 2,2km води до брегот на Охридското Езеро по границата спрема Албанија, а потоа се протега низ Охридското Езеро за да заврши на граничниот премин кај Св. Наум. Површината на природното и културното наследство на Охридскиот регион изнесува 833,5 km² (сл. 24).”

Слика 24. Граници на УНЕСКО заштитено подрачје

3.3 Социјално-економска основа

Просторен опфат на планот се совпаѓа со територијата утврдена со административните граници на 3 општини: Охрид, Струга и Дебарца, согласно актуелната административно-територијална организација на Република Северна Македонија.

3.3.1 Основни карактеристики на населението

Населението спаѓа меѓу основните елементи на кои базира предвидувањето на идната организација. Тоа е најбитен фактор на идниот развој на земјата и општеството. Утврдувањето на концептот на просторната организација, уредувањето и користењето на територијата на Регионот зависи од развојот, структурните промени и просторната дистрибуција на населението.

Вкупно население

Според Пописот на населението, домаќинствата, становите и земјоделски стопанства во Република Македонија во 2002 год. и според административно територијалната поделба од 2004 год., во Охридскиот регион, живеат 124.632 жители.

Според Процентите вредност за население ²⁹ за 2018 година вредноста во општина Охрид е намалена за 8%, во општина Струга бележи раст од 4%, додека најпоразителен е фактот за пад од 46% на населението во општина Дебарца. Процентите вредности за 2018 година на бројноста на населението се дадено во првата колона во загради на табела 7.

Табела 7 Вкупно население, природен прираст и миграциони движења по општини според Попис во 2002 год.

Општина	Население	Територијална дистрибуција	Природен прираст (промили)	Отселени	Доселени	Миграционо салдо
Охрид	55.749 (51 540)	38,7	3,0	136	245	109
Струга	63.376 (65 968)	3,8	10,3	293	302	9
Дебарца	5.507 (3762)	44,9	-15,1	23	24	1

Природен прираст

Динамика на порастот на населението во анализираниот период (2002 година) изнесува, индексно изразена, 113,4 т.е. 0,4% просечно годишно. Природното движење на населението пак, анализирано преку показателите на наталитетот, морталитетот и природниот прираст, покажува тенденција кон постојано намалување на стапките, што резултира во релативно побавен процес на репродукција на населението и во подрачја кои имаат високи стапки на наталитет и природен прираст Стапката на природен прираст е најголема во општината Струга, во однос на останатите општини, како и во

29

http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_Naselenie_ProcenkiNaselenie/124_Popis_Ops80_NasPolStar3006_mk.px/table/tableViewLayout2/?rxid=46ee0f64-2992-4b45-a2d9-cb4e5f7ec5ef

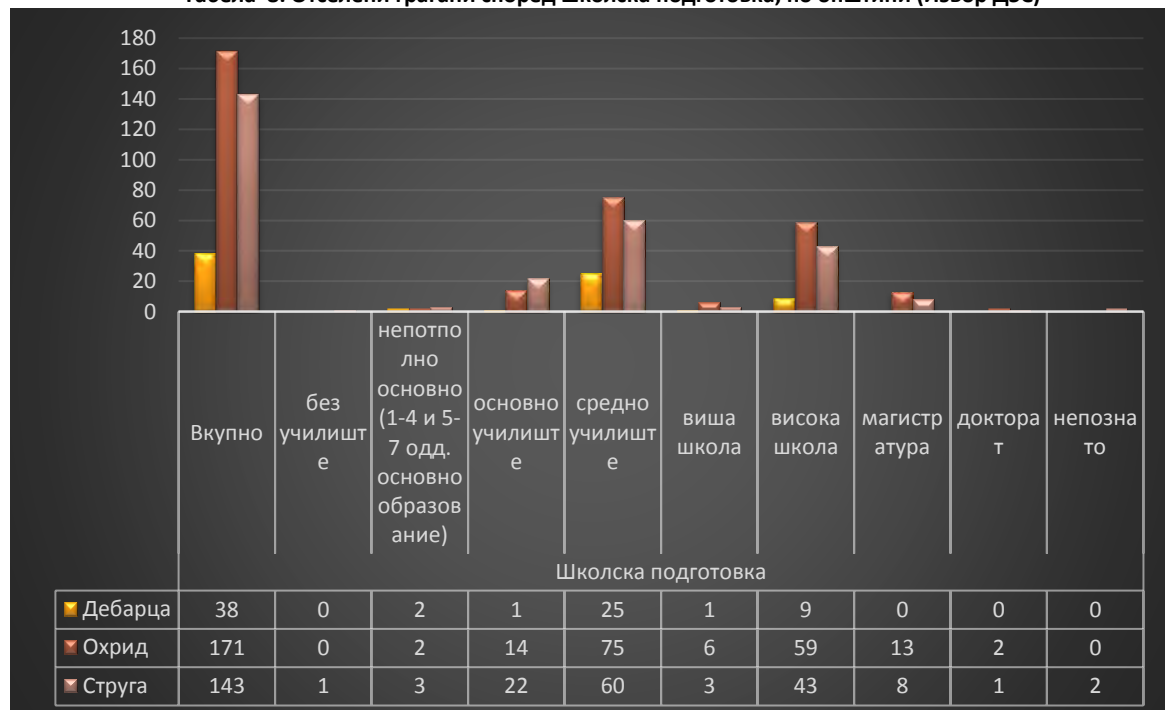
однос на Републиката (4,9 промили); стапката во Охрид е помала, додека во Дебрца стапката има негативна вредност.

Миграции

Механичките промени кај населението, изразени преку миграционите движења, особено се одразуваат негативно во случите на мали подрачја. Тие влијаат на вкупниот број жители, како и на структурните карактеристики на населението, а имплицираат краткорочни и долгорочни последици.

Според редовните статистички истражувања (табела 8) за отселени лица според школската подготвеност (Државен Завод за Статистика) до 2018 година од општина Охрид вкупно се отселени 171 од кои најголем број 75 се со средно училиште, а 59 се со висока школа, 13 магистри, 2 со докторат. Од општина Струга отселени се 143, од кои 60 се со средно училиште, а 43 се со висока школа, 8 со магистратура и 1 со докторат.

Табела 8. Отселени граѓани според школска подготовка, по општини (Извор ДЗС)

Структура на население

Според проценетите вредности на населението од ДЗС³⁰, резултатите се следни:
 Дебрца од 0-14г (520), 15-29 г(646), 30-49г (1054) 50-79г (1350) над 80 г(192)
 Охрид од 0-14г (7955), 15-29 г (9302), 30-49г (15293) 50-79г (17544) над 80г (1466)
 Струга од 0-14г (10006), 15-29 г (16514), 30-49г(20669) 50-79г (17654) над 80 г(1124)

30

http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_Naselenie_ProcenkiNaselenie/124_Popis_Ops80_NasPolStar3006_mk.px/table/tableViewLayout2/?rxid=46ee0f64-2992-4b45-a2d9-cb4e5f7ec5ef

Структурата на населението по пол ги дава основните демографски белези на населението од определено подрачје од кои зависат повеќе други карактеристики кои се одразуваат врз репродукционата основа, работоспособниот и активниот контингент, вработеноста итн.

Густина на населеност

Природните и миграциските движења на населението придонеле за негова нерамномерна територијална разместеност и концентрација. Најголемо учество во вкупното население на Регионот има општината Струга (44,0%), потоа следат Охрид (38,7%) и Дебрца (3,8%).

Густината на населеност во 2002 год. е највисока во општината Охрид (144 ж/ km²), потоа во Струга (129 ж/ km²), и Дебарца (13 ж/km²). Просечната густина на ниво на Државата изнесува 78,6 ж/ km². По припадност, во општините Охрид и Дебарца и доминира македонската популација, додека Албанците имаат најголемо учество во Струга³¹.

Работоспособност и писменост

Како најважни категории на демографско-економската структура се сметаат работоспособниот и активниот контингент на населението. Учеството на работоспособно население во вкупното население на определена агломерација е многу важна детерминанта на нејзиниот стопански развој. Работната сила, како непосреден носител на сите активности, се регрутира од контингентот на работоспособното население т.е. од мажите на возраст од 15- 64 години и жените на возраст од 15-59 год. Писменоста има значително влијание врз другите компоненти особено за согледување на културолошките белези на населението.

Табела 9 .Писменост и работоспособност кај населението од општините според попис во 2002 год.

Општина	% на неписмени	% на работоспособно население
Охрид	2,6	59,8
Струга	3,0	53,3
Дебрца	7	48,8

Економска активност

Економската димензија на просторното планирање се манифестира преку согледување на долгорочните релации во структурата на стопанските области и определување на нивната просторна диспозиција врз основа на интегрирање на просторот и животната средина во синергија со развојните тенденциите на економската политика, со цел сочуввање на еколошкиот квалитет на локалната заедница, регионот и земјата.

Структурата на вработени по дејности покажува дека најголем број вработени се евидентирани во индустријата (9384 лица) што претставува околу 29,9% од вкупниот број вработени во Охридско - Преспанскиот регион, во трговијата на големо и мало и поправка на моторни возила 3964 вработени (12,6%), во здравството и социјалната

³¹ Податоци од Просторен План на охридско-преспански регион

работа 2606 или 8,3%, во јавна управа и одбрана, задолжителна социјална заштита 2349 лица односно 7,5% од вкупниот број во Регионот, 1964 лица односно 6,2% вршат занимање во образованието, 2039 лица или 6,5% се ангажирани во градежништвото, со земјоделство се занимаваат 1760 лица или 5,6%, во сообраќајот, складирање и врски се ангажирани 1683 лица односно 5,4%, во угостителството и туризмот работаат околу 1550 лица или 4,9% од вкупниот број лица кои вршат занимање во Регионот. Со риболов се занимаваат само 114 лица или 0,4% од вкупниот број вработени во Регионот.

Според просторната дистрибуција на лицата кои вршат занимање во Регионот, најголем број (15761) односно околу 50% евидентирани се во општината Охрид, потоа 29,6% или околу 9270 лица во општина Струга, 15% и останатите се евидентирани во општините Дебарца (1000 вработени) и останатите општини од Охридско-преспанскиот регион. Во однос на занимањето што го вршат, најголем број од ангажираните лица (4905) се работници во услужни дејности, во продавници и на пазарни продажби, потоа 4855 лица вршат занимање за неиндустриски начин на работа во производството, потоа следат во ист број стручњаци и научници и техничари и сродни занимања (по околу 3950 односно 3930 лица), ракувачи и составувачи на машини и постројки има околу 3600, службеници се 2886 и околу 2020 лица се членови на законодавни тела, државни функционери, раководни државни службеници, дипломати и директори.

3.3.2 Урбанистичко и просторно планирање

Планските документи што го насочуваат просторниот развој на подрачјето се: Просторниот план на РМ односно Просторниот план на охридско-преспанскиот регион, Генералните урбанистички планови (ГУП) на градовите Охрид и Струга, деталните урбанистички планови (ДУП), урбанистичките планови за село, урбанистичките планови за вон населено место (УПВНМ), урбанистички планови за подрачја и градби од државно значење, урбанистичко-плански документации за градби од посебен интерес, државни урбанистички плански документации (ДУПД), локални урбанистички планска документации (ЛУПД), урбанистичко планска документација за туристичко-развојни зони (УПТРЗ), урбанистичко-плански документации за автокампови и за инфраструктурни проекти во Охридскиот регион.

Постојните просторни планови врз основа на кои се управува со намената и користењето на земјиштето во границите на светското природно и културно наследство во Охридскиот регион се:

1. Просторен план на РМ (2004-2020);
2. Просторен План на Охридско-Преспанскиот регион (2005-2020),
3. План за просторно уредување на Националниот Парк Галичица (1988)

Просторниот План на општина Охрид е донесен во 1988 год. но неговата важност е истечена. Нацрт Просторен план за Националниот парк Галичица (2010-2020) се уште не е доработен.

ПРЕГЛЕД НА ПЛАНОВИ ВО ОПШТИНА ОХРИД КОИ СЕ ВО ПОСТАПКА (ОДОБРЕНИ ИНИЦИЈАТИВИ, ОДОБРЕНИ ПЛАНСКИ ПРОГРАМИ, НАЦРТ ПЛАНОВИ ИЛИ ПРЕДЛОГ ПЛАНОВИ)

I-1. ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН		
1	Измена и дополна на ГУП на град Охрид, за УЗ 2- УБ 2.2,2.4; УЗ 5-УБ 5.2,5.4; УЗ 9-УБ 9.1,9.3; УЗ 12-УБ 12.2; УЗ 13-УБ 13.2; УЗ 17-УБ17.1;	
	Вкупно:	

I-2. ДЕТАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ		
1	Урбан блок 1.1	
1.1	ДУП за УЗ 1, УБ 1.1- опфат Табана	
2	Урбан блок 2.1	
2.1	ДУП УЗ 2, УБ 2.1-опфат Кеј (Ривиера)	
3	Урбан Блок 4.3	
3.1	ДУП во УЗ 4 УБ 4.3	
4	Урбан Блок 4.4	
4.1	ДУП во УЗ 4 УБ 4.4	
5	Урбан Блок 5.2	
5.1	ДУП во УЗ 5 УБ 5.2	
6	Урбан Блок 5.3	
6.1	ДУП во УЗ 5 УБ 5.3	
7	Урбан Блок 5.4	
7.1	ДУП во УЗ 5 УБ 5.4	
8	Урбан Блок 6.1	
8.1	ДУП за УЗ 6 дел од УБ 6.1 - Опфат 2	
9	Урбан Блок 8.3	
9.1	ДУП за УЗ 8 УБ 8.3	
10	Урбан блок 10.1	
10.1	ДУП за УЗ 10 дел од УБ 10.1 опфат 2	
11	Урбан блок 12.4	
11.1	ДУП за УЗ 12 дел од УБ 12.4 - опфат 3	
12	Урбан блок 14.2	
12.1	ДУП за УЗ 14, дел од УБ 14.2 – опфат 1	
13	Урбан блок 15.1	

13.1	Измени и дополнувања на ДУП за УЗ 15 (15-ти Корпус) дел од УБ 15.1 плански опфат 1	
14	Урбан блок 15.4	
14.1	ДУП за УЗ 15, дел од УБ 15.4 – опфат 1	
15	Урбан блок 16.3	
15.1	ДУП за УЗ 16 дел од УБ 16.3 – опфат 4	

I-3. УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА СЕЛО

1	УП за село Пештани	
2	УП за село Велестово	

I-4. ЛОКАЛНА УРБАНИСТИЧКО ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

5	ЛУПД за намена Е2 – комунална супраструктура за изградба на претоварна станица за комунален отпад и постројка за биогаз на дел од КП 1219/1 КО Долно Лакочереј – вон град	
----------	---	--

II-2. УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ВОН НАСЕЛЕНО МЕСТО

2	УПВНМ за изградба на туристички локалитет Горица-Св.Стефан- Метропол со пристаниште КО Коњско Општина О:	
	УПВНМ за индустриска зона "Охрид" КО Охрид 4	

II-3. ЛОКАЛНА УРБАНИСТИЧКО ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

1	ЛУПД „Купи куќа за млади,,	
----------	----------------------------	--

III-1. ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН

1	Измена и дополна на ГУП на Охрид за УЗ 7 УБ 7.1 и УЗ 10 УБ 10.1	
2	Измена и дополна на ГУП на Охрид за УЗ 8 УБ 8.3 и УЗ 17 УБ 17.4	

III-2. ДЕТАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

1	Урбан блок 1.1	
1.1	ДУП во УЗ 1 дел од УБ 1.1 – Урбан комплекс 13 -	

	"Св.Богородица Перивлепта"	
2	Урбан блок 2.2	
2.1	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.2 - опфат 2	
2.2	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.2 - опфат 3	
3	Урбан блок 2.3	
3.1	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.3 - опфат 5	
3.2	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.3 - опфат 6	
4	Урбан блок 2.4	
4.1	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.4 - опфат 1	
4.2	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.4 - опфат 3	
5	Урбан блок 2.5	
5.1	ДУП за УЗ 2 дел од УБ 2.5 – опфат 2	
6	Урбан Блок 3.2	
6.1	ДУП во УЗ 3 дел од УБ 3.2 – опфат 2	
6.2	ДУП за изменување и дополнување на ДУП за УЗ 3 – Кошишта, дел од УБ 3.2, за плански опфат помеѓу улиците Васил Стефоски, Махмуд Рифат и новопроектирани ул.	
7	Урбан Блок 4.5	
7.1	ДУП во УЗ 4 дел од УБ 4.5 опфат 2	
8	Урбан Блок 6.2	
8.1	ДУП за измени и дополнувања на ДЕЛ 2 од ДУП за 6-та УЗ УБ 6.2	
9	Урбан Блок 7.1	
9.1	ДУП за УЗ 7 дел од Б 7.1 опфат 1 (измени и дополнувања)	
10	Урбан Блок 7.2	
10.1	ДУП за УЗ 7 дел од Б 7.2 опфат 1	
11	Урбан Блок 8.1	
11.1	ДУП за измени и дополнувања на ДУП за УЗ 8 дел од УБ 8.1 - Опфат 1	
12	Урбан блок 8.2	
12.1	ДУП за УЗ 8 дел од УБ 8.2 - опфат 1 (измена и дополнување)	
13	Урбан блок 9.1	
13.1	ДУП за УЗ 9 дел од УБ 9.1 - Опфат 2 ДЕЛ 1	
14	Урбан блок 10.1	
14.1	ДУП за УЗ 10 дел од УБ 10.1 опфат 1	
15	Урбан блок 10.2	
15.1	ДУП во УЗ 10 дел од УБ 10.2 опфат 1	
16	Урбан блок 10.4	
16.1	ДУП за измена и дополнување на ДУП за УЗ 10 и 11	

	УБ 10.4 и 11.1, Влашка Маала и Градинар	
16.2	ДУП за УЗ 10 и 11, дел од УБ 10.4 и 11.1 – опфат 2 (измена и дополнување)	
17	Урбан Блок 11.2	
17.1	ДУП за УЗ 11 дел од УБ 11.2 – опфат 1	
18	Урбан Блок 11.5	
18.1	ДУП за УЗ 11 УБ 11.5	
19	Урбан Блок 12.1	
19.1	ДУП за измени и дополнувања на ДУП во УЗ 12 дел од УБ 12.1 - опфат 1	
20	Урбан Блок 12.4	
20.1	ДУП за УЗ 12 дел од УБ 12.4 – опфат2	
21	Урбан Блок 13.3	
21.1	ДУП за УЗ 13 дел од УБ 13,3 - опфат 1	
22	Урбан блок 15.5	
22.1	ДУП за УЗ 15 дел од УБ 15.5 - опфат 1	
23	Урбан блок 15.6	
24	Урбан блок 15.7	
24.1	ДУП во УЗ 15 УБ 15.7	
25	Урбан блок 16.1	
25.1	ДУП за УЗ 16 дел од УБ 16.1-опфат 3	
26	Урбан блок 16.3	
26.1	ДУП за УЗ 16 дел од УБ 16.3 – опфат 2	

III-3. УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ВОН НАСЕЛЕНО МЕСТО

1	УПВНМ за комплекс Андон Дуков, КО Охрид 4	
2	УПВНМ за дел од комплекс Горица – опфат 1	
3	УПВНМ за дел од комплекс Горица – опфат 2	
5	УПВНМ Горица Север	
6	УПВНМ за плански опфат за локалитет Св.Стефан опфат 1	
9	УПВНМ Долно Лакочереј за викенд населба на место викано Вишо	
10	УПВНМ за потег Лагадин – Пештани, плански опфат 1 , на дел од КО Пештани и дел од КО Елшани, општина Охрид	

III-4. ЛОКАЛНА УРБАНИСТИЧКО ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ФИНАНСИРАНИ СО ПРИВАТНИ ИНИЦИЈАТИВИ

1	ЛУПД со намена ГЗ – сервиси на кп бр. 1141/5 КО Лескоец	
---	---	--

2	ЛУПД за изградба на базна станица за мобилна телефонија ОХ 3108 КО Долно Лакочереј-вон град	
3	ЛУПД за ГП со намена Б4 деловни простори на дел од кп 821 КО Косел	
4	ЛУПД за градежна парцела бр.1 на кп 2440/3 КО Коњско (изградба на објекти со намена А4 – времено сместување)	
5	ЛУПД за изградба на хотел намена Б 5 на КП 6276/1 и КП 6274/3 КО Охрид 4	
6	ЛУПД за ГП 1.1 на кп бр. 1445/1 КО Трпејца, општина Охрид	
7	ЛУПД за изградба на објекти со намена А4 времено сместување на кп бр 3134, кп бр 3135 кп бр 3136 КО Елшани, општина Охрид	
8	ЛУПД за ГП бр.1 со основна класа на намена А4-времено сместување на КП 2751/4, КП 2751/5, КП 2751/6, КП 2752/1, КП 2752/2, КП 2752/4, КП 2753/1, КП 2753/3, КП 2754/1 КП 2754/2, КП 2756/5 и КП 2756/7 во КО Коњско, општина Охрид	

III-5. ОПШТ АКТ ЗА СЕЛО		
1	Општ акт за село Елшани	
2	Општ акт за село Долно Коњско	
3	Општ акт за село Подмоље	
4	Општ акт за село Куратица	

2. Детални урбанистички планови за една градежна парцела

1. ДУП за ГП 1.12 во УЗ 2, дел од УБ 2.2 на КП 15542/1, КО Охрид 3
2. ДУП за ГП 3.1.1 на КП 14231, 14230/1, 14239, во УЗ 3 УБ 3.1, КО Охрид 3
3. ДУП за ГП 1.15.1 во УЗ 4, дел од УБ 4.1 на КП 13889/3 и др.
4. ДУП за ГП 7.1.113 на КП 11099/1 во УЗ 7 УБ 7.1 во КО Охрид 2
5. ДУП за ГП 8.1.1 во УЗ 8, блок 8.1 на КП 11810/1, КО Охрид 2
6. ДУП за ГП 1.10.2.1 во УЗ 10, УБ 10.2 на КП 10151
7. ДУП за ГП на КП 10426/1 во УЗ 10 УБ 10.2 во КО Охрид 2
8. ДУП за ГП на КП 10143/1 во УЗ 10 УБ 10.3 во КО Охрид 2
9. ДУП за ГП 1 на кп 9883/1 КО Охрид 2 УЗ 10 делод УБ 10.3

10. ДУП за ГП 1 на кп 4391/1 делод УБ 11.4
11. ДУП за ГП 13.2.1 во УЗ 13, УБ 13.2 на КП 3477/12, КО Охрид 4
12. ДУП за ГП 1 дел од УЗ 13, дел од УБ 13.3 на КП 3463/3, КО Охрид 4
13. ДУП за ГП 13.3.1 во дел од УЗ 13, дел од УБ 13.3 за на КП 3340/1
– опфат на улица Винковачка
14. ДУП за ГП 13.4.2 во УЗ 13, УБ 13.4 на КП 3167, КО Охрид 4
15. ДУП за ГП 1 на КП 3736, 8601/2, 3731 во УЗ 15 дел од УБ 15.6, КО Охрид 4
16. ДУП за ГП 16.1.1 во УЗ 16, УБ 16.1 на КП 37/16 и 36/1, КО Велестово
17. ДУП за ГП 16.1.1 дел од УЗ 16, дел од УБ 16.1 на КП 37/14
18. ДУП за ГП 1 во УЗ 16, УБ 16.2 на КП 2649/1, 2649/2, 2649/5 и 3037/5, КО Велестово

Генерални урбанистички планови на градовите Охрид и Струга

Генералниот урбанистички план (ГУП) за градот Охрид бил со важност од 2006 – 2016 година, додека ГУП за градот Струга бил важечки во периодот 2007-2017. Во 2013 година е иницирана изработката на нов ГУП за градот Струга, но овој процес бил стопиран од страна на Националната установа Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид до изработка на заштитно-конзерваторски основи за планскиот опфат. Во 2015 година повторно е направен обид да се рестартира донесување на нов ГУП за градот Струга, имајќи предвид дека во меѓувреме се изработени неколку заштитно-конзерваторски основи за детални урбанистички планови, односно е извршена комплетна инвентаризација на објектите кои се под заштита. Во 2018 година е започната изработка на нов ГУП за градот Струга. Изработка на нов ГУП за градот Охрид е планирана да отпочне.

Во периодот од 2013/2019 во фаза на изработка се Урбанистички план општина Дебрца за селата: Велмеј, Лактиње, Песочан, Злести, Климестани, Издеглавје, Волино, Слатино со Слатинско Езеро, Црвена Вода, Ботун, Г.Средорече, Д.Средорече, Оровник, Горенци, Требеништа и се изработуваат Општи акти за селата Грко Поле, Брежани, Арбиново, Годивје, Мраморец, Турије, Сошани, Оздолени и Слатински Чифлик.

Веќе изработени се Општи Акти за села Оровник, Горенци, Требеништа, Мешеишта, Ботун, Белчишта, Лешани, Слиово, Врбјани, Долно Средорече и Лактиње.

Планирањето и користењето на земјиштето во Охридскиот регион се обезбедува со изработка, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Според ДЗС даден е преглед на бесправно изградените објекти во Регионот и истите се претставени во табела 10.

Табела 10 . Бесправно изградени според видот на објектот, 2017

Општина	ВКУПНО	Објекти за домување	Дограбди, надградби и сл. адаптации	Деловни објекти	Гаражи	Огради	Скалила	Тераси	Летни тераси	Стреи	Времени објекти	Помошни објекти
Охрид	68	16	5	4	1	11	/	2	/	6	20	3
Струга	22	2	8	2	6	/	/	/	/	3	/	1
Дебрца	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

Дополнително, во продолжение е дадена информацијата од Министерството за транспорт и врски за текот и прогресот на активностите на за изработка на инвентар на нелегални градби во општините Охрид, Струга и Дебрца, каде е наведено следното:

Општина Охрид достави податоци и за тоа дека:

Заклучно со 10.09.2019 година евидентирани се 15700 барања согласно Законот за постапување со бесправно изградени објекти.

Истите барања се однесуваат на 19624 објекти.

Досега се одобрени барањата за 5645 објекти, одбиени се барањата за 2432 објекти.

Статус во постапка имаат барања за постапување за 11536 објекти.

Евидентирани се 2414 барања без податоци или повлечени барања.

Евидентирани се 102 барања кои се препратени или треба да се препратат во надлежност на Министерството за транспорт и врски.

Евидентирани се 414 објекти во крајбрежен појас од 50 м на Охридското Езеро, а 2321 објект во границите на националниот парк „Галичица“.

Исто така, дел од барањата кои не биле комплетирани во првиот рок за поднесување, се повторно поднесени во вториот или третиот рок.

Анализирајќи по видови на објекти, поднесени се 11059 барања за објекти со намена А1-семејни куќи, 420 со намена А2-станбени згради, 28 за намена А4-1 хотели, 3759 барања за помошни објекти, 279 барања за земјоделски објекти .

Во Министерството за транспорт и врски има вкупно 811 барања за легализација на територијата за општините Охрид и Струга.

За Општина Охрид се доставени 791 барање од кои 358 се одобрени, 168 се одбиени, а 265 барања се во постапка.

За Општина Струга се доставени 20 барања од кои 9 се одобрени, 5 се одбиени, а 6 барања се во постапка.

Националниот парк Галичица достави табела за 29 бесправно изградени објекти за кои имаат поднесено пријави.

Општина Дебрца достави табела со 3178 предмети за легализација на бесправно изградени објекти.

Имајќи ги во предвид препораките од Реактивната мониторинг мисија, треба да се изработат НИА–оцена на влијанија од бесправно изградените градби врз наследството и ЕИА- оцена на влијанија од бесправно изградените градби врз природата. Изработката на овие два документи треба да се изработат интегрално за општините Охрид, Струга и Дебрца. Со овие документи ќе се утврди кои од бесправно изградените објекти имаат негативно влијание врз Охридскиот регион во целост и препорачан третман за истите.

Исто така потребно е да се нанесат графички локациите на бесправните градби кои се дадени во инвентарот, но по претходно добиена валидна катастарска подлога во .dwg формат.

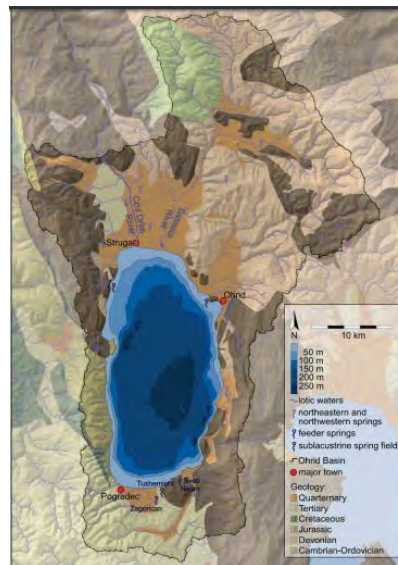
3.4 Состојба со животната средина

3.4.1 Релјеф

Во Охридско-преспанскиот регион преовладува ридско-планинскиот релјеф со површина од 1553km², или 67% од регионот, рамничарскиот терен зафаќа 325km², или 14%, а под езера потпаѓаат 437,28 km², или 19% од регионот. Во дното на двете котлини, охридската и преспанската, лежат тектонски езера чии хоризонтални брегови се слабо разгранети. Бреговата линија на Охридското езеро изнесува 88,2km од кои на наша територија се 56,7km.

3.4.2 Геолошки состав

Охридско- регион од геолошки аспект припаѓа на Западно-Македонската зона која влегува во Динарскиот систем. Во овој регион издвоени се следниве геолошки формации: палеозоик, тријас, креда, неоген, кварталер. Од магматските карпи во регионот се застапени: гранити, сијенити, габрови, диорити, дијабази, трахити, серпентинити и дунити (сл.25).

Слика 25. Главни хидролошки и геолошки карактеристики на сливот на Охридско Езеро (Хауф и сор. 2011)

Геолошката градба на подрачје ја чинат доминантно алувијални творби, полувијални седименти, распространети во рамничарскиот дел. Алувијалните наноси по однос на инженерско - геолошките карактеристики, претставуваат претежно лабилни терени со ниски вредности на физичко - механичките својства. Охридско - дебарскиот грабен е најмаркантната морфоструктура на тонење во рамките на Западно - македонската зона. Создавањето на оваа грабенска структура е поврзано со крајот на долен и почетокот на среден плиоцен, односно периодот кога започнува експанзија на орогената фаза со манифестација на интензивни диференцирани вертикални движења. Како резултат на ваквите процеси во почетокот се реактивираат старите раседни структури. Подоцна по нивната должина доаѓа до тонење на просторот, односно до негово претворање во плиоценските езерски басени Охридски и Дебарски. Плиоценските седименти во Охридскиот Басен се утврдени во јужниот дел (Љубаништа), како и во северозападниот дел. Планината Галичица, со нејзиниот највисок врв – Вир (2.288 m н.м.), претставува доминантна релјефна појава (хорст) сместена помеѓу басенот на Охридското Езеро на запад и Преспанското Езеро на исток. Има издолжена форма со меридијански правец во должина од околу 50 km, додека нејзината најмала широчина (с. Трпејца – с. Лескоец) достигнува 10 km.

3.4.3 Сеизмички карактеристики

Современата тектонска активност, како последица на основните фази на алпскиот ороген, претставува продолжение на осцилаторските движења на одделни блокови меѓусебно поврзани со разни дисконтинуитети. Таа и денес се чувствува низ почестата сеизмичка активност на одделни делови од теренот на регионот. Оваа сеизмичка активност врзана со разделните зони се однесува на јужниот дел од регионот што ги опфаќа Охридско-Струшката и Преспанската депресија, како и дел од теренот по текот на Црн Дрим, почнувајќи од Струшкото поле па се до Дебарскиот неоген басен. На овој простор постојано и нерамномерно е присутно издигање на теренот со создавање на флексури и раседи. Од сеизмички аспект од особено значење се раседите кои се протегаат долж источниот брег на Охридското езеро кон планината Галичица и источниот дел на Струшкото поле. За овие раседи врзани се помал број на хипоцентри со претежно сеизмичен интензитет од 7⁰ МЦС и неколку појаки со интензитет од 8-9⁰ МЦС. Овие потреси, како и оние што се случуваат на соседните терени, условиле целиот терен на Охридското-Струшката потолина и Преспанскиот ободен дел на планината Галичица и Пелистер, да спаѓаат во зоната на 8⁰МЦС по максимален сеизмичен интензитет, самите приобални делови во зона од 9⁰ МЦС, а останатиот дел од регионот во зона од 7⁰ МЦС.

Најголем дел од теренот во регионот се наоѓа во зона на интензивни издигнувања. На потегот Струга, Охрид, Ресен и Битола се забележува интензивно нерамномерно издигнување, што претставува еден од основните фактори за сеизмички потреси. Ова потврдува дека најголемиот дел од регионот е изложен на современите потреси.

3.4.4 Педолошки карактеристики

Особеностите на почвите и нивниот распоред се од големо значење за избор и лоцирање на земјоделските и шумските култури, како и за оценка на нивната валоризација. Во регионот се застапени следниве групи и видови на почви:

1. Почви на речните и најниските езерски тераси;
2. Почви на наносните конуси;
3. Почви на брановидните терциерни и делувијални седиментни терени и езерските тераси и
4. Почви на планинските терени врз компактни стени.

3.4.5 Климатски карактеристики

а) Температура на воздухот

Податоците кои се користени за опишување на карактеристиките на регионот се однесуваат на периодот 1961-1990 година за мерните места Охрид и Струга и се податоци од Просторниот План за охридско-преспански регион.

Најголемиот дел од оваа котлина е под водата на Охридското езеро кое е сместено во длабока и затворена котлина, на исток ограничена со планината Галичица (1945m), а на запад со Јабланица (2257m) и се наоѓа на надморска височина од 695 метри. Во сливот на Охридското Езеро припаѓаат 40 реки, од кои 23 на албанска и 17 на македонска територија. Охридската Котлина лежи на надморска височина чија апсолутна вредност се движи од 695 до 760 метри. Таа од Јадранското море е оддалечена околу 110 км и, преку преслапот од запад, постојат услови за продирање на морски воздушни маси, но во оваа котлина во поголема мера е изразено влијанието на езерото што се гледа во повисоките температури на воздухот во зимските и нешто смалени во летните месеци. Просечната годишна температура во Охрид изнесува 11,1°C, а во Струга 10,7°C, просечната јануарска во Охрид има вредност 1,7° во Струга 0,9°C, просечната февруарска во Охрид е 2,7 во Струга 2,2°C, просечната декемвриска температура во Охрид е 3,3°C во Струга е 2,7°C. Меѓутоа, во летните месеци разликата во температурата на воздухот помеѓу Охрид и Струга е сосема мала. Во јули Охрид е само за 0,1°; а во август 0,3°C потопол од Струга. Влијанието на Охридското езеро во котлината се манифестира со намалувањето на годишните температурни колебања. Охридското Езеро како терморегулатор на околниот воздух покажува влијание и со снижување на температурата на воздухот во топлиот дел од годината, особено во летните месеци.

Според анализата во Третиот национален план за климатски промени³², анализата на повеќегодишните варијации во средната годишна температура покажува дека во 50-те години од минатиот век, во сите метеоролошки станици на целата територија на Република Македонија биле измерени релативно повисоки температури на воздухот. По овој период, настапил релативно постуден период (1971-1993), додека во последните 20 години (1994- 2012) средната годишна температура е постојано повисока од повеќегодишниот просек. Може да се дојде до генерален заклучок дека

³² http://www.unfccc.org.mk/content/Documents/TNC_MK_draft.pdf

периодите од 1971 до 2000 година и од 1981 до 2010 година се потопли во споредба со периодот помеѓу 1961 и 1990 година. Како што покажуваат податоците на Слика 26 последниот период од 30 години (1981-2010) е најтопол, а разликите во средната годишна температура во споредба со периодот помеѓу 1961 и 1990 се движат од 0,2°C до 0,5°C. Ова зголемување во температурата е во согласност со резултатите од извештаите од поширокиот регион.

Слика 26. Просечна температура на воздухот: Отстапување на просекот за 30 години во два периоди (1971-2000 и 1981-2010) во споредба со периодот 1961-1990

а) *Врнежи во Охридската котлина*

Врнежите во Охридската котлина се условени од медитеранскиот плувиметриски режим. Поголемиот дел од годишните врнежи паѓаат во ладниот дел од годината, со максимум во доцна есен, а помал во топлиот дел од годината, со минимум во летните месеци. Значајно е и тоа што врнежите во охридската котлина главно се од дожд, а сосема мала количина од кусотраен снег. Просечно, годишно во охридската котлина има 19 денови со снежен покривач. За развојот на вегетацијата значаен е распоредот на просечните температури и врнежи по годишни времиња, како и во тек на вегетациониот период (01. IV до 30. IX)

Есента е потопла од пролетта, а просечната температура на воздухот за време на вегетациониот период изнесува 16,8°C. Распоредот на врнежите е доста неправилен. Имено, најголеми количини на врнежи има во зимскиот (224mm) и есенскиот (208mm) период, а најмали во летниот период (96mm). За време на вегетациониот период паѓаат 248mm воден талог, што претставува 35% од вкупната сума на врнежи.

Според анализата во Третиот национален план за климатски промени, количината на вкупните годишни врнежи за периодот 1971-2000 и периодот 1981-2010 во сите метеоролошки станици во земјата е помала отколку во периодот 1961-1990, со исклучок на метеоролошката станица во Битола. Како што покажува Слика 27, има помалку врнежи во повеќето метеоролошки станици во текот на периодот 1971-2000

во споредба со останатите два периоди. Годишните намалувања на врнежите се најсилно изразени во метеоролошките станици во Прилеп, **Охрид**, Лазарополе. Промените во врнежите по месеци и годишни времиња се различни. Поголемо намалување на врнежите во земјата е забележано во пролет. Во сите станици во есен и во некои станици во лето има зголемување на врнежите во двата периоди од 1971 до 2000 и од 1981 до 2010 година.

Слика 27. Вкупни просечни врнежи: Отстапување на просекот за 30 години во два периоди (1971-2000 и 1981-2010) во споредба со периодот 1961-1990. Извор: Управа за хидрометеоролошки работи 2013

б) Сончев сјај, облачност и влажност во охридската котлина

Охридската котлина се одликува со долготрајно сончево зрачење. Просечното годишно сончево зрачење изнесува 2233 часови или во просек 6 часови дневно со максимум во јули и минимум во јануари.

Табела 11. Траење на сончев сјај во часови во охридската котлина

месеци												годишно
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
80	101	160	174	240	279	308	288	217	171	118	99	2233

Просечната годишна облачност изнесува 5,2 десеттини и има правилен годишен тек. Се смалува од јануари до јули, а потоа кон декември правилно се зголемува. Од вкупниот годишен број на денови, 24% се ведри, 27% се мрачни, а 49% се облачни.

Табела 12 Средна месечна и годишна облачност во десеттини во охридската котлина

месеци												годишно
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
6,8	6,5	6,2	6,0	5,2	4,3	2,8	3,6	3,6	5,0	6,3	6,6	5,2

Релативната влажност на воздухот има спротивен тек со температурата на воздухот. Од јануари до јули опаѓа, а потоа се зголемува.

Табела 13 Средна месечна и годишна релативна влажност на воздухот во охридската котлина (во %)

месеци												годишно
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
79	76	72	69	69	66	60	60	66	72	78	79	71

в) *Ветрови во охридската котлина*

Охридската котлина се одликува со посебен режим на ветрови, условен од езерото. Покрај ветровите што се јавуваат поради општите атмосферски промени, се јавуваат и ветрови со локален карактер условени од нееднаквото загревање на воздухот над копното и над езерската површина. Ветровите во Охридската котлина имаат и свои локални називи, било според правецот на дувањето или називи што им ги дале охридските рибари. Овие локални ветрови имаат влијание на општиот распоред и зачестеноста на правците на ветровите во котлината. Така, според мерењата на мерниот пункт Охрид, во овој дел преовладува северниот, потоа југозападниот и јужниот ветер. Честината на ветровите и мирните периоди, исто така, се менуваат во текот на денот, особено во летниот период. Утрата се карактеризираат со доминација на северните ветрови и тишините. Состојбата целосно се менува попладне, кога ветровите од југ и југоисток ги потиснуваат тишините. Локалните ветрови имаат влијание на општиот распоред и зачестеноста на правците на ветровите. Преовладува северниот ветар, со просечна годишна брзина од 2,4 m/sec. Овој ветар дува преку целата година, најчесто во вечерните часови.

Табела 14 Просечна годишна зачестеност на ветерот од осум правци во охридската котлина (во %)

N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
297	43	23	23	176	179	58	73

г) *Испарување, магла и роса во охридската котлина*

Испарувањето од слободната водна површина е поголемо од паднатите врнежи. Просечно годишно испаруваат 836 l/m² додека годишната сума на врнежи е 708,3 l/m². Испарувањето е најголемо во август 137 l/m², а најмало во јануари 27 l/m². Маглата е ретка појава во охридската котлина. Просечно годишно се јавуваат 5 дена со магла, од кои два во јануари и по еден во ноември, декември и февруари. Росата се јавува преку целата година но со најголема зачестеност е од април до јуни и од септември до ноември. Просечно годишно се јавуваат 113 дена со роса. Според методологијата на Ј. Мавродијев за климатските подрачја, климата во охридската котлина припаѓа на топлото континентално климатско подрачје и тоа до надморска височина од околу 800 m.

д) климатски промени

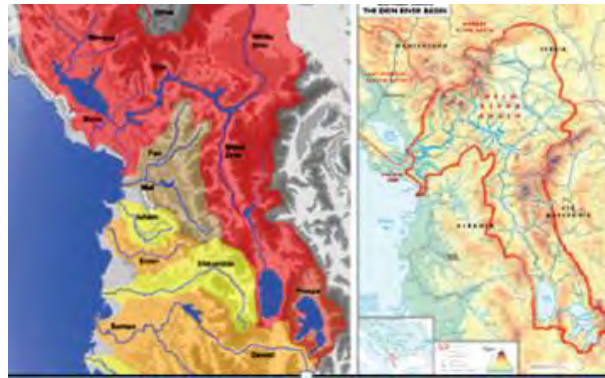
Предвидените промени во климата (изразени како промени во температура на воздухот и врнежите) се развиваат постепено и резултатите се значајни на подолг период. Најголемо влијание имаат поплавите. Поплавите се зачестена појава во Република Македонија претставуваа локална манифестација на последиците од глобалните промени и предизвикаат значителни штети.

Според подготвените регионални сценарија за Македонија оваа зона е под доминантно-континентално климатско влијание. Од анализата на тие климатски сценарија произлегува дека средногодишната температурата во оваа рефугијална зона за 50 години ќе се покачи во просек за 2,0° C , додека за 100 години 4,0 ° C. При тоа зимските температури ќе се зголемат речиси исто како просекот (2,0 и 3,9 ° C за 50 и 100 години), што важи и за летните, освен температурата после 100 години (2,1 и 4,4 ° C за 50 и 100 години). Годишните суми на врнежи ќе се намалат за 3% (50 години) и 8% (за 100 години). При тоа врнежите ќе се намалат само во тек на летната, пролетната и есенската сезона (-18% за 100 години - лето) додека зимските врнежи ќе се зголемат (+4% за 100 години). Меѓутоа врнежите во југозападниот регион кајде и спаѓа Охридскиот регион нема да се намалат значително како во централните и јужните делови на Македонија.

Климатските прилики во овој рефугијален реон поради присуството на Охридското и Преспанското Езеро, како и клисурата на Црн Дрим се прилично константни, бидејќи целиот тој систем делува како еден термостат и овозможува поволни услови за развој на рефугијалната шумска вегетација.

3.4.6 Хидрографски и хидробиолошки карактеристики

Според хидрографската поделба на територијата на Р. С. Македонија, Охридскиот регион припаѓа на Јадранскиот речен слив. Преку него се одводнуваат западните и југозападните делови на Р. С. Македонија односно површина од 3.350 km², а според големината претставува втор слив во нашата држава. На него му припаѓаат сливните површини на Охридското и Преспанското Езеро. Најзначајна река во овој слив е реката Црн Дрим.

Слика 28 Локација на Охридското Езеро во Дримскиот слив

Најважна карактеристика на овој регион е Охридското Езеро (сл.28), кое се наоѓа во Охридско - струшката котлина, поточно на 41 степен северна географска широчина и меѓу 20 и 21 степен источна географска должина. Учеството на езерската површина во вкупниот слив изнесува 7,36 %. Охридското Езеро се наоѓа на надморска височина од 693,17 m и претставува тектонска потонатина. Зафаќа површина од 358 km², од кои 2/3 или 238,79 km² и припаѓаат на Р. Северна Македонија, додека останатата 1/3 или 119,39 km² и припаѓаат на Р. Албанија. Езерото е со должина од 31 km, широчина 15 km, средна длабочина од 151 m и максимална длабочина од 286 m. Се смета за едно од најпровидните езера во Европа (22 m), а според длабочината се наоѓа на седмо место. Според риболовната основа за Охридското Езеро за периодот 2017-2022 година, температурата на водата е 24.1⁰C.

Слика 29 Топографија на сливното подрачје на Охридското Езеро и највисоките точки

Сливното подрачје на Охридското Езеро опфаќа 40 притоки, 23 на албанска и 17 на македонска страна, меѓу кои доминираат суводолици кои течат само при обилни врнежи и при топење на снег. Главни површински водотеци во Охридското Езеро се реките Коселска, Велгошка, Черава, а од 1961 година и реката Сатеска.

Природниот слив на Охридското Езеро изнесувал 1.042,25 km², се до внесување на реката Сатеска во сливот на Охридското Езеро кога истиот се зголемува за 398,36 km².

Табела 15 Слив на Охридско езеро

	Површина на слив km ²	Должина слив (km)	Должина на речна мрежа (km)	Притоки
Р. Коселска	193,3	29	73	р. Скребатска р. Вапилска р. Сирулска и р. Ливоишка
Р. Велгошка (Сушица)	33,8	8,5	20	Леви притоки: Летничкиот и Рамненски поток Десни притоки: поток Чардашница и Шопчаница
Р. Черава	68,6			Суводолици
Р. Сатеска	396,3	31,2	117	Десни притоки: Врбјанска, Годивска, Лактинска, Песочанска, Кочунска и Ботунска Река; Леви притоки: Слатинска Река со притоците Мраморечка, Голема, Злестовска со Лешанска Река и суводолиците Мешеишка и Требенишка Река.

Охридското Езеро се полни претежно со изворска вода - површински и сублакустрични извори. Најголем број површински извори се наоѓаат по должината на јужниот брег, околу манастирот Св. Наум, во околината на Тушемиште и Старова и градот Поградец на албанска страна. Доста застапен е карстен тип на издан, во тријаските варовници на Галичица, Јабланица, која се дренира преку бројни извори, од кои најзначајни се изворите кај Св. Наум (Q = 5 - 10 m³/sec), Билјанини извори (Q = 0,05 - 0,3 m³/sec), Беј Бунар (Q = 40 - 100 l/sec).

Во приобалниот рамнински дел на Охридското поле, како и меѓу Љубаништа и Св. Наум, се јавуваат високи подземни води сè уште недоволно испитани и утврдени. Во овој простор досега се регистрирани околу 20 извори од кои 5 се со издашност од 1-2 l/sec, 2 со издашност под 1 l/sec. Карстните врела кај Охрид, Свети Наум и Велгошти достигнуваат издашност и до 20 l/sec.

Крајбрежниот езерски појас е изложен на штетното дејствување на поројните води или засипување од поројните наноси кои се јавуваат како последица на ерозијата. Овие појави се манифестираат поради геолошката подлога, топографските услови, изразени преку стрмните наклони на падините како и отсуство на добар вегетациски покрив било тревната или шумска површина. На потегот Охрид - Горица - Пештани под падините на планината Галичица регистрирани се 5 порои со површина од 22,6 km², кои немаат постојни води во коритото и повремено транспортираат наноси од покрупен материјал кој е резултат на дробење на неотпорната подлога.

Две третини од водата која излегува од Охридското Езеро поминува во реката Црн Дрим во градот Струга (Watzin et al. 2002) и потоа на север преку езерото Скадар се

влева во Јадранското Море. Од 1962 година, одливот на реката е контролиран, со што се регулира нивото на водата. Според договорот помеѓу Југославија и Албанија во 1962 година, максималното ниво на водата во Охридското Езеро не е дозволено да се надмине вредноста од 693m ндв, а минималното ниво на вода да падне под 691,65m ндв (Watzin et al. 2002). Остатокот (една третина) од водата на езерото се губи преку испарување (Watzin et al. 2002).

Присуството на езерото, условува низа импликации од аспектот на природните особености и стопанско значење. Охридското Езеро долго време е познато како суперлативен природен феномен. Со геолошка и биолошка историја од 2 -5 милион години, се истакнува како најстаро природно езеро во Европа и едно од најстарите езера во светот. Сливот на езерото поддржува подеднакво богата и значајна биолошка разновидност и голем број ендемски видови. Овој воден екосистем од научна гледна точка, е меѓу најзначајните водни екосистеми, како што се Охридското Езеро и Тангањика. Овој суперлативен природен феномен се одликува со следните исклучителни универзални вредности:

- Со најголема просечна длабочина од 155 метри Охридското Езеро е најдлабоко езеро на Балканскиот Полуостров и во Европа; според просечната длабочина е четиринаесето во светот.
- Тоа претставува последен остаток од античкиот воден регион на Евроазискиот континент пред леденото доба и според својата геолошка и биолошка историја се вбројува меѓу најстарите езера во Европа.
- Тоа претставува исклучително жариште на биолошката разновидност од глобално значење. Со 212 ендемични видови на флора и фауна и површина од 358,2 км², најверојатно претставува езеро со најголема разновидност во светот, во смисла на застапени ендемски видови на единица површина. Живите фосили и ендемичните видови се развиле како единствен резултат на географската изолација и непреченото одвивање на биолошката активност. Овој ендемизам на Охридското Езеро опфаќа полжави, трепчести црви, голем број реликти од алги и на дијатомеи, езерски сунѓери, алги, риби, како и 87 видови на птици. Остатоци од вегетацијата исто така се присутни во мочурливата вегетација од глацијално потекло, како единствен пример на Балканскиот Полуостров, како и во водниот растителниот свет (пр. Силикатните алги).
- Во отсуство на главните фази на глацијацијата во Плеистоценот, се создале услови за одредени екосистеми (посебно пештерски и водни екосистеми) и елементите на фауна кои се дел од овие екосистеми, да преживеат во тек на подолги периоди. Прастарите групи (реликтни видови на фауна), се распространиле преку процес на еволуција каде од еден вид настануваат два или повеќе генетски независни видови (специјација) што резултирало во бројни локални ендемични видови.

3.4.7 Состојба со локалитети кои поседуваат атрибути на исклучителна универзална вредност на природното наследство

Охридското Езеро (сл.30) долго време е познато како суперлативен природен феномен. Со геолошка и биолошка историја од 2 -5 милион години, се истакнува како најстаро природно езеро во Европа и едно од најстарите езера во светот. Сливот на езерото поддржува подеднакво богата и значајна биолошка разновидност и голем број ендемски видови. Овој воден екосистем од научна гледна точка, е меѓу најзначајните водни екосистеми, како што се Охридското Езеро и Тангањика.

Слика 30.Охридско Езеро

Овој суперлативен природен феномен се одликува со следните атрибути на исклучителни универзални вредности:

- Со најголема просечна длабочина од 155 метри Охридското Езеро е најдлабоко езеро на Балканскиот Полуостров и во Европа; според просечната длабочина е четиринаесето во светот.
- Тоа претставува последен остаток од древниот воден регион на Евроазискиот

Слика 31.Карстен предел на Галичица

континент пред леденото доба и според својата геолошка и биолошка историја се смета за најстарото езеро во Европа.

- Езерото претставува исклучително жариште на биолошката разновидност од глобално значење. Со 212 ендемични видови на флора и фауна и површина од 358,2 км², најверојатно претставува езеро со најголема разновидност во светот, во смисла на застапени ендемски видови на единица површина. Живите фосили и ендемичните видови се развиле како единствен резултат на географската изолација и непреченото одвивање на биолошката активност. Овој ендемизам на Охридското Езеро опфаќа полжави, трепчести црви, голем број реликти од алги и на дијатомеи, езерски сунѓери, алги, риби, како и 88 видови на птици. Овие видови се приспособиле на олиготрофните услови што се поддржани со карстните извори и Студенчишкото блато. (Apostolova et al, 2016). Степенот на ендемизам на Охридското Езеро се

проценува на 36% за сите видови и 34% за животинските видови. Значајно е да се одбележи дека се застапени 72 гастроподни видови од кои 78% не се среќаваат на друго место на планетата. Кај други таксони исто така се среќава висок степен на ендемизам и тоа: ciliophora (91% ендемизам од вкупно 34 видови), amphipoda (90% од вкупно 10 видови), porifera (80% од вкупно 5 вида), isopoda (75% од вкупно 4), tricladida (79% од вкупно 29 вида), ostracoda (63% од вкупно 52 вида) и hirudinea (54% од вкупно 26 вида) (Albrecht и Wilke, 2008).

- Охридското Езеро го поддржува развојот на биолошката разновидност на слатководните риби, со густина од >8 таксони на секои 104 km² (Hales, 2015). Застапена е релативна рамнотежа помеѓу ципринидните и салмонидните риби. Ихтиофауната е претставена со 21 вид, од кои 15 се карактеристички за Западен Балкан, 13 се среќаваат во Југоисточниот Јадрански регион, а 8 се ендемични за охридското Езеро (Hales, 2015).
- Во езерото се среќаваат бројни загрозени видови од регионален, европски и глобален карактер. Според глобалната Црвена листа на ИУЦН, во Охридското Езеро се среќаваат 26 ранливи, 17 засегнати и 11 критично загрозени видови. Како поважни растителни видови може да се спомнат *Nufar lutea*, *Nymphaea alba*, кои се строго заштитени според националното законодавство.
- Студенчишкото блато го снабдува езерото со вода преку подземна врска, притоа регулирајќи ги екосистемските услуги на поширокиот регион преку задржување на нутриенти и со тоа го намалува антропогеното влијание и го подобрува квалитетот на водите (Apostolova et al, 2016; Друштво на научници за блатни живеалишта, 2018). Студенчишкото блато е остаток од претходното поголемо блатно станиште, но тоа е сеуште функционално, а стратифицираните слоеви на тресет претставуваат еден вид на палеоеколошки архив; во блатото се мрестат три таксони на комерцијално значајни риби. Блатото придонесува и за секвестрација на јаглерод во 300cm длабокото хистосолно тресетиште (Apostolova et al, 2016; Society of Wetland Scientists, 2018).
- При вреднувањето на просторот особено значење е дадено на геоморфолошките и топографските специфики, визуриите, атрактивноста на регионот и посебните климатски специфики. Од планините централно место во регионот завзема масивот Галичица со врвот Магаро (2.275 м), додека планината Јабланица претставува западна граница на регионот со неколку врвови над 2000 м. Географскиот диверзитет на планината Галичица е претставен со сите видови релјефни форми, кои се типични за карст (сл.23)
- Охридското Езеро, Националниот Парк Галичица и Преспанското Езеро како комплексна целина, претставуваат област со изразито богата биолошка разновидност, висок степен на хетерогеност и ендемиза, и во таа смисла се смета за навистина импресивна локација во Европа (Gaston & David, 1994)³³.

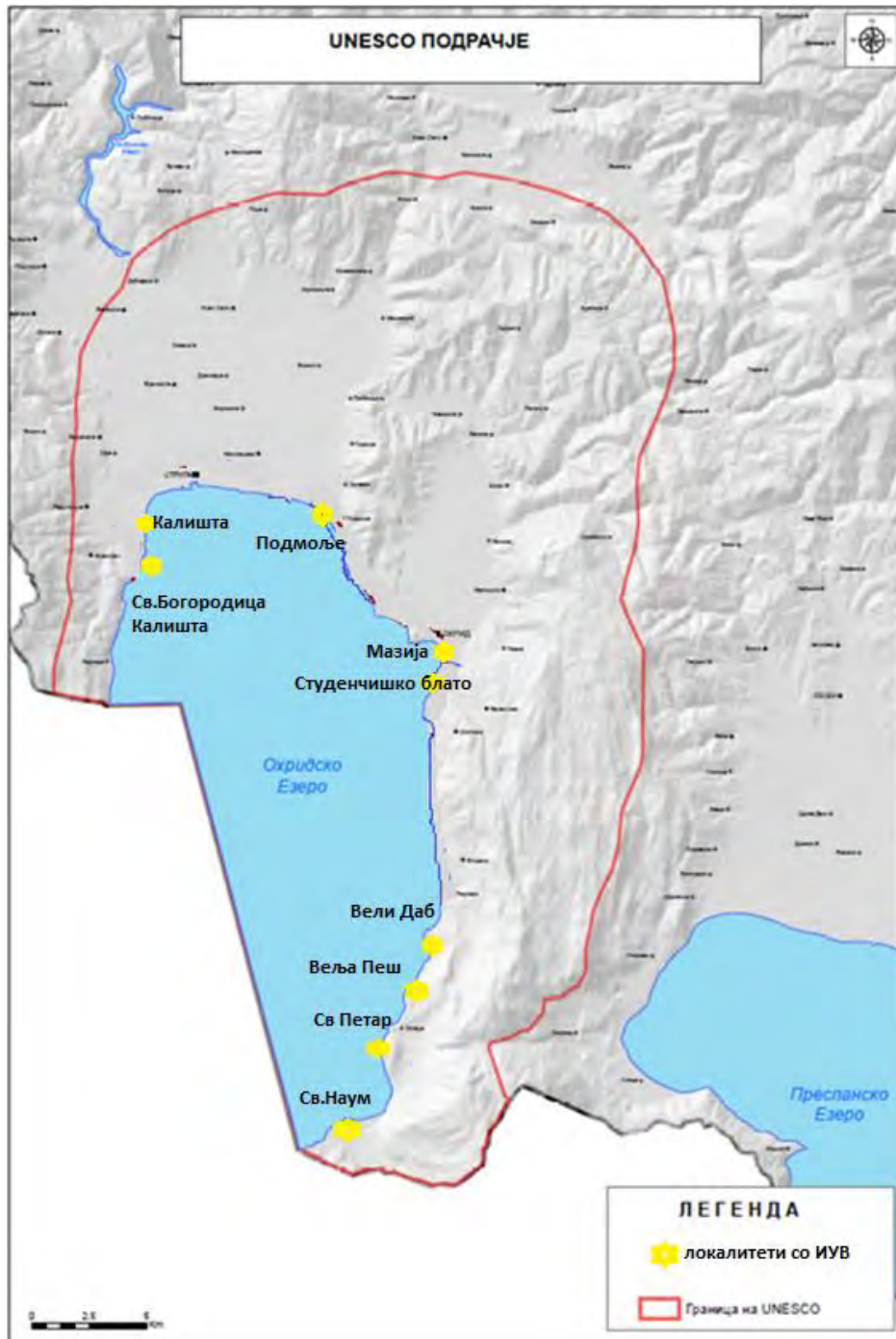
³³ Gaston, K.J. & David, R. (1994). Hotspots across Europe. Biodiversity Letters, 2: 108 - 116.

- Во Националниот Парк Галичица за прв пат се откриени над 30 растителни таксони и тие претставуваат заштитен знак на планината. На планината Галичица се присутни 19 таксони од светската Црвена листа на засегнати растенија на IUCN кои имаат статус „ретки“ (R – rare). Вкупниот број на таксони од фауната досега забележани на територијата на Паркот изнесува над 3.150, што претставува енорно висока разновидност на подрачје од само 25.000 ha

Во Охридскиот регион како “жаришта” светско наследство на биолошката разновидност се идентификувани се две повеќе локалитети со природни вредности:

1. Света Богородица Калишка - сублакустриски извори;
2. Калишта - единствено природно живеалиште на жолтиот локвањ (*Nuphar lutea*) на Охридско Езеро;
3. Подмоље - најраспространет појас на трска (*Phragmites australis*) на Охридското Езеро, природно живеалиште на загрозени видови птици и мрестилиште на крап;
4. Мазија - ревитализирано природно живеалиште на жолтиот локвањ (*Nuphar lutea*), мрестилиште на крап и живеалиште и гнездилиште на птици;
5. Студенчишко Блато - макрофитска вегетација и плодиште на краповидни риби;
6. Вели-Даб - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;
7. Веља-Пеш - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;
8. Свети Петар - крајбрежни и сублакустриски извори, мрестилиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;
9. Светинаумски Извори - најиздашен извор на Охридско Езеро, мрестилиште на пастрмки и краповидни риби и биодиверзитет на бентосна фауна.

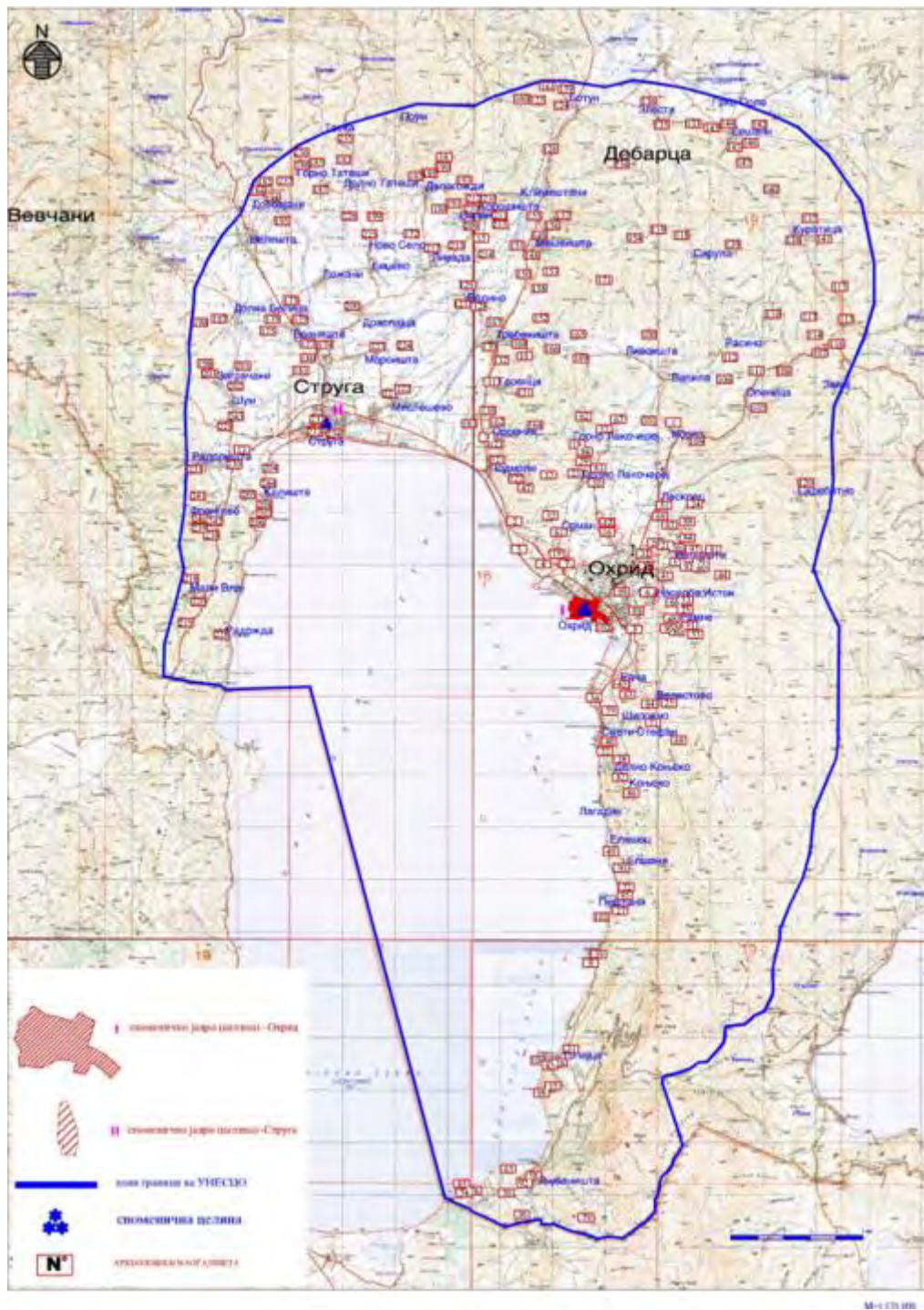
На слика 32 е прикажана просторната распореденост на локалитетите кои според УНЕСКО поседуваат ИУВ.

Слика 32. Локалитети со атрибути на природни вредности во Охридскиот регион

3.4.8 Состојба со локалитети кои поседуваат атрибути на исклучителна универзална вредност на културно наследство

Долгиот историски континуитет на овој простор и размената на културите помеѓу истокот и западот формирал посебен идентитет на оваа мала територија каков што не постои надвор од границите на регионот.

Слика 33. Локалитети со културни вредности во Охридскиот регион

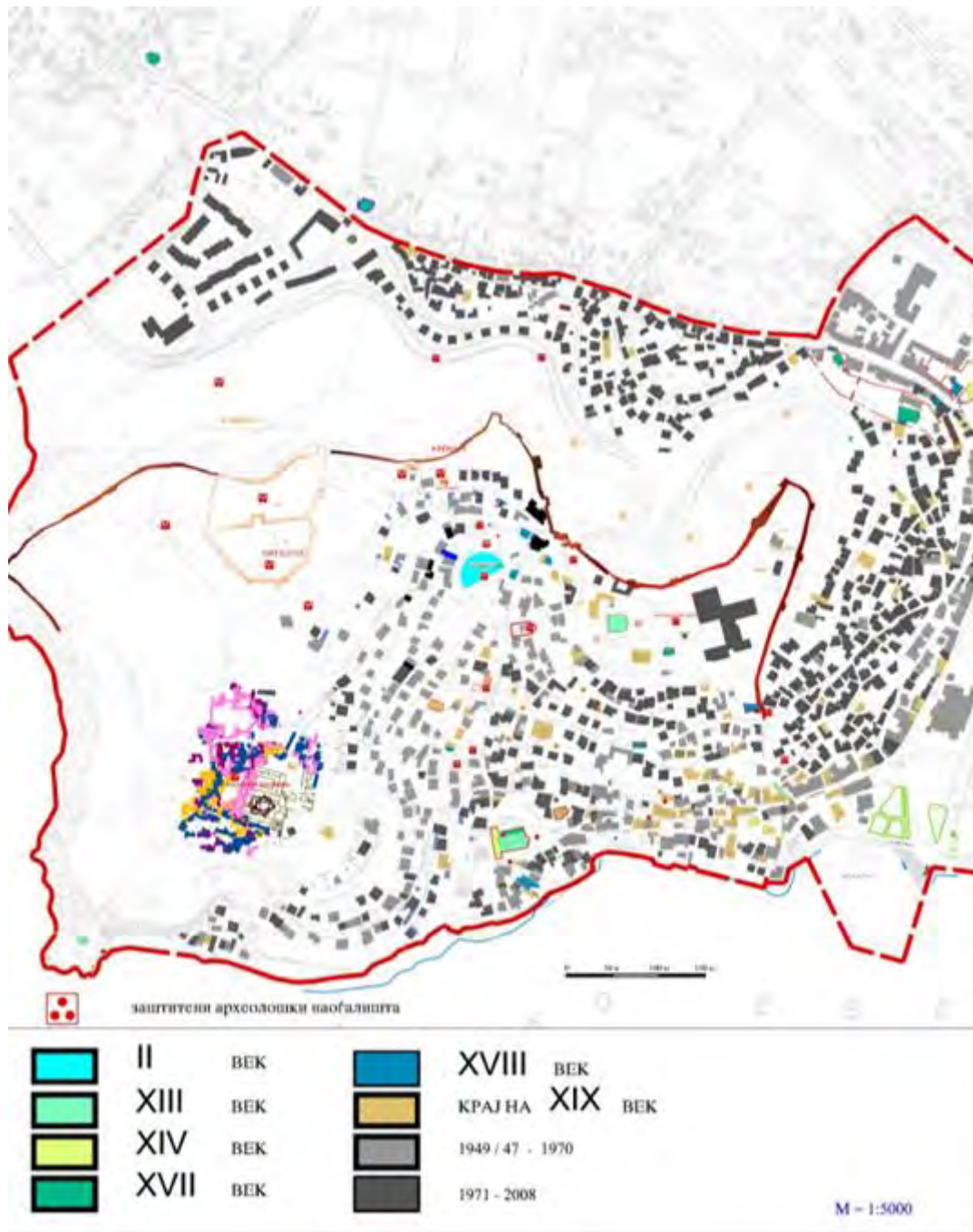
Квалитетот на специфичната архитектура и успешното остварување на единството помеѓу градовите, населбите и природната околина на езерото го прават овој предел автентичен и заради тоа исклучително вреден.

Имајќи ги предвид богатите културно-историски, архитектонски, археолошки и етнолошки вредности кои на регионот му даваат посебност, единственост, репрезентативност, автентичност, со нивната зачуваност, разновидност и интегралност, создадени се можности регионот да претставува добро од највисоко национално значење со универзални вредности за човештвото и неговата историја, култура, уметност и наука.

Запишаното добро ги вклучува историските центри на градовите Охрид и Струга со нивната својата архитектонско-урбанистичка матрица, неколку рибарски населби на брегот на Охридското Езеро, над 250 археолошки локалитети кои опфаќаат период од над 5000 години, ранохристијанските духовни центри и манастири, градби од Византискиот и Османлискиот период, преродбенскиот период и модерната. (сл.33)

- Охрид како споменична целина, има огромно значење поради комплексноста од многубројните археолошки остатоци, како и низата поединечни градби кои ги имаат карактеристиките на културно наследство од исклучително значење, како и големо значење и значајно културно наследство. Како една од најстарите човекови населби во Европа тој претставува ретко архитектонско и уметничко достигнување и ризница на архитектонски, археолошки, материјални и нематеријални вредности. Градот, формиран во карактеристични природно-географски, историски, етно-социјални и естетски услови на живеење и опстојувањестопанисување, во изминатиот период, се издигал и развивал во една карактеристична хармонија, без тенденција за узурпација на просторот и визуриците.

- Старото градско јадро на Охрид вклучува градби и други структури кои датираат од предисторијата, антиката и доцната антика, ранохристијанскиот период, раниот и развиениот среден век, османлискиот период, преродбенскиот период и модерната. Изграден претежно помеѓу VII и XIX век, Охрид е седиште на најстариот словенски манастир (Свети Пантелејмон) и дом на повеќе од 800 икони со светска слава во византиски стил, насликани помеѓу XI и XIV век. Охридската архитектура е најдобро сочуваната и најкомплетната збирка на урбана архитектура од овој дел на Европа. Словенската култура се ширела од Охрид кон другите делови на Европа. Во градот Охрид се наоѓа еден од најстарите словенски манастири, основан од Св. Климент Охридски во IX век (се смета за првиот „Универзитет“ на Балканот), кој ја ширел писменоста, образованието и културата низ целиот древен словенски свет. Со археолошките истражувања откриени се седум базилики во стариот дел на Охрид (ова сигурно не е конечниот број), кои датираат од периодот меѓу IV, V и почетокот на VI век, а содржат такви архитектонски и декоративни својства кои неспорно укажуваат на силниот подем и слава на античкиот Охрид (Лихнидос), во овој поглед. Структурата на градското јадро е збогатена со голем број на археолошки локалитети, со акцент на ранохристијански базилики, кои имаат бројни мозаични подови.

Слика 34. Културно наследство во градот Охрид според периодот на настанување

- Како најистакнати репрезенти со архитектонско-урбанистички вредности и духовни центри се издвојуваат старите урбани јадра на Охрид и Струга, манастирскиот комплекс Св. Архангел Михаил (Св. Наум) на јужниот дел од охридското крајбрежје, манастирскиот комплекс Св. Богородица Захумска-Заум, кај с. Трпејца и манастирскиот комплекс Св. Богородица – Калишта, Св. Архангел Михаил во с. Радожда на западниот брег од Охридското Езеро и Св. Јован Богослов - Канео.

Слика 35. Старото урбано јадро на Охрид

Слика 36. Градот Охрид

- Крајбрежни населби (Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта):
- Трпејца: со векови населението се занимавало со риболов како основен извор на приходи. Значајна улога има и сточарството, а земјоделството е ограничено на мала обработлива површина во сувото трпејчко поле. Селото има 370 жители. Во непосредна близина на селото е сместена најстарата сочувана црква Св. Богородица Захумска од XIV век.
- Пештани: со векови жителите се занимавале со рибарство и сточарство, но последните неколку децении се ориентираат кон развој на туризмот со добро развиени услужни дејности трговија и угостителство. Ова наложило старите селски

домаќинства да се преадаптираат во модерни современи објекти за потребите на туризмот и угостителството и претставуваат ревитализирани рурални средини.

- Радожда: претставува типично рибарско село, сместено во рамничарскиот дел крај езерскиот брег кое постепено прераснува во туристичка рурална населба, со идеални можности за развој на селски туризам. Селото постепено се трансформира во современа туристичка населба со развој на услужните дејности: трговија, угостителство и туризам. Над селото се наоѓа пештерната црква Архангел Михаил со сочуван вреден живопис.
- Калишта: претставува типично рибарско село каде во последните години се повеќе се градат мали угостителски објекти и се развива угостителството и туризмот. Во непосредна близина на селото се наоѓа манастирскиот комплекс Св. Богородица со пештерниот храм Рождество на Пресвета Богородица. Манастирската црква и конаците се изградени во поново време и активни се и денес.
- Градот Струга: иако е лоциран долж брегот на Охридското Езеро, неговиот живот сепак е сконцентриран на бреговите на реката Црн Дрим, која како природен феномен истекува од Езерото. Настанувањето на Струга е поврзано со наколните населби покрај Охридското Езеро. Археолошките локалитети сведочат за постоењето на наоди од периодот на неолитот, бронзеното време, македонско-хеленистичкиот период, римскиот и раниот средновековен период (слика 37,38).

Слика 37. Градот Струга

Слика 38. Културното наследство во градот Струга по видови

- Според релјефните карактеристики општината **Дебрца** се вбројува меѓу ридскопланинските општини и дел од нејзината територија припаѓа во границите за заштитеното природно и културно наследство на Охридскиот регион. Концентрацијата на археолошки локалитети со значајни археолошки наоди го отсликуваат значењето кое оваа територија го имала во минатото но и придонесот во комплетирање на сликата за автентичната универзална вредност на регионот. Констатираните археолошки локалитети на територијата на општината Дебрца припаѓаат на различни временски периоди, од кои би ги издвоиле: Требенишка Некропола, Горенци, 8-4 век п.н.е. (позната по богатиот археолошки материјал - откриени златни посмртни маски), Требенишко Кале, Требеништа (антички период), Зла страна, Горно Средоречје (неолит), Кутлина, Велмеј (неолит до 6-ти век), Сува Чешма, Три Челусти и Вртулка, Горенци (8-4 век.п.н.е.), Черепец, Годивје, пештера Јаорец, Велмеј (констатирани траги од првобитни заедници). Религиското наследство (црквата Си Свети во с.Лешани од 14 век) и некои стопански објекти (воденицата во с.Лешани) се само дел од богатото културното наследство кое го поседува овој регион.

3.5 Управување со животната средина

3.5.1 Водни ресурси и управување со водите

Водоснабдување на населението

Во Охридскиот регион само градовите и селата кои се наоѓаат во нивна близина имаат организирано водоснабдување преку регионални водоснабдителни системи. Водоснабдување на останатите села е претежно локално - секое село има свој водоснабдителен систем и водите се зафаќаат од локални извори или бунари. Често овие системи се со мал капацитет и не ги покриваат потребите, грижата за одржувањето на изворникот и мрежата е недоволна, и често се јавуваат проблеми во редовното водоснабдување.

Во Општината Охрид, од вкупно 29 села, само градот Охрид, селата и локалитетите Пештани, Елешец, Лагадин, Долно Коњско, Исток, Свети Стефан, Рача и Орман се водоснабдуваат од заедничкиот систем – Охридски водоснабдителен систем.

За Охридскиот водоснабдителен систем се зафаќаат води од Охридско Езеро, од извори и бунари. Количината на вода која се зафаќа од Летничките Извори изнесува 30-100 л/сек, од Билјанините извори и Бејбунар се зафаќаат 45 л/сек; потоа од Охридското Езеро се зафаќаат 200 л/сек и од бунарите Студенчишта 2x45 л/сек.

Во Општината Струга градот Струга и уште 21 село (од вкупно 54 села) се снабдуваат преку Струшкиот водоснабдителен систем. За Струшкиот водоснабдителен систем се зафаќаат вкупно 430 л/сек од изворите: Шум, Горна Белица, Радолишта,

Радожда и Таш Моруништа. Села кои се приклучени на Струшкиот водоснабдителен систем се: Бицево, Враниште, Горна и Долна Белица, Дрслајца, Заграчани, Калишта, Ложани, Мали Влај, Мислешево, Мороишта, Радожда, Радолишта, Шум, Велешта, Горно и Долно Татеша, Добовјани, Ташмаруништа, Ливада и Ново Село.

Во општина Дебарца поголем број од селата се водоснабдуваат од локални извори, а во 8 села - Горно Средоречие, Долно Средоречие, Грко Поле, Мраморец, Ново Село, Слатински Чифлик, Сошани и Црвена Вода нема водовод.

За подобрување на водоснабдувањето изграден е регионален водовод "Радомирово" на кој ќе се приклучат селата Горно Средоречие, Долно Средоречие, Грко Поле и Ново Село. За регионалниот водоснабдителен систем се зафаќаат води од извори во близина на ХЕЦ "Песочанка".

Наводнување

Во Охридско Преспанскиот регион се наводнуваат 7.645 ха. Обработлива површина за кои е потребно да се обезбеди $45.589 \times 103 \text{ m}^3/\text{год}$ вода. Главни изворници за наводнување се Охридско Езеро, Преспанско Езеро, реките Црн Дрим, Сатеска и Коселска.

Брани и акумулации

За подобрување на режимот на користење на расположивите води по количина, квалитет и време, акумулациите претставуваат важни објекти во водостопанството. Во Р. Македонија изградени се 21 акумулација, од кои во Охридскиот регион се изградени акумулациите Глобочица и Слатино. Охридското Езеро, со тоа што е поставена преграда на р. Црн Дрим кај Струга преку која се контролира истекувањето од Езерото, всушност е претворено во акумулационен базен со корисен волумен од $227,5 \times 106 \text{ m}^3$.

3.5.2 Управување со квалитет на воздухот

Главни емисиони точки, кои влијаат врз загадување на воздухот во Охридскиот регион се: индустриски и комерцијални објекти, како и домаќинството и греење на хотели (дрво, нафта и сл.) во зимскиот период.

Патниот сообраќај е главен мобилен извор на загадување на воздухот. Дополнително во летниот период сообраќајот на вода е уште еден мобилен извор на загадување на воздухот во Општините на регионот.

Во септември 2019 година во рамките на проектот AIRTHINGS EU INTERREG ПРОЕКТ, БАЛКАН МЕДИТЕРАН ПРОГРАМА. Општина Охрид стана дел од мрежата градови Софија, Солун, Тирана и Никозија. Партнер од Македонија е Државниот Инспекторат за животна средина. Првите сензори од вкупно 11 за индикативно следење на еколошки параметри за квалитет на воздухот инсталирани во пилот општината, Охрид (сл. 39).

Слика 39. Сензор за индикативно следење на еколошки параметри за квалитет на воздухот во Охрид

Од вкупно 125 деловни субјекти - стационарни загадувачи, кај 55 се евидентирани 61 испусти во воздухот, од кои: 2 се испусти при кои нема согорувачки процеси, а 59 се испусти при кои има согорувачки процеси.

Според анализите на Технолаб, во градскиот дел на Охрид емисиите се следни : SO₂ 1.71; CO 4.68; CO₂ 5.838,46; NO_x 22,14; TSP0.96; NMVOC 2.52 за разлика од околината каде вредностите се помали SO₂ 1.56; CO 3,61; CO₂ 2.701,30; NO_x 16,07; TSP1,04 ; NMVOC 1,60 t/god. Овие емисии воглавно потекнуваат од непроизводни деловни субјекти освен за CO и NMVOC³⁴.

Аероседиментите се значајни бидејќи истите имаат влијание врз природното и културното наследство. Честичките депонирани на вегетацијата може да го инхибираат нормално дишење и фотосинтеза на листот. Прашината може да предизвика хлороза комбинирано со појава на дебела кора и алкална токсичност произведени во влажни временски услови. Спомениците со голем културен и уметнички интерес се често лоцирани во области каде што антропогената активност не е занемарлива (во централно градско подрачје на Охрид и Струга). Како последица на загадувањето на воздухот, издувните гасови од индустриските постројки и јавниот транспорт, се придонесува кон оштетување на градбите и екстериерите³⁵.

3.5.3 Управување со отпад

Управување со комунален цврст отпад

Во моментот работи комунална депонија лоцирана во месноста Буково (каде депонирање на цврст отпад вршат комуналните претпријатија од Струга, Охрид и повремено Вевчани). На територијата на секоја општина во предметниот регион се забележани неуредени депонии (сметлишта) каде се исфрла домашен отпад, како и градежен шут. Исто така се користи и Струшката депонија, која се наоѓа во близина на градот.

Со комуналниот и другите типови на неопасен отпад во општина Охрид управува Јавното претпријатие — Охридски Комуналец — Охрид, кое е основано од Советот на Општината, со главна одговорност за вршење на комунални дејности на територијата

³⁴ Интегриран Катастар на загадувачи на животната средина на Општина Охрид – Финален извештај 2019

³⁵ Cultural heritage and its environment: an issue of interest for Environmental Science and Pollution Research

на општина Охрид. ЈП —Охридски Комуналец— Охрид собира отпад од урбаниот и од руралниот дел на Општината. Урбаното население е опслужено 100%, односно опфатени се 43.684 жители што претставува 78,34% од вкупното население. Од вкупното рурално население опслужени се 12.002 жители, односно 21,55%. Неопслуженото рурално население изнесува 63 жители, односно 0,11%. Во 2016 година општина Струга поднесе известување за намера до МЖСПП за изградба на временна депонија за неопасен отпад во општина Струга. Локацијата на Проектот е на КП број 1462/1 и 1462/2 м.в.Глабока пресека, КО Мали Влај во општина Струга. За оваа локација ОпштинаСтруга има добиено Решение за услови за планирање на просторот бр.15-6198/6 од 18.12.2008 година како и мислење за важност бр.15-9220/2 од 30.12.2015 година со кое се потврдува важноста на решението за услови за планирање на просторот од страна на МЖСПП. Локацијата всушност се наоѓа на околу 1500 метри од граничниот премин Кафасан на десната страна од патот Струга граничен премин Кафасан и на околу 300 метри во внатрешноста. На локација, планирано е складирање на комунален неопасен отпад по начин дефиниран од страна на Европската Унија преточен во нашето законодавство. Проценките се дека на предметната локација може да се складира приближно 20 милионикубни метри од овој тип на отпад. Според официјалните податоци, при подготовка на документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад во Југозападен Регион (ЕuropeAid/136347/IN/SER/MK) оваа депонија е ставена во Листа на затворени нерегуларни депонии и ѓубришта. Според Катастарот загадувачи на животната средина во општина Охрид, производни деловни субјекти создаваат 3.224,64 т/год комунален, 1.527,80т/год неопасен и 114,55 т/год опасен отпад, за разлика од непроизводните каде вредностите се поголеми за комуналниот отпад 19.118,50 т/год, додека за неопасен 152,54 т/год и опасен 40,75т/год се помали.

Туристичката сезона претставува голем притисок за регионот поради “пиковите” во создавање на отпад. Во прилог е дадена листа на создаден отпад .

Табела 16 Индекс за создаден отпад во Охридскиот регион (2016 година)

Општина	Создавање на отпад за туристи (kg/ноќ)	Создавање на отпад за постојано население (kg/ca/yr)	Создаден отпад од постојано население (t)	Создаден отпад од туристи, 2016	Вкупно создаден отпад за 2016 (t)	Вкупно собран отпад, 2016 (t)	Покриеност (%)	Пондерирано создавање на отпад, (kg/ca/yr)
Охрид	1,2	361	18886	1161	20047	20047	100%	365
Струга	1,2	174	11352	481	11833	8815	74 %	178
Дебрца	1,2	198	805	-	805	429	53%	198

Управување со отпадни води

Јавните претпријатија во регионот се главно одговорни за управување со отпадните комунални, атмосферски и индустриски води. Покриеноста на населението со канализациона мрежа во урбаните средини варира од 92% во Охрид до 100% во

Струга. Во Охридскиот регион изградена е секундарна канализациона мрежа во должина од 108km, а изградена е и атмосферска канализација во должина од 8.629m. Покриеноста на руралните области со канализациона мрежа е многу мала. Постројка за третман на отпадните води за градовите Охрид и Струга како и останатите населби е лоцирана во близина на Охрид. Постројката овозможува механички и биолошки третман на отпадните води и е со капацитет од 120.000 еквивалент жители. Прочистената вода се слива во Црн Дрим. во точка 2.3.2 подетално е обрзоложен проблемот со управувањето со отпадни води.

3.5.4 Управување со бучава

Идентификуваните извори на бучава во Охридскиот регион (со послебен акцент на градовите Охрид и Струга) главно доаѓаат од: бучава од соседството (ресторани, кафулиња барови со тераси итн), бучава од сообраќај (патен, воздушен и воден), бучава од религиски објекти, бучава од индустриски објекти итн.

Бучавата од угостителските објекти и бучавата од гости и посетители на угостителските објекти имаат најголем интензитет во старото градско јадро, односно Стариот град, Старата Охридска чаршија, Старата Струшка Чаршија, градските плоштади, градското пристаниште, градскиот кеј, кејот на реката Црн Дрим и монтажните платформи на кои има угостителски објекти и ноќни барови долж крајбрежјето во двата града .

Поради зголемена фреквенција на возилата и појава на застојот во сообраќајот, особено во крајбрежните делови (каде е патот до плажите) во пикот на туристичката сезона, се интензивира бучавата во Охридскиот Регион.

Исто така како извори на бучава се јавуваат и авионите кои слетуваат и полетуваат, како и бродовите, чамците, скутери кои ја користат водната површина на Охридското Езеро за транспорт.

Во општините Охрид, Струга и Дебрца не се врши континуирано следење на нивоата на бучава. Зголемените нивоа на бучава се особено изразени во Охрид и Струга за време на туристичката сезона, празниците и викендите.

Затоа, општина Охрид изготви Акционен план и Програма за управување со бучава (2011). Според добиените резултати од нивото на бучава, во градот Охрид беа идентификувани жешките жаришта, прикажани на следната слика 31.

Слика 40. Жешки жаришта на бучава во градот Охрид

Граничните вредности за основните индикатори за бучавата во животната средина се утврдени во Правилникот за гранични вредности на нивото на бучава ("Сл. весник на РМ" бр.147/08). Според степенот за заштита од бучава, граничните вредности за основните индикатори за бучавата во животната средина предизвикана од различни извори не треба да бидат повисоки од вредностите дадени во следнава табела 17:

Табела 17 Нивоа на бучава по подрачја

Подрачје диференцирано според степенот на заштита од бучава	Ниво на бучава изразено во dB (A)		
	Ld	Lv	Ln
Подрачје од прв степен	50	50	40
Подрачје од втор степен	55	55	45
Подрачје од трет степен	60	60	55
Подрачје од четврт степен	70	70	60

*Легенда: -Ld - ден (период од 07:00 до 19:00 часот) -Lv - вечер (период од 19:00 до 23:00 часот) -Ln - ноќ (период од 23:00 до 07:00 часот)

Најголем дел од Охридскиот регион каде се наоѓа заштитеното природно и културно наследство се наоѓа во подрачја со степен I на заштита и како се одалечува така и се намалува степенот за заштита од бучава и тоа:

Подрачје со I степен на заштита од бучава -подрачје наменето за туризам и рекреација, подрачје во непосредна близина на здравствени установи за болничко лекување и подрачје на национални паркови и природни резервати;

Подрачје со II степен на заштита од бучава -подрачје кое е примарно наменето за престој, односно станбен реон, подрачје во околина на објекти наменети за воспитна и

образовна дејност, објекти за социјална заштита наменети за сместување на деца и стари лица и објекти за примарна здравствена заштита, подрачје на игралишта и јавни паркови, површини со јавно зеленило и рекреативски површини и подрачја на локални паркови.

Подрачје со III степен на заштита од бучава е подрачје каде е дозволен зафат во околината, во кое помалку ќе се смета предизвикувањето на бучава, односно трговско-деловно-станбено подрачје, кое истовремено е наменето за престој, односно во кое има објекти во кои има заштитени простории, занаетчиски и слични дејности на производство (мешано подрачје), подрачје наменето за земјоделска дејност и јавни центри каде се вршат управни, трговски, услужни и угостителски дејности.

Подрачје со IV степен на заштита од бучава е подрачје каде се дозволени зафати во околината, кои можат да предизвикаат пречење со бучава, подрачје без станови, наменето за индустриски и занаетчиски или други слични производствени дејности, транспортни дејности, дејности за складирање и сервисни дејности и комунални дејности кои создаваат поголема бучава.

3.5.5 Користење на земјиштето

Користење на земјоделското земјиште

Република Северна Македонија располага со вкупно 1.264.985 ха земјоделски површини, од кои 560.264 ха (44,29%) се обработливи површини. Од овие земјоделски површини на Охридско – преспанскиот регион припаѓаат 5,52%, односно 69.842 ха; од кои пак 30.995 ха (5,53%) се обработливи површини.

Во рамките на регионот (сл.32), најголем дел од земјоделските и обработливите површини отпаѓаат на општина Ресен, односно 39,05%, потоа следуваат општина Дебарца со 29,18%, општина Струга со 16,74%, Охрид со 13,77% и општина Вевчани со само 1,51% од вкупната обработлива површина на регионот.

Ораниците и бавчите се најзастапени во општина Ресен и Дебарца, потоа Струга и Охрид. И овоштарниците (првенствено со јаболкови насади) доминираат во општина Охрид со 15,35%, Дебарца со 8,72% и Струга со 6,23% .

Лозјата се најмногу застапени во Охрид со 42,35% .Ливадите, кои се категоризираат во обработливи површини, се најдоминантни во општина Ресен, потоа во Дебарца, Струга и Охрид.

На национално ниво не е направена ниту реонизација за овошните култури, ниту катастар за застапеноста на разни овошни култури, меѓутоа природните (особено климатските) услови сепак влијаеле да по природен пат се оформат микро и макро реони.

Климатските услови кои го карактеризираат овој регион се најповолни за одгледување на јаболкото, крушата, сливата, оревот и ситното (јагодесто) овошје. Јаболкото, како најперспективна култура за овој регион, бара реони со повисока надморска височина и повисока воздушна влага.

Во овој регион доминантна земјоделска гранка е овоштарството, со посебен акцент на јаболко производството. Овоштарството е на високо светско ниво, како по технологијата на одгледување, така и по добиените приноси по единица површина (над 40 т/ха).

Слика 41. Користење на земјиштето во регионот

3.5.6 Туризам

Туристичкиот развој и учеството на содржинските елементи во него претставува забележителен интеракциски однос. Во Охридскиот регион туризмот претставува дејност од посебен интерес. Туризмот и угостителските услуги покрај трговските дејности се главните стопански дејности. Во последно време, сериозно е зголемен развојот на културниот туризам особено од соседните земји, но и од Западна Европа, имајќи го предвид богатото културно и природно наследство на Охридскиот регион. Развојот на туризмот овозможува економски бенефит преку можноста за отворање нови работни места, креирање на нови бизниси, развој на креативните индустрии итн.

Воедно развојот на културниот и еко туризам игра огромна улога во промоцијата на културното и природното наследство на регионот и на целата држава во светски рамки

Појдовна основа на концептот за развој на туризмот и организација на туристичките простори претставува значењето на природното и културното наследство во афирмацијата не само на овој простор туку и на Р.С. Македонија како целина.

Најголемо учество во застапеноста на сместувачките капацитети бележи охридската општина со 58,2%, струшката учествува со 25,5% , а во Дебрца отсутствуваат. Во општина Охрид од сместувачки капацитети има вкупно 11.333 број на соби односно 29.113 легла . Број на соби вкупно во хотели има 1.640, во мотели 97, преноќевалишта 25, комплементарни сместувачки капацитети 9.571, работнички одморалишта 619, Детски и младински одморалишта 435, Кампови 1680, Приватни соби 6.747 и во Привремени сместувачки капацитети 90³⁶. Врз основа на разместеноста, просторно планските предвидувања, треба да се насочени кон порамномерна туристичка изграденост, покрај лоцираноста во литоралните зони, неопходно е да се поттикне изградбата на сместувачки капацитети и во другите морфолошки целини, како во општина Дебрца и да се оствари изградба на транзитните правци во регионот. Според Катастарот на загадувачи на општина Охрид, во базата на податоци регистрирани се вкупно 36 хотели и угостителски објекти, кои ја имаат и најголема процентуална застапеност од 39,56% на деловни субјекти од непроизводната дејност и претставуваат загадувачи на животната средина.

3.5.7 Управување со природно наследство

Природното наследство во границите на светското наследство во Охридскиот регион е концентрирано во Националниот парк Галичица и Споменикот на природата Охридско Езеро, вклучувајќи го и Суденчишко блато, планината Јабланица и Калишко Блато. Јавната установа Национален парк Галичица управува со природното наследство во Националниот парк согласно со Планот за управување. Со природното наследство на Охридското Езеро управуваат повеќе институции и организации, во смисла на регулирање на котата на езерото преку истекот на реката Црн Дрим, стопанисување со рибниот фонд (вклучувајќи и порибување), мониторинг на квалитетот на водите, регулирање на внатрешната пловидба итн. (Табела 18).

Табела 18 Преглед на системот на управување со природното наследство во Охридскиот регион

Добро	Тело/Институција	Закон	План или програма
НП „Галичица“	ЈУНП Галичица	- Закон за заштита на природата - Закон за прогласување на дел од планината Галичица за национален парк - Номинации за: „Емералд подрачје“ (), „Значајно растително подрачје“, „Примарно подрачје за	- План за управување со Националниот парк Галичица (2010-2020) ³⁷

³⁶<http://www.mchamber.org.mk/upload/Documents/Regionalni/Osnovni%20podatoci%20za%20opstina%20Ohrid.pdf>

		- пеперутки“ и потенцијално „НАТУРА 2000 подрачје“	
Шуми надвор од Националниот парк	- ЈУ Македонски шуми	- Закон за шумите	- Шумско-стопански основи
Споменик на природата Охридско езеро ³⁸ (вклучувајќи и го Студенчишко блато)	- Општина Охрид, Струга и Дебарца	- Закон за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро	- Не е изработен План за управување со Споменикот на природата Охридско Езеро
	- Хидробиолошки завод – Охрид	- Закон за води - Закон за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро	- Програма за мониторинг на Охридското и Преспанското Езеро
	- ЕЛЕМ	- Закон за енергетика - Водостопанска дозвола	- Управување со истекот на Црн Дрим и со хидроакумулациите на Црн Дрим
	- Летница-Белвица, Милорад	- Закон за рибарство и аквакултура	- Риболовна основа на Охридско Езеро
	- Центар за јавно здравје Охрид	- Закон за води	- Програма за мониторинг на квалитетот на водата за капење
	- МТВ Капетанија Охрид	- Закон за внатрешната пловидба	- Регистар на пливачките објекти и чамци; - Ограничување или забрана на пловидба - Извештај за загадување од масла и хемикалии на пловниот пат

Сеуште не е изработена Студија за ревалоризација на Споменикот на природата Охридско Езеро и Студенчишко блато, како основа за донесување на Закон за прогласување на овие заштитени подрачја, односно соодветни Планови за управување. Според тоа, не е определена институција што ќе биде одговорна за управување со Охридското Езеро и Студенчишко блато. Во 2018 година до Министерството за животна средина и просторно планирање е доставено предлог-досие за прогласување на Охридското Езеро и Студенчишко блато согласно Рамсарската Конвенција. Прогласувањето на рамсарските места во Охридскиот регион треба да добие повисок приоритет.

Имајќи предвид дека за управување со Спомениците на природата Охридско Езеро и Студенчишко блато не се назначени соодветни управувачки тела, може да доведе до

³⁸ Сеуште не е воспоставено тело за управување

натамошна неконтролирана експлоатација на природните ресурси и загуба на биолошката и пределската разновидност на подрачјето.

3.5.8 Управување со културно наследство

Културното наследство во границите на заштитеното Добро е концентрирано во градовите Охрид и Струга, крајбрежните населби Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта и крајбрежниот појас, со руралните средини, археолошките локалитет, цркви и манастири надвор од старите градски јадра. Националните установи - Национален конзерваторски центар - Скопје и Заводот за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид се надлежни за преземање заштитно-конзерваторски мерки на светското културно наследство во Охридскиот регион секој според своите надлежности.

Музејот „Д-р Никола Незлобински“ - Струга е надлежен за преземање мерки за заштита за движното културно и природно наследство кое е составен дел од збирката на овој музеј.

Службите за заштита се вклучени и во урбанизацијата на просторот, на начин што пред отпочнувањето со изготвување на било каков плански документ секоја урбанизација е условена од изработка на заштитно-конзерваторски основи кои се насоки за понатамошната урбанизација на просторот на Охридскиот регион. Тие опфаќаат идентификација, инвентаризација, граници на недвижното наследство и контактната зона, потреба од интервенции, ревитализација и потенцијалот за одржливо користење на Доброто. Преглед на системот за управување со културното наследство во Охридскиот регион е даден во Табела 19 подолу.

Табела 19 Преглед на системот на управување со културно наследство во Охридскиот регион

Добро	Тело/Институција	Закон	План или програма
Движно културно наследство	- Музеј „Д-р Никола Незлобински“ – Струга - НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид	- Закон за заштита на културното наследство	- Програма за работа
Недвижно културно наследство	- НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид		- Програма за работа Заштитно-конзерваторски основи за соодветна урбанистичко-планска документација
	- Правни и физички лица – иматели на културно наследство - Македонска православна црква - Исламска верска заедница		- ДУП
Старото градско јадро на	- НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид	- Закон за прогласување на старото градско јадро	

Охрид	- Општина Охрид	на Охрид за културно наследство од особено значење	
Недвижно културно наследство во државна сопственост	- Управа за заштита на културното наследство	- Закон за заштита на културното наследство	
Старото градско јадро на Охрид	- НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид - Општина Охрид	- Закон за заштита на културното наследство; - Закон за прогласување на старото градско јадро на Охрид за културно наследство од особено значење	
Старото градско јадро на Струга	- НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид - Општина Струга	- Закон за заштита на културното наследство;	

3.5.9 Комисија за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион

Културното наследство во границите на заштитеното добро е концентрирано во градовите Охрид и Струга, крајбрежните населби Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта и крајбрежниот појас, со руралните средини, археолошките локалитете, цркви и манастири надвор од старите градски јадра.

Согласно Законот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион (2010), формирана е Комисија што се грижи за пренесување на исклучителната универзална вредност на идните генерации и има обврска да спречи да се спроведуваат реализираат активности што може да имаат негативно влијание на овие вредности. Комисијата брои 21 член.

Со Предлог - Законот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион се создаваат формално-правни предуслови да се спречат активности кои негативно влијаат врз исклучителната универзална вредност на природното и културното наследство во Охридскиот регион, како и да се преземат мерки за негово активно вклучување во животот на заедницата, како фактор на одржливиот развој. За таа цел со Предлог законот се предвидува основање на Совет за следење и координација на управувањето со природното и културно наследство во Охридскиот регион (во натамошниот текст "Советот" во натамошниот текст), во кој ќе членуваат вкупно 14 именувани надворешни стручни лица и административни службеници - претставници на Владата на Република Македонија, Министерствата за животна средина и просторно планирање, култура и транспорт и врски, општините

Охрид, Струга и Дебарца, Националната установа Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј – Охрид, Јавната научната установа Хидробиолошки завод-Охрид, Јавната установа Национален парк Галичица и граѓанските организации од областа на природното и културното наследство.

Советот треба да се грижи заобезбеди дека ефикасна заштита ќе се заштитат на природните и културните вредности на доброто преку:

- Интегрирање и спроведување на планирањето на сите нивоа;
- Меѓусекторска и меѓуинституционална соработка;
- Вклученост на граѓанските организации во планирањето и следењето на спроведувањето на соодветните стратешки и плански документи.

4. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧАЈНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПЛАНОТ

4.1 Состојба со локалитети кои поседуваат атрибути на исклучителна универзална вредност на природно наследство

Како што е напоменато на подрачјето на Охридскиот регион како светско наследство идентификувани се 9 локалитети со природни вредности.

1. *Света Богородица Калишка - сублакустриски извори (сл.42);*

Општина: Струга

Состојба: потенцијална урбанизација, туризам, потенцијално загадување

Слика 42.Св.Богородица Калишка

2. *Калишта - единствено природно живеалиште на жолтиот локвањ (Nuphar lutea) на Охридско Езеро(сл.43);*

Општина: Струга

Состојба: потенцијална закана од крајбрежна трансформација, фрагментација на живеалиштето, потенцијално загадување од отпадни води од угостителски објекти, спалување на трска, потенцијално испуштање на моторно масло од чамци, потенцијално несоодветно отстранување на цврст отпад од посетители, натрупување на камења итн.

Слика 43.Калишта

Слика 44.Подмоље

3. *Подмоље - најраспространет појас на трска (Phragmites australis) на Охридското Езеро, природно живеалиште на загорени видови птици и мрестилиште на крап (сл.44);*

Општина:Охрид

Состојба: потенцијална закана од крајбрежна трансформација, несоодветен развој на туризам, фрагментација на живеалиштето, несоодветни антропогени активности (сечење и палење на трската) и

урбанизација.

4. *Мазија - ревитализирано природно живеалиште на жолтиот локвањ (Nuphar lutea), мрестилиште на крап и живеалиште и гнездилиште на птици (сл.45);*

Општина :Охрид

Состојба: несоодветни антропогени активности (натрупување на трската со земјиште и градежен шут), бучава, светлосно загадување, испуштање на нафта и моторни масла, интензивен бродски сообраќај потенцијално загадување поради големи количини на тиња од разни органски и неоргански материи, распаднати растенија и друг вид на отпад.

Слика 45.Мазија

5. *Студенчишко Блато - макрофитска вегетација и плодиште на краповидни риби (сл.46);*

Општина :Охрид

Состојба: несоодветна заштита и недоволно познавање на моментална состојба со биодиверзитетот, крајбрежна трансформација, (натрупување и тампонирање на

површината, изградба на 12м асфалтна патека, уништена е врската на блатото со езерото, интензивно човеково присуство, бучава, сообраќај), несоодветен развој на туризам, фрагментација на живеалиштето.

6. *Вели-Даб - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна (сл.47);*

Општина :Охрид

Состојба: не е регистрирана директна закана, но потенцијално можна е од несоодветен развој на туризам и од загадување на водата во езерото

Слика 47. Вели Даб

7. *Веља-Пеш - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна(сл.48);*

Општина :Охрид

Закана: несоодветна заштита и недозволен развој на туризам (поставување на еко камп) како и индиректно преку загадување на водата во езерото

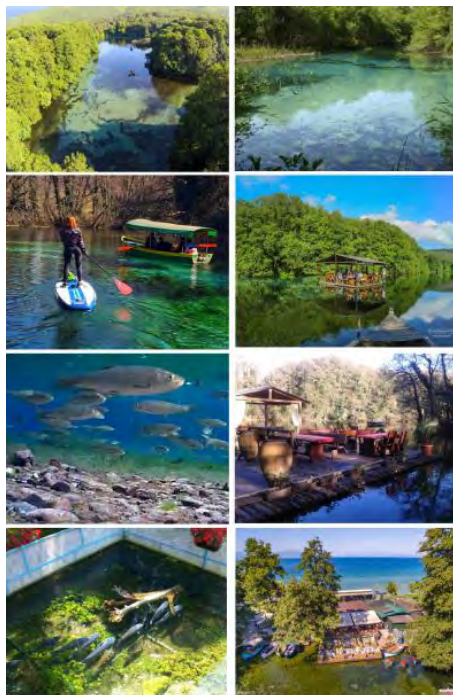
Слика 48. Свети Петар извори

Слика 49. Веља Пеш

8. Свети Петар - крајбрежни и сублакустриски извори, мрестилиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна (сл.49);

Општина :Охрид

Закана: не е регистрирана закана, но потенцијално можна е од несоодветен туризам и индиректно преку загадување на водата во езерото

9. Светинаумски Извори - најиздашен извор на Охридско Езеро, мрестилиште на пастрмки и краповидни риби и биодиверзитет на бентосна фауна(сл. 50).

Општина :Охрид

Закана: несоодветен развој на туризам (узурпирање на просторот со изградба на угостителски објекти) проследено со фрагментација на живеалиштето, пловечки објекти потенцијално органско загадување од прихрана на риби во импровизирани рибници и несоодветно одведување на отпадни води и цврст отпад, физичко наштетување на изворите и др.

Слика 50. Светинаумски извори

4.2 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на културното наследство

На подрачјето на Охридскиот регион како светско наследство идентификувани се следните локалитети со културни вредности.

1. *Старо градско јадро во Охрид –споменична целина (поделена на 19 споменични комплекси) со многубројни археолошки остатоци и поединечни објекти со карактеристики на културно наследство од исклучително значење (сл.51);*

Општина :Охрид

Закана : Несоодветна урбанизација, изградба на објекти со несоодветна архитектура, габарит и висина, кои допринесуваат за намалување на квалитетот на визурата на традиционалната целина; закана од неповратно губење на археолошки локалитети без обезбедување нивна соодветна презентација и ревитализација; несоодветна санација и грижа на станбените и сакрални објекти со употреба на несвојствени материјали, голем притисок од туризмот за време на летната сезона (вклучувајќи паркирање на несоодветни места, сообраќаен метеж и несоодветно фрлање на отпад, како и звучно и светлосно загадување); употреба на несоодветен материјал за поплучување; употреба на комерцијални билборди и сончеви колектори кои ја нарушуваат автентичноста на целината, како и несоодветни и нетипични елементи: баџи, кровни прозорци, балкони, големи балконски лизгачки врати и воопшто големи стаклени површини, огради и гелендери од сјаен метал, лимени покриви, пластични ролетни, тенди и т.н.

Слика 51. Старо урбано јадро во Охрид

2. Град Струга – лоциран долж брегот на Охридското Езеро со многубројни археолошки локалитети и поединечни објекти со карактеристики на значајно културно наследство (сл.52);

Општина : Струга

Слика 52. Град Струга со поединечни објекти

воопшто големи стаклени површини, огради и гелендери од сјаен метал, лимени покриви, пластични ролетни, тенди и т.н.

Слика 53. Манастирски комплекси

Закана: Несоодветна урбанизација, изградба на објекти со несоодветна архитектура, габарит и висина, кои допринесуваат за намалување на квалитетот на визурата на традиционалната целина; закана од неповратно губење на археолошки локалитети без обезбедување нивна соодветна презентација и ревитализација; несоодветна санација и грижа на станбените и сакрални објекти со употреба на несвојствени материјали, голем притисок од туризмот за време на летната сезона (вклучувајќи паркирање на несоодветни места, сообраќаен метеж и несоодветно фрлање на отпад, како и звучно и светлосно загадување); употреба на несоодветен материјал за поплочување; употреба на комерцијални билборди и сончеви колектори кои ја нарушуваат автентичноста на целината, како и несоодветни и

нетипични елементи: баџи, кровни прозорци, балкони, големи балконски лизгачки врати и

3. Манастирските комплекси Св. Архангел Михаил (Св. Наум) на јужниот дел од охридското крајбрежје, манастирскиот комплекс Св. Богородица Захумска-Заум, кај с. Трпејца, манастирскиот комплекс Св. Богородица – Калишта, на западниот брег од Охридското Езеро и Св. Јован Богослов – Канео (сл.53).

Општини : Охрид и Струга

Закана: Закана: урбанизација која допринесува до трансформација на

крајбрежната визура; можна закана од несоодветен туризам; бучава, загадување; креирање отпад. Уништување на природната брегова линија, амбиенталната целина и визурите од и кон добрата.

3. *Крајбрежни населби (Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта): типични рибарски села, чие население се занимавало со риболов и сточарство, но во последните неколку децении се ориентираат кон развој на туризмот со добро развиени услужни дејности трговија и угостителство. Во непосредна близина на селата се наоѓаат цркви и манастирски комплекси (сл.54)*

Слика 54. Крајбрежни населби Трпејца, Пештани и Радожда

Општина: Охрид и Струга

Закана: урбанизација на крајбрежниот појас која допринесува до трансформација на крајбрежната визура; можна закана од несоодветен туризам, загуба на амбиентални вредности, силно антропогено присуство.

5. ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ

5.1 Национални заштитени подрачја

Просторниот план на Република Северна Македонија од 2004 година е највисокиот долгорочен и интегрален плански документ за просторот на државата, со кој се даваат насоки за намената, користењето, заштитата, организацијата и уредувањето на просторот на територијата на државата и за уредувањето со тој простор. Просторниот план на РМ не го обработува природното и културното наследство во Охридскиот регион. Биолошката разновидност и нејината заштита се третира согласно стариот Закон за природни реткости. Во поглавјето што го третира природното наследство, утврдени се заштитените и подрачјата предвидени за заштита, како и поединечните видови во и надвор од заштитените подрачја (Табела 20).

Табела 20 Просторниот план на РМ: преглед на заштитени подрачја и предложени за заштита во Охридскиот регион

Категорија	Име	Општина	Статус на заштита
Национален парк	Галичица	Охрид	Заштитен
Научно-истражувачки резерват	Осој	Охрид	Предлог
Споменик на природа	Македонски даб	Охрид	Заштитен
Споменик на природа	Пештера Самоска дупка	Охрид	Предлог
Споменик на природа	Пештера Јаорец	Охрид	Предлог
Споменик на природа	Платан-чинар	Охрид	Заштитен
Споменик на природа	Охридско Езеро	Охрид, Струга	Заштитен
Посебен природен резерват	Студенчишта	Охрид	Предлог
Споменик на природа	Чемресови стебла	Охрид	Заштитен
Споменик на природа	Алепски бор	Охрид	Заштитен
Споменик на природа	Дувало – с. Косел	Охрид	Заштитен
Споменик на природа	Платан	Струга	Заштитен
Споменик на природа	Пештера Млечник	Струга	Заштитен

5.2 Меѓународни заштитени и прогласени подрачја

5.2.1 Еколошки мрежи

Еколошка мрежа претставува систем на меѓусебно поврзани или просторно блиски еколошки значајни подрачја, поврзани со природни или вештачки коридори, кои со урамнотежена биогеографска распореденост значително придонесуваат за заштитата на природната рамнотежа и биолошката разновидност. Воспоставување национална еколошка мрежа во чиј состав покрај еколошки значајните подрачја влегуваат и системот на еколошки коридори, заштитените подрачја и подрачјата предложени за заштита, како и еколошки значајните подрачја за Европската Унија – Натура 2000 е пропишано во Законот за заштита на природата (член 53). Креирањето на национална еколошка мрежа е пропишано во неколку национални стратешки документи: Просторниот план на Република Македонија (2004) (основните елементи се дефинирани во Студијата за заштита на природното наследство од 1999 година,

Вториот НЕАП (2006) и Првата НСБРАП (2004). Во таа насока, во изминатиот период во Северна Македонија преземени се активности за идентификација на Емералд мрежата и националната еколошка мрежа (МАК-НЕН), додека активностите за воспоставување на мрежата Натура 2000 се во иницијална фаза. Исто така, Балканскиот зелениот појас претставува еден вид еколошка мрежа во Македонија кој се протега долж трите државни граници кон Бугарија, Грција и Албанија.

5.2.1.1 Емералд мрежа

Емералд мрежата претставува мрежа на подрачја од посебен интерес за зачувување назначени со цел зачувување на мрежата на природни живеалишта и се протега на територијата на земјите членки на Бернска конвенција. Активностите за развој на националната Емералд мрежа во Република Македонија започнаа уште во 2002 година, а целосната идентификација заврши во 2008 година. Вкупно 35 подрачја (20 во алпскиот биогеографски регион западна Македонија, а 15 во континенталниот регион-источна Македонија), се вклучени во националната Емералд мрежата кои зафаќаат вкупна површина од 752,223 ha, што претставува околу 29% од територијата на Република Македонија (МЖСПП 2008). Дванаесет Емералд подрачја се целосно, а две други делумно заштитени на национално ниво со различни категории на заштита односно само 27% од Емералд подрачјата се заштитени на национално ниво, додека останатите се надвор од мрежата на заштитени подрачја. Емералд мрежата претставува значајна подготвителна алатка за земјите кои се во процес на приближување кон ЕУ при спроведувањето на обврските од Директивите за птици и живеалишта и воспоставување на мрежата Натура 2000, но исто така и го помага воспоставувањето на националниот систем на заштитени подрачја. Како што може да се забележи на слика 55, Охридскиот регион опфаќа три Емералд заштитени подрачја (Охридско Езеро, Галичица и Јабланица).

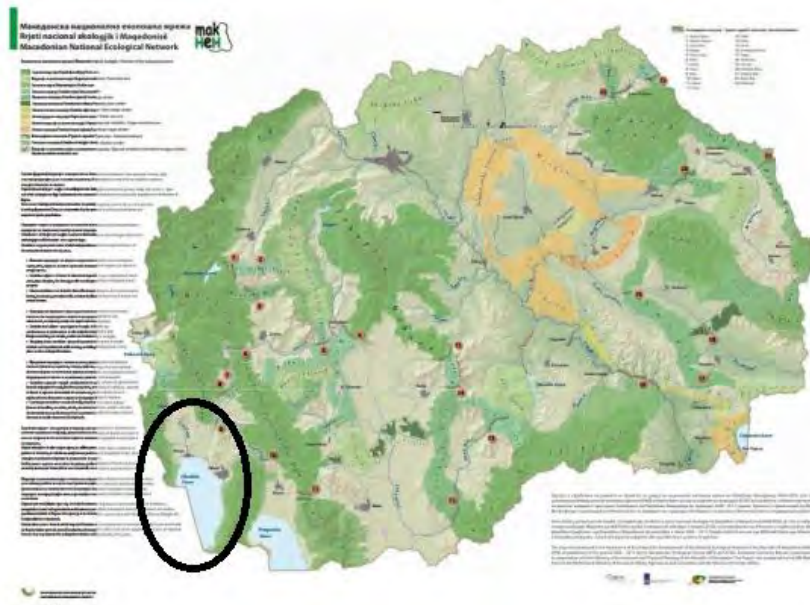

Слика 55. Емералд мрежа

5.2.1.2 Национална еколошка мрежа (МАК-НЕН)

Националната еколошка мрежа (МАК-НЕН) е изработена во периодот 2008-2011 година. Кафеавата мечка (*Ursus arctos*) е земена како закрилен вид за идентификација

на клучните (јадрови) подрачја, еколошките коридори и подрачјата за ревитализација кои ги поврзуваат јадровите подрачја и заштитни појаси. Изработената карта на МАК-НЕН вклучува 13 јадрови подрачја (клучни за одржување стабилна популација на мечката), 26 коридори (12 линиски, 11 пределски и 3 коридори со премини), а определени се и заштитни појаси околу повеќето јадрови подрачја со различна широчина во зависност од природните рељефни карактеристики и влијанието на човекот, како и повеќе подрачја за ревитализација. Беа идентификувани дваесет и три потенцијални „тесни грла“ главно поврзани со развојот на сообраќајната и енергетската инфраструктура, кои во иднина би можеле да прераснат во непремостлива бариера за движење на крупните сверови. Насоки за заштита и управување со идентификуваните коридори се опфатени во Планот за управување со коридорите на кафеавата мечка. Според слика 56 прикажува дека во Охридскиот регион опфатени се јадрови подрачја за кафеавата мечка и тоа Галичица и Јабланица.

Слика 56 МАК-НЕН мрежа

Еколошка мрежа Натура 2000

Еколошката мрежа Натура 2000 е воспоставена на териториите на земјите членки на ЕУ со цел обезбедување на биолошката разновидност преку зачувување на природните живеалишта и на дивата флора и фауна.

Обврската за воспоставување на Натура 2000 произлегува од членот 3 на Директивата за зачувување на природните живеалишта и на дивата фауна и флора (92/43/ЕЕС). Мерките преземени според оваа директива се наменети за одржување на/или за обновување до поволна состојба на зачуваност на природните живеалишта и на дивите растителни и животински видови кои се од интерес на ЕУ. Еколошката мрежа Натура 2000 вклучува “Посебно заштитени области” (ПЗО)-определени во согласност со Директивата за зачувување на дивите птици и “Посебни подрачја на зачувување”

(ППЗ) – определени согласно Директивата за зачувување на природните живеалишта и на дивата фауна и флора (Хабитат Директива).

Во член 52 од Законот за заштита на природата даден е правен основ за воспоставување на Еколошка мрежа Натура 2000.

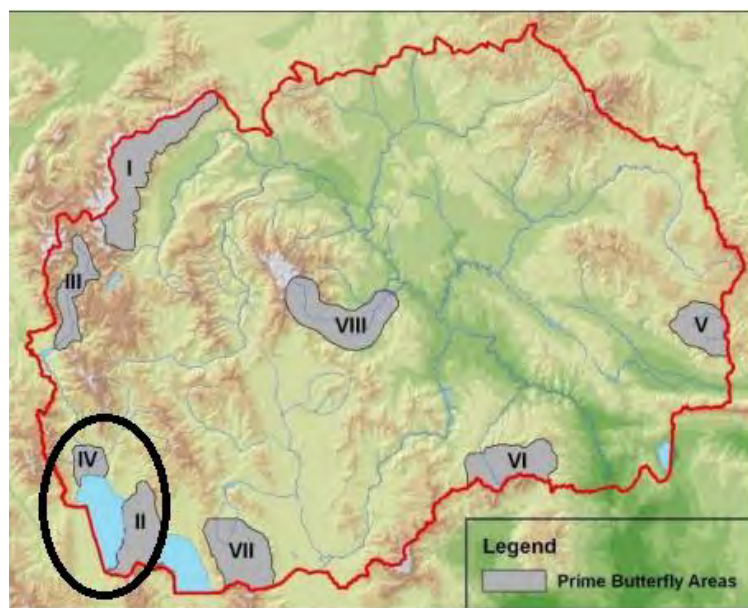
МЖСПП тековно спроведува активности за понатамошна хармонизација и усогласување на националното законодавство за заштита на природата со ЕУ законодавство, односно со директивите за живеалишта и птици. Во таа насока извршена е идентификација на живеалишта и видови од европско значење на национално ниво. и идентификувани се девет (9) подрачја како потенцијални подрачја за Натура 2000 и две (2) подрачја со висок природен потенцијал. Од нив Охридското Езеро е предложено како потенцијално Подрачја со посебна заштита (СПА) според Директивата за птици, а Галичица како подрачја Подрачја од важност за Заедницата (СЦИ), во согласност со Директивата за живеалишта.³⁹

5.2.1.3 Меѓународни назначени подрачја

Поголем број подрачја значајни за заштита на птиците, растенијата и пеперутките се идентификувани и назначени согласно меѓународните критериуми во Република С. Македонија. Охридскиот регион опфаќа 2 примарни подрачја за пеперутки и 4 Значајни растителни подрачје и едно Значајно орнитолошко подрачје Охридско Езеро.

Примарно подрачје за пеперутки (РВА)

Од вкупно осум подрачја идентификувани како ППП подрачја на ниво на цела држава, во Охридскиот регион се препознаени 2 : Струга и Галичица (сл.57).

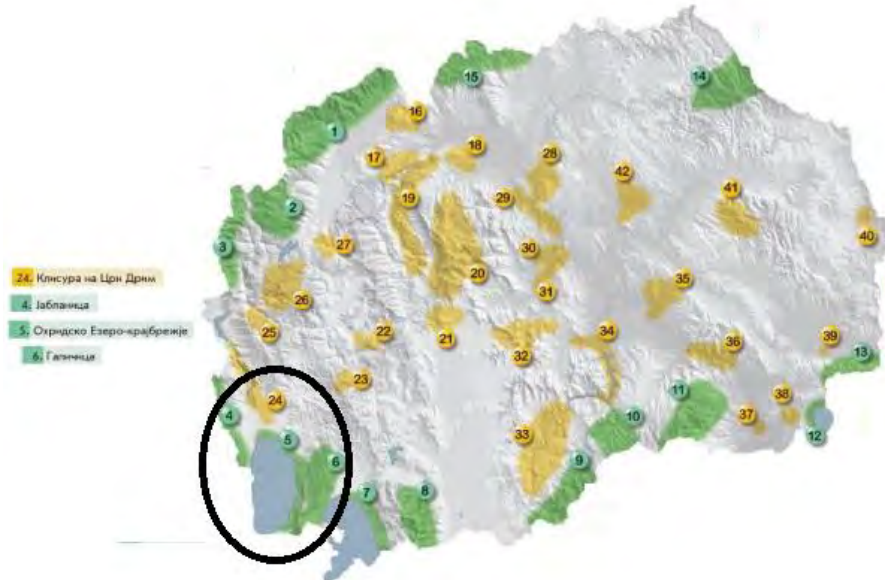

слика 57 Примарно подрачје за пеперутки

³⁹ http://www.moepp.gov.mk/?page_id=4920

Значајно растително подрачје (ИРА)

Во однос на значајни подрачја за растенија во Охридскиот Регион идентификувани се 4 подрачја и тоа: Охридско езеро-крајбрежје, Галичица, клисура на Црн Дрим и Јабланица (сл.58).

слика 58 Значајно растително подрачје

Значајно орнитолошко подрачје (ИВА)

Што се однесува до птиците, во Охридскиот регионот е идентификувано едно Значајно орнитолошко подрачје Охридско Езеро. (сл.59)

слика 59 Значајно орнитолошко подрачје

ЗОП Охридското Езеро беше назначено во 2008 година под името ИВА МК005 како резултат на присуство на два тригер видови според Глобалниот ИВА Критериум А4

(Конгрегации) т.е. (подрачјето е познато или се смета дека одржува конгрегации од $\geq 1\%$ од глобалната популација на еден или повеќе видови на редовна или предвидлива основа) и тоа : Лиската (*Fulica atra*) претставена од 32.000 единки и мал корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*) претставен со 100 парови.

Глобална популација на лиска (*Fulica atra*) се проценува дека брои 7.950.000-9.750.000 единки (Wetlands International 2016). За време на зимскиот попис на водни птици во Охридското Езеро во средината на јануари (2017 г.) беше застапуван од Лиската (*Fulica atra*) од 19.519 единки, што е 0,2% од светската популација. Како резултат на тоа, моменталната густина на населеност на лиската е пет пати помала од бројот на прагови за селектирање на подрачјето како значајно.

Глобалното популација на вториот тригер вид –малиот корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*), се проценува на 48.000-137.000 единки (Wetlands International 2015). Тековната густина на популацијата на малиот корморан исто така е под прагните броеи за селектирање на подрачјето како значајно⁴⁰.

Клучно подрачје за биодиверзитет (KBAs)

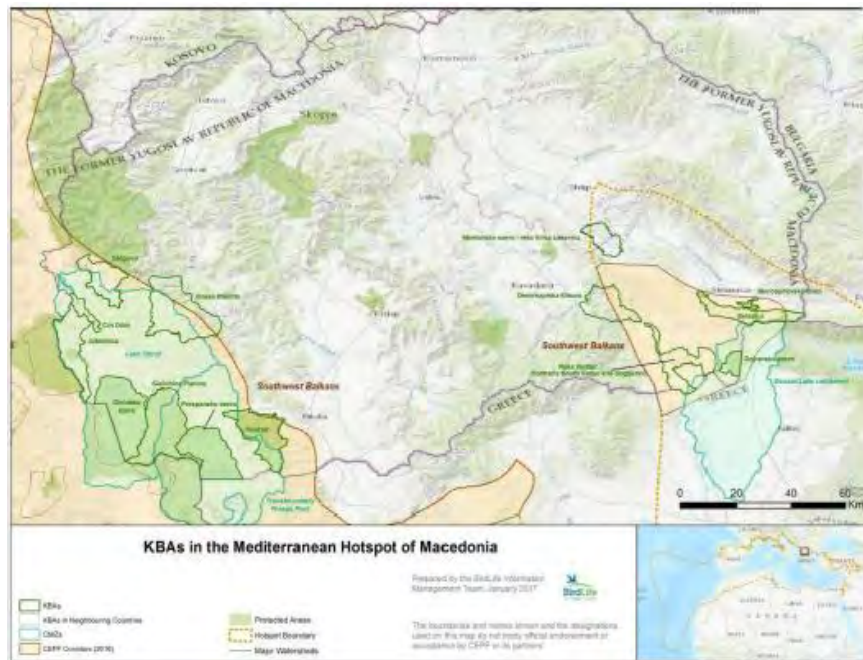
ЗОП мрежата исто така содржи голем и репрезентативен дел и од останатиот биодиверзитет. Значајни подрачјата за птици и за биодиверзитет се клучни подрачја за конзервација на видовите птици кои се идентификувани во рамките на програмата **BirdLife International IBA**. Овие места се доволно мали за да можат да бидат зачувани во целост, најчесто се дел од мрежа на заштитени подрачја и имаат засебни карактеристики, колку што е можно повеќе, или засегна орнитолошка важност во споредба со опкружувањето. ЗОЛ подрачјата се дел од клучните подрачја за биодиверзитет кои претставуваат поширок интегриран пристап за конзервација и одржливо користење на природната средина. Идентификувањето на ЗОЛ подрачјата се прави врз основа на меѓународно прифатени и стандардизирани критериуми и претставува тековен процес. Досега се дефинирани повеќе ЗОЛ подрачја за голем број терестријални слатководни и морски региони во светот. Значајните подрачја за птици беа преименувани во 2013 година во „Подрачја значајни за птици и за биодиверзитетот“, за да се потенцира нивната важност и за другите видови.⁴¹

Во целиот Медитеранскиот регион, Охридскиот регион односно сливот на Охридското Езеро се смета како приоритетно клучно подрачје за биодиверзитет (KBAs).68 видови активни риби и мекотели го прават Охридското езеро едно од најважните места на биолошка разновидност во слатководни екосистеми во Европа. Од овие видови, 25 се ендемични за езерото и се исто така многу загрозени што го прави Езерото важна подрачје за AZE (Alliance for Zero Extinction).Подрачја вклучени во Алијансата за Нулто Истребување (AZE) се оние за кои се потребни итни активности за

⁴⁰ Студија за истражувања на ранливи таксономски групи од фауната (птици и лилјаци) долж 400 kv дв тс Битола 2 – граница со Аалбанија и тс Охрид, ГИМ,2017 година

⁴¹ <http://doma.edu.mk/zaucenje/255-znachajni-podrachja-za-ptici-i-za-biodiverzitet-iba>

зачувување ако видови присутни во нив несмеат да станат глобално исчезнати во блиска иднина.⁴²

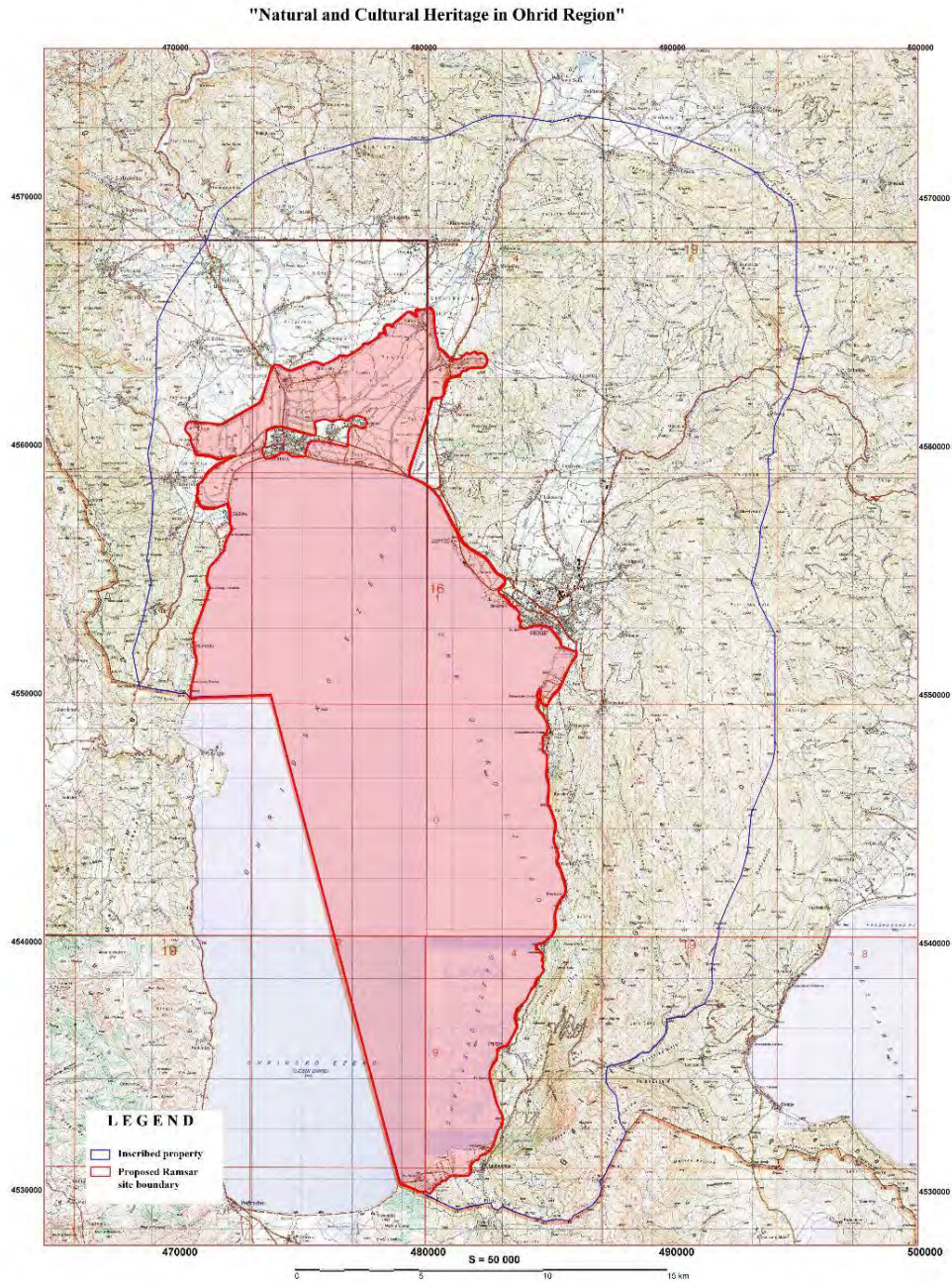

слика 60 Клучно подрачје за биодиверзитет

Рамсар подрачје

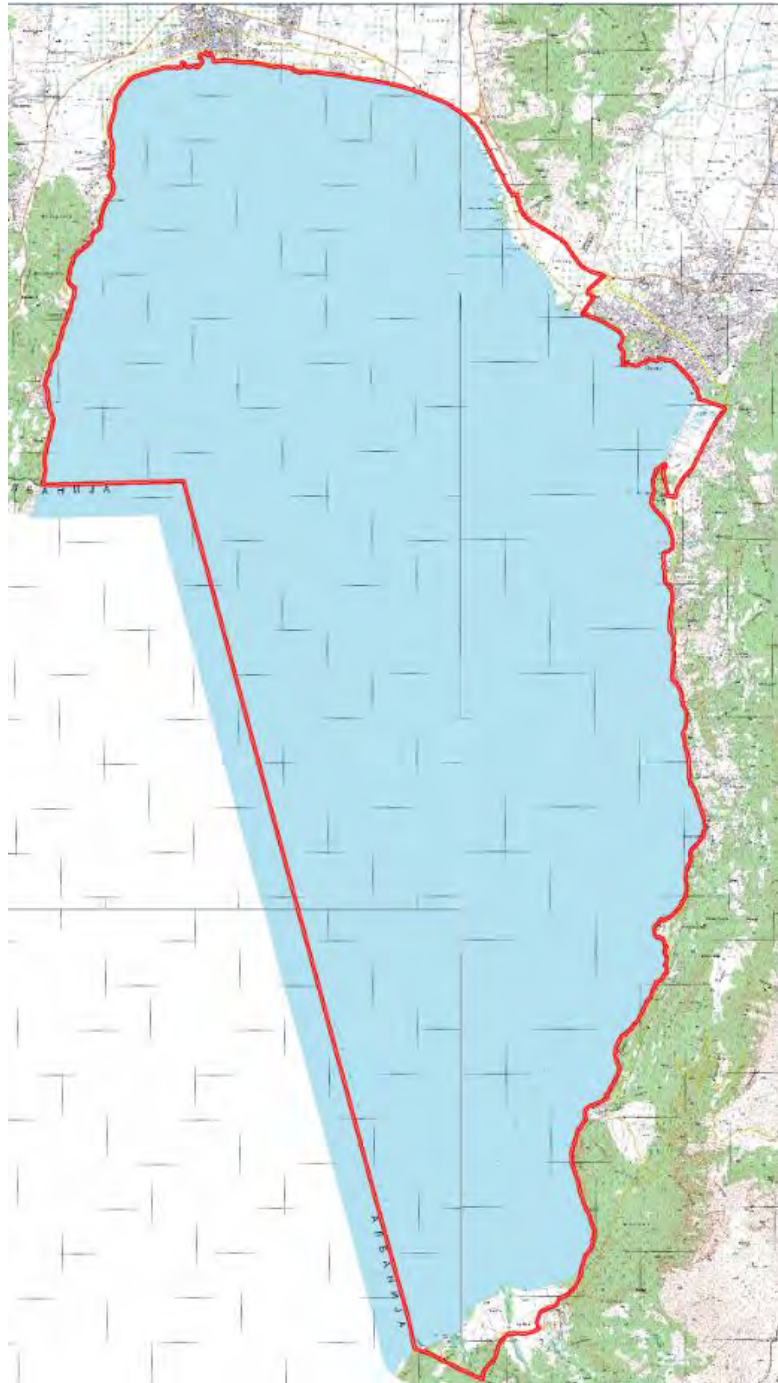
Номинација за Охридско езеро и Студенчишко блато за Рамсар подрачја со карта (сл.61) е изготвена од граѓанска иницијатива Охрид СОС и е доставена до МЖСПП. Во периодот на изработка на извештајот СОЖС, секторот за природа при МЖСПП ги ревидираше границите и истите се прикажани на слика 62. Во 2020 се очекува комплетирање на номинациското досие заедно со претставници од Рамсарскиот Секретаријат со цел подобро насочување на идното управување и финансирање.

⁴² Darwall, W., Carrizo, S., Numa, C., Barrios, V., Freyhof, J. and Smith, K. (2014). *Freshwater Key Biodiversity Areas in the Mediterranean Basin Hotspot: Informing species conservation and development planning in freshwater ecosystems*. Cambridge, UK and Malaga, Spain: IUCN. x + 86pp.

слика 61 Граници на Рамсар подрачје предложени од граѓанска иницијатива Охрид СОС ⁴³

⁴³ извор: граѓанска иницијатива Охрид СОС

Слика 62. Граници на Рамсар подрачје ревидирани од МЖСПП

6. ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ОБЕМ НА СОЖС

6.1 Поставување на целите и предизвиците на Планот

Процесот на утврдување на обемот вклучува:

- анализи на предизвици и цели и задачите на Планот,
- поставување на целите на СОЖС и
- тестирања на компатибилност/усогласеност или дивергентност на целите на Планот и СОЖС

Развојни предизвици на Планот

Зачувувањето на исклучителните универзални вредности на светското природно и културно наследство на Охридски регион, наидува голем број на предизвици. Со анализа на Извештаите од УНЕСКО, мислењата од јавноста и засегнатите страни како експертското мислење, издвоени се главните предизвици (сл.63) кои се провлекуваат во сите горенаведени документи и тоа :

НЕКОНТРОЛИРАНА И НЕЛЕГАЛНА УРБАНИЗАЦИЈА

НЕДОВОЛНО ФУНКЦИОНАЛЕН СИСТЕМ НА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

НЕИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРАВНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА ПРИРОДНИ РЕСУРСИ; КРАЈБРЕЖНА И ПРЕДЕЛСКА УРБАНА ТРАНСФОРМАЦИЈА И КУМУЛАТИВНО ВЛИЈАНИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ

НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНА СВЕСТ КАЈ ЛОКАЛНОТО НАСЕЛЕНИЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИТЕ КАПАЦИТЕТИ ЗА ИУВ

НАРУШУВАЊЕ НА ИНДЕКС НА ФУНКЦИОНАЛНОСТ НА КРАЈБРЕЖЈЕТО

НАРУШЕНА СОСТОЈБА НА ПОСТОЕЧКИТЕ ЛОКАЛИТЕТИ СО АТРИБУТИ НА ИУВ

Слика 63 Развојни предизвици на планот

Одговорот на овие развојни предизвици треба да биде приоритетен како и да се направи план за нивно спроведување.

Токму оттаму се поставија целите на СОЖС- поставени врз основа на релевантните национални и ЕУ закони, стратегии и планови. Тие се дискутираат подоцна во овој извештај.

6.1.1 Анализа на цели на Планот

Во точка 2.2. се анализирани целите на планот.

6.2 Поставување на цели на СОЖС

Целта на оваа СОЖС е да осигури дека Планот за управување е во согласност со заштитата на животната средина, особено ИУВ на Охридскиот регион како и со правната рамка. Тоа ќе се направи преку навремено оценување на влијанијата кои можат да ги имаат детектираните проблеми врз ИУВ и преку разгледување на алтернативите за избегнување или намалување на истите. Навременото вклучување на целите на заштита на ИУВ ќе овозможи одржлив развој на Охридскиот Регион и зачувување на природното и културното богатство поради кои истиот е прогласен за Светско наследство на УНЕСКО.

Целта на стратегиската оцена е пропишана согласно:

- ✓ *Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 39/16, 99/ 18).*

А истата е поврзана со :

Законот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион („Сл. Весник на РМ“ бр. 75/2010),

Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ“ бр. 20/04, 71/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/1539/16 и 11/18)

Законот за прогласување на старото градско јадро на охрид за културно наследство од особено значење („Сл. Весник на РМ“ бр.47/11 и 154/15)

Законот за заштита на природата („Сл. Весник на РМ“ бр.67/2004, 14/2006 и 84/2007, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14146/15, 39/16 , 63/16 и и 113/18)

Законот за животна средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 39/16, 99/ 18)

Законот за водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 87/08, 06/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)

Законот за внатрешна пловидба („Сл. Весник на РМ“ Бр. 55/07, 26/09, 22/10, 23/11, 53/11, 155/12 и 15/13, 137/13, 163/13, 42/14, 166/14, 146/15, 193/15 и 31/16)

Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро (“Сл. весник на РМ” бр.45/77, 8/80, 51/88, 10/90 и 62/93) Охридското Езеро беше прогласено **за заштитено подрачје во категоријата споменик на природата.**

• **Програма за заштита на езерата Охридското, Преспанското и Дојранското** (Сл.весник на СФРЈ. 7 / 87)

Законот за прогласување на шумските предели на планината Галичица за Национален парк (“Сл. Весник на НРМ” бр.31/58 и 16/65) и **Законот за прогласување на дел од планината Галичица за национален парк** (Сл. Весник на РМ бр.171/10)

Законот за шумите (“Сл. весник на РМ” бр. 64/09, 24/11, 53/11, 25/13, 79/13, 147/14, 160/14, 33/15, 44/15, 147/15 и 39/16)

Законот за пасиштата (“Сл. весник на РМ” бр. 3/98, 101/00, 89/08, 105/09, 42/10, 116/10, 164/13, 193/15 и 215/15)

Законот за просторно и урбанистичко планирање (Сл. весник на РМ бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18)

Законот за градежно земјиште (Сл. весник на РМ бр. 15/15, 44/15, 98/15, 193/15, 226/15, 30/16 и 31/16)

Законот за градење (Сл. весник на РМ бр. 130/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 59/11, 13/12, 39/12, 144/12, 25/13, 70/13, 79/13, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 115/14, 187/14, 44/15, 129/15, 217/15, 226/15, 30/16 и 31/16, 39/16, 71/16, 132/16,35/18 64/18 и 168/18)

Закон за ратификација на договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за заштита и одржлив развој на Охридското Езеро и неговиот слив (Сл. весник број 46/05 - 99 седница, 10.06.2005 година)

СОЖС се фокусира на влијанијата кои не можат лесно да се решат на ниво на проект (како што е случајот на кумулативните влијанија), односно проблеми коишто треба да се решат на стратегиско ниво. Беа идентификувани клучните прашања што треба да се оценат, составени врз основа на препораките на УНЕСКО , прашањата покренати од засегнатите институции и прашањата што предизвикуваат загриженост кај јавноста и невладиниот сектор, како и експертскиот наод на тимот на студијата за СОЖС.

Со оглед на фактот што станува збор за комплексен систем кој ги опфаќа заштитата на природата и културното наследство, истиот е во интеракција со многу други плански документи, програми и стратегии. Поради тоа потенцијалното постоење на директни и индиректни врски помеѓу предметниот план и други плански документи на локално, регионално, национално и/или меѓународно ниво, потребно е да се анализира нивната компатибилност и усогласеност рамките на постапката за

стратегиска оцена на животната средина. Овој тип на анализа треба да утврди дали евентуално постои конфликт во усогласеноста помеѓу целите на различните плански документи, па доколку истата се утврди, тогаш потребно е дефинирање на мерки за обезбедување на компатибилноста. За потребите на анализата на врските и компатибилноста помеѓу Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион за период 2019-2028 година и другите плански документи, во рамките на постапката за СОЖС на предметниот план анализирани се повеќе плански документи на локално, регионално и национално ниво од следните клучни области: а) Управување со заштитени подрачја; б) Заштита на животната средина; в) Економски развој; г) Одржлив развој, д) Релевантни области – туризам, енергија, транспорт, социјална политика; ѓ) образование и научно-истражувачка работа.

Синхронизацијата на разгледуваниот плански документ со останатите постоечки планови, програми и стратегии перспективно ќе ја овозможи неговата реализација, а покрај тоа и постигнувањето на директните цели на планот, помалку или повеќе да придонесе и кон реализација на целите на останатите планови. Со континуираната примена на ваквиот пристап, во рамките на СОЖС, се обезбедува едно системско решение за постигнување на висок степен на комплементарност на целите на одделните плански документи и оптимизирање на ефикасноста во нивното остварување, независно од нивната хиерархиска или друг вид на поврзаност.

Планскиот документ се изготвува во согласност со целокупната донесена домашна законска регулатива, ЕУ законодавство, како и меѓународни документи кои се ратификувани во Република Северна Македонија.

Национални планови, програми и стратегии:

1. Просторен план на Република Северна Македонија (2004-2020)
2. Просторен план за охридско-преспанскиот регион (2005-2021)
3. План за управување со Национален парк Галичица (2011-2010) (нацрт)
4. Национална стратегија за развој на културата (2018-2022);
5. Предлог Национална Стратегија за биолошка разновидност на со Акционен план(2015);
6. Национална стратегија за заштита на природата (2017-2027).
7. Стратегија за регионален развој на Република Северна Македонија (2009-2019);
8. Трет Национален План на Република Македонија кон Рамковната конвенција на ОН за климатски промени(2014)
9. Национална Стратегија за управување со отпад (2008-2020);
10. Национална стратегија за одржлив развој (2009-2030);
11. Национален план за заштита на амбиенталниот воздух (2013-2019)
12. Национална стратегија за земјоделството и рурален развој (2014-2020);
13. Национална Стратегија за Води (2011-2041);
14. Национална транспортна стратегија (2007-2017)
15. Национална Стратегија за развој на туризмот (2009-2013);

16. Стратегија за животна средина и климатски промени (2014-2020)
17. Програма за развој на Југозападен плански регион (2015 – 2019);
18. Просторно уредување на Охридскиот регион на општинско ниво

6.3 Тестирање на ПД во однос на целите на животната средина

Како што е наведено, целите на СОЖС произлегуваат од постојните закони, стратегии и планови и од детектираните проблеми за ИУВ на Охридскиот регион.

Процесот на СОЖС мора да осигура дека целите на СОЖС се земени во предвид на следниот начини:

- споредбата помеѓу целите на Планот и СОЖС е направена со цел да се идентификуваат потенцијалните конфликти
- Целите на Планот може да се ре-дизајнирани за да се избегнат и / или намалат овие конфликти
- За конфликтните области треба да се идентификуваат соодветни мерки за ублажување

6.3.1 Споредба помеѓу целите на Планот и СОЖС

Во табелата подолу прикажани се целите на Планот и нивниот однос кон целите на СОЖС. Бројките покрај целите на СОЖС се всушност Национални планови, програми и стратегии од кои произлегуваат и се дадени на страна 135 ,136.

Табела 21 Тестирање на целите на Планот и СОЖС

ЦЕЛИ НА ПЛАНОТ	ЦЕЛИ НА СОЖС	ОДНОС (конфликтен, неутрален, синергетски)
КОНТРОЛИРАНА УРБАНИЗАЦИЈА	Обезбедување на просторни услови за изградба, реконструкција, опремување и заштита на Регионот;(2)	неутрален
	Намалување на директните и индиректните притисоци врз биолошката разновидност (5)	синергетски
	Донесување на просторни планови за национални паркови Пелистер, Галичица и Маврово до крајот на 2020 година (6)	синергетски
	Да се усогласат развојните културни политики во Република Македонија со релевантните развојни културни политики од меѓународен карактер (ОН, УНЕСКО, СЕ, ЕУ). (4)	синергетски
	Подобрување на безбедноста на патувањето со намалување на несреќите и подобрување на личната безбедност на пешаците, велосипедистите, возачите, патниците. (14)	неутрален
	- Зачувување и заштита на сите простори (места) со исклучиви и неповторливи природни вредности од значење за научната, културно образовната, воспитната, рекреативната и други функции (1)	синергетски
	Обезбедување услови за оптимално функционирање на постојните и планираните инфраструктурни системи, населби, производни капацитети и други системи (2)	конфликтен
	Утврдување на оптимална дистрибуција на активностите, физичките	синергетски

	структури и населението во Регионот, со почитување на економските, техничкотехнолошките, еколошките и просторно - функционалните критериуми (3)	
	Организација на инфраструктурата со минимално влијание врз околината и ревитализација на руралниот простор, постојните структури и капацитети, и традиционалните начини на стопанисување. (3)	синергетски
	Дефинирање на потребната просторно-планска документација за уредување и обликување на просторот и утврдување на урбанистичко- технички услови за соодветна изградба, односно реконструкција и уредување на просторот во согласност со намената и зонирањето на просторот. (3)	Неутрален
	Координирање на просторниот развој во насока на одржливо управување со природните и културните ресурси (3)	Синергетски
	Дефинирање на рационален и оптимален просторен модел за организација и користење на просторот и зачувување на биолошката разновидност и заштита на природните вредности кои го чинат националниот парк. (3)	Синергетски
	Дефинирање на просторни услови за развој, како дел од интегралното управување во рамките на севкупниот систем за заштита на животната средина. (3)	Синергетски
	Промоција на заштита на животната средина и подобрување на здравството со градење и инвестирање во јавниот транспорт и другите видови ефикасен и постојан транспорт кој ја намалува емисијата и потрошувачката на ресурси и енергија (14)	Синергетски
	Промоција на социјалниот фактор со поврзување на далечните и неразвиени заедници и пристапноста на транспортната мрежа; (14)	Неутрален
	Промоција на економскиот раст со градење, подобрување, управување и одржување на транспортните служби, инфраструктура и мрежи за добивање на максимална ефикасност(14)	Конфликтен
	Промоција на интегрираната и интерконектирана транспортна мрежа која воспоставува ефективни услуги за корисниците (14)	Конфликтен
	Одредување на плански опфат во дефинирана зона на опкружување по приоритет и етапа на истражување и реализација, а по утврдена поделба на	

	урбани блокови	
	Утврдување на параметрите за големината на планираните површини за одредени намени, врз основа на нормите за планирање на објекти (18)	синергетски
	Рационално користење на просторот, максимално вклопување на инфраструктурата и објектите со теренот; оформување на препознатлива амбиентална целина; почитување и заштита на правото на човекот на приватност; почитување и надградување на пејсажните вредности; оформување на културен пејсаж; вградување на пропратни содржини на основната наменска употреба на земјиштето; вградување на заштитни мерки; почитување на законските прописи, стандарди и нормативи во планирањето; предвидување мерки за заштита и спасување. (18)	синергетски
	Пренамена на УЗ17 - УБ 17.1 од (предлог) строго заштитена зона СЗ3-Студенчишко Блато во А0- домување со посебен режим (15)	Конфликтен
	Измени во зонирањето на НП Галичица за да се овозможи реализација на развојните проекти (18)	Конфликтен
	Ревитализација на инфраструктурата (18)	синергетски
	Да се внимава на капацитетот на средината или опкружувањето за користење на просторот во смисол на број на туристи, активности и објекти кои може да бидат истовремено присутни, а просторот да не ја изгуби првобитната атрактивност (18)	синергетски
	Развој на туристичките развојни зони КО Љубаништа, КО Охрид 4, КО Калишта, КО Струга, КО Стење, КО Отешево; - автокамповите: „Љубаништа“, „Градиште“, „Елешец“, „Андон Дуков“, „Ас“, „Ливадиште“ и „Треска“;	Конфликтен
	Да се унапреди законодавната рамка, согласно ЕУ легислативата и релевантните ратификувани меѓународни договори за заштита на природата и да се обезбеди соодветна институционална рамка преку зајакнување на административните капацитети (6)	синергетски
	Зајакнување на базата на информации, аналитичкиот и институционалниот капацитет на клучните национални институции за интегрирање на приоритетите за климатските промени во националните стратегии за развој и	синергетски

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА УПРАВУВАЧКИТЕ КАПАЦИТЕТИ НА НАДЛЕЖНИТЕ ИНСТИТУЦИИ	релевантните секторски програми со обезбедување финансиска и техничка поддршка. (8)	
	До 2022 година да се вгради политиката за заштита на природата во стратегиите, плановите и програмите во другите сектори. (6)	синергетски
	Иницирање на соработка на трилатерално ниво во сите сегменти на развојот и поставување на основи на одржлив економски и социјален развој и интегрална заштита на просторот од трите страни (2)	синергетски
	Да се воспостави поволен финансиски и материјален амбиент за долготраен развој на културата со заложба за континуирано зголемување на буџетските средства наменети за финансирање на програмските активности во културата. (4)	синергетски
	Да се стимулира креативниот уметнички потенцијал на сите граѓани на Република Македонија независно од нивната етничка, верска, идеолошка, политичка, социјална, родова и старосна припадност (4)	Неутрален
	Вклучување на Република Македонија во глобалните напори за ублажување на климатските промени и спроведување на обврските преземени од членството во Рамковната конвенција на Обединетите Нации за климатски промени и Кјото Протоколот. (8)	Неутрален
	Воспоставување на национален фонд за тестирање мерки за адаптација и воведување на видови, отпорни на суша (8)	Неутрален
	Формирање на национален центар за суша (8)	Неутрален
	Развивање критериуми и идентификација на начини на употреба на земјиштето и агроеколошки зони и сл. (8)	Неутрален
	Да се обезбеди континуирано и зголемено финансирање на заштитата на природата од буџетски средства на централно и локално ниво, од инвестиции и други извори на финансирање, преку воспоставување на соодветни одржливи и ефикасни модели на финансирање на заштитата и одржливото користење на природата. (6)	Неутрален

	Воведување на стабилни финансиски ресурси и соодветни економски механизми за обезбедување на целосно покривање на трошоците за одржување на интегрираниот систем за управување со отпад; (9)	неутрален
	Воспоставување на систем засобирање податоци/информации за изворите, природата, количествата и судбината на отпадот, како и за капацитетите за обнова на материјали/енергија и за депонирање на отпадот и обезбедување на потребниот пристап на јавноста до истиот; (9)	неутрален
	-Воспоставување на технички современ систем за управување со отпад; (9)	неутрален
	-Примена на ефикасни и исплатливи техники за управување со посебните текови отпад; (9)	неутрален
	Воведување на депонии за опасен и за неопасен отпад и други капацитети за депонирање на отпадот во согласност со современите стандарди; (9)	неутрален
	-Постапно затворање и/или санирање на постојните комунални одлагалишта за отпад и/или индустриски еколошки жаришта. (9)	Синергетски
	Креирање бизнис околина и простор за нови вработувања (18)	Синергетски
ЗАШТИТА НА ПРИРОДНОТО НАСЛЕДСТВО	-Контрола на квалитетот на воздухот и да се намалат заканите по човековото здравје и функционирањето на екосистемите (11)	Неутрален
	Зачувување и заштита на сите простори (места) со исклучиви и неповторливи природни вредности од значење за научната, културно образовната, воспитната, рекреативната и други функции (1)	Синергетски
	Да се обезбеди интегрална заштита на природната просторна целина на Националните паркови и Спомениците на природата (Јабланица, Охридско Езеро, Галичица, Преспанско Езеро; Пелистер). (2)	Синергетски
	Обезбедување заштита на природата во Македонија базирана на принципите на „Натура 2000“ мрежата преку засилена имплементација на Стратегијата за биолошка разновидност и Акциониот План (10)	Синергетски
	Промовирање нова мрежа за мониторинг на животната средина (10)	Синергетски
	Зачувување на добра состојба на водата, спречување на загадувањето на водата, спречување на хидро- морфолошките промени и рехабилитација на	Синергетски

	статусот на водата каде што е нарушен. (13)	
	Заштита на луѓето и материјалните добра од штетните ефекти на водата; (13)	Неутрален
	Постигнување на добар статус на водата на површинските и подземните водни тела (13)	Синергетски
	Заштита на водата и екосистемите зависни од вода(13)	Синергетски
	Усогласување на мерките на управување со водите со корисниците на просторот од другите сектори (13)	Кофликтен
	-Одржливо управување со водите со рационално и одржливо користење на водните ресурси(13)	Синергетски
	-Подобрување на статусот на биолошката разновидност преку зачувување на екосистемите, видовите и генетската разновидност заради зголемување на придобивките од биолошката разновидност и екосистемските услуги (5)	Синергетски
		Синергетски
		Синергетски
		Синергетски
		неутрален
	Подготовка на листа на споменици од национално значење, евалуација и изработка на посебна листа на најзагрозени добра на недвижното културно наследство (4)	Синергетски
	Донесување стандарди за конзервација на културното наследство и изработка на стручни методолошки прирачници, насоки и норми за конзервација(4)	Синергетски
	Воспоставување стручни методи на идентификација, евиденција и валоризација на културните прдели, иницирање на интегрален пристап во нивната заштита и обука на кадарот надлежен за нивна изработка и имплементација (4)	Синергетски
	Подготовка на стратегија за зачувување, обнова и развој на старите занаети во функција на заштитата и конзервацијата (4)	Синергетски

ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	Заштита и зачувување на културното наследство во изворна состојба и создавање на поволни услови за негов опстанок како суштинска цел (2)	Синергетски
	Задолжително утврдување на плански мерки за заштита и насоки на определување на режим на заштита на недвижните културни добра, врз основа на заштитно-конзерваторски основи според видот на планот за кој се наменети, одобрени и заверени од Управата за заштита на културното наследство (2)	Синергетски
	Изработка на нови и ревизија на постојните просторни и урбанистички планови за предметното подрачје, како и изработка на други планови, програми и техничка документација, заради усогласување на аспектот на заштита на недвижното културно наследство (2)	Синергетски
	Усогласување на јавниот интерес за заштита на културното наследство и неговото активно вклучување во современите текови на животот како фактор на одржлив општествен развој (2)	Синергетски
	Да се остварува континуирана заштита на културното наследство независно од неговото историско, цивилизациско и етнокултурно обележје. (4)	Неутрален
	Да се дигитализира современото уметничко творештво како дел од современото културно богатство на Република Македонија. (4)	Неутрален
	Да се создадат услови за зголемување на бројот на културните добра под заштита на УНЕСКО како културни добра со исклучително светско значење. (4)	Синергетски
	Да се унапреди заштитата на интелектуалната сопственост во културата и во културното творештво. (4)	Неутрален
	Воспоставување на Старото градско јадро како туристичка дестинација за Посета	Неутрален

ОДРЖЛИВ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ШТО НЕ Е ВО СПРОТИВНОСТ СО ИСКЛУЧИТЕЛНИТ	Да се воспостави и практикува одржливо користење на геодиверзитетот, геонаследството и другите компоненти на природата (биолошката и пределската разновидност) преку употреба на традиционални знаења, иновации, најдобри практики и позитивни стимулации за зачувување и одржливо користење на природата. (6)	синергетски
	Модерна регионална економија базирана врз висока технологија и знаење (17)	Неутрален
	Остварување на рационално користење, организирање и уредување на просторот со рационално разместување на производните сили(1)	синергетски
	-Обезбедување доволно количини квалитетна вода за пиење и ревитализација и модернизација на системите за наводнување и водоснабдување (13)	Неутрален
	-Заштеда на енергија од индустриско производство, аграр, енергетика и комунални дејности (1)	Неутрален
	-Подобрување на енергетската ефикасност-употреба на поквалитетни горива и пречистување на гасовите пред испуштањето во средината (1)	Неутрален
	-Пошумување на терените и порационално користење на дрвната маса преку зголемување на техничкото за сметка на огревното дрво (1)	Неутрален
	Остварување на порамномерен регионален развој, со побрз развој на стопански недоволно развиените краишта;	Неутрален
	-Подобрување на степенот на искористеноста на енергетскиот систем и зголемување на неговата флексибилност и сигурност; (1)	Конфликтен
	-Користење на депониски биогаз и рециклажа како заштеда на сировини, природни ресурси и енергија;(1)	неутрален
Конкурентни плански региони што се одликуваат со динамичен и одржлив развој; (7)	Синергетски	

Е УНИВЕРЗАЛНИ ВРЕДНОСТИ НА ДОБРОТО	Зачувување и унапредување на шумскиот фонд, (12)	синергетски
	-Зголемување на аквакултурното производство и одржливо рибарење (12)	Конфликтен
	-Заштита на животната средина преку спроведување на добри земјоделски практики - вкрстена сообразност(12)	Синергетски
	-Обезбедување на пазарно одржливо органско производство и поширока примена на агроеколошкиот пристап,(12)	Синергетски
	зголемување на конкурентноста на македонското земјоделско производство и прехранбената индустрија, развој на руралните средини и одржливо управување со природните ресурси.(12)	неутрален
	Поголема демографска, економска, социјална и просторна кохезија помеѓу и во рамките на планските региони во Република Македонија (7)	неутрален
	Биодиверзитет - заштита на автохтоните раси и сорти,(12)	Синергетски
	Развој на цвеќарството и производството на зачински и лековити растенија преку што може да се активираат површините кои не се доволно плодни и структурни за одгледување на градинарски растенија, но и развојот на органско производство на градинарски култури. (12)	Неутрален
	Ефикасно справување со отпадот од земјоделството, производство и употреба на обновливи извори на енергија во земјоделството (12)	Синергетски
	-Прилагодување на земјоделскиот сектор кон климатските промени. (12)	Синергетски
Да се охрабрат структурните промени во индустријата, во полза на оние индустрии кои не користат големи количества на електрична енергија и кои имаат вкупно помало негативно влијание врз животната средина; (10)	Синергетски	

	-Да се користи механизмот за чист развој според протоколот од Кјото како дополнителна алатка за спроведување на проекти за намалени (10)	Синергетски
	Утврдување техники и постапки за култивирање, користење вештачки ѓубрива и рекламација на почвата за клучните култури во регионите погодени од кпиматските промени (8)	Неутрален
	Воведување различни практики на орање за промовирање одржливи земјоделски практики (8)	Неутрален
	Развивање техники за наводнување и водоснабдување (8)	Неутрален
	Утврдување техники и постапки за култивирање, користење вештачки ѓубрива и рекламација на почвата за клучните култури во регионите погодени од кпиматските промени (8)	Неутрален
	-Градење на имиџ на препознатлива европска дестинација за туризам, базиран на културното и природното наследство и препознатлива по производите со висок квалитет инкорпорирано во заедничко име - туристички производ на Македонија. (15)	Синергетски
	Развој на производи и услуги (Препознатливи производи, Категоризација на сместувачките капацитети, Вински туризам, Рурален туризам, Култура и занаети, Бањи), Соодветен пристап и инфраструктура (Патна инфраструктура, Воздушен пристап); (15)	Синергетски
	-План за проведување на стратегијата за развој на туризмот (15)	Синергетски
	Промоција на заштита на животната средина и подобрување на здравството со градење и инвестирање во јавниот транспорт и другите видови ефикасен и постојан транспорт кој ја намалува емисијата и потрошувачката на ресурси и енергија;(15)	Синергетски
	Управување и заштита на животната средина и културното наследство и развој на туризмот преку јавно-приватно партнерство , како и подобрување на туристичката инфраструктура и туристичката понуда (15)	Синергетски

ПОДИГАЊЕ СВЕСТА ЕДУКАЦИЈА	НА	Зголемување на вработеноста и постојано подобрување на материјалните, културните, општествените и другите услови за живот и работата на граѓаните; (1)	Неутрален
	И	Да се поддржи издавањето на референтно списание за култура и уметност, како и издавањето на публикации релевантни за одредени дејности од областа на културата (со меѓународен карактер). (4)	Синергетски
		-Да се поддржуваат проекти за промоција и пласман на културата на Република Македонија во меѓународни рамки (4)	Синергетски
		Да се негува комуникацијата на одделните културни идентитети, при што ќе се подига свеста за културата како сфера од посебен општествен и национален интерес. (4)	Синергетски
		Да се создадат услови за соодветно образование на талентирани млади кадри, за едукација на граѓаните во областа на културата и уметноста и за примена на новите методи во културната едукација во образовниот систем во рамките на државните и приватните институции. (4)	Синергетски
		Да се воспостави и да се одржува цврста соработка меѓу секторот култура и секторите образование и наука, меѓународната политика и туризмот и другите сектори кои се имплементираат во културниот сектор како основа за развој на културата и на општеството (4)	Синергетски
		Да се издвои посебен фонд за закуп на интернет-простори кои ќе ја афирмираат културата на Република Македонија во меѓународни рамки и ќе ја подобрат информираноста за културната историја на Република Македонија. (4)	Синергетски
		Да се поттикнува развојот на културата во сета нејзина комплексност на: (а) наследениот традициски и етнокултурен идентитет на македонскиот народ и на другите народи кои живеат во Република Македонија, (б) мултикултуралната реалност на македонското општество, (в) естетскиот плурализам на уметничките вредности и (г) хуманистичката, етичката, едукативната, забавната, економската, производствената, кохезивната и	Синергетски

	другите димензии на културата (4)	
	Образование прилагодено на потребите на економскиот развој, ефикасна социјална и здравствена заштита за населението во Регионот и создавање услови за запирање на миграцијата (17)	неутрален
	Геодиверзитетот и геонаследството и другите компоненти на природата (биолошката и пределската разновидност) соодветно да се идентификуваат, истражуваат, мониторираат и инвентаризираат (6)	Синергетски
	Да се подигне нивото на информираност, едукација и промоција за вредностите и значењето на геодиверзитетот и геонаследството и другите компоненти на природата (биолошката и пределската разновидност); (6)	Синергетски

6.3.2 Акциски План на планскиот документ

За исполнување на целите, Планот предлага акциски план. Планот јасно ги дефинира сите активности, времето потребно за реализација на активностите, одговорната институција за дадена активност како и потребните трошоци за спроведување на активноста. Во Акцискиот план се вклучени јасни и мерливи фази за секоја задача односно сет на мерки. Акцискиот план е прикажан во табелата 18 подолу:

Табела 22 Акциски план

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
Влијание: Неадекватни и фрагментирани урбанистички планови за заштитените подрачја, недоволна координација при планирање и спроведување на инфраструктурни проекти, реализација на градби во заштитени подрачја						
Цел: Контролирана урбанизација						
Примена на специфични стандарди и нормативи за урбанистичко планирање во заштитните зони за културно наследство	Усогласување на Законот за урбанистичко планирање, Законот за градежно земјиште и Законот за градење заради примена на стандардите и нормативите за урбанистичко планирање утврдени со Планот за управување	МТВ	До крајот на 2020 година	500.000	Национален буџет	Законот за урбанистичко планирање, Законот за градежно земјиште и Законот за градење се усогласени со режимите и мерките за заштита утврдени со Планот за управување Закон за постапување со бесправно изградени објекти
Подобување на системот за управување со доброто	Донесување на законот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион	МК	До крајот на 2020 година	/	/	Усвоен Законот за управување
Контролирана урбанизација во заштитните зони за природно и културно наследство	Донесување на Просторен план за природното и културното наследство во Охридскиот регион	МЖСПП	До крајот на 2025 година	10,000,000		Изменет и усвоен Просторен план
	Донесување на интегрален урбанистички план за првата заштитна зона за природното наследство (појас од 50 метри сметано од границата на катастарска парцела 1/1	МТВ	До крајот на 2020 година			Донесен урбанистички план

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
	Охридско Езеро) Донесување нови или измена и дополна на постоечки урбанистички планови со цел примена на мерките и режимите во заштитните зони за културното наследство	МТВ Општини Охрид, Струга и Дебрца	До крајот на 2025 година	20.000.000	Национален буџет / Годишна програма на МТВ	Усвоени нови или изменети и дополнети урбанистички планови
Спроведување на мерки и режими на заштита на природното и културното наследство	Нанесување на границите на зоните за заштита на природното и културното наследство на катастарски план	МЖСПП, МК, Агенција за катастар на недвижности, општини Охрид, Струга и Дебрца				
Координирано планирање и спроведување на урбанистички планови и инфраструктурни проекти во границите на доброто	Вклучување на Комисијата за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион, односно Советот за следење и координација на управувањето со природното и културно наследство во Охридскиот регион во сите фази на планирање на урбанистичките планови и реализација на инфраструктурни проекти	Инвеститори на инфраструктурни ⁴⁴ објекти (јавни и приватни)	Континуирано	1.000.000 годишно	Национален буџет	Издадено Мислење од страна на Комисијата за управување со природното и културното наследство, односно Советот за Проекти за инфраструктура и други плански документи за развивање на инфраструктурните проекти
Намалување на кумулативните влијанија од инфраструктурните	Анализа на алтернативни траси на железничката пруга	МТВ, Железница, надлежни институции во Албанија	До крајот на 2020	1.000.000	Национален буџет	Усвоена алтернатива со минимални влијанија врз Исклучителните универзални вредности

⁴⁴ Под инфраструктурни објекти се подразбираат претежно линиски објекти, како на пример патна инфраструктура, железничка пруга, гасовод, далновод, оптички кабел итн., како и комплекси на градби како на пример туристички зони, скијацки центри итн.

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
проекти						на доброто
	Идентификација на траса на автопатот Струга-Ќафасан што во содејство со железничката пруга ќе има минимални кумулативни влијанија врз исклучителната универзална вредност на доброто	МТВ, ЈПДП, МЖСПП	До крајот на 2022	2.500.000	Национален буџет, други извори	Усвоена алтернатива со минимални влијанија врз Исклучителните универзални вредности на доброто
	Идентификација на траса на гасоводот што во содејство со Далноводот кон границата со Албанија ќе има минимални кумулативни влијанија врз Исклучителните универзални вредности на Доброто	МТВ, МЕР, МЖСПП	До крајот на 2025			Усвоена алтернатива со минимални влијанија врз Исклучителните универзални вредности на доброто
Контролирана урбанизација во старото градско јадро во Охрид	Изработка и спроведување на урбанистички планови за 19 комплекси во Старото градско јадро во Охрид	МТВ, Општина Охрид	Најдоцна до 2022 година		Национален буџет	Изработени урбанистички планови
Планирање и спроведување на на отстранување на бесправно изградените објекти во заштитените зони	Постапно отстранување на бесправно изградените објекти во заштитените зони за кои е издадено правосилно Решение за отстранување од страна на надлежен орган	Општини Охрид, Дебрца и Струга, Влада на РСМ	Најдоцна до 2022 година			Број на отстранети објекти наспроти регистарот на бесправно изградени објекти
	Спроведување на оцена на влијанијата врз културното и природното наследство	МТВ	Најдоцна до крајот на 2020 година	2.000.000	Национален буџет	Извештај за оцена на влијанијата врз природното и културното наследство
	Постапна реализација на отстранување на бесправно изградените објекти во	Општини Охрид, Дебрца и Струга, Влада на РСМ	Најдоцна до 2025 година	30.000.000	Национален буџет	Број на отстранети објекти наспроти регистарот на бесправно

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
	заштитените зони во согласност с спроведените оценки на влијание					изградени објекти
Контрола врз непланска / неконтролирана урбанизација	Спроведување на редовни и вонредни контроли од страна на надлежни инспекциски органи со цел спречување на неконтролирана урбанизација и уништување на функционалноста ⁴⁵ на крајбрежјето	Инспекциски совет, инспекторати за животна средина на национално и локално ниво, градежништво и земјоделство	Континуирано	5.000.000 годишно	Национален буџет, буџети на општини	Број на инспекциски контроли, број на изречени казни Број на собрана глоба Број на реализирани решенија Број на отстранети градби
Изработка на контактна зона на заштитениот регион	Дефинирање на граници на контактна зона на доброто	МЖСПП, МК, Завод и Музеј-Охрид, УЗКН	До крајот на 2020	5.000.000	Донатори	Дефинирана контактна зона на доброто
Влијание: Намалување на биолошката разновидност, уништување на крајбрежни живеалишта и особено на локалитетите утврдени со номинациското досие						
Цел: Заштита на природното наследство						
Воспоставување на зони и мерки за заштита на Охридското Езеро и назначување на тело за управување со заштитеното подрачје	Изработка на Студија за ревалоризација, донесување на Закон за прогласување на Охридско Езеро за заштитено подрачје и изработка на План за управување со заштитено подрачје Охридско Езеро	МЖСПП	До крајот на 2020 година	20.000.000	Национален буџет, донатори	Донесен Закон
Воспоставување на зони и мерки за	Изработка на Студија за ревалоризација, донесување на	МЖСПП	До крајот на 2020 година	15.000.000	Национален буџет, донатори	Изработена студија, закон

⁴⁵ Крајбрежјето на езерото, доколку истото е во природна состојба (со висок степен на функционалност), може да ги извршува своите позитивни функции врз биолошката разновидност и квалитетот на водата на езерото и тоа: филтрирање на седиментација и загадување; заштита од ерозија; остранување на нутриенти; контрола на температурата на водата; формирање и одржување на природни живеалишта; заштита и одржување на висока вредност на пределот, што е формиран од природни и културни атрибути што имаат историска вредност.

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
заштита на Студенчишко Блато и назначување на тело за управување	Закон за прогласување на Студенчишко Блато за заштитено подрачје и изработка на План за управување со заштитено подрачје					
Заштита на птиците во областа на Охридското Езеро и Студенчишко блато	Поднесување на номинациско досие и Прогласување на Охридско Езеро и Студенчишко Блато за Рамзарски места	МЖСПП	До крајот на 2020 година	1.000.000	Национален буџет, донатори	Прогласени Рамзарски места
Влијание: Неконтролирана урбанизација, подобрување на состојбата, валоризација, ревалоризација и презентација на природното и културното наследство Цел: Заштита на културното наследство						
Валоризација и ревалоризација на културното наследство во Охридскиот регион	Изработка на Елаборати за валоризација (за кои се уште нема изработено) и ревалоризација на културни добра, Ревидирање на Закон за заштита на културното наследство, Ревидирање на Закон за прогласување на Старото Градско Јадро на Охрид за културно наследство од особено значење	Завод и Музеј – Охрид, УЗКН, МК	До крајот на 2020	10.000.000	Национален буџет, донатори	Изработени елаборати, ревидирани закони
Мониторинг на влијанието на климатските промени врз природното и културното	Континуирано следење на промени врз природното и културното наследство на Охридскиот регион	МЖСПП, НПГ, ХБЗО, Завод и Музеј-Охрид	континуирано	5.000.000 годишно	Национален буџет, донатори	Изработени извештаи за влијанието од климатските промени

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
наследство на Охридскиот регион						
<p>Влијание: Надлежностите на институциите за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион се фрагментирани или не обезбедуваат соодветна заштита</p> <p>Цел: Зајакнување на управувачките капацитети на надлежните институции</p>						
Основање на Совет за следење и координација на управувањето со природното и културно наследство во Охридскиот регион	Донесување на Закон за управување со природното и културното наследство во Охридскиот Регион	МК; МЖСПП, МТВ	До крајот на 2020 година	2.000.000 годишно	Национален буџет	Донесен е Законот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион
Пренесување на надлежноста за управување со крајбрежјето од локално на национално ниво	Измена и дополнување на Законот за градење	МТВ	До крајот на 2020 година	1.000.000	Национален буџет	Законот е изменет и дополнет
Управување со заштитените подрачја Охридско Езеро и Студенчишко Блато	Основање на тело за управување со заштитените подрачја Охридско Езеро и Студенчишко Блато	Влада на РСМ, МЖСПП	До крајот на 2020 година	30.000.000 годишно	Национален буџет	Телото за управување с функционално
Зајакнување на капацитетите на институциите / телата што имаат надлежност за управување со доброто	Спроведување на обуки, студиски посети, меѓународна размена со соодветни управувачки тела во светот	МК, МЖСПП	Континуирано	15.000.000 годишно	Национален буџет, буџети на општините, техничка помош и донации	Број на реализирани обуки

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
Подобрување на координацијата и соработката помеѓу централната и локалната власт и останатите засегнати страни	Инволвирање на локалната власт и на локалните заедници во носењето одлуки	Влада, Општини Охрид, Струга и Дебарца, МК, МЖСПП, НП Галичица, Завод и Музеј – Охрид, бизнис сектор итн.	Континуирано	5.000.000	Национален и локални буџети	Формирани тела за подорена координација
	Формирање на тело (совет) од сите засегнати страни на локално ниво и организирање на јавни дебати и сослушувања					
Прекугранично управување со регионот на Охридското Езеро	Формирање тело за прекугранично управување со Светското наследство со претставници од двете држави	Претставници од засегнати институции и невладини организации	Континуирано	5.000.000 годишно	Национален и локални буџети	Формирано тело за прекугранично управување
Влијание: Масовен туризам, сообраќајни гужви, интензивно земјоделство, неодржливо рибарство, несоодветно управување со отпад, испуштање на непречитени отпадни води, неодржлив воден сообраќај						
Цел: Одржлив економски развој што не е во спротивност со исклучителната универзална вредност на доброто						
Развивање на одржлив туризам	Изработка и усвојување на Студија за одржлив туризам во Охридскиот регион	Општини Охрид, Струга и Дебрца	До крајот на 2020	3.000.000	Буџети на општините, техничка помош и донации	Усвоена Студија за одрлив туризам
	Означување на природното и културното наследство во Охридскиот регион со национален и меѓународен знак за заштита и други соодветни ознаки	Општини Охрид, Струга и Дебрца, Завод и Музеј – Охрид, НП Галичица, МК, МЖСПП, УЗКН	До крајот на 2020	5.000.000	Национален буџет, буџети на општините, донатори	Добиени соодветни ознаки
Развивање на (одржив) бизнис сектор	Донесување на акциски план за развој на традиционални занаети и формирање на центар за занаети	МЕ, НВО, Општини Охрид, Струга и Дебрца	До крајот на 2022	3.000.000	Национален буџет, донации	Донесен акциски план

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
	Поддржување и поттикнување на развојот на мали и средни претпријатија како генератори на развој на локалната економија	МЕ, МФ,БС, Општини Охрид, Струга и Дебрца	Континуирано	5.000.000 годишно	Национален буџет, донации	Усвоени и спроведени програми за поддршка
Воспоставување на одржлив сообраќај	Изработка и спроведување на сообраќаен план во Охрид и Струга	Општини Охрид, Струга	До крајот на 2020 година	3.000.000	Буџети на општините, техничка помош и донации	Усвоен сообраќаен план
Развивање на одржливо земјоделство	Изработка и спроведување на долгорочна Програма за одрливо земјоделство	МЖСВ, МФ	Континуирано	10.000.000	Национален буџет, донации	Програма за одржливо земјоделство, спроведени обуки, реализирани субвенции
Развивање на одржливо рибарство	Ревизија на риболовна основа за Охридското Езеро што вклучува критериуми за заштита на биолошката разновидност во езерото	МЖСВ	Најдоцна до 2022 година	10.000.000	Национален буџет, техничка помош, донации	Ревидирана риболовна основа
Воспоставување на интегриран регионален систем за управување со отпад	Изработка на Студија за опции за финансирање на интегрираниот регионален систем за управување со отпад во 4 плански региони и избор на нова локација за регионална постројка за отстранување на отпадот во Југозападниот плански регион	МЖСПП	Најдоцна до средина на 2020 година	6.000.000	Техничка помош, донација	Изработена студија
	Набавка на опрема за собирање и селектирање на отпад за Југозападниот плански регион	МЖСПП	Најдоцна до крајот на 2020 година	30.000.000	Национален буџет, кредит	Набавена опрема
	Затворање на непрописни	МЖСПП	Најдоцна до	50.000.000	Национален	Затворена непрописна

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
	депонии (вклучително и на Буково)		крајот на 2022		буџет, кредит	депонија Буково
	Изградба на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион	МЖСПП	Најдоцна до средината на 2022 година	100.000.000	Национален буџет, кредит	Изградени постројки за претовар или отстранување
Реконструкција на станицата за пречистување на отпадни води, на колекторот и на канализациските мрежи во населбите долж Охридското Езеро	Спроведување на проектната документација за реконструкција на колекторот, канализациските мрежи и на пречистителната станица	МЖСПП, ЈП Колекторски систем	Најдоцна до крајот на 2030 година	30 милијарди	Национален буџет, кредит	Колекторот и станицата за пречистување на отпадни води се функционални
Одржливо управување со посети	Изработка на План за посетители	МЖСПП, ЈУ НП Галичица, Капетанија на пристаништа-Охрид, Општини Охрид, Дебрца и Струга	Најдоцна до крајот на 2020	5.000.000	Национален буџет, донации	План за посетители
Одржливо земјоделство	Изработка на програма за одржливо земјоделство во доброто	МЗШВ	Најдоцна до крајот на 2022	10.000.000	Национален буџет, донации	Програма за одржливо земјоделство
Управување со масовен туризам и воведување на одржлив туризам	Изработка на Анализа на влијанието и последиците од неконтролиран развој на туризмот и проценка на капацитетот на издржливост (<i>carrying capacity</i>)	МЕСТ, МК, МЖСПП, ЛСО, ЛСС, ЛСД, ЗМО, НВО	2021	5.000.000	Национален буџет, донации	Изработена проценка на капацитетот на издржливост (<i>carrying capacity</i>)
Влијание: Ниска свест за значењето на доброто и екосистемските услуги за одржливиот економски развој на регионот						

Мерка	Активност	Одговорна институција	Рок	Проценка на финансиски средства (МКД)	Извор на финансирање	Индикатори
Цел: Подигање на свеста и едукација						
Континуирана едукација на населението и на надлежните институции	Изработка и спроведување на Програма за едукација	МЕСТ, МК, МЖСПП, ЛСО, ЛСС, ЛСД, ЗМО, НВО	Континуирано	2.000.000 годишно	Национален буџет, донации	Изработена Програма за едукација
	Спроведување на обуки и едукативни активности за различни целни групи	МЕСТ, МК, МЖСПП, ЛСО, ЛСС, ЛСД, ЗМО, НВО	Континуирано	2.000.000 годишно	Национален буџет, донации	Спроведени обуки
Влијание: Хармонизација на законската легислатива која се однесува на Охридскиот регион						
Цел: Воспоставување на ефикасна законска и институционална рамка за заштита на природното и културното наследство						
Изменување на прописите за даноци и царини	Измена на прописите за даноци и царини заради утврдување на постојани извори на финансирање на заштитата на природното и културното наследство и развој на туризмот (воведување на споменичка такса, еколошка такса, комунална такса и други даночни и царински повластици и субвенции)	ЦУ, МФ, МК, МЖСПП, ЛСО, ЛСС, ЛСО	2025	3.000.000	Национален буџет, донации	Обезбедени извори на финансирање
Донесување Национална стратегија за заштита на културното наследство	Изработка на Национална стратегија за заштита на културното наследство	МК, УЗКН, Институции за заштита на културно наследство	2020	5.000.000	Национален буџет, донации	Усвоена Национална стратегија за заштита на културното наследство

7. АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВНИТЕ РЕШЕНИЈА

7.1 Вовед

Со правната рамка за СОЖС потребно е да се „наведат причините за избор на алтернативното решение“. Во случајот на оваа СОЖС на Планот за управување со природно и културно наследство беа разгледани следниве алтернативни решенија:

♣ *Сценарио „без промени“*: ова претпоставува планот за управување да не се усвои

♣ *Алтернативни природи за управување*: тука се сумирани алтернативни реакции за управување со цел вклучување на предложените инфраструктурни проекти. Во овој дел е даден преглед на дополнителните алтернативни опции кои биле разгледани од страна на Инвеститорите на планираните развојни проекти кои беа утврдени од страна на СОЖС со цел одредени потенцијални значителни преостанати влијанија да се избегнат и/или да се сведат на минимум

Исто така анализирани се разгледуваните алтернативи за пристапот кон подобрување на состојбата со колекторскиот систем

♣ *Алтернативни решенија за Контактна зона*

Иако во СОЖС е даден преглед на алтернативните решенија на инфраструктурните проекти, тоа не претставува детална анализа на алтернативните решенија според повеќе критериуми. Ова треба да е задача на студија за ОВЖС на ниво на секој проект. Клучните прашања на стратешко ниво по коишто се разликуваат алтернативните решенија на ниво на проект се истакнати во рамки на СОЖС.

7.2 Сценарио „без промени“

Сценариото “без промени” се однесува на алтернативното решение - да не се имплементира Планот, односно да не се спроведат предложените акции за зачувување на ИУВ на Охридскиот регион. Се претпоставува дека тековната појдовна состојба во „природните“ подрачја на Регионот ќе продолжи „каква што е“ и дека и понатаму ќе има дополнителен ризик од урбанизација по должината на брегот на езерото. Последиците од сценариото „без промени“ се дадени во продолжение, за што е потребно да биде повлечена:

Доколку не се усвои Планот за управување со природно и културно наследство на Охридски Регион, ќе остане заканата од опасност од оштетување, уништување или посериозно нарушување на неговиот интегритет, поради забрзаното пропаѓање

предизвикано од реализација на обемни проекти, урбан и туристички развој, уништување поради промена во користењето или сопственоста на земјиштето, како и значајни промени настанати од непознати причини, запуштеност, загрозеност поради изведување на дејствија од воен карактер, климатски промени, пожари, промена на нивото на водите, поплави и настанување на природни катастрофи. Исто така постои опасност од губење на автентичноста на оригиналните облици (форма, концепција, материјали, компоненти, употреба и функција, традиции и техники, локација и поставеност, како и други внатрешни и надворешни фактори), со кои на веродостоен начин се потврдува исклучителната универзална вредност на природното и културното наследство. Со оглед на моменталниот недостаток на соодветен план за управување со природно и културното наследство, незадоволноста на УНЕСКО од сегашните нацрт планови, како и недостатокот на јасни насоки за мониторинг и управување со притисокот врз езерското крајбрежје и ИУВ атрибутите, недонесување на Планот и мерките предвидени во него ќе доведат до значително негативно кумулативно влијание.

7.3 Алтернативни решенија за инфраструктурни проекти

7.3.1 Разгледувани алтернативи на автопат, железница, далекувод

Сите активности во просторот треба да се усогласат со насоките на Просторниот план на државата, особено значителните и оние кои се однесуваат на планирањето и изградбата на големите државни инфраструктурни системи (патишта, железници, воздушен сообраќај, телекомуникации, просторниот урбан развој) .

Она што при изработка на овој извештај за СОЖС е утврдено е дека постои можност за кумулативни влијанија на повеќе инфраструктурни проекти (освен на оние за кои УНЕСКО дава препораки да се разгледаат).

Неоспорна е потребата од реализација на ваков вид на инфраструктура, но трасите, применетите технологии на изведба и одржување, може негативно да влијаат на исклучителната универзална вредност на доброто .

Табела 23 Разгледувани алтернативи при одредување на траси

ПЛАНИРАНА ИНФРАСТРУКТУРА ВО РЕГИОНОТ	ИЗРАБОТЕНА СТУДИЈА ЗА ОВЖС	РАЗЛЕДУВАНИ АЛТЕРНАТИВИ
<p align="center">ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА КИЧЕВО- ЛИН (ГРАНИЦА СО Р.АЛБАНИЈА)</p>	<p align="center">Изработена е ОВЖС</p>	<p>Трасата на железничката пруга Кичево-Лин (граница со Р.Албанија) е избрана во фазата на предфизибилити студија врз основа на технички, сообраќајни, експлоатациони и економски критериуми без притоа да бидат анализирани еколошките и социјалните критериуми. Биле разгледувани две алтернативи (слика 27):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 1 SA 1 - со која врската со Р. Албанија се остварува преку подолг тунел (при што влијанијата врз биолошката разновидност и пределот се сведени на минимум) и на поголема оддалеченост од езерскиот брег (такашто влијанијата врз квалитетот на водите на езерото се сведени на минимум) и ● 1 SA 2 - втората, со која трасата на пругата се приближува кон езерскиот брег, истовремено усекувајќи се во падините на подножјето на планината Јабланица (која е потенцијално Натура 2000 подрачје). <p>Во текот на спроведувањето на Оцената на влијанија врз животната средина, трасата што се води во тунел воопшто не е разгледувана; од двете варијантни решенија (нулта алтернатива <u>да не се гради</u> и алтернативна траса 1 SA 2 која <u>се спушта во подножјето на Јабланица и се приближува до езерото</u>) не се дава можност за објективен избор, односно еколошките критериуми не се изедначени по важност со техничките и финансиските. Трасата што е избрана, во содејство со патот Струга-Ќафасан, можат да извршат нарушувања на пределот и трајно да ја нарушат исклучителната универзална вредност на околината. Затоа пред финално да се одлучи за изборот на трасата на пругата што ќе се финансира со средства од европските фондови (ИПА), неопходно е да се земе предвид алтернатива што преку тунел ја преминува границата со Албанија. Разгледувањето на најмалку уште една алтернатива (што ќе го опфати и предлогот на ИКОМОС даден во текот на реактивната мисија во април 2017 година) останува како</p>

		<p>обврска што треба да се реализира пред доставувањето на извештајот до Комитетот за светско наследство во февруари 2020 година.</p> <p>За автопатот A2, делница Требениште-Струга: спроведена е Оцена на влијанијата врз животната средина (ОВЖС), а по барање на Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) изработени се и:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Проценка на биолошката разновидност (Biodiversity Assessment) ● План за процена на влијанието врз културното наследство (Heritage Impact Assessment Report) <p>Во текот на процесот на избор на локација на трасата на Автопат А2, (европски коридор VIII, делница Требениште-Струга), во студијата за ОВЖС разгледани се 3 варијантни решенија (нулта алтернатива - да не се гради, лева и десна алтернативна траса). При избор на финалната траса земени се во предвид техничките, економските и еколошките критериуми. Од аспект на зачувувањето на доброто, финалната (десната) траса претставува поповолна отколку разгледуваната лева варијанта која е неповолна поради непосредната близината на Охридското Езеро и р. Сатеска, што може да влијае на загадување на водите во регионот кои се најчувствителен екосистем. Дополнително, предвидени се доволен број на премини за животни во трупот на патот. На тој начин во целост е применета е репораката на УНЕСКО.</p>
<p>АВТОПАТ А2, ДЕЛНИЦА ТРЕБЕНИШТЕ- СТРУГА</p>	<p>Изработена е ОВЖС, Дополнително по барање на ЕБОР изработени се и :</p> <p>- Biodiversity Assessment (Проценка на биодиверзитет) и Heritage Impact Assessment Report (План за процена на влијание врз културно наследство)</p>	<p>Во текот на процесот на избор на локација на трасата на Автопат А2, европски коридор VIII делница Требениште-Струга , во студијата за ОВЖС разгледани се 3 варијантни решенија (нулта алтернатива -да не се гради,лева и десна алтернативна траса). При избор на финалната траса земени се во обзир техничките, економските и еколошките критериуми. Од аспект на зачувувањето на Доброто , финалната траса претставува по поволна отколку разгледуваната лева варијанта која е неповолна поради непосредната близината на Охридското Езеро. Недостатоци на (Левата варијанта) се што трасата има ориентација односно е поставена во поголема близина на брегот на Охридското езеро и р. Сатеска, и постои поголема можност за загадување на водите во регионот кој се најчувствителен екосистем. Според одредбите на Ковенцијата на УНЕСКО и Законот за заштита на природа и Законот за заштита на природно и културно наследство на Охридскиот регион поповолна е</p>

		<p>десната траса која е Финално одредена во однос на лева варијанта од наведените причини. Исто така трасата не е во целосна согласност и не ги следи факторите на ограничувањето кои го условуваат хоризонталното решение</p>
<p>СТУДИЈА ЗА ОБЖС И СОЦИЈАЛНИТЕ АСПЕКТИ: ИНТЕРКОНЕКТИВЕ Н 400 KV НАДЗЕМЕН ДАЛЕКУВОД ТС БИТОЛА 2 - МАКЕДОНСКО АЛБАНСКА ГРАНИЦА И ТС 400/110 KV ОХРИД</p>	<p>Изработена е ОБЖС</p>	<p>За време на изборот земени се предвид два главни стратешки алтернативни коридори на далекуводот.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Алтернативниот коридор 1 на далекуводот поминува низ секција долга 11 km преку централните области на НП Галичица, исто така, идентификуван како Emerald подрачје (идно НАТУРА 2000). Предложениот проект за далекувод не е во согласност со статусот на заштитениот регион - НП Галичица. ● Алтернативниот коридор 2 на далекуводот поминува низ периферниот северен дел на регионот прогласен за светско природно и културно наследство од страна на UNESCO - Охридскиот регион, далеку од областа со главните природни вредности и Охридско Езеро. Засегнатата област главно се состои од обработливо земјиште, пасишта и повремени шуми и приградски населби кои гравитираат кон градовите Охрид и Струга и се избегнува било какво влијание врз природните вредности или нивниот статус на заштита. Алтернативниот коридор 2 на далекуводот ги избегнува сите категории на заштитени подрачја во Охридскиот, вклучувајќи ги и НП Пелистер и НП Галичица. <p>Во областа на поврзување со Албанија, анализирани се две варијанти (под-коридори) на алтернативниот коридор 2 на далекуводот:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Под-коридор 2А: коридор на далекувод со премин кон Албанија на локалитетот Кафасан во близина на постоечкиот граничен премин. Тој поминува низ периферната југо-источна област на предложениот НП Јабланица во приближно 2 километри долга секција. Оваа област е урбанизирана и вклучува бројни човечки предизвикани интервенции: населби, патишта, станбени и комерцијални објекти, итн. Затоа, најверојатно нема да има значителни влијанија врз предложениот НП. ● Под-коридор 2Б: коридор на далекувод со премин кон Албанија преку планината Јабланица. Овој под-коридор поминува низ централната област на предложениот НП Јабланица во приближно 5 километри долга секција. Најверојатно ќе има значителни влијанија врз еколошките и пределските вредности на предложениот НП. Оваа опција поминува на надморска височина поголема од 1.500 m н.в. правејќи го пристапот и изградбата, како и оперативната контрола и одржување многу тешки.

		<p>Варијантата 2Б на коридорот на далекуводот (точка на поврзување со Албанија кај локалитетот Кафасан, што ги избегнува централните области на планината Јабланица) се смета за најповолна алтернатива на предложениот далекувод.</p> <p>Трасата на гасоводот Кичево-Струга-Кафасан и Прилеп-Битола-Охрид сеуште не е одредена. При нејзиното дефинирање ќе треба да се земат предвид кумулативните влијанија со останатата инфраструктура и други антропогени структури.</p>
<p>НАЦИОНАЛЕН ГАСИФИКАЦИОНЕ Н СИСТЕМ ВО Р. МАКЕДОНИЈА ДЕЛНИЦА ОХРИД СТРУГА</p>	<p>Проектот не е до таа фаза</p>	<p>/</p>

Критериуми за компаративна анализа на алтернативните решенија за трасите

Компаративната анализа е спроведена на алтернативните решенија за трасите на проектите. Беа користени четири главни критериуми со под-критериуми (како што се резимирани подолу):

1.ТЕХНИЧКИ

- Должина
- Косина
- Градби, и сл.

2.ЕКОНОМСКИ

- Трошоци за изградба

3.ЕКОЛОШКИ

- Биолошка разновидност (вклучувајќи и фрагментација на живеалишта) и
- Навлегување во заштитено подрачје
- Емисија на гасови, бучава и вибрации
- Почва
- Предел /пејзаж

4.СОЦИЈАЛНИ

- Културно наследство
- Користење на земјиште и зафаќање на земјиште
- Пристап
- Визуелни

Од сите наведени инфраструктурни проекти, проектот за автопат А2 делница Требениште-Струга и проектот за интерконективен 400 KV надземен далекувод ТС Битола 2 - македонско албанска граница И ТС 400/110 KV Охрид ги имаат земено во предвид повеќето горенаведените критериуми и под-критериуми при дефинирање на финалната траса од понудените повеќе варијанти.

Важно е да се напомене дека не е спроведена компаративна студија за алтернативни железнички траси за Пан-европскиот Коридор VIII, како што било побарано од Комитетот во 2017 година. Не е направена проценка за алтернативното решение за тунел што ја поврзува територијата на Северна Македонија со рамнината Пррењас во Албанија, кој ќе биде надвор од сегашното добро и од проширувањето предложено од Албанија. Таквата траса ќе ги минимизира потенцијалните влијанија врз Исклучителната универзална вредност (ИУВ) на доброто и неговото предложено проширување, во согласност со европската пракса за железнички тунели.

7.4 Разгледувани алтернативи за подобрување на состојбата со колекторскиот систем

Алтернативи кои се земени во предвид при подобрување на колекторскиот систем се обработени во “Студијата за прибирање на податоци за подобрување на животната средина на Охридското Езеро и техники за рехабилитација на колекторскиот систем”, изработена од јапонската владина агенција ЦАЈКА, во 2015 година.

Притоа анализирани се алтернативи за тоа кој метод ќе се користи за подобрување на состојбата (дали цевките ќе се рехабилитираат или реконструираат). Влијанијата на двата методи врз животната средина, особено врз квалитетот на водата, уникатната флора и фауна на Охридското Езеро се земени во предвид и се воедно одлучувачки критериум. Како што е прикажано во табела 20 реконструкцијата на шахтите кои се наоѓаат во Езерото ќе има многу поголеми влијанија и затоа е одбрано колекторскиот систем да се рехабилитира.

Табела 24 Алтернативни анализи за Рехабилитација на цевките

	Рехабилитација	Реконструкција (вклучувајќи рушење)
спецификации	Спирален линеарен метод Дијаметар :500-1200mm Должина: 31,088m	Дијаметар :500-1200mm Должина: 31,088m
Влијание врз животната средина и социјални аспекти	<ul style="list-style-type: none"> • При рехабилитацијата ќе биде потребно да се пристапи до шахтите кои се во Езерото, но влијанието се смета дека е помало отколку при реконструкција • Делови од колекторот се инсталирани во приватно земјоделско земјиште и пристапот до колекторот ќе влијае на користењето на земјиштето. Сепак влијанието се смета дека е помало отколку при реконструкција 	<ul style="list-style-type: none"> • Делови од колекторот се инсталирани во Охридско Езеро што би значело дека ќе е потребно екскавација, поплочување и одводнување. • Од овие активности се очекува влијание врз квалитетот на водата во Езерото како и врз флората и фауната. • Реконструкцијата на делови од колекторот кои се инсталирани под патот, негативно ќе влијае на сообраќајот

Извор : JICA тим

Табела 25 Алтернативни анализи за Внатрешниот метод на рехабилитација

	CIPP поставување	Тврдо поставување	Лизгачки метод
Име на метод	Insitu метод Hoselining метод SD линеарен метод	SPR метод, Danby метод, Paltem метод, 3S сегмент метод, PFL метод	Liftin метод Buck метод, Fine метод
Апликативен дијаметар за кружни цевки	150mm како минимум Некои методи може да се применат на повеќе од 1000mm како максимум, но пред се е апликативно на помали цевки, најмногу до 800mm	SRP: 250-4750mm Danby: 800-3000mm Paltem: 800-3000mm 3S : 800-2600mm PFL нез ограничувања	Liftin метод 700-2600mm Buck метод 800-2000mm Fine метод 250-450mm
Материјал на поточките цевки	Армирано бетонски и PVC се во ред	Армирано бетонски се во ред , PVC не се во ред	Армирано бетонски е во ред, PVC не се во ред
Состојба на поточките цевки	Повеќето методи се применливи за стапка од 20-30mm	Повеќето методи се применливи за стапка од 20-100mm	Повеќето методи се применливи за стапка од 20-30mm
Дефекти на постоечки цевки	Релативно постои можност за кршење, корозија и инфилтрација	Пред третман е потребен кршење, корозија и инфилтрација	Пред третман е потребен кршење, корозија и инфилтрација
дозволена состојба на проток за време на изградбата	Не е дозволено	SPR метод: 30% од дијаметарот и помалку од 60cm Danby метод,: 25% од дијаметарот и 30cm Paltem метод: 15% од дијаметарот 3S сегмент метод,: 15-25cm од дијаметарот	Buck метод: 30cm Fine метод: 10mm
Влијание врз животната средина и социјални аспекти	Ризик од загадување поради одводнување за да се исуши трупот	Ризикот од загадување е помал од CIPPP бидејќи и одводнување е помало	Ризикот од загадување е помал од CIPPP бидејќи и одводнување е помало Потребно ќе е земјиште

	на колекторот		за вертикалната оска
трошоци	Поевтино од Тврдо поставување на мали цевки (возводно од ПС)	Поевтино од СИРР поставување на големи цевки (над 800mm)	Нема споредба на трошоци бидејќи овој метод не е апликативен поради влошување на капацитетот на проток

Како резултат на анализата СИРР поставување (рехабилитација на лице место СИРР-cured in place pipe) ќе се користи за рехабилитација на цевководот возводно од Гранит ПС, а тврдо поставување -низводно.

Локациите за резервоар за првото излевање при невреме се анализирани исто така. Во моментот во Воска кога врне преливот на канализацијата е на две локации (слика 64 кафеави линии). Според анализата на Џајка резервоарот за преливањето е подобро да се конструира пред да се случи преливот и за тоа се рагледувани три локации.

Слика 64. Алтернативи на резервоари

Алтернатива 1: Првата локација за испуштање е во близина на населено место. Според ДУП за крајбрежје на Грашница 2000-2005 на оваа локација е предвидена и градинка, па затоа оваа локација не е подобна.

Алтернатива 2: На ова локација веќе постои испуштање и според ДУП за крајбрежје на Грашница 2000-2005 е предвидена плажа и три згради се планирани долж

улицата. Резервоарот ќе биде поставен под земја и нема да има влијание на урбаниот план.

Алтернатива 3: Оваа локација е во Старо градско јадро на Охрид и активностите како конструкција на нови структури или замена на постоечките е забрането. Ако резервоарот се постави на оваа локација, процедурите се комплицирани и подобро е да се избегне.

Од трите алтернативи, избрана е Алтернатива 2.

7.5 Алтернативни приоди за допрецизирање на границите на таканаречената контактна зона

Важноста и функцијата на зоната и потребните заштитни мерки кои произлегуваат од неа е релативно нов концепт во науката за конзервација и може да се разликуваат во голема мера за секоја локација.

Со овој План за управување со природното и културното наследство се утврдени три алтернативи за определување на границата на контактната зона и тоа:

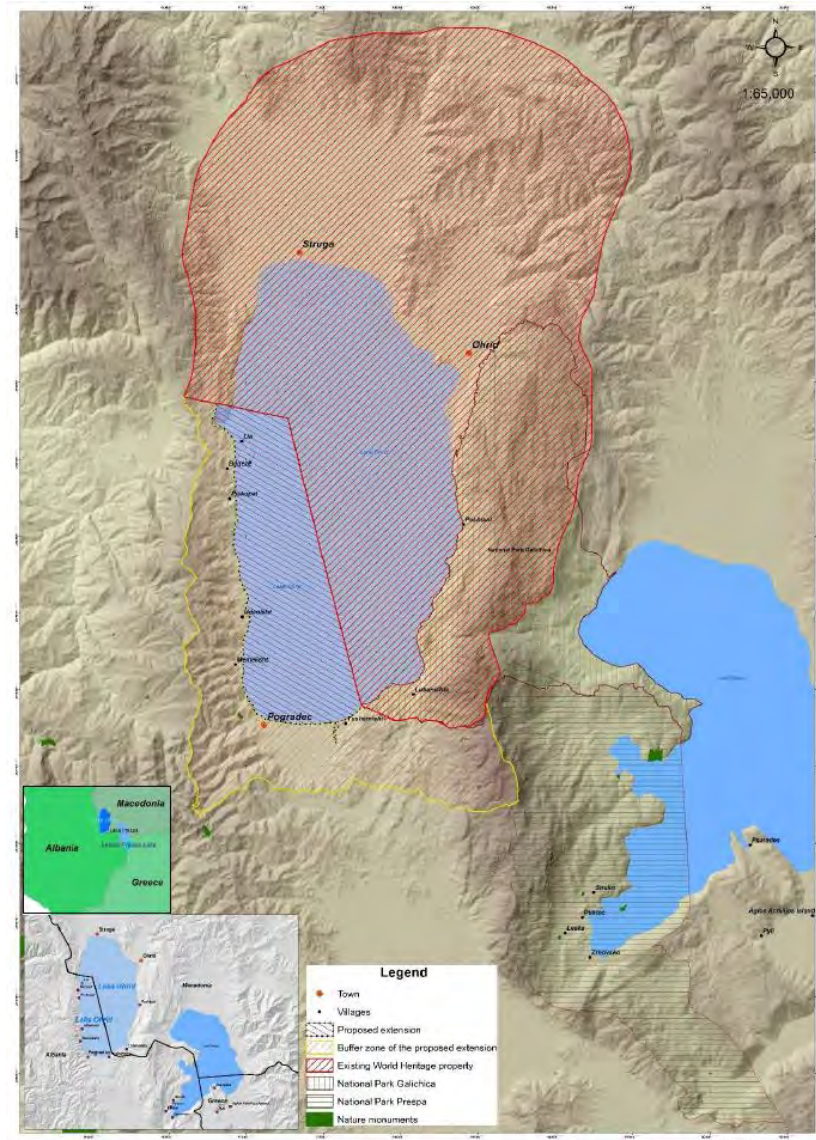
1. Границата на контактната зона е идентична со границата на **Прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа**
2. Границата на контактната зона е намалена во однос на онаа на **Прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа**, но го вклучува Преспанското Езеро
3. Границата на контактната зона е намалена и не го вклучува Преспанското Езеро, но ја вклучува надворешната граница на Националниот Парк Галичица.

Контактната зона ја вклучува непосредната околина на Доброто, за да ги заштити визурите од и кон локалитетите што поседуваат исклучителни универзални вредности, како и да ги вклучи подрачјата што функционално се поврзани со заштитените области.

Една од алтернативите е и со оваа зона да се вклучат подрачјата кои претставуваат дел од еден биосферен регион (УНЕСКО подрачје од програмата Човек и биосфера).

Дефинирањето на границите на контактната зона ќе се изврши преку широк консултативен процес што ќе ги земе предвид трите алтернативи утврдени со овој нацрт План и ќе ги утврди површината, карактеристиките и намените на користење на земјиштето; границата на контактната зона ќе се вклучи во номинациското досие и ќе претставува модификација на границата на Доброто. Оваа граница ќе се нанесе на катастарски план и ќе се движи долж постојни катастарски парцели.

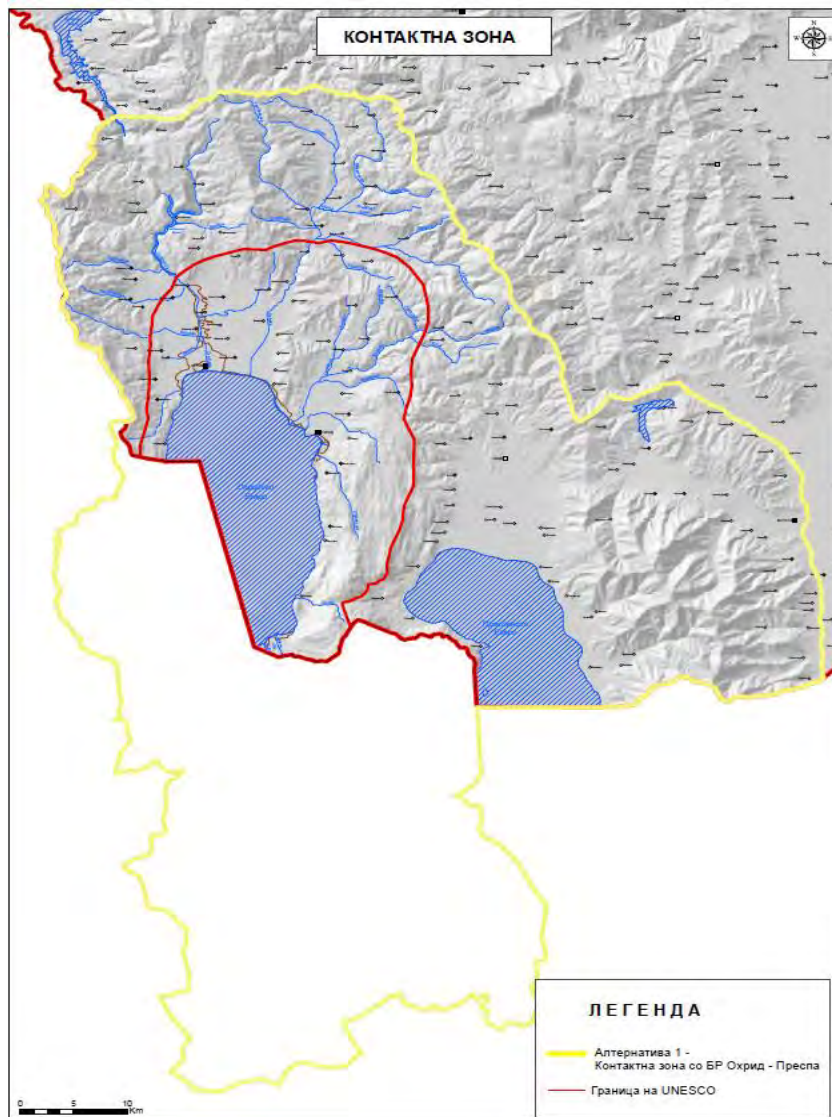
Земајќи го во предвид фактот што во јули 2019 година албанскиот дел од Охридското Езеро е запишано во листата на светското наследство на УНЕСКО, за зачувување на интегритетот на Доброто во сите разгледувани алтернативи е земена границата на контактната зона на албанската страна.

Слика 65. Контактна зона на албанска страна

7.5.1 Алтернатива 1: граница на контактната зона идентична со границата на преодната зона на биосферниот резерват Охрид-Преспа

Во подрачјето во рамките на потенцијалната граница на контактната зона на природното и културното наследство во Охридскиот регион што би била идентична со границата на преодната зона на биосферниот резерват Охрид-Преспа, ќе се вклучат Општина Ресен и Националната установа Национален парк Пелистер. Ова проширување може да го усложни постојниот комплексен управувачки модел што базира на сложени процеси кои ги спроведуваат голем број на институции. Дополнително, контактната зона што е утврдена со номинацијата на Доброто од страна на Албанија е помала од преодната зона утврдена со границите на биосферниот резерват Охрид-Преспа.

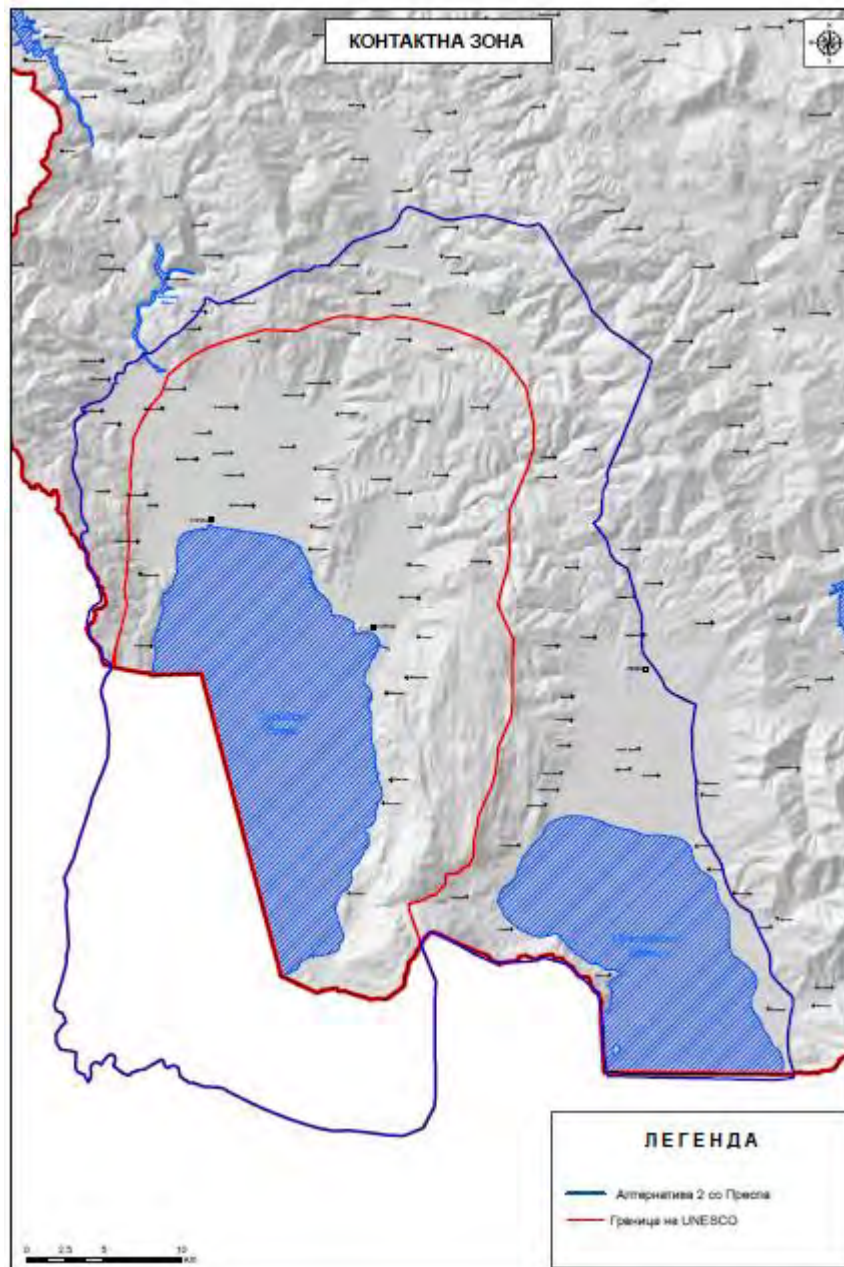

Слика 66. Граница на предната зона на биосферен резерват Охрид-Струга, граници на заштитениот подрачја и граница на природното и културното наследство во Охридскиот регион

Од овие причини не се препорачува усвојување на граница на контактната зона што е идентична со предната на биосферниот парк Охрид-Преспа.

7.5.2 Алтернатива 2: Граница на контактната зона помала од контактната зона на биосферниот резерват Охрид-Преспа но со вклучено Преспанско Езеро

Со цел дополнителна заштита на Доброто, а како одговор на предлогот содржан во извештајот на Реактивната мисија на УНЕСКО во 2017 година, предложена е граница на контактна зона што се движи по природни релјефни форми, вклучува подрачја што имаат иста или слична намена на користење за да се подобри функционалноста на подрачјето. Оваа граница се надоврзува на контактната зона на Охридското Езеро од албанска страна.

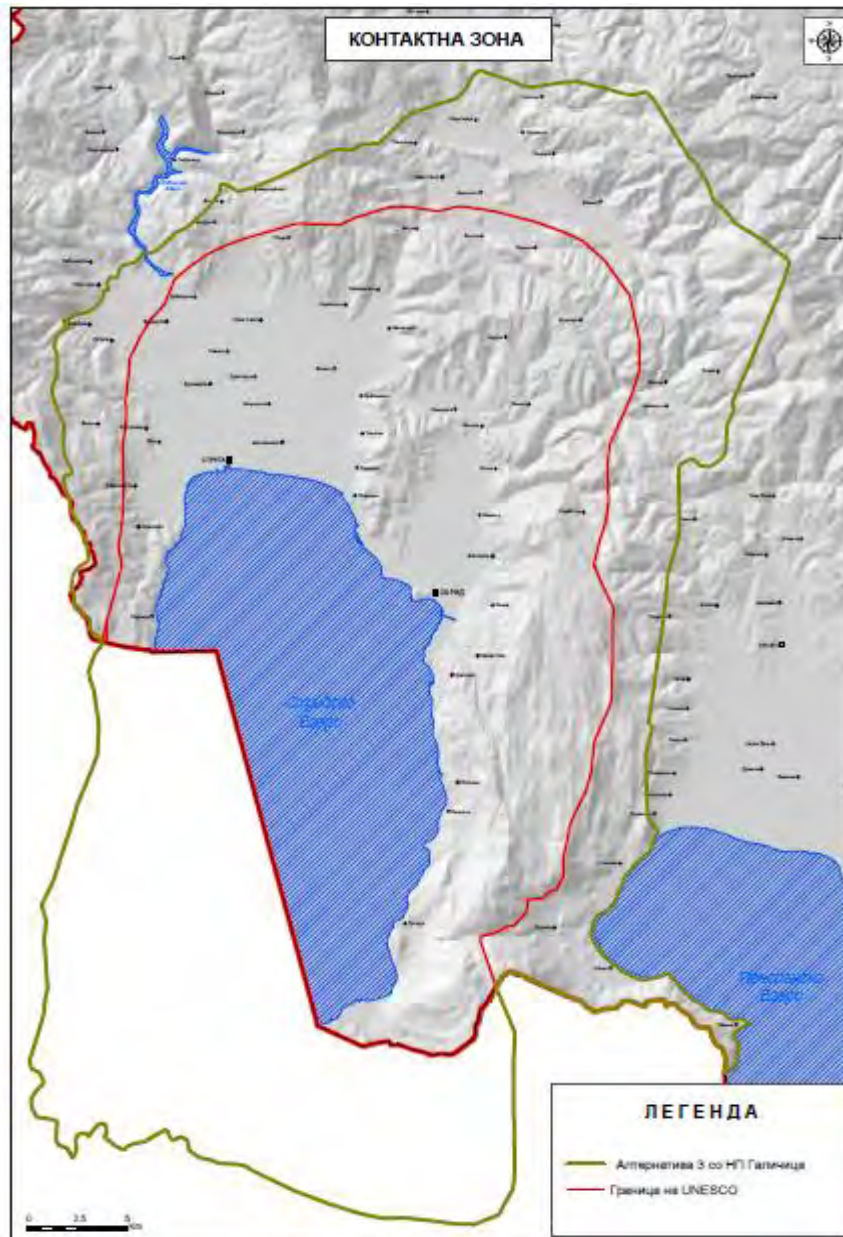

Слика 67. Граница на природното и културното наследство во Охридскиот регион и предлог за контактна зона што е помала од контактната зона на биосферен резерват Охрид-Струга и го вклучува Преспанското Езеро

Со усвојување на оваа алтернативна контактна зона ќе се вклучи Општина Ресен што повторно може да го усложни постојниот комплексен управувачки модел. Од аспект на потребната заштита што треба да ја обезбеди контактната зона, овој предлог има поволности бидејќи со вклучувањето на Преспанското Езеро се препознава поврзаноста на ова водно тело со Охридското Езеро.

7.5.3 Алтернатива 3: Граница на контактната зона помала од контактната зона на биосферниот резерват Охрид-Преспа без да се вклучи Преспанското Езеро

Оваа алтернативна граница на контактната зона во својот почетен дел е речиси идентична со втората алтернатива, но наместо да го вклучи Преспанското Езеро, таа се спушта кон југ и се движи по источната граница на Националниот парк Галичица. Оваа граница, исто така, се надоврзува на контактната зона на Охридското Езеро од албанска страна.

Слика 68. Граница на на природното и културното наследство во Охридскиот регион и предлог за контактна зона што е помала од контактна зона на биосферен резерват Охрид-Струга но не го вклучува Преспанското Езеро

Источната граница на Националниот парк Галичица ја следи бреговата линија на Преспанското Езеро. Притоа, и покрај фактот што во контактната зона не е вклучено езерото, со вклучувањето на бреговата линија во која се наоѓаат каверните во карстната градба на планината Галичица се препознава хидролошката врска помеѓу Преспанското и Охридското Езеро.

Прифаќањето на оваа предлог контактна зона не го усложнува постојниот комплексен управувачки модел. Од друга страна, се дооформуваат границите на доброто бидејќи со контактната зона се вклучува целата површина на Националниот парк Галичица, наспроти сегашната граница што се простира по билото на планината.

8 ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион претставува основа за интегриран систем за управување со природното и културното наследство на начин на кој ќе се врши контрола на различните видови на активности кои ќе придонесат кон:

- Контролирање на урбанизацијата;
- Зајакнување на стручните капацитети на надлежните институции;
- Заштита на природното и културно наследство;
- Подигање на свеста и едукација;
- Зголемување на еколошката функционалност на крајбрежјето
- Имплементација на правната и институционална рамка .

Во ова поглавје ќе бидат идентификувани потенцијалните позитивни и негативни влијанија од спроведувањето на Акцискиот план. Извештајот за Стратегиска оцена ги зема во предвид влијанијата врз водата, воздухот, почвата, биодиверзитетот, пределите и нивните пејзажни вредности, природното и културното наследство, како и влијанијата врз социо-економската состојба и здравјето на луѓето во Охридскиот Регион (општините Охрид, Струга и Дебрца). Генерално земено имплементацијата на планските решенија е во насока на позитивно влијание врз животната средина и социјалните аспекти. Во однос на Целите потребно е надополнување со цел за обновување и враќање на живеалишта/видови/предели.

Мора да се напомене и дека Извештајот за Стратегиска оцена не вклучува детална анализа на поединечните развојни проекти, туку ги анализира влијанијата врз медиумите и областите во животната средина во поширок контекст. Во Извештајот е направена проценка на потенцијалните влијанија врз животната средина и социо-економските аспекти, додека, во подоцнежните фази, преку Студиите за оцена на влијание врз животната средина или Елаборатите за заштита на животната средина, кои произлегуваат како законска обврска на основа на укажаните потенцијални негативни влијанија се прават детални анализи и препораки.

Согласно Законот за животна средина и Уредбата за определување на критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина потребно е да се утврди потреба за спроведување на постапка за оцена на влијанието на проектот врз животната средина. Потребата од оцена на влијанијата врз животната средина ја донесува Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Согласно Законот за животна средина, како и Законот за заштита на природата, правните или физичките лица кои вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои се спроведува постапка за оцена на влијанието врз животната средина се должни да изготват Елаборат за заштита на животната средина, со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина, пред да

започнат со спроведување на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

При анализа на влијанијата посебно внимание ќе се посвети на влијанијата врз заштитеното светско наследство, особено на Охридското Езеро. За време на оцената, спроведени се консултации со засегнатите страни во однос на ова заштитено подрачје. Доколку при имплементација на мерките и активностите кои произлегуваат од Планот, не се постапи соодветно и со однапред зададена динамика, би се очекувало дополнително негативно влијание врз медиумите и областите на животната средина. Дел од Акциите во Планот од кои се очекува влијание врз медиумите на животната средина се:

1. Реконструкција на колекторот и на канализациските мрежи во населбите долж Охридското Езеро како и станицата за пречистување на отпадни води,
2. Изградба на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион
3. Уривање на бесправни градби во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за уривање од страна на надлежен орган

Клучните влијанија, најверојатно ќе се однесуваат на:

- Ризик од загадување и седиментација на Охридското Езеро, за време на градежните работи (особено уривање во крајбрежје);
- Емисии во воздухот и бучава во текот на градежната фаза кои може да предизвикаат последици за флората и фауната;
- Влијанија врз културното наследство поради градежни зафати особено во старо градско јадро;
- Непријатност од емисиите во воздухот и бучавата во текот на градежна фаза за локалното население.

Планираните зафати како уривање и реконструкција на објекти во крајбрежната зона, може да доведат до влошување на хидрологијата, квалитетот на водата на езерото, биолошката разновидност, пејсажните вредности и да се одрази негативно на зачувувањето на: старата градска архитектура, структурата на населбите од крајбрежјето, структура на старите градски јадра на Охрид и Струга и околните простори во кои се наоѓаат историски споменици.

За поединечните Акции за секој поодделно треба да се пристапи кон детална анализа на типот на влијанијата во сите фази на проектот. Сите фази на проектите како градба на објектите, уривање, оперативна фаза, случај на ненадејна хаварија и во случај по престанок на работа на проектот треба да се анализираат од аспект на влијание на сите проектни активности врз сите елементи на животната средина во студии за ОВЖС или елаборати (како што е претходно наведено).

За две од детектираните влијанија досега направена е одредена оценка на влијанието врз животна средина и тоа :

- Влијанијата кои би произлегле од реконструкцијата на колекторскиот систем се обработени во Студијата за прибирање на податоци за подобрување на животната средина на Охридското Езеро и техники за рехабилитација на колекторскиот систем, ЦАЈКА, 2015 година.
- Анализа на влијанија кои би произлегле од Изградбата на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион е извршена во рамките на СОЖС и ОВЖС на Регионален план за управување со отпад за Југозападен регион.

За Уривање на бесправни градби во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за уривање од страна на надлежен орган потребно е да се изработи елаборат за уривање на бесправни објекти, согласно Закон за градење и засебна оценка на влијание врз животната средина и оценка на влијание врз наследство. Врз основа на досега познатите информации, еколошките ризици на овие активности најверојатно нема да бидат значителни и долготрајни и ќе може да се ублажат со типични градежни мерки за контрола.

Во Акцискиот План потребно е надолнување на мерките како би се спречиле неповратни влијанија врз ИУВ на Доброто.

8.1 Влијание врз квалитетот на воздухот

Со имплементација на мерките предвидени во Акциониот План индиректно ќе се подобри квалитетот на воздухот, здравјето на населението и ќе се ублажат климатските промени. Главните влијанија на Акциите врз квалитетот на воздухот во подрачјето се очекуваат за време на реконструкција на станицата за пречистување на отпадни води, на колекторот и на канализациските мрежи, изградба на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион и уривање на бесправни градби во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за уривање од страна на надлежен орган.

Различните видови на возила, опрема и градежна механизација кои ќе се користат при изградбата, реконструкцијата и при уривање то претставуваат мобилни извори на емисии на загадувачки материи од кои најкарактеристични се NOx, CO, PM10, несогорени јаглевородороди, сулфур, олово, бензен и други ароматични јаглевородороди кои придонесуваат кон секундарно создавање на озон и сите претставуваат директен и индиректен ризик на човековото здравје и животната средина. Квалитетот на горивата во Северна Македонија е во рамките на европските стандарди и се контролира во акредитирани лаборатории. Појавата на емисиите на согорувачките супстанции и негативното влијание е со краток интензитет, на локално ниво и преку дистрибуција на загадувачките супстанции делува на квалитетот на воздухот во подрачјето. Се очекува зголемена фреквенција на возила за дотур на градежни материјали, стока и транспорт на работна сила во и надвор од предметните опфати како долготраен и кумулативен процес. Потенцијалните влијанија врз квалитетот на воздухот како резултат на уривање вклучуваат емисии на прашина

генерирана во текот на градежните работи и работи на расчистување и уништување на земјиштето.

Според Интегрираниот Катастар на загадувачи на општина Охрид, евидентно е дека загадувањето е сконцентрирано во градскиот дел на Охрид и емисиите SO₂,NOx и CO₂ потекнува во најголем процент од непроизводните деловни субјекти.

Специфичните значајни влијанија врз квалитетот на воздухот ќе се предвидат за оцената на влијанија врз животната средина од секоја посебна активност/проект, кои ќе се спроведуваат и секако ќе добијат и соодветен третман со мерки за намалување и елиминирање на истите. Треба да се предвидат превентивни мерки за намалување на емисиите, континуиран мониторинг и известување кон надлежните институции. Ефикасното користење на горивата и енергијата како и изнаоѓање можности за користење на обновливите извори на енергија мора да бидат императив во исполнувањето на целите на планот и идните проекти.

За оние проекти за кои веќе се изработени Оцени на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање.

8.2 Влијанија врз квалитет и квантитет на водите

Имплементацијата на најголем дел од акциите на планот се во насока на подобрување на квалитетот на водите во сливот на Охридското Езеро. Сепак постојат активности елаборирани во генералните влијанија, за кои се смета дека може да предизвикаат значајни негативни влијанија врз површинските и подземните води. Мора да се напомене дека влијанијата директно ќе се одразат врз квалитетот на водата во Охридското Езеро.

Генерално гледано при градежните активности би се очекувало:

- зголемена заматеност и талог поради случајно ослободување во непосредните водни тела,
- Зголемено оптеретување на седиментот на канализационите води и инфраструктурата,
- Ерозија на почвата.

Било какви влијанија се очекува да бидат привремени и генерално локализирани на подрачјето на придружните активни работи, но може да имаат подолгорочни влијанија врз локалните еколошки заедници.

Во текот на на уривањето може да биде загрозен квалитетот на подземните води, заради манипулацијата со градежните машини и другите градежни активности (земјени работи и слично). Постапувањето со горива, како што е нафтата, масла за подмачкување и бои (за заштита на метални конструкции и слично) како и постапувањето со отпадните материи што настануваат како резултат на одржувањето на механизацијата (делови, отпадни води од перење, искористени масла за подмачкување итн) е уште еден ризик за загадувањето на површинските и подземните води. Како една од главните негативни појави која резултира од инфилтрација на нафтени деривати во подземните води се процесите на редукција кои го уништуваат

кислородот во водите, а истите се предизвикани од декомпозицијата на нафтените деривати. Подземните води може да бидат загрозувани од евентуално испуштање на масти и масла од градежните машини во текот на изградбата. Заради фактот што овие влијанија се карактеризирани како краткотрајни, но сепак организацијата на градилиштето треба да обезбеди дека овие потенцијални влијанија ќе бидат сведени на минимум. Особено битно е да се преземат мерки на добра градежна практика кои превентивно ќе влијаат на спречување на негативни влијанија на проектните активности врз водите. Како што е наведено во Студијата од Џајка при градежна фаза на реконструкција на колекторскиот систем не би се очекувало загадување на водите во езерото. Сепак постои можност од загадување со потекло главно од одложен цврст отпад, кој ќе е од различно потекло (најчесто комунален мешан отпад и инертен градежен шут). Измивањето на овој отпад и неговото распаѓање ќе е извор на загадување на водите во Охридското Езеро. Анализата на негативните влијанија кои поединечно ќе се очекуваат ќе бидат анализирани во понатамошни оценки на влијанија врз животната средина од секоја посебна активност/проект. За оние проекти за кои веќе се изработени оценки на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање. Според Катастарот на загадувачи, хотелите и угостителството претставуваат главни емитери на санитарна отпадна вода. Со предвидената мерка во Акцискиот План за реконструкција на колекторскиот систем би се очекувало лимитирање на ова загадување на водите во езерото. Поради недостаток на дополнителни мерки во акциониот план, како пренасочување на реката Сатеска и регулирање на водостојот на Охридско Езеро би се очекувале одредени влијанија. Дел од фосфорот доаѓа и од Преспанско Езеро. За таа цел во поглавјето 9 предвидени се мерки.

8.3 Влијание врз почвата

Имплементацијата на планираните мерки за постигнување на целите, особено техничките мерки, кои вклучуваат мерки за подобрување на колекторскиот систем и станицата за прочистување на отпадни води, спроведување на добри земјоделски практики во земјоделското производство, примена на добри практики во шумарството и рибарството и слично ќе овозможат одржливо користење и планирање на земјиштето. Негативно влијание ќе постои и врз почвата во случај при несоодветно управување со отпадните води и генерираниот отпад. При уривање на неправилните градби ќе се нарушат геолошките карактеристики на почвата, како резултат на користење на тешка механизација и возила, транспортот и одлагање вишок на ископан материјал, одложување на градежниот отпад (шут) и др. При реконструкција на колекторскиот систем не се очекуваат влијанија врз почвите.

8.4 Влијание врз пределот

Имплементацијата на планскиот документ е во насока на соодветно просторно организирање и заштита на ИУВ на Доброто.

За време на изградба на колекторот и уривање на објекти, визуелниот лик на пределот ќе се промени краткотрајно како резултат на активностите кои ќе се превземаат на теренот во облик на уривање, копање, доаѓање и присуството на големи транспортни возила, камиони и друга механизација потребна за транспорт на градежниот материјал и конструкциите, електрична енергија, водоснабдување и одведување на отпадни води на предметната локација како и управување со отпад.

Но, не се очекува значајно негативно влијание бидејќи целта на тие активности е токму подобрување на визуелните ефекти, како и фактот што се работи за инфраструктура која во оперативна фаза ќе е подземна.

Поради чувствителната локација во конструктивната фаза се очекуваат ефекти врз пејзажот и визуелните аспекти. Овие влијанија ќе бидат изразени преку присуство на градежни машини, опрема, возила, работници и складирани градежни материјали.

Промените ќе предизвикаат различни чувства кај рецепторите. Сепак, тие ќе бидат краткорочни промени за време на изградбата. Влијанијата ќе бидат локални, со кратко траење, неповратни, голема магнитуда/интензитет и значајност.

За поединечните Акции за секој поодделно треба да се пристапи кон детална анализа на типот на влијанијата во сите фази на проектот. Сите фази на проектот како истражни работи, градба на објектите, оперативна фаза на проектот, случај на ненадејна хаварија и во случај по престанок на работа на проектот треба да се анализираат од аспект на влијание на сите проектни активности врз сите елементи на животната средина во студии за ОВЖС или елаборати. За оние проекти за кои веќе се изработени Оцени на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање.

8.5 Влијание врз социо-економската состојба

Со имплементација на Планот, локалното население кое живее и работи во регионот може да биде засегнато. Активностите ќе овозможат развој на одржливиот туризам, а со тоа отварање на нови работни места и зголемено ангажирање на населението (особено на младите), развој на одржливо земјоделско производство и производи усогласени со европските стандарди за квалитет, зголемување на приносите на земјоделските култури и приходите, одржливо користење и планирање на земјиштето што ќе придонесе за социо-економски придобивки на локално и национално ниво. Отворањето можности за вработување ќе придонесе за задржување на младиот едуциран кадар во државата и намалување на трендот на миграција.

Имплементацијата на предвидените мерки за подигнување на јавната свест и едукација, исто така, ќе придонесе за зголемување на едуцираноста и свеста кај населението за значењето на Доброто, активно вклучување на населението во донесувањето одлуки со што директно или индиректно ќе се подобри благосостојбата на населението.

Со воспоставување на ред целото крајбрежје особено Рамсар локалитетите може да се стават во функција и да се користи за едукативна намена, но и селективна

туристичка понуда. Оттука, значењето на зачувувањето на блатните екосистеми е од огромно значење за социо-економскиот напредок на населението во регионот.

Сепак, предложените активности може да предизвика и негативни влијанија од економски аспект, изразени преку дополнителни финансиски трошоци кај населението, изразени преку зголемени давачки во вид на такси/надоместоци, или за имателите на куќи кои се прогласени за светско културно наследство би значело трошоци околу одржување и реставрација. Забраната или рестрикциите за вршење одредени дејности во одредени зони, може предизвикаат негативни влијанија од социо-економски аспект.

Според студијата Џајка-површина од 500m² ќе биде опфатена со реконструкција и нема да се загрози човекови населби на колекторскиот систем не се очекуваат влијанија врз почвите.

Воведувањето на режими на заштита во крајбрежјето каде се и рекреативните зони, како и режими на заштита во старо градско јадро, би значеле новонастаната ситуација за која мора да е подготвено локалното население. Исто така, реализацијата на овие мерки може да го засегне и локалното население, заради можно загаѓање на приватен имот, промена на тековните животни навики, економски губитоци за заедницата предизвикани од имплементација на активностите и сл.

Уривањето на бесправните градби ќе го наруши комодитетот на жителите во непосредна близина поради присуството на работници, градежна механизација, бучава, вибрации и прашина.Промените можат да влијаат врз локалните жители, сопствениците на комерцијалните објекти во близина на градилиштето, домашните и странските посетители на градот Охрид и сл.

8.6 Влијание врз населението и човековото здравје

Примената на мерките од Планот ќе придонесе за заштита на медиумите и областите од животната средина, особено на површинските и подземните води, биолошката разновидност, материјалните добра, како и здравјето на населението. Регулацијата на нивото на Езерото ќе го реши долгогодишниот проблем кој е детектиран во општина Струга.

Голем дел од мерките водат кон подобрување на состојбата на населението. Со изработка и спроведување на сообраќаен план во Охрид и Струга ќе се реши проблемот кој овие општини го имаат особено за време на туристичката сезони и предизвикува непријатности за локалното население.

При имплементацијата Планот, можно е да се појават значителни влијанија кои би го нарушиле човековото здравје доколку не се предвидат мерки на заштита. Доколку се врши непланско уривање на објектите се очекуваат незначителни директни влијанија врз здравјето на луѓето (бучава, вибрации, емисии во воздухот од возилата, прашина итн.). Имајќи предвид дека оваа Стратешка оценка на влијанијата се превзема во раната фаза на планскиот процес, со примена на соодветни мерки и препораки може да се влијае да се спречат загадувањата и да се заштити здравјето на луѓето. Детална

анализа на влијанијата врз човековото здравје од поединечните проекти неопходно е да биде дел од соодветната документација за оценка на влијанието врз животната средина.

8.7 Влијание врз културното наследство

Евидентно е дека имплементацијата на активностите ќе допринесе за намалување на заканите и подобрување на состојбата со културното наследство. Но, исто така активностите кои опфаќаат градежни активности може да придонесат за појава на нови состојби, можни извори на емисии и закани за културното наследство. При утврдување на можните влијанија од градежните активности врз културното наследство особено битен факт е локацијата, земајќи го во предвид фактот што дел од дивоградбите се наоѓаат во старите градски јадра и крајбрежјето на Охридското Езеро.

Рушење на објектите во старите градски јадра во Охрид и Струга би можело да има негативен ефект врз поединечните заштитени добра во рамки на целината.

Рушење на објектите во крајбрежниот појас на Охридското Езеро би можело да има негативен ефект особено ако се работи за места кадешто е регистрирано заштитено културно наследство како:

1. манастирскиот комплекс Св. Архангел Михаил (Св. Наум);
2. манастирскиот комплекс Св. Богородица Захумска-Заум, кај с. Трпејца;
3. манастирскиот комплекс Св. Богородица – Калишта;
4. Св. Архангел Михаил во с. Радожда;
5. Св. Јован Богослов – Канео.

Изведбата на градежните работи, во проектната област, може да предизвика исто така негативни влијанија врз културното наследство, при што очекуваните влијанија ќе се манифестираат преку неколку активности:

- Влијанија од употреба на градежни машини и присуство на вибрации
- Влијанија од градежен отпад и градежни материјали
- Влијанија со попречување на нормално функционирање на околното добро во текот на градежните работи.

Специфичните значајни влијанија врз културното наследство ќе се предвидат за секоја посебна активност/проект, кои ќе се спроведуваат во рамките на планските опфати и секако ќе добијат и соодветен третман со мерки за намалување и елиминирање на истите. Овие задачи се за во подоцнежните фази, преку изработка на Студиите за оцена на влијание врз животната средина, Студии за оцена на влијание врз културното наследство или Елаборатите за заштита на животната средина, кои произлегуваат како законска обврска на основа на укажаните потенцијални негативни влијанија се прават детални анализи и препораки

8.8 Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)

Имплементацијата на Планот ќе има позитивни влијанија врз биодиверзитетот преку: хармонизација на законодавството согласно барањата на Конвенцијата за природно и културно наследство и други релевантни меѓународни документи, за измена и донесување на подзаконски акти поврзани со прашањата на урбанистичкото планирање во Охридскиот Регион, кои произлегуваат од основните закони, ажурирање

на постојни релевантни стратегии и акциски планови кои ги третираат прашањата на Доброто, контролирана урбанизација во согласност со заштитните зони и режими на територијата на доброто, вклучување на прашања поврзани со Доброто во секторските стратешки документи во областите земјоделство, шумарство, водостопанство и просторно планирање, (Пример Ревизија на риболовна основа за Охридското Езеро што вклучува критериуми за заштита на биолошката разновидност во езерото) допрецизирање на надлежностите помеѓу институциите на централно и на локално ниво, како и други заинтересирани страни за решавање на проблемите, создавање на механизам за ефикасна вертикална и хоризонтална координација на институциите во планирањето и спроведувањето на активности.

Имплементацијата на активностите ќе резултира со промени во идното урбанистично планирање и дефинирање на намената на земјиштето, подобрување на состојбите во користење на земјиштето, зачувување на биолошката разновидност, начинот на користење и управување со водите што ќе предизвика директни позитивни влијанија врз сите медиуми и области од животната средина, особено биодиверзитетот.

Уривање на објектите во крајбрежниот појас на Охридското Езеро би можело да има негативен ефект особено ако се работи за места каде што е регистрирано природно наследство кое поседува атрибути на Исклучителни Универзални Вредности како:

1. Калишта - единствено природно живеалиште на жолтиот локвањ (*Nuphar lutea*) на Охридско Езеро;

3. Подмоље - најраспространет појас на трска (*Phragmites australis*) на Охридското Езеро, природно живеалиште на загрозени видови птици и мрестилиште на крап;

4. Мазија - ревитализирано природно живеалиште на жолтиот локвањ (*Nuphar lutea*), мрестилиште на крап и живеалиште и гнездилиште на птици;

5. Студенчишко Блато - макрофитска вегетација и плодиште на краповидни риби;

6. Вели-Даб - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;

7. Веља-Пеш - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;

8. Свети Петар - крајбрежни и сублакустриски извори, мрестилиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;

9. Светинаумски Извори - најиздашен извор на Охридско Езеро, мрестилиште на пастрмки и краповидни риби.

Изведбата на градежните работи, во проектната област, може да предизвика негативни влијанија врз живеалиштето (литорална зона со макрофитска вегетација) и дивиот свет што живее во тоа живеалиште. Очекуваните влијанија ќе се манифестираат преку неколку активности:

- Влијанија од истекување на горива, масти и масла
- Влијанија од градежен отпад и градежни материјали

Несоодветна градежна пракса би резултирала со негативни влијанија врз растителните заедници кои се со многу ограничена распространетост, како и врз видовите на макроинвертебрати и алги кои се среќаваат само на тие локалитети и нигде на друго место на светот. Градежните зафати ќе имаат влијание врз водните птици бидејќи појасот на трска е значајно прибежиште и гнездилишта долж брегот на Охридското Езеро.

Техничката имплементација на инфраструктурните проекти и активностите за реконструкција/изградба/уривање на системите, може да предизвикаат негативни влијанија врз локалитетите каде истите ќе се имплементираат и интензитетот на влијанијата ќе зависи од изборот на локацијата, чувствителните рецептори, како и од развојните активности во областите каде истите ќе се градат. Овие влијанија подетално ќе се разгледуваат на ниво ОВЖС/елаборат.

Подетално разгледување на влијанијата врз биодиверзитетот и планирање на соодветни мерки за спречување и контрола на загадувањето неопходно е да се направи на ниво на техничка и проектна документација при познати технички детали. Со оглед на очекуваните влијанија неопходно е да се спроведе оценка на влијание на проектот врз животната средина. Во услови на повеќе познати детали, а во зависност од обемот и потребите, за други помали поврзани проекти можеби би било неопходно да се спроведе оценка на влијанието на ниво на елаборат за заштита на животна средина.

Во Планот недостасуваат акции за реставрирање и ревитализација на постоечките локалитети од кои најистакнати се блатните екосистеми. Исто така делот во крајбрежјето на Охрид (кај Мазија и Далјан) не е вклучен во зоната каде се режимите за заштита на природно наследство. Анализата на постоечки влијанијата врз ИУВ на природното наследство, покажува и дека осцилациите во водостојот се одразуваат на рибна фауна. Фактот што Охридско Езеро и Студенчишко Блато не се прогласени за споменик на природа со Закон, претставува ризик за нивното управување. Во член 77 од Законот за заштита на природата е пропишано дека субјектот задолжен за управување со споменикот на природата да донесува план за управување со споменикот на природата, во кој се утврдени посебни мерки и активности за заштита.

8.9 Влијанија поврзани со управување со отпад

Управувањето со отпадот генерално претставува проблем за целиот регион поради несоодветното собирање на комуналниот отпад, достапноста за собирање и транспорт на комуналниот отпад на одредени места и постоењето на сметлишта. Дел од мерките во Планот се насочени токму кон решавање на регионалниот проблем со управување со отпадот. Од поединечните активности наведени во генералните влијанија, може да се очекуваат одредени фракции на инертен и неопасен отпад. Влијанието во оваа фаза се очекува да биде локално и без значителни карактеристики. Во фазата на градба, најголем дел од отпадот би потекнал од активностите за расчистување на теренот со цел отпочнување на експлоатација, расчистување на теренот и поставување на потребната инфраструктура.

Во стратешката оценка на влијанието од Регионалниот План за управување со отпад интегрално се земени во предвид и депонијата и останатата инфраструктура за постапување со отпад со цел оценка вкупните можни односно кумулативни влијанија. Ремедијацијата на нерегуларните депонии и ѓубриштата исто така треба да следи по претходно извршена оценка на влијанието врз животната средина, каде соодветни мерки за спречување и намалување на влијанијата од изведувањето на активностите за затворање и ремедијација треба да бидат идентификувани специфични за самите локации.

Изградбата на колекторот и уривањето на објекти сами по себе ќе генерираат значителни количина отпад особено на градежна фаза.

Техничката имплементација на инфраструктурните проекти и активностите може да предизвикаат негативни влијанија врз медиумите и областите од животната средина во подрачјата каде истите ќе се имплементираат и интензитетот на влијанијата ќе зависи од изборот на локацијата, чувствителните рецептори, оперирањето и одржувањето на капацитетите, како и од развојните активности во областите каде истите ќе се одвиваат. Овие влијанија подетално ќе се разгледуваат на ниво на конкретна планска/проектна документација во извештаите за СОЖС и во документите за ОВЖС, студии/елаборат.

8.10 Влијание од бучава

Имплементацијата на Планот може да има влијание врз животната средина од емисии од бучава. Во фазата на изградба/реконструкција и уривање појавата на бучава е поврзана со работата на гредежна механизација и транспортни возила и истата во голем дел не може да се избегне. Влијанието се очекува да биде неконтинуирано, локално и временски ограничено на фазата на изградба.

Во текот на оперативна фаза, од особен интерес се очекува да бидат активностите на уривање од работа на механизација, машини и слично. Во зависност од плановите за уривање, уривањето би можело да биде од еднаш, неколку пати дневно до неколку пати неделно.

Неопходни се детални оценки на можните влијанија кои би ги зеле предвид сите активности во оваа фаза и околностите на опкружувањето. Врз основа на тоа, неопходно е да се идентификуваат обемот и интензитетот на влијанијата од бучавата како во фазата на изградба, а особено во оперативната фаза детално и соодветно треба да бидат определени и оценети во рамки на студијата, односно елаборатите за заштита на животната средина.

8.11 Кумулативни влијанија

Земајќи ги во предвид сите активности кои се во Акцискиот план, се очекуваат позитивни и негативни кумулативни влијанија. Позитивни би биле поради синергистичката природа на мерките за подобрување со состојбата на природното и културното наследство. Негативни кумулативни и синергистички влијанија се идентификуваат и преку емисијата на штетни загадувачки материји во воздухот од ангажираната механизација односно зголемениот сообраќај и појава на прашина,

мирис и бучава при градежните зафати кои би можеле да настанат при истовремено уривање на бесправни градби.

Негативни кумулативни и синергистички влијанија можат да се јават врз површинските и подземните води, почвата, биодиверзитетот доколку локацијата на депониите и местата за третирање на отпадот не се избрани преку постапка за оцена на влијанијата врз животната средина и доколку со нив не се постапува на начин како што е пропишан во домашното законодавство. Сепак, спроведувањето на планот во голема мера ќе го намали сегашното негативно влијание врз површинските и подземните води што е резултат на сегашното постапување со отпадот.

8.12 Влијанија од несреќи и хаварии

Имплементацијата на планскиот документ може да има влијание од несреќи и хаварии кои може да бидат изразени преку:

- Ризик од електрична опасност
- Ризик од експлозија
- Ризик од пожар
- Ризик од земјотрес
- Метеоролошки појави со карактеристики на елементарни непогоди, поплави,
- Инциденти и хаварии предизвикани од најразлични дефекти и технолошки непогоди

-можност за поголеми загадувања на површинските и подземните води поради хаварии при транспорт на штетни материи, но исто така и за перманентни микро загадувања;

Опасностите при користење на електрична енергија треба да бидат опфатени при проектирање и изведба на објектите во состав на урбаните опфати. Ризикот од експлозија и пожар е присутен како во фазата на изградба така и во функционалната фаза.

Природни катастрофи можат да бидат земјотресите, кои може да имаат катастрофални последици врз човекот и природата. Охридскиот регион е сеизмички активно подрачје, што значи дека областа се наоѓа во зона на очекувани земјотереси. Како природна непогода или катастрофа претставуваат и поплавите и надноаѓањето на големи води, бранови од езерото а од останатите метеоролошки појави кои може да имаат карактер на природни непогоди и катастрофи се: појава на град, силни ветрови и магли.

Заради конфигурацијата на теренот истиот е под ризок од два вида на опасности од поплави и тоа поплави од појава на подземни води и поплави при пројни дождовни води. Исто така ризик претставува и непосредната близина на Охридското Езеро . Техничко-технолошки катастрофи, односно хаварии и несреќи може да се јават за време на функционирање на објектите. Поради тоа е потребно да биде изготвен план за управување со хаварии и несреќи кој ќе биде составен дел во елаборатот, односно студијата за влијание на проектот врз животната средина и здравјето на човекот.

8.13 Прекугранични влијанија

Признавањето на прекуграничната природа на природните и културните ресурси се гледа во голем број на прекугранични планови, договори, ознаки, и тоа:

Закон за ратификација на договорот меѓу Владата на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за заштита и одржлив развој на Охридското Езеро и неговиот слив (Сл. весник број 46/05 - 99 седница, 10.06.2005 година) ;Галичица е вклучена во прекуграничниот Парк Преспа во 2000 и 2010 година;Прекуграничниот биосферен резерват охрид-преспа, 2014 година итн.

Прекуграничните влијанија во Охридскиот регион, се однесуваат пред се на влијанијата врз Езерото кои може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност, загадување итн. Како што е наведено во голем број на истражувања, главна прекугранична закана за езерото е содржината на фосфор (која предизвикува еутрофикација): пред се од нетретирани отпадни води. По нетретираниот отпадна вода, вториот најголем извор на загадување е приливот на хранливи материи од дифузни извори (т.е., ерозија и истекување на земјоделски отпадни води).⁴⁶ Токму спроведувањето на мерките од Планот, ќе биде во насока на спречување, контрола и намалување на овие постоечки негативни влијанија кои се одразуваат како во Северна Македонија така и во Албанија. За Планот да е во корелација со целите на Конвенцијата за спречување, контрола и намалување на загадувањето на водите, кое предизвикува или може да предизвика прекугранично влијание дадени се препораки во СОЖС.

Во формуларот за спроведување СОЖС изработен од органот кој го подготвува планскиот документ каде е утврден обемот на овој документ, прекуграничната природа на влијанијата се смета дека е позитивна. Прашањата поврзани со прекуграничните влијанија од активностите на планскиот документ кои се анализирани на ниво на СОЖС, а ги надминуваат границите меѓу државите, се опфатени со Конвенцијата Еспоо. Согласно Еспоо Конвенцијата чиј потписник е РСМ, влијанијата од предложените активности во стратешкиот документ ги преминуваат националните граници, доколку истите се вклучени во Прилог I од Конвенцијата. Имено, предложените активности на Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион се токму во насока на намалување на кумулативното влијание на дел од активности наведени во Прилог I од Конвенцијата за кои се смета дека ќе имаат значително прекугранично влијание врз животната средина и здравјето на луѓето.

Накратко, донесувањето на Планот не е веројатно дека ќе има некои значајни прекугранични влијанија. Сепак, кумулативниот ризик за културното и природното наследство во подрачјето, може да предизвика загриженост кај разни меѓународни партнери, како кај соседните земји и така и кај меѓународните агенции. Со оглед на прекуграничните договори, заинтересираните прекугранични страни треба да бидат консултирани во однос на Планот, како и за сите импликации врз различните прекугранични договори.

⁴⁶ global environmental facility (gef) albania and the former yugoslav republic of macedonia lake ohrid management project

9 МЕРКИ И ПРЕПОРАКИ ЗА ЗАШТИТА, НАМАЛУВАЊЕ И НЕУТРАЛИЗИРАЊЕ НА НЕГАТИВНИТЕ ВЛИЈАНИЈА

Анализата на Влијанија утврди дека имплементацијата на мерките и активностите содржани во Акцискиот План ќе даде придонес кон одржливо управувањето со доброто во Охридскиот Регион. Секоја од активностите е со цел да се намалат веќепостоечките проблеми кои ги опфаќаат медиумите и областите на животната средина, па токму затоа се смета дека влијанијата од Планот се позитивни и со нивна имплементација ќе се постигне заштита на природното наследство и одржлив развој на подрачјето, како и исполнување на целите за заштита на животната средина. Треба да се истакне дека голем број од мерките даваат насоки за подготовка и /или измена на законска рамка, стратегии, планови, програми и проекти. Дел од нив имаат регулаторен карактер, а дел претставуваат реализација на конкретни проекти, за кои дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина. Како препорака на СОЖС е ревидирање на буџетите и роковите за извршување на мерките од Акцискиот План и дополнување на целите на Планот со цел за Реставрација и ревитализација на на вредни живеалишта и предели .

Од напоменатите влијанија кои опфаќаат градежни активности генерално, со добра проектантска пракса и организирање на градилиштата може да се минимизираат голем дел од влијанијата што се идентификувани за фазата на градбата. Исто така, преку методи на управување со животната средина во голема мерка ќе бидат ублажени влијанијата што се идентификувани за оперативната фаза. Мерките препорачани со овој Извештај ќе треба да се разгледаат во наредните фази на планирањето. Конечните мерки, утврдени со точна локација, вид и обем на активности, ќе бидат дефинирани низ постапки за конкретна планска документација или на ниво на проект низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина (за секој проект/објект поединечно). На тој начин мерките за заштита на животната средина ќе се вградат во проектот и ќе бидат земени предвид при изведбата. Она што е особено битно и е цел на стратешкото планирање е да се обезбеди контрола над спроведување на мерките и активностите од Планот во ресорните институции, локални самоуправи, јавни претпријатија и приватниот сектор. За таа цел потребно е :

- Подготовка на Информација до Владата на РСМ со детална анализа на законските обврски, кои потекнуваат од потпишаните национални и меѓународни договори во сите секторски политики и нивно усогласување, со финансиски импликации, за да се избегнат колизии/спротивставености,
- Обезбедување соработка и координација со ресорните министерства и институции, со цел постигнување усогласеност на мерките кои произлегуваат од Планот со секторските стратешки и плански документи и активности кои ја опфаќаат истата временска рамка, а уште повеќе и со идните секторски стратегии и планови,
- Широка меѓусекторска соработка, дискусија и усогласување .

9.1 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз квалитетот на воздухот

Влијанија врз амбиенталниот воздух би се очекувале при градежни зафати (реконструкција на колектор) или при уривање на бесправни градби во заштитените подрачја. Како мерка се предлага уривањето да се одвива по однапред подготвен План за постапно уривање. Неколку мерки се предлагаат :

- Уривањето да се изврши на таков начин што ќе предизвика минимално нарушување на непосредната околина.
- Процесот на уривање треба да биде во согласност со барањата на сите релевантни органи (локални власти, министерства одговорни за јавна инфраструктура) и согласно Закон за постапување со бесправно изградени објекти
- да се изработи План за управување со прашината

Износот на создадена прашина ќе зависи од големината на зградата / објектот што се урива, како и методот и опремата што се користи за време на процесот на уривање .

Мерките за ублажување вклучуваат:

- Употреба на најдобра достапна технологија во процес на уривање,
- Соодветни безбедносни мерки, како што се информативни табли,
- Уривањето да се одвива во периоди на слаб ветер за да се намалат емисиите на прашина,
- При уривање да се попрскува земјиштето со вода, да не би дошло до намалување на квалитетот на воздухот од создадената прашина и цврсти честички.

Треба да се нагласи и дека конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз воздухот, ќе се (или веќе се во студии за оцена на влијанија врз животна средина , само треба да се почитуваат) дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.

9.2 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз квалитетот на водите

При имплементацијата на акциите од Планот, во градежна фаза може да биде загрозен квалитетот на подземните води, заради манипулацијата со градежните машини и другите градежни активности (земјени работи и слично). Овие влијанија беа карактеризирани како краткотрајни, сепак организацијата на градилиштетото треба да обезбеди дека овие потенцијални влијанија ќе бидат сведени на минимум.

При спроведување на било која од активностите од Планот, постоечките природни канализации и водотеците на водата или во близина на локацијата не треба да бидат ограничени. Оваа препорака особено се однесува за Охридското Езеро.

Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз водите, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.

Се препорачува користење на забранетите активности од Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското езеро (1977) каде заради заштита на езерото се забранува:

- внесување во езерата на нови речни водотеци;
- внесување во езерото на опасни материи со што би можело да се доведат во опасност животот и здравјето на луѓето или опстанокот на живите организми;
- внесување во езерото штетни материи со што би можеле да се предизвикаат хемиски, физички, биолошки, микробиолошки, радиолошки и други промени на водата и живиот свет;
- внесување материи и предмети што можат да предизвикаат морфолошки промени на езерото;
- внесување во езерото непречистени отпадни води од населените места и индустриските објекти;
- испуштање во езерата нафта и масло од бродовите и другите пловила и возила.

Во Охридското Езеро се забранува внесување живи организми што не се автохтони, освен јагула.

Градежни, хидромелиоративни, хортикултурни или други работи на крајбрежјето на езерото можат да се изведуваат само под услови и на начин утврдени со просторните планови на регионот, просторните планови на општините: Охрид, Струга и Дебрца, односно со предвидениот Урбанистички план од државно значење за крајбрежјето (50 м сметано од КП 1/1 Охридско езеро).

Исто така се предлага придржување кон препораките од Закон за Води (член 131 за Уредување и одржување на површинските води):

I. Заради заштита и одржување на природните и уредените речни корита и бреговите на водотеците, езерата и акумулациите, забрането е, освен со дозвола или согласност издадена врз основа на закон:

- 1) да се вади чакал, песок и камен од корита и бреговите на површински водни тела (водотеци и езера и акумулации), со што се влошува постојниот режим на води, се предизвикуваат процеси на ерозија и се ограничува или оневозможува користењето на водите;
- 2) да се менува правецот на водотекот;
- 3) да се фрла отпаден материјал (индустриски, комунален и друг отпад), земја, градежен шут, јаловина и друго;
- 4) да се вршат други работи со кои се оштетуваат речните корита и бреговите на водотеците, езерата и акумулациите;
- 5) да се сечат дрвја и да се уништува друга вегетација во речните корита и бреговите на водотеците, езерата и акумулациите;
- 6) да се изгради брана, насип или друга слична препрека која би имала негативно влијание врз протокот на водотекот и
- 7) да се врши градба или зафат коишто би имале негативно влијание врз протокот на водотекот.

Со цел спречување, контрола и намалување на загадувањето на водите, кое предизвикува или може да предизвика прекугранично влијание, потребно е почитување на ратификуваната Конвенцијата за заштита и користење на прекуграничните водни текови и меѓународни езера (1992, Хелсинки) :

-Да се обезбеди прекуграничните води да се користат на начин чија цел е еколошко и рационално управување со водите, заштита на водните ресурси и заштита на животната средина;

-Да се обезбеди прекуграничните води да се користат на разумен и праведен начин, имајќи го особено предвид нивниот прекуграничен карактер, во случај на активности кои предизвикуваат или може да предизвикаат прекугранично влијание;

-Обезбедување заштита и каде е потребно, обновување на екосистемите.

Реката Сатеска е нотирана како еден од примарните загадувачи на Охридско Езеро, пред се преку внесот на фосфор. За таа цел со проект што се реализира од страна на УНДП се работи на проектна документација за пренасочување на дел од водите на реката Сатеска кон Црн Дрим, низ старото корито на реката. Со пренасочувањето на реката Сатеска во голема мерка ќе се влијае на намалување на внесот на седименти во езерото. Во акцискиот план е потребно да се дополни мерка со која ќе се предвиди пренасочувањето на Сатеска во старото корито.

За намалување на фосфорот кој доаѓа од сливот на Преспанското Езеро, да се придржуваат препораките од План за управување со сливот на Преспанско Езеро.

Во забранетите активности во зоните особено во првата заштитна зона, се препорачува исклучоците да бидат ревидирани и соодветно острани доколку се покаже дека со нивното дефинирање нема да се постигнат основните цели на Планот и СОЖС. Исто така се препорачува придржување кон Законот за внатрешна пловидба каде е утврдена способноста на бродовите за пловидба и да се обезбеди систем на контрола на бројот и видови на пловни објекти во Охридското Езеро. Со оглед на фактот што во моментот се изработува План за управување со сливот на Охридско Езеро, истиот треба да биде во синергија со Планот за управување со природно и културно наследство и да даде соодветен приказ на точкатасто и дуфузно загадување кои влијаат врз квалитетот на водите, како и соодветни мерки за нивно намалување.

9.3 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз почвата

Квалитетот на почвата индиректно влијае на квалитетот на водата и подземните води, затоа е потребно да се предвидат соодветни мерки за спречување и намалување на влијанијата врз почвата. Во време на градежните активности потребно е контролирано и внимателно отстранување на површинскиот слој од почвата, да не се вршат поголеми ископи од планираните, како и вишокот на земја да се искористи или да се врати и натапка. Градежниот шут треба да се одлага на привремени депонии предвидени за таа намена кои после треба да се дислоцираат. Пред да се започне со акцијата предвидена во Планот, потребно е да се изработи посебен елаборат за начинот на отстранување на постојната градба, во кој ќе бидат дадени решенија за третманот на градежниот шут создаден од отстранувањето на порано изградената градба. Особено битно е да се наведе однапред начинот на снабдувањето на градилиштето со електрична енергија и вода, начинот на приклучувањето на градилиштето на постојните сообраќајници и начинот на третман на градежниот отпад (градежен шут) произведен на самото градилиште и - графички прилог кој содржи шема на организација на градилиштето и начин на приклучување на градилиштето на постојните сообраќајници. Градежните работници кои ќе работат на уривање на бесправни градби во заштитани подрачја, да бидат едуцирани за значењето на подрачјето и можните несакани влијанија, уште пред да започнат со активности. Во мерките на Планот да дополни со забрана за Користење на квалитетно земјоделско земјиште со негова пренамена во градежно земјиште за градење со пренамена надвор од ГУП.

Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз почвата, ќе се дефинираат во студиите/елaborатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.

9.4 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз пределот

Предвиденото уривање на бесправни градби би претставувало сериозно влијание врз пределот и бара внимателно пристапување со цел зачувување на наследството и другите јавни интереси.

Со цел да се ублажат влијанијата при градежна фаза, се препорачуваат следниве општи мерки:

- Примена на добра градежна пракса на градилиштето
- Напредно планирање и организација на градежните активности за соодветна градежна динамика
- За време на изградбата, мерките за намалување на прашината треба да се применат темелно, како што е препорачано
 - зазеленување, пошумување и слично во соработка со надлежните институции (НП Галичица, македонски шуми..),
 - доколку при отстранување бесправно изграден објект или негов дел во урбана средина се оштетат соседните објекти, да се предвиди нивна задолжителна санација во соработка со Заводот за заштита на спомениците и Музеј – Охрид во најкус рок,
- Одложување на градежен отпад на градилиштето не е дозволено.
- Ограничување на градилиштето на што помала површина

За првата заштита зона да се изработува урбанистички план од државно значење, со цел да се спречи натамошна крајбрежна трансформација.

Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз пределот, ќе се дефинираат во оцените на влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.

9.5 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз социо-економските карактеристики

Со цел ублажување на влијанијата врз социо-економските аспекти се предлага:

- Субвенционирање на алтернативните форми туризам;
- Разгледување на можноста разумен надомест на сопствениците при екпроприација на земјиште во процесот на заштита и ревитализација на Студенчишко Блато.
- Обезбедување поддршка (просторна, техничка, финансиска и др.) на локалното население за отпочнување нови зелени бизниси или за преориентација на бизнисите кон поеколошки процеси на работа ,
- Обезбедување поддршка (просторна, техничка, финансиска и др.) на локалното население за примена на агроеколошки мерки во земјоделието;

- субвенционирање и олеснето кредитирање за имателите на заштитени објекти во насока на нивна санација според современите конзерваторско/реставраторски постапки, наспроти рушење и реконструкција на објектите, особено чести кај станбената градска и рурална архитектура
- Обезбедување на финансиска поддршка, изразени преку поволни субвенции и кредити за земјоделците, во согласност со земјоделската политика на Владата, со цел да ги имплементираат предвидените акции;
- Едукација на различните групи корисници за значењето на УНЕСКО статусот на регионот,
- Подготовка на информативен материјал и организирање информативни средби со различни групи корисници за примена на мерките за заштита на природното и културното наследство, со што ќе се постигне нивна заштита, а истовремено ќе се постигнат социо-економски придобивки;
- Воспоставување на финансиска рамка за исполнување на целите и мерките со одредени бенефиции за ранливите категории

Активноста во Планот -Поддржување и поттикнување на развојот на мали и средни претпријатија како генератори на развој на локалната економија да се дополни со: чии што стопански активности ќе се водени според принципот на одржливост.

Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз социјални аспекти, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.

9.6 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз населението и човековото здравје

За намалување на влијанијата врз населението и човековото здравје потребно е да се предвидат и имплементираат мерки за заштита на сите медиуми и области на животната средина, како и на работната средина, во градежната фаза. На тој начин директно и индиректно се заштитува здравјето и благосостојбата на населението и работниците. Имплементацијата на планскиот документ се очекува генерално да има позитивно долгорочно влијание врз населението. Примената на сите предложени мерки одделно по различни влијанија, почнувајќи од фазата на планирање, преку гадежна фаза ќе овозможи спречување и контрола на идентификуваните влијанија, кои пак може на директен или индиректен начин да се рефлектираат врз населението и човековото здравје. Се цел следење на ефективността на имплементираниите мерки за спречување и контрола, неопходно е воспоставување на добар јасен мониторинг план кој ќе ја следи работата на активноста и сите нејзините процеси, и соодветно ќе информира до надлежните органи.

9.7 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз културното наследство

Генералните мерки кои можат да се предвидат со цел заштита на културното наследство се:

-Почитување на мерки зададени во ОВЖС, елаборати, како и студии за стратешка оценка за заштита на културното наследство.

Примената на предвидените мерки за правилно управување со просторот и отпадот, индиректно ќе се ублажат негативни влијанија врз културното наследство.

При воспоставувањето на мерките за намалување на влијанијата, неопходно е да се следат насоките за дозволени/недозволени активности за зоната на режим на заштита, наведени во Планот за управување. Истите треба да бидат содржани во основните проекти согласно направената оценка на влијанието врз културното наследство во рамките на студиите, односно елаборатите за заштита животна средина.

Заради обезбедување на културното наследство за време на активностите за рушење неопходно е спроведување на следните мерки:

- Одобрен проект за отстранување на објект или негов дел според Законот за Градење (член 99 и член 99-а);
- Сите законски процедури и мерки кои се предвидени според Закон за Градење, дел Отстранување на објект (од член 99 до член 106);
- Елаборат за влијанието на отстранувањето на градбата кон блиското културно наследство (Heritage Impact Assessment HIA);
- Изготвување на заштитно конзерваторски услови и добивање на Заштитно- конзерваторска согласност;
- Во текот на целиот период на градежните активности, пет дена неделно, назначено стручно лице од институцијата Н.У. Завод за заштита на спомениците и на културата и Музеј- Охрид и назначен градежен инженер треба да го мониторира местото и состојбата на културното наследство во областа на проектот;
- Работниците, кои ќе работат на овој проект, треба да бидат информирани и едуцирани за важноста на Охрид и културното наследство во него.

9.8 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)

Заради обезбедување на живеалишта и заштита на живиот свет за време на активностите за уривање неопходно е спроведување на следните мерки:

- Изведувачот треба да подготви План за управување со биолошката разновидност при активностите на проектот кои би се одвивале во крајбрежјето каде се и локалитетите ИУВ
- По завршување на градежните активности да се изврши реставрирање на живеалиштата;
- Градежните активности треба да се вршат во периоди на ниско ниво на водата;
- Во текот на целиот период на градежните активности за реконструкција/ градба/уривање најмалку еднаш неделно, назначен независен експерт (биолог/еколог) треба да го мониторира местото и состојбата на живеалиштето и дивниот свет во областа на проектот;

- Работниците, кои ќе работат на овој проект, треба да бидат информирани и едуцирани за важноста на Охридското Езеро и неговиот жив свет.

Пред почетокот на работите, треба да се направи заштитно оградување околу дрвја во согласност со План за управување со биодиверзитет. Одржување и привремено оградување околу дрвја и следење на состојбата во текот на целиот процес на уривање.

- Примената на предвидените мерки за правилно управување со просторот, отпадните води и отпадот, индиректно ќе се ублажат негативни влијанија врз флората и фауната;
- Примена на административни компензациони мерки, компензација на загубените хабитати и забрана за градење.

Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз биодиверзитетот, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.

При воспоставувањето на мерките за намалување на влијанијата, неопходно е да се следат насоките за дозволени/недозволени активности за зоната на одржливо користење на НП Галичица, наведени во Планот за управување со животната средина. Истите треба да бидат содржани во изведбените проекти согласно направената оценка на влијанието врз животната средина во рамките на студии, односно елаборатите за заштита животна средина.

- Сите активности кои што се планираат да бидат усогласени со позитивното законодавство на Република Северна Македонија кое ја регулира заштитата на животната средина, природата, како и управувањето со заштитените подрачја, како и со повисоките плански документи. Дополнително, планираните активности да се усогласат со меѓународните договори и конвенции кои Р. Македонија ги има потпишано, а се однесуваат на Охридскиот регион,
- Почитување на Архуската Конвенција за пристап до информации
- Заради заштита и зачувување на Доброто, сите активности кои се предвидуваат треба да бидат подредени на принципите на заштита на природното и културното богатство.

Поради фактот што би се очекувало интервенции во крајбрежјето каде има бесправни објекти, а истовремено се работи за локалитети каде има ендемични растителни и животински видови и се плодиште на многу видови на ципиридни риби, Јавната Научна Установа Хидробиолошки Завод-Охрид, да биде запознаена со активностите и директно вклучена.

По однос на влијанијата од осцилациите во водостојот во Охридско Езеро, се препорачува воведување на еколошки индикатори (како што се проценки на обемот на риба во каналот Студенчишта), заедно со мерките на нивото на езерото со цел да се утврди кога е безбедно да се користи/испушта вода од езерото.

Заради заштита на загрозените видови на екосистеми со посебен акцент на блатните екосистеми, се препорачува дополнување на целите на Планот со Реставрација и рехабилитација на живеалишта и предели.

Во забранетите активности во зоните особено во првата заштитна зона, се препорачува исклучоците да бидат ревидирани и соодветно острани доколку се покаже дека со нивното дефинирање нема да се постигнат основните цели на Планот и СОЖС. Урбанистичките планови што се донесени до влегувањето во сила на Планот да се сообразат со одредбите на Планот во рок од една година од денот на донесувањето на програмите. До сообразувањето на урбанистичките планови, на крајбрежјето на езерото не можат да се изведуваат работи спротивно на забранетите активности на Планот за управување со природно и културно наследство.

Од особено значење е погласување на Охридското Езеро и Студенчишкото Блато за споменици на природата и истото е нотирано во Планот, како краткорчна мерка.

На тој начин ќе се пропишат следните заштитни мерки кои може да се преземаат во споменикот на природата како што се: создавање на услови за одржување и заштита на значајните видови и популации кои опстојуваат или престојуваат во споменикот на природата; создавање на услови за одржување на живеалиштата во споменикот на природата; создавање на услови за одржување и заштита на физичко-географските карактеристики; означување на природни карактеристики и специфични, загрозени или ретки обележја, својства или форми што се наоѓаат во споменикот на природата; означување на видовите, живеалиштата и физичко-географските карактеристики кои можат да се сретнат во споменикот на природата; означување на посебната научна, културна, воспитно-образовна, духовна, естетска и/или туристичка вредност и функција на споменикот на природата; вршење мониторинг и водење евиденција за состојбата со значајните видови, живеалишта и физичко-географските карактеристики во споменикот на природата; евидентирање и заштита на културното наследство во споменикот на природата и утврдување на дејствијата кои не смеат да се вршат заради заштита на видовите и живеалиштата.

Воспоставување на функционален систем на контрола е препорака за контролирање на несоодветната и нелегална урбанизација која значително влијае на природното наследство.

Потребно е исто така зголемување на ефикасноста на управување и координирање на инспекциската служба преку изготвување на заеднички планови за работа и координација на терен.

9.9 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание на планскиот документ од управувањето со отпадот

Изведувачот на градежните работи е потребно да подготви Програма за управување со отпад за градежната фаза. Програмата е потребно да содржи:

- Идентификување на различни видови на отпад и количини кои ќе се создадат за време на градежната фаза во согласност со Листата на видови на отпад (Сл. весник на РМ бр. 100/05)
- Селекција и класификација на различните видови отпад, во согласност со Листата на видови на отпад и негово предавање на овластени компании
- Одредување на начинот на третман на различни видови на отпад
- Воспоставување на процедура за управување со отпад

- Обезбедување контејнери и локации за складирање на отпадот
- Дефинирање на времето за собирање на отпадот и негов транспорт од градилиштето
- Повторна реупотреба на ископаната земја колку што е можно повеќе
- Повторна употреба на други видови на отпад
- Одредување на проценетата вредност за повторно користење на рециклабилниот отпад
- Воспоставување на мониторинг за мерките дадени за управување со отпадот
- Обука на вработените за соодветен третман на отпадот

Исто така се препорачува:

- Целосна имплементација на мерките и препораките од Програмата за управување со отпад: договор со овластена компанија за собирање, транспорт и третман на отпадот како и негово прифаќање
- Ангажирање на овластен управител со отпад за обезбедување на целосна имплементација на Програмата во согласност со законските препораки
- Инертен отпад/градежен шут да се депонира на локација за одлагање на градежен шут предложена од општината.

Отпадот што ќе се генерира во текот на изградбата на планираните објекти ќе се депонира на локација за градежен шут што ќе биде посочена од страна на општинските служби. За избегнување на влијанијата врз животната средина, предизвикани од несоодветното управување со отпадот во оперативната фаза, ќе се применува принципот на хиерархија на отпадот, односно превенцијата, повторното користење, рециклажата, преработката, третманот и депонирањето на преостанатите количества на отпад што не може да се реупотреби.

Во елаборатите за заштита на животната средина за одделните објекти, ќе бидат утврдени видовите и количествата на отпад што ќе се генерираат на локациите и можностите за негово намалување и рециклажа.

9.10 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание на планскиот документ од бучава

Мерки кои се предвидуваат за спречување и намалување на бучавата се:

- Подготовка и објавување на план на отпочнување и завршување на работите;
- Да се внимава на работните дневни часови поради можноста за вознемиреност од бучава (од 07.00-17.00);
- Да се користат нови машини технички исправни и помалку бучни;
- Постоечката и предвидената површина со заштитно зеленило во значителна мера може да придонесе за заштита и намалување на влијанијата од бучавата;

Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз животната средина, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој проект.

9.11 Мерки за заштита, намалување и ублажување на кумулативни и прекугранични влијанија

Ризиците од кумулативните влијанија беа дискутирани во Поглавје 8 и во 2.3.6. Овие влијанија најдобро се решаваат со намалување на влијание од секоја активност поединечно, како што е препорачано во деловите наведени во другите 9.1-9.10. Влијанието од Проектите, вклучувајќи го и нивното кумулативно влијание, треба повремено да се следи со цел да се идентификува дали се потребни некои измени или ревизии на оперативните параметри на Проектите за да се контролираат негативните влијанија. Се препорачува режим на конинуиран мониторинг со доволно ресурси за Хидробиолошки Завод во однос на водните ресурси и останати институции како ЈУНПГ за делот на Галичица. Исто така во однос на кумулативното влијание на инфраструктурните проекти и постоечките ризици во Охридскиот Регион се препорачува следење на препораките дадени во точка 2.3.6 како и мерките од ОВЖС на ниво на Проект.

Имплементацијата на мерките за заштита, намалување и ублажување на влијанија врз водите како и наведените акции во Планот, се во насока на решавање на главните постоечките прекугранични влијанија. За нивно решавање треба да се почитуваат и мерките на ниво на Проект за кои се дискутираше погоре и различните мерки кои ќе бидат идентификувани во фазата на ОВЖС на Проектот (дел од прекуграничните влијанија ќе се разгледуваат на ниво на конкретна локација/план/проект, или веќе се идентификувани за оние проекти за кои се подготвени оценки). Се препорачува аспектите од Еспоо Конвенцијата да бидат земени предвид при спроведување на постапки за оценка на влијанието врз животната средина од идни планирани проекти во Охридскиот Регион, а за кои се очекувани прекугранични влијанија. Особено битно е вклучување на Република Албанија во проценката за алтернативното решение за тунел што ја поврзува територијата на Северна Македонија со рамнината Пррењас во Албанија, кој ќе биде надвор од сегашното добро и од проширувањето предложено од страна на државата-потписничка Албанија. Таквата траса ќе ги минимизира потенцијалните влијанија врз Исклучителната универзална вредност на доброто и во прекуграничен контекст, во согласност со европската пракса за железнички тунели.

Се очекува Планот за мониторинг да идентификува дали постојат тековни прашања кои предизвикуваат загриженост во однос на влијанијата и треба да избере кое прашање би можело да добие прекуграничен карактер.

Препораките за прекугранични консултации и комуникација се задолжителни како што е наведено во ратификуваната Еспоо Конвенција и Закон за Животна средина (член 70). Согласно Еспоо Конвенцијата член 2 став 2⁴⁷, секоја страна треба да ги

47

https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2017/EIA/Publication/1733290_pdf_web.pdf

преземе потребните правни, административни или други мерки за спроведување на одредбите од оваа Конвенција, доколку се работи за предложени активности кои се наведени во Прилог I од Конвенцијата и кои можат да предизвикаат значително негативно прекугранично влијание. Активностите од Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот Регион се во насока на намалување на кумулативните влијанија од инфраструктурните проекти (кои се вид на активност вклучени во Прилог I од Еспоо Конвенција) во регионот и со строго придржување кон препораките не се очекуваат значителни прекугранични влијанија од нивното спроведување.

Со оглед на наведените прекугранични договори, заинтересираните прекугранични страни треба да бидат известени и консултирани во однос на носење на Планот. За таа цел потребно е известување согласно член 70 од Законот за животна средина и член 3 став 1 од Еспоо Конвенцијата. Во случај ако засегнатата држава ја потврди својата подготвеност да учествува во прекуграничниот процес, треба да се достави целата документација за процесот, а треба да се спроведе консултативен процес со јавноста и институциите од засегнатата земја⁴⁸. Истото е наведено и во член 10 од Протоколот за СОЖС за спроведување на СОЖС во прекуграничен контекст⁴⁹, каде консултациите добиваат прекуграничен контекст доколку засегнатата страна, во времето утврдено во известувањето, укаже на Страната на потекло на влијание, дека покажува интерес за консултации пред усвојувањето на планот.

За таа цел на 07.11.2019 год. Министерството за животна средина и просторно планирање проследи информација за достапноста на Нацрт планот и Нацрт СОЖС до претставници на Националната агенција за животна средина, Националната агенција за заштитени подрачја и Министерството за туризам и животна средина на Република Албанија, а на организираниите јавни расправи во Охрид и Струга присуствуваа претставници од Република Албанија. Во времето утврдено во проследената информација, Република Албанија не покажа интерес за консултации пред усвојувањето на Планот. Во тој случај, согласно член 3 став 4 од Еспоо Конвенцијата, доколку засегнатата страна посочи дека нема намера да учествува во постапката за проценка на влијанието врз животната средина или ако не одговори во определеното време во известувањето, одредбите од ставовите 5, 6, 7 и 8 на овој член и во членовите 4 до 7 нема да важат. Во вакви околности, не се загрозува правото на Страна на потекло да изврши проценка на влијанието врз животната средина врз основа на националното законодавство и практика.

9.12 Мерки за заштита, намалување и ублажување на влијание од од несреќи и хаварији

Заради организирано спроведување на заштита и спасувањето, учесниците во системот за заштита и спасување, треба да донесат План за заштита и спасување од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи. Планот за

⁴⁸ Macedonian Green Centre Effectiveness of the EIA and SEA procedures in the Republic of Macedonia

⁴⁹ http://www.unece.org/fileadmin//DAM/env/eia/about/sea_text.htm

заштита и спасување содржи превентивни и оперативни мерки, активности и постапки за заштита и спасување. Планот го донесува Советот на Општината. Мерки за заштита и спасување задолжително се применуваат:

-при планирање и уредување на просторот и населбите;

-во проектите за градби и технолошки процеси наменети за складирање, производство и употреба на опасни материи, нафта и нејзини деривати, енергетски гасови, јавниот сообраќај, црна и обоена металургија, како и за јавна, административна, културна и туристичко-угостителска дејност;

-при изградба на објекти и објекти од инфраструктура.

Во функција на уредувањето на просторот, задолжително треба да се обезбеди:

- Изградба на градби отпорни на сеизмички дејства;
- Регулација на водотоците и изградба на систем на одбранбени насипи;
- Изградба на снеготаштитни појаси и пошумување на голините;
- Обезбедување на противпожарни пречки;
- Изградба на градби за заштита;
- Изградба на потребна инфраструктура

Мерки за заштита и спасување се:

-урбанистичко-технички, хуманитарни и други мерки за заштита и спасување кои би се појавиле при и по природните непогоди и др. несреќи, а не се предвидени со овој закон.

Урбанистичко-технички мерки се:

- засолнување;
- заштита и спасување од поплави;
- заштита и спасување од пожари, експлозии и опасни материи;
- заштита од неексплодирани убојни и други експлозивни средства;
- заштита и спасување од урнатини;
- заштита и спасување од техничко-технолошки несреќи и
- спасување од сообраќајни несреќи.

Заштитата и спасувањето од поплави опфаќа регулирање на водотоците, изградба на заштитни градби, набљудување и санирање на оштетени делови на заштитните градби, набљудување и звидување на состојбите на водотоците и високите бранови, заштитните градби и околината, обележување на висинските коти на плавниот бран, навремено известување и тревожење на населението во загрозеното подрачје и негова евакуација и спасување, како и учество на санирање на последиците предизвикани од поплавата.

10 ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Целта на Планот за мониторинг на животната средина е следење на ефектите од спроведувањето на планскиот документ врз медиумите на животната средина.

Планот треба да овозможи согледување на ново предвидените ефекти и превземање на соодветни дејствија за подобрување на состојбата. Во случај на согледани негативни ефекти од спроведувањето на планскиот документ, органот кој го подготвува планскиот документ како и друго правно или физичко лице и здруженија на граѓани од областа на животната средина се должни за тоа да го известат органот на државна управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Основните цели и бенефитот од мониторингот на ефектите врз животната средина се:

- следење на имплементацијата на активностите во предвидени со планскиот документ;
- следење на имплементацијата на мерките за контрола на влијанијата;
- да се обезбедат податоци за понатамошно следење на состојбите во животната средина;
- следење на состојбата во животната средина со цел навремено согледување на нево предвидените влијанија од имплементацијата на Планот и управување со истите;
- да се потврди дека со примена на мерките за ублажување се зголемуваат придобивките во однос на заштитата на животната средина;
- утврдување кои активности треба да бидат превземени за редуцирање на влијанијата врз животната средина.

Со цел да се изврши мониторинг на ефективноста на планскиот документ потребно е следење на поставените индикатори и нивниот развој со што ќе се потврдат целите на Проектот. За следење на индикаторите потребно е да се земат во предвид и податоците за тековната состојба на животната средина.

Следењето на состојбата на животната средина ја потврдува оправданоста и примената на предложените мерки за ублажување и нивната функционалност, што претставува голема придобивка во однос на заштитата на животната средина.

Табела 26 План за мониторинг

ПРЕД МЕТ	ЦЕЛИ	МОНИТОРИНГ	ИНДИКАТОРИ	ИЗВОРИ НА ВЕРИФИКАЦИЈА / НАДЛЕЖЕН ОРГАН
	<p>Подобрување на квалитетот на живеењето и зголемување на животниот стандард</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на демографската состојба, - Следење на степен вработеноста, -Следење на спроведувањето на активностите за подигнување на јавната свест на населението за ИУВ на природно и културно наследство на Охридскиот Регион и за чекорите што треба да се преземат за заштита и одржливо користење природните ресурси - Следење на вградувањето на ИУВ на природно и културно наследство на Охридскиот Регион во политиките за економски развој на национално и локално ниво, Следење на развој на одржлив туризам - Изработка и спроведување на Сообраќајни планови за општините Охрид и Струга -Следење на уривање на бесправно изградени објекти во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за рушење од страна на надлежен орган Зајакнување на капацитетите на институциите / телата што имаат надлежност за управување со 	<ul style="list-style-type: none"> -Трендови на миграција, -Стапка на вработеност, - Број на: реализирани обуки, едукации, тренинзи, работилници, медиумски кампањи, печатени материјали - Ниво на јавна свест и ставови на населението во врска со УНЕСКО статусот на подрачјето - испитување на јавното мислење, тренд на диви депонии, тренд на нелегално градење и узурпација на крајбрежјето, криволов, учество на јавни расправи за проекти, трибини -Тренд на одржливо управување со земјиштето (на пр. воспоставени добри земјоделски практики) и практики за заштита на земјиштето, <ul style="list-style-type: none"> . Тренд на изменети и примена на одржливи практики во туризмот . Тренд на намалување на емисијата на стакленички гасови - Број на изработени плански документи за одржливо користење на природните ресурси, одржлив туризам итн - Изработени Сообраќајни планови за општините Охрид и Струга -Изработена Стратегија за одржлив туризам 	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за транспорт и врски - Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) - Министерство за економија - Министерство за финансии Министерство за образование и наука; - Влада на Република Северна Македонија; - Национален совет за одржлив развој во Република Северна Македонија, - Министерство за

		<p>Доброто</p> <p>Следење на процесот за избор на локација за објектите и инсталациите за управување со отпад</p> <p>-Следење на обезбедената финансиска поддршка за имплементација на мерките,</p> <p>- Следење на процесот на затварање и санација на непрописните депонии и ѓубришта</p> <p>- Следење на здравствената состојба на локалното население</p>	<p>-Изработени сообраќајни планови во Охрид и Струга и нивно спроведување</p> <p>- Број на поднесени жалби од страна на населението како резултат од нарушена здравствена состојба и нарушен квалитет на животната средина</p> <p>-Спроведување на обуки, студиски посети, размена со соодветни управувачки тела за УНЕСКО подрачја</p> <p>-Резултати од хидрогеолошки истражувања за соодветна локација за регионална депонија</p> <p>Број на затворени/исчистени диви депонии, број на повторно депонирање отпад на истите локации, број на новорегистрирани диви депонии.</p> <p>-Имплементирана финансиска поддршка, број на субвенционирани граѓани/бизниси</p> <p>-Резултати од хидрогеолошки истражувања за соодветна локација</p> <p>-Здравствениот статус на населението споредено со периодот пред спроведување на активностите</p>	<p>земјодлство, шумарство и водостопанство</p> <p>- Министерство за труд и социјална политика</p> <p>- Министерство за здравство</p> <p>- Центар за развој на ЈЗР</p> <p>- Институт за јавно здравје</p> <p>- Агенција за вработување на РМ</p> <p>- Државен завод за статистика</p> <p>- Општините во регионот</p> <p>- Центри за социјална работа</p> <p>- Центар за управување со кризи - Здруженија на граѓани, организации,</p>
--	--	---	---	--

				научни институции
	-Заштита на биолошка и пределска разновидност	<p>Следење на процесот на усогласување на законската регулатива за справување со ефектите од Планот во согласност со оперативниот водич на УНЕСКО</p> <p>-Следење на стратешкото планирање на централно и локално ниво и усогласеноста на целите за справување со ефектите од Планот со другите секторски стратегии и планови,</p> <p>-Следење на зајакнувањето на институционалните капацитети за имплементација на мерките кои произлегуваат од Планот,</p> <p>Следење на заштитените подрачја Охридско Езеро и Студенчишко Блато</p> <p>-Мониторинг на биолошката разновидност во Охридското Езеро</p> <p>-Мониторинг врз намалување / зголемување на површините обраснати со вегетација</p> <p>-Мониторинг на брегот и појасот на трската покрај Охридското Езеро</p>	<p>-Број на донесени/изменети закони и подзаконски акти кои ја третираат проблематиката со управувањето на природното и културното наследство на Охридскиот Регион</p> <p>-Тренд на вклучување на заштитата на природното и културното наследство на Охридскиот Регион во различни стратегии и планови,</p> <p>-Број на изработени плански и стратешки документи</p> <p>- Основање на тело за управување со Охридско Езеро и Студенчишко Блато</p> <p>-Квантитативни и квалитативни анализи на групи на организми кои се користат за утврдување на еколошкиот статус на водното тело согласно Рамковна директива за Води</p> <p>-Евидентирана бројност и взаемни врски помеѓу флората и фауната и нивните живеалишта;</p> <p>-Површини обрасната со вегетација</p> <p>-ревитализација на рипариски живеалишта;</p> <p>Реставрација на крајбрежје,</p> <p>-Изработена Студија за валоризација на Студенчишко Блато</p>	<p>- Министерство за животна средина и просторно планирање;</p> <p>- Министерство за економија;</p> <p>- Министерство за финансии,</p> <p>- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;</p> <p>- Министерство за транспорт и врски;</p> <p>- Министерство за култура;</p> <p>- Министерство за образование и наука;</p> <p>- Влада на Република Северна Македонија;</p> <p>- Државен инспектор за животна средина;</p> <p>- ЈУ Национален парк Галичица;</p> <p>Хидробиолошки завод</p> <p>-Општина Охрид</p>

		<p>-Мониторинг на изработка на Студија за ревалоризација на Студенчишко Блато</p> <p>Мониторинг на донесување на Закон за прогласување на Студенчишко Блато за заштитетно подрачје</p> <p>Мониторинг на изработка на План за управување со заштитено подрачје Студенчишко Блато</p> <p>Мониторинг на поднесувањето на номинациско досие и Прогласување на Охридско Езеро , Студенчишко Блато за Рамсарски места</p> <p>Мониторинг на основањето на тело за управување со заштитените подрачја Охридско Езеро и Студенчишко Блато</p> <p>-Следење на институционалната соработка во однос на проблемите од аспект на урбанизам и заштита на биолошката разновидност,</p> <p>-Следење на воведувањето нови техники и технологии во одржливо земјоделство</p> <p>-Следење на воведувањето нови техники и технологии во одржливо рибарство</p> <p>-Ревизија на риболовна основа за Охридското Езеро што вклучува критериуми за заштита на биолошката разновидност во езерото</p>	<p>-Донесен Закон за прогласување на Студенчишко Блато за заштитетно подрачје</p> <p>-Изработен План за управување со заштитено подрачје Студенчишко Блато</p> <p>-Прогласени Рамсарски места во Охридскиот Регион</p> <p>Основано тело за управување со Рамсарското место Охридско Езеро</p> <p>-Основано тело за управување со заштитените подрачја Охридско Езеро и Студенчишко Блато</p> <p>-Тренд на зајакнати институционални и технички капацитети на државно и локално ниво за работа од областа</p> <p>-Воспоставено одржливо земјоделство</p> <p>-Воспоставено одржливо рибарство</p> <p>-Изработена нова риболовна основа за Охридското Езеро</p> <p>-Вклученост на Советот за следење и координација на управувањето со природното и културно наследство во Охридскиот регион во постапка за одобрение за градење на инфраструктурни проекти</p> <p>-</p> <p>Број на изречени и реализирани казни за непочитување на пловни патишта и места за паркирање на пловни објекти во заштитни зони на извори</p>	<p>-Општина Струга</p> <p>-Општина Дебрца,</p> <p>-Капетанија Охрид</p> <p>- Здруженија на граѓани, организации, научни институции;</p>
--	--	--	---	---

	<p>- Следење на координирањата и планирањето и спроведувањето на инфраструктурни проекти во границите на Доброто</p> <p>-Рестрикции на пловидбата со пловни објекти и инсталации кои се придвижуваат со мотори со внатрешно согорување како и нивно паркирање во заштитните зони на сублакустричните извори Вели Даб, Веља Пеш, Свети Петар, Свети Наум</p> <p>Мониторинг на изработена Студија за ревалоризација на Охридско Езеро ,</p> <p>Мониторинг на изработката на План за управување со заштитено подрачје Охридско Езеро</p> <p>Мониторинг на донесувањето на Закон за прогласување на Охридско Езеро за заштитено подрачје</p> <p>-Мониторинг на зајакнување на капацитетите на институциите / телата што имаат надлежност за управување со Доброто</p> <p>-Мониторинг на изработка и усвојување на Студија за одржлив туризам во Охридскиот регион</p> <p>-Изменувањето и дополнување на Просторниот план за Охридско-Преспанскиот регион</p>	<p>- Изработена Студија за ревалоризација на Охридско Езеро ,</p> <p>- Донесен Закон за прогласување на Охридско Езеро за заштитено подрачје</p> <p>-Изработен План за управување со заштитено подрачје Охридско Езеро</p> <p>-број на спроведување на обуки, студиски посети, размена со соодветни управувачки тела во ЕУ и во светот</p> <p>-Изработена Студија за одржлив туризам во Охридскиот регион</p> <p>-Ревидиран Просторниот план за Охридско-Преспанскиот регион</p> <p>-Усогласеност на критериумите за планирање, проектирање и градба на објекти во првата заштитна зона на Охридското Езеро и нејзината контактна зона</p> <p>-Број на изработени оценки на влијание врз животната средина од бесправно изградени објекти</p> <p>- Број на издадени правосилни решенија и број на срушени бесправни и/или несоодветни градби во крајбрежјето и заштитени зони на НП Галичица за отстранување.</p>	
--	--	---	--

		<p>-Следење на измена на одделни стандарди и нормативи за урбанистичко планирање во првата заштитна зона на Охридското Езеро и нејзината контактна зона</p> <p>Следење на контролата на урбанизација на крајбрежјето и заштитени зони на НП Галичица</p> <p>Мониторинг во заштитените подрачја согласно програмите за мониторинг и Плановите за управување со овие заштитени подрачја со кои се утврдени параметрите и честотата на мерење;</p>	<p>-Ревидиран Планот за управување со НП Галичица со подборени режими на заштита</p> <p>-мониторинг на параметри согласно Плановите.</p> <p>-Реставриран колекторски ситем, дограден и соодветно димензиониран</p> <p>- Посебно следење на состојбата на изворите на Св.Наум и околното подрачје (комплес Св. Наум).</p>	
	<p>Заштита на квалитетот на воздухот</p>	<p>-Мониторинг на стакленички гасови;</p> <p>-Мониторинг над спроведување на мерките дефинирани во студии за ОВЖС/ елаборатите за заштита на животната средина.</p> <p>Следење на исполнувањето на целите на националното и меѓународното законодавство</p> <p>- Следење на процесот за избор на локација за објектите и инсталациите за управување со отпад</p> <p>- Следење на изградбата на објектите и инсталациите за управување со отпад</p> <p>-Следење на уривање на бесправно изградени објекти во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за рушење од страна на надлежен орган</p>	<p>-Тренд на намалување на емисиите на загадувачки материи SO₂, CO,CO₂,NO, NOx,VOC, суспендираи честички</p> <p>-Имплементација на мерки за заштита од студии за ОВЖС / елаборатите за заштита на ж.с.</p> <p>Тренд на исполнување на целите дадени во националното и меѓународното законодавство</p> <p>- Резултати од метеоролошки мерења и набљудувања</p> <p>- Број на издадени лиценци и дозволи за интегрирано спречување и контрола на загадувањето</p> <p>-Резултати од извршено мерење на емисија на суспендирани честички настанати при уривање од бесправните/несоодветни објекти</p>	<p>Министерство за животна средина и просторно планирање</p> <p>- Министерство за транспорт и врски</p> <p>- Министерство за здравство</p> <p>- Институт за јавно здравје</p>

		-Следење на емсијата на суспендирани честички настанати при уривање		-Општина Охрид -Општина Струга -Општина Дебрца
Заштита на квалитетот на површинските и подземните води	<p>-Мониторинг во заштитените подрачја согласно програмите за мониторинг и Плановите за управување со овие заштитени подрачја со кои се утврдени параметрите и честотата на мерење;</p> <p>-Мониторинг на санирање на постојната инсталација на пречистителната станица-Враништа и системот на препумпни станици во колекторскиот систем</p> <p>-Мониторинг на ревидирањето на урбанистички планови што навлегуваат во првата (а) I (b) заштитна зона (крајбрежјето на Охридското Езеро).</p> <p>-Мониторинг на нивото на езерото,</p> <p>Мониторинг на намалување на точкастите извори на загадувањето, подготвени во согласност со принципите: превентивни техники за контрола на загадувањето на местото на потекло и - “загадувачот плаќа”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Резултати од извршен мониторинг на водата од Езерото и притоците согласно програматан а ХБЗ - Реставриран колекторски ситем - Проширување и подобрување на биолошката фаза на прочистување на пречистителната станица Враништа и санирање на другите составни делови на пречистителната станица - Заменети постоечки, поставување на нови пумпни станици според потребите, како и замена на дотраената инсталација - Изградени на мали пречистителни станици, за потребите на селата и населбите, кои не се вклучени во колекторскиот систем <p>Приклучување на сите населени места околу езерото кон колекторскиот систем</p> <p>Забранети/изменети /дополнети урбанистички планови што навлегуваат во првата (а) I (b) заштитна зона (крајбрежјето на Охридското Езеро).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регулиран испуст на вода од Охридско Езеро - Стабилизиран водостој на Охридско Езеро - Имплементација на мерки за заштита од студии за ОВЖС/ елаборатите за заштита на ж.с. ИСКЗ Б дозволи ; - Спроведување на мерки од ЛЕАП 	<p>Министерство за животна средина и просторно планирање</p> <p>- Министерство за транспорт и врски</p> <p>-ХБЗ</p> <p>-Општина Охрид</p> <p>-Општина Струга</p> <p>-Општина Дебрца</p>	

	<p>Зачувување на педолошките карактеристики и</p>	<p>-Мониторинг на спроведување на План за управување со отпадот</p> <p>-Следење на процесот за избор на локација за објектите и инсталациите за управување со отпад</p> <p>- Следење на активностите за утврдување и заштита на локалитетите кои поседуваат ИУВ на културно и природно наследство</p> <p>Следење на квалитетот на почвата</p> <p>Следење на инспекциски надзори на непланска / неконтролирана урбанизација</p> <p>Следење на испуштање на непречистени отпадни води (со честота на мерење што ќе се усогласи со Хидробиолошкиот завод);</p> <p>Следење на реконструиран колекторски систем (км.), (со честота на следење два патигодишно);</p> <p>Количества на непрописно отстранет отпад (честота на мерење еднаш месечно);</p> <p>Број на срушени бесправно изградни објекти во заштитените подрачја (честота на следење еднаш месечно);</p> <p>Следење на ерозивен депозит и полутанти (во вода и нанос) од реката Сатеска</p>	<p>-Соодветност на квалитетот на почвата спрема намената(физичко – хемиска анализа)</p> <p>-соодветно управување со отпадот</p> <p>-Трендови во заштитата на локалитетите со ИУВ</p> <p>Резултати од хидрогеолошки и сеизмолошки испитувања на локацијата</p> <p>- Евиденција на извештаи од спроведен надзор на процесот на уривање на бесправни градби</p> <p>- Број на редовни и вонредни контроли од страна на надлежни инспекциски органи со цел спречување на неконтролирана урбанизација и уништување на функционалноста на крајбрежјето</p> <p>Следење на БПК5 на пречистени отпадни води на испуст во Црн Дрим</p> <p>Количество на нанос водата на Охридско езеро по влив на Сатеска</p> <p>Хемиски состав на полутанти во вода и во нанос по влив на Сатеска</p>	<p>-Министерство за животна средина и просторно планирање</p> <p>- Министерство за транспорт и врски</p> <p>- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство</p> <p>- Министерство за здравство</p> <p>- Центар за развој на ЈЗР</p> <p>УХМР</p> <p>- Општина Охрид</p> <p>-Општина Струга</p> <p>-Општина Дебрца</p> <p>- Центар за управување со кризи</p>
	<p>Минимизира</p>	<p>-Степен на имплементација на Програмата за</p>	<p>-Изработка и имплементација на Програма за управување со</p>	

	<p>ње на отпадот, третман и соодветно депонирање</p>	<p>управување со отпад;</p> <p>-Доставување на извештаи за управување со отпад.</p> <p>Следење на избор на нова локација за регионална постројка за отстранување на отпадот во Југозападниот плански регион</p> <p>Следење на воспоставување на интегриран регионален систем за управување со отпад</p>	<p>отпад</p> <p>-Количества на собран и транспортиран градежен шут напредвидените локации</p> <p>-Воспоставен на интегриран регионален систем за управување со отпад</p> <ul style="list-style-type: none"> - Избрана нова локација за регионална постројка за отстранување на отпадот во Југозападниот плански регион - Набавена опрема за собирање и селектирање на отпад за Југозападниот плански регион - Затворени непрописни депонии (вклучително и на Буково) - Изградени постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион - Број на затворени/исчистени диви депонии, . 	<p>Министерство за животна средина и просторно планирање</p> <p>- Министерство за транспорт и врски</p> <p>- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство</p> <p>- Министерство за здравство</p> <p>- Центар за развој на ЈЗР</p> <p>- Институт за јавно здравје</p> <p>- Општините во регионот</p> <p>- Центар за управување со кризи</p> <p>- Општина Охрид</p> <p>-Општина Струга</p> <p>-Општина Дебрца</p>
<p>Заштита на</p>				<p>Министерство за</p>

	<p>културно наследство</p>	<p>Мониторинг на заштитата на културното наследство</p> <p>Следење на изработка на елаборати за ревалоризација на културни добра во Старо Градско јадро во Охрид и Струга, како и на целото заштитени подрачје од Унеско</p> <p>Мониторинг на ревидирани закон за старо градско јадро, закон за заштита на културно наследство</p> <p>Следење на урбанизацијата во заштитеното подрачје</p> <p>Мониторинг на изработка на ХИА за сите нелегално изградени објекти</p> <p>Следење на усогласувањето на националната легислатива за градба со легислативата за заштита на културно наследство</p> <p>Следење на институционалната соработка во однос на проблемите од аспект на урбанизам и</p>	<p>Број на изработени Елаборати за ревалоризација на културни добра (за кои се уште нема изработено)</p> <p>Ревидирање на Закон за заштита на културното наследство, Закон за прогласување на Старото Градско Јадро на Охрид за културно наследство од особено значење</p> <p>Број на издадени дозволи за градба</p> <p>Број на изработени Студии за влијание врз културното наследство (ХИА)</p> <p>Тренд на зајакнати институционални и технички капацитети на државно и локално ниво за работа од областа</p> <p>Забранети/изменети /дополнети урбанистички планови и ревидирани закони</p>	<p>култура</p> <p>Управа за заштита на културното наследство</p> <p>НУ Завод за заштита на споменици на културата -Музеј Охрид</p> <p>НУ Музеј Д-р. Никола Незлобински</p> <p>Комисија УНЕСКО</p> <p>Музеи и институции за заштита на културно наследство</p> <p>Општини Охрид, Струга и Дебарца</p>
--	-----------------------------------	---	--	--

		<p>заштита на културното наследство,</p> <p>Мониторинг на изработка и ревидирањето на урбанистички планови што навлегуваат во прва, втора и трета заштитна зона на културно наследство</p> <p>Следење на координирањата и планирањето и спроведувањето на инфраструктурни проекти во границите на Доброто</p> <p>Мониторинг на зајакнување на капацитетите на институциите / телата што имаат надлежност за управување со Доброто</p> <p>Следење на јавната свест кај населението за културните добра</p> <p>Мониторинг на изработка и усвојување на Студија за одржлив туризам во Охридскиот регион</p> <p>Изменувањето и дополнување на Просторниот план за Охридско-Преспанскиот регион</p>	<p>Забранети/изменети /дополнети урбанистички планови што навлегуваат во прва, втора и трета зона</p> <p>Тренд на издадени Мислење од страна на Советот за Проекти за инфраструктура и други плански документи за развивање на инфраструктурните проекти</p> <p>Број на спроведување на обуки, студиски посети, размена со соодветни управувачки тела во светот</p> <p>Број на спроведување на обуки, настани и работилници за подигнување на јавната свест кај населението</p> <p>Изработена Студија за одржлив туризам во Охридскиот регион</p> <p>Ревидиран Просторниот план за Охридско-Преспанскиот регион</p>	<p>Министерство за животна средина и просторно планирање</p> <p>Министерство за транспорт и врски</p> <p>Влада на Република Северна Македонија;</p> <p>Здруженија на граѓани и организации</p> <p>Единици на локална самоуправа</p>
--	--	--	---	---

11 НЕТЕХНИЧКО РЕЗИМЕ

Стратегиска оцена на животната средина (**СОЖС**) е систематски и партиципативен процес што се спроведува за да се анализираат влијанијата врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, како и социјалните и економските аспекти поврзани со спроведувањето на одреден плански документ во овој случај “*Планот за управување со природното и културното наследство Охридски регион*” (во понатамошен текст **Планот**). Со постапката за СОЖС се интегрираат прашањата од областа на животната средина при носењето на одлуки за обемот и начинот на спроведување на Планот. Притоа органите (Министерство за култура и Министерство за животна средина и просторно планирање) надлежни за спроведување на Планот, при неговото ревидирање и финализирање, ќе го земаат предвид следното:

- *Состојбите и трендовите на областите и активностите во животната средина, што може да имаат влијание или да бидат засегнати од спроведувањето на Планот ;*
- *Целите на животната средина и индикаторите за нивно постигнување при спроведувањето на Планот ;*
- *Веројатните значајни ефекти врз животната средина што може да настанат како резултат од спроведувањето на Планот;*
- *Мерките за избегнување, намалување или ублажување на негативните влијанија;*
- *Ставовите, потребите и информациите обезбедени од засегнати страни (вклучително и од надлежни органи), во државата и во прекуграничен контекст.*

Стратегиска оцена на животната средина во согласност со Законот за животната средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) се изработува напоредно со ревидирањето на Планот. Овие два процеси, ќе овозможат соодветно вградување на целите за заштита на животната средина и мерките за намалување на влијанијата врз Исклучителната Универзална Вредност (**ИУВ**) на Охридскиот Регион во рамките на Планот.

Целиот процес на СОЖС воден преку директна соработка со Носителите на Планот, води кон подобра заштита и управување со животната средина (со посебен акцент на природното и културно наследство) и промовира одржлив развој во Охридскиот Регион, како и стимулирање на процесот на консултација со јавноста и засегнатите страни. Исто така, го зајакнува процесот на креирање политики, планирање и донесување на Планот, а со тоа обезбедува голем број на моментални и долгорочни придобивки за носителите на одлуките како локална самоуправа, надлежните органи, јавни институции итн. Процедуралните придобивки од СОЖС вклучуваат

ефикасност на процесите на планирање и подобро управување во Охридскиот Регион.

Процесот на изработка на Планот е темелен на концептот на тимска работа и интердисциплинарниот пристап, што подразбира синхронизирано водење на повеќе истражувачки постапки од страна на работниот тим составен од експерти од различни специјалности, врз база на заедничка методолошка платформа, целите кои треба да се остварат и единствената координација. Во текот на изработката на Планот, спроведена е широка консултација со засегнатите страни. За време на изработката на Планот и СОЖС беа организирани неколку консултативни средби во Охрид, Струга и Скопје со претставници од сектор за природа, сектор за води, секторот за просторно планирање од Министерство за животна средина и просторно планирање, претставници од Министерство за култура, Управа за заштита на културно наследство, Претставник од Министерство за транспорт и врски, претставници од секторот за урбанизам и заштита на животната средина, сектор за комунални дејност, сектор за туризам и локален економски развој од Општина Охрид, потоа Сектор за урбанизам, општинска активност, сообраќај и заштита на животната средина од општина Струга, претставници од МЈП Проаква, ЈНУ Хидробиолошки Завод „Капетанија Охрид“, НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј - Охрид, НВО Охрид СОС (д-р Трајче Талески).

Во процесот вклучени се и надлежни институции и организации од Албанија за да се обезбеди синергија помеѓу националните Планови за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион.

При изработката на Планот за управување користени се компаративни анализи и искуства од други држави кои веќе имаат изработено Планови за управување за Светско наследство, како и препораките на експертите на УНЕСКО и неговите советодавни тела.

Теми кои што се обработени во Планот се :

13. *Воведен дел: историјат на Охридскиот Регион, исклучителна универзална вредност, Критериуми за впишување на Охридскиот Регион во листата на светско наследство*
14. *Вредности на регионот (природни, културни, општествени, научно-образовни), интегритет и автентичност и граници на светското наследство во Охридскиот регион*
15. *Методологија и процес на изработка на Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион*
16. *Управување со светското наследство во Охридскиот регион*
17. *Ризици и оценка на загрозеноста на исклучителните универзални вредности*
18. *Визија и цели на заштитата*
19. *Зонирање и заштита во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион*
20. *Акциски план*

21. План за мониторинг
22. План за управување со посети
23. Програма за едукација
24. Прилози

Планот предвидува насочување на идниот просторен развој на Охридскиот Регион заради заштита на ИУВ. Притоа, се врши зонирање со дефинирани мерки на заштита на природното и културното наследство. Со примена на системот на вредности и воспоставување на релациите помеѓу еколошката, социјалната и економската рамнотежа, дефинирани се критериуми за зонирање како за природното така и за културното наследство.

Анализа на морфолошко-топографските карактеристики на теренот, висинската разгранетост, користењето на земјиштето согласно Corine Land Cover, заштитените подрачја и просторната застапеност на истите, како и индексот на функционалност на крајбрежјето (shorezone functionality index -SFI), во Охридскиот Регион го дава зонирање на природното наследство за кое воспоставени се мерки на заштита. Мерки за прва заштитна зона, втора заштитна зона и трета заштитна зона .

За секоја од предвидените зони за заштита на природното наследство, во Планот се дадени соодветни режими за заштита, со детално опишани забранетите активности коишто треба да бидат регулирани со соодветен правен акт.

Имајќи ги предвид комплексноста и разновидноста на културното наследство, а со цел соодветна заштита на културното наследство, одржливиот развој и контролираната урбанизација, во Охридскиот регион се дефинираат неколку зони на заштита со свои специфични услови и мерки за зачувување на наведените својства: Градски урбани центри, Религиско наследство, Крајбрежни и рурални населби и Археолошки локалитети.

Во Планот е даден Извештајот на реактивната мониторинг мисија каде се нотирани **ризиците и заканите врз исклучителната универзална вредност** на светското природно и културно наследство Охридски регион. Дополнително во СОЖС направена е проценката на ризици во согласност со упатствата публикувани од страна на IUCN и GIWA. Класификацијата препорачана од IUCN се однесува на ризици врз загрозените видови на флора и фауна, додека ризиците идентификувани од страна на GIWA применуваат екосистемски пристап. Ефектите од влијанијата / ризиците врз Езерото може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност итн. Овие ефекти може да се одразат и на економските и социјалните аспекти. Особено е важно да се напомене дека овие ризици и ефекти се присутни на двете страни на езерото (Албанија и Северна Македонија).

Урбанизацијата на Охридскиот регион е започната во средината на XX век, а особено е интензивна е урбанизацијата на новите делови од градовите и туристичките

комплекси во крајбрежниот дел на езерото; историските јадра со поголеми или помали измени се останати во своите историски рамки и постојниот културен пејзаж.

Прекумерната и неконтролирана урбанизација негативно влијае на зачувувањето на: структурата на старите градски јадра на Охрид и Струга со старата градска архитектура, структурата на населбите од крајбрежјето, и останатите простори каде се наоѓаат културни добра.

Анализа на кумулативни влијанија од постоечките планирани проекти и закани, преставува и една од препораките на УНЕСКО. Кумулативните влијанија во оваа СОЖС се разгледувани како влијанија врз живелишта, видови и предели, екосистемски услуги, квалитет на вода, социо-економски карактеристики, културно наследство и на УНЕСКО статус. За разлика од студиите за ОВЖС (какви што се изработени за секој проект одделно, освен за гасоводот) каде се очекуваат влијанијата од одделни проекти, СОЖС се фокусира на она што се очекува како влијание на ниво на пејсаж или регионално ниво, односно како би се вклопиле сите линеарни инфраструктурни проекти во регион.

Во поглавје 3 се дадени **основните податоци за Регионот како и состојбата со животна средина**. Посебен акцент е даден на **карактеристики на животната средина во подрачјата кои би биле значајно засегнати и состојба без имплементација на планот како локалитетите со ИУВ на природното и културното наследство**. Исто така анализирани се **области кои се од посебно значење за животната средина, од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите**.

Определен е и обемот на СОЖС, преку поставување на целите и предизвиците на Планот и на СОЖС, како и **тестирање на нивната корелација**. Зачувувањето на исклучителните универзални вредности на светското природно и културно наследство на Охридски регион, наидува голем број на предизвици. Со анализа на Извештаите од УНЕСКО, мислењата од јавноста и засегнатите страни како експертското мислење, издвоени се главните предизвици кои се провлекуваат во сите горенаведени документи и тоа неконтролирана урбанизација, недоволно функционален систем на управување со природно и културно наследство, неимплементација на правна и институционална рамка, експлоатација на природни ресурси; крајбрежна и пределска урбана трансформација и кумулативно влијание на инфраструктурни објекти, недоволно развиена свест кај локалното население и институционалните капацитети за иув, нарушување на индекс на функционалност на крајбрежјето. Одговорот на овие развојни предизвици треба да биде приоритетен како и да се направи план за нивно спроведување.

Токму оттаму се поставија целите на СОЖС- поставени врз основа на релевантните национални и ЕУ закони, стратегии и планови. Целта на оваа СОЖС е да осигури дека заштитата на животната средина особено на ИУВ на Охридскиот регион е во согласност со Планот за управување како и со правната рамка. Тоа ќе се направи преку навремено оценување на влијанијата кои можат да ги имаат детектираните проблеми врз ИУВ и преку разгледување на алтернативите за избегнување или намалување на истите. Навременото вклучување на целите на заштита на ИУВ ќе овозможи одржлив развој на Охридскиот Регион и зачувување на природното и културно богатство за кои истиот е под УНЕСКО заштита.

СОЖС се фокусира на влијанијата кои не можат лесно да се решат на ниво на проект (како што е случајот на кумулативните влијанија), односно проблеми коишто треба да се решат на стратешко ниво. За таа цел беа идентификувани клучните прашања што треба да се оценат, составени врз основа на препораките на УНЕСКО, прашањата покренати од засегнатите институции и прашањата што предизвикуваат загриженост кај јавноста и невладиниот сектор, како и експертскиот наод на тимот на студијата за СОЖС.

Со оглед на фактот што станува збор за комплексен систем кој ги опфаќа заштитата на природата и културното наследство, истиот е во интеракција со многу други плански документи, програми и стратегии. Поради тоа потенцијалното постоење на директни и индиректни врски помеѓу предметниот план и други плански документи на локално, регионално, национално и/или меѓународно ниво, потребно е да се анализира нивната компатибилност и усогласеност рамките на постапката за стратешка оцена на животната средина. Овој тип на анализа треба да утврди дали евентуално постои конфликт во усогласеноста помеѓу целите на различните плански документи, па доколку истата се утврди, тогаш потребно е дефинирање на мерки за обезбедување на компатибилноста. За потребите на анализата на врските и компатибилноста помеѓу Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион за период 2019-2028 година и другите плански документи, во рамките на постапката за СОЖС на предметниот план анализирани се повеќе плански документи на локално, регионално и национално ниво од следните клучни области: а) Управување со заштитени подрачја; б) Заштита на животната средина; в) Економски развој; г) Одржлив развој, д) Релевантни области – туризам, енергија, транспорт, социјална политика.

Синхронизацијата на разгледуваниот плански документ со останатите постоечки планови, програми и стратегии перспективно ќе ја овозможи неговата реализација, а покрај тоа и постигнувањето на директните цели на планот, помалку или повеќе да придонесе и кон реализација на целите на останатите планови. Со континуираната примена на ваквиот пристап, во рамките на СОЖС, се обезбедува едно системско решение за постигнување на висок степен на комплементарност на целите на одделните плански документи и оптимизирање на ефикасноста во нивното остварување, независно од нивната хиерархиска или друг вид на поврзаност.

Планскиот документ се изготвува во согласност со целокупната донесена домашна законска регулатива, ЕУ законодавство, како и меѓународни документи кои се ратификувани во Република Северна Македонија.

Со правната рамка за СОЖС потребно е да се „наведат причините за избор на алтернативното решение“. Во случајот на оваа СОЖС на Планот за управување со природно и културно наследство беа **разгледани следниве алтернативни решенија:**

Сценарио „без промени“: ова претпоставува планот за управување да не се усвои

Алтернативни приоди за управување: тука се сумирани алтернативни реакции за управување со цел вклучување на предложените инфраструктурни проекти. Во овој дел е даден преглед на дополнителните алтернативни опции кои биле разгледани од страна на Инвеститорите на планираните развојни проекти кои беа утврдени од страна на СОЖС со цел одредени потенцијални значителни преостанати влијанија да се избегнат и/или да се сведат на минимум, *Алтернативни решенија за Контактна зона и алтернативни решенија за колекторскиот систем.*

Иако во СОЖС е даден преглед на алтернативните решенија на инфраструктурните проекти, тоа не претставува детална анализа на алтернативните решенија според повеќе критериуми. Ова треба да е задача на студија за ОВЖС на ниво на секој проект. Клучните прашања на стратешко ниво по коишто се разликуваат алтернативните решенија на ниво на проект се истакнати во рамки на СОЖС.

Во наредното поглавје идентификувани се потенцијалните позитивни и негативни **влијанија од спроведувањето на Акцискиот план.** Извештајот за Стратегиска оцена ги зема во предвид влијанијата врз водата, воздухот, почвата, биодиверзитетот, пределите и нивните пејзажни вредности, природното и културното наследство, како и влијанијата врз социо-економската состојба и здравјето на луѓето во Охридскиот Регион (општините Охрид, Струга и Дебрца). Генерално земено имплементацијата на планските решенија е во насока на позитивно влијание врз животната средина и социјалните аспекти.

Мора да се напомене и дека Извештајот за Стратегиска оцена не вклучува детална анализа на поединечните развојни проекти, туку ги анализира влијанијата врз медиумите и областите во животната средина во поширок контекст. Во Извештајот е направена проценка на потенцијалните влијанија врз животната средина и социо-економските аспекти, додека, во подоцнежните фази, преку Студиите за оцена на влијание врз животната средина или Елаборатите за заштита на животната средина, кои произлегуваат како законска обврска на основа на укажаните потенцијални негативни влијанија се прават детални анализи и препораки.

Согласно Законот за животна средина и Уредбата за определување на критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина потребно е да се утврди потреба за спроведување на постапка за оцена на влијанието на проектот врз животната средина. Потребата од оцена на влијанијата врз животната средина ја донесува Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Согласно Законот за животна средина, како и Законот за заштита на природата, правните или физичките лица кои вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои се спроведува постапка за оцена на влијанието врз животната средина се должни да изготват Елаборат за заштита на животната средина, со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина, пред да започнат со спроведување на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

При анализа на влијанијата посебно внимание ќе се посвети на влијанијата врз заштитеното светско наследство, особено на Охридското Езеро. За време на оцената, спроведени се консултации со засегнатите страни во однос на ова заштитено подрачје. Доколку при имплементација на дел од мерките и активностите и кои произлегуваат од Планот, не се постапи соодветно и со однапред зададена динамика, би се очекувало дополнително негативно влијание врз медиумите и областите на животната средина. Дел од Акциите во Планот од кои се очекува влијание врз медиумите на животната средина се:

4. Реконструкција на колекторот и на канализациските мрежи во населбите долж Охридското Езеро како и станицата за пречистување на отпадни води,
5. Изградба на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион
6. Уривање на бесправни градби во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за уривање од страна на надлежен орган

Клучните влијанија, најверојатно ќе се однесуваат на:

- Ризик од загадување и седиментација на Охридското Езеро, за време на градежните работи (особено уривање во крајбрежје);
- Емисии во воздухот и бучава во текот на градежната фаза кои може да предизвикаат последици за флората и фауната;
- Влијанија врз културното наследство поради градежни зафати особено во старо градско јадро;
- Непријатност од емисиите во воздухот и бучавата во текот на градежна фаза за локалното население.

Планираните зафати како уривање и реконструкција на објекти во крајбрежната зона, може да доведат до влошување на хидрологијата, квалитетот на водата на езерото, биолошката разновидност, пејсажните вредности и да се одрази негативно на зачувувањето на: старата градска архитектура, структурата на населбите од крајбрежјето, структура на старите градски јадра на Охрид и Струга и околните простори во кои се наоѓаат историски споменици.

За поединечните Акции за секој поодделно треба да се пристапи кон детална анализа на типот на влијанијата во сите фази на проектот. Сите фази на проектите како градба на објектите, уривање, оперативна фаза, случај на ненадејна хаварија и во случај по престанок на работа на проектот треба да се анализираат од аспект на влијание на сите проектни активности врз сите елементи на животната средина во студии за ОВЖС или елаборати (како што е претходно наведено).

За две од детектираните влијанија досега направена е одредена оценка на влијанието врз животна средина и тоа :

- Влијанијата кои би произлегле од реконструкцијата на колекторскиот систем се обработени во Студијата за прибирање на податоци за подобрување на

животната средина на Охридското Езеро и техники за рехабилитација на колекторскиот систем, ЦАЈКА, 2015 година.

→ Анализа на влијанија кои би произлегле од Изградбата на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион е извршена во рамките на СОЖС и ОВЖС на Регионален план за управување со отпад за Југозападен регион.

За Уривање на бесправни градби во заштитените подрачја за кои е издадено правосилно Решение за уривање од страна на надлежен орган потребно е да се изработи елаборат за уривање на бесправни објекти, согласно Закон за градење и засебна оценка на влијание врз животната средина и оценка на влијание врз наследство. Врз основа на досега познатите информации, еколошките ризици на овие активности најверојатно нема да бидат значителни и долготрајни и ќе може да се ублажат со типични градежни мерки за контрола.

Анализата на Влијанија утврди дека имплементацијата на **мерките** и активностите содржани во Акцискиот План ќе даде придонес кон одржливо управувањето со доброто во Охридскиот Регион. Секоја од активностите е со цел да се намалат веќепостоечките проблеми кои ги опфаќаат медиумите и областите на животната средина, па токму затоа се смета дека влијанијата од Планот се позитивни и со нивна имплементација ќе се постигне заштита на природното наследство и одржлив развој на подрачјето, како и исполнување на целите за заштита на животната средина. Треба да се истакне дека голем број од мерките даваат насоки за подготовка и /или измена на законска рамка, стратегии, планови, програми и проекти. Дел од нив имаат регулаторен карактер, а дел претставуваат реализација на конкретни проекти, за кои дополнително ќе се води постапка за подетална оценка на влијанијата врз животната средина.

Од напоменатите влијанија кои опфаќаат градежни активности генерално, со добра проектантска пракса и организирање на градилиштата може да се минимизираат голем дел од влијанијата што се идентификувани за фазата на градбата. Исто така, преку методи на управување со животната средина во голема мерка ќе бидат ублажени влијанијата што се идентификувани за оперативната фаза.

Мерките препорачани со овој Извештај ќе треба да се разгледаат во наредните фази на планирањето. Конечните мерки, утврдени со точна локација, вид и обем на активности, ќе бидат дефинирани низ постапки за конкретна планска документација или на ниво на проект низ студиите за оценка на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина (за секој проект/објект поединечно). На тој начин мерките за заштита на животната средина ќе се вградат во проектот и ќе бидат земени предвид при изведбата.

Она што е особено битно и е цел на стратешкото планирање е да се обезбеди контрола над спроведување на мерките и активностите од Планот во ресорните институции, локални самоуправи, јавни претпријатија и приватниот сектор. За таа цел потребно е :

- Подготовка на Информација до Владата на РСМ со детална анализа на законските обврски, кои потекнуваат од потпишаните национални и меѓународни договори во сите секторски политики и нивно усогласување, со финансиски импликации, за да се избегнат колизии/спротивставености,
- Обезбедување соработка и координација со ресорните министерства и институции, со цел постигнување усогласеност на мерките кои произлегуваат од Планот со секторските стратешки и плански документи и активности кои ја опфаќаат истата временска рамка, а уште повеќе и со идните секторски стратегии и планови,
- Широка меѓусекторска соработка, дискусија и усогласување .

Целта на **Планот за мониторинг на животната средина** е следење на ефектите од спроведувањето на планскиот документ врз медиумите на животната средина.

Планот треба да овозможи согледување на ново предвидените ефекти и превземање на соодветни дејствија за подобрување на состојбата. Во случај на согледани негативни ефекти од спроведувањето на планскиот документ, органот кој го подготвува планскиот документ како и друго правно или физичко лице и здруженија на граѓани од областа на животната средина се должни за тоа да го известат органот на државна управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Основните цели и бенефитот од мониторингот на ефектите врз животната средина се:

- следење на имплементацијата на активностите во предвидени со планскиот документ;
- следење на имплементацијата на мерките за контрола на влијанијата;
- да се обезбедат податоци за понатамошно следење на состојбите во животната средина;
- следење на состојбата во животната средина со цел навремено согледување на нево предвидените влијанија од имплементацијата на Планот и управување со истите;
- да се потврди дека со примена на мерките за ублажување се зголемуваат придобивките во однос на заштитата на животната средина;
- утврдување кои активности треба да бидат превземени за редуцирање на влијанијата врз животната средина.

Со цел да се изврши мониторинг на ефективност на планскиот документ потребно е следење на поставените индикатори и нивниот развој со што ќе се потврдат целите на Проектот. За следење на индикаторите потребно е да се земат во предвид и податоците за тековната состојба на животната средина.

Следењето на состојбата на животната средина ја потврдува оправданоста и примената на предложените мерки за ублажување и нивната функционалност, што претставува голема придобивка во однос на заштитата на животната средина.

12 ИЗВЕШТАЈ ОД ЈАВНИ КОНСУЛТАЦИИ

1. ВОВЕД

Согласно Законот за животна средина, Министерство за Култура и Министерство за животна средина и просторно планирање спроведоа постапка за СОЖС, во рамките на која се изработи Извештај за стратегиска оценка на животната средина од реализација на Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот Регион (2019-2028). Во рамките на СОЖС процедурата, по завршување на периодот на учество на јавноста, Органот кој го изработува стратешкиот документ изготвува Извештај за консултации со јавноста, во согласност со член 69, став 5 од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18) и член 10 став 2 од Уредбата за учество на јавноста во текот на изработка на прописи и други акти како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. весник на РМ“, бр. 147/08 и 45/11).

Во Извештајот се дадени одговор на сите пристигнати прашања, мислења, предлози и забелешки, доставени од јавноста во текот на периодот за објавување на Извештајот за стратегиска оценка на животната средина и Стратешкиот документ. Во согласност со дефинираната СОЖС процедура во горенаведените законски акти, подготвените документи, Нацрт Извештајот за СОЖС, како и Нацрт на планскиот документ беа преведени на албански и англиски јазик и беа достапни за увид од јавноста (на македонски јазик) на веб страната на Министерство за Култура (МК), Министерство за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), општините Охрид, Струга и Дебрца. Засегнатата јавност беше информирана за местото и времето за одржување на јавната расправа преку објави на веб страните на наведените институции како и од медиумите. Беа организирани три јавни расправи по критериумот најдостапно место за засегнатата јавност.

2. КОНСУЛТАЦИИ СО ЗАСЕГНАТИ ОРГАНИ

Врз основа на член 65, став (6) од Законот за животната средина, Министерот за култура донесе Одлука за спроведување на постапка за стратегиска оценка на животната средина за плански документ План за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион (бр. 34-3694/6 од 15.05.2018). Со оваа Одлука, покрај другото, се утврдени засегнатите страни, утврден е обемот на Извештајот за стратегиска оценка и воспоставена е обврска, којашто произлегува од член 70 од Законот за животна средина и Протоколот за стратегиска оценка на животната средина, да се спроведе постапка за оценка на прекугранични влијанија; дополнително, наведени се институциите коишто ги објавуваат документите што ќе бидат изработени во текот на оваа постапка на своите интернет страници со цел информирање на јавноста.

Одлуката за спроведување на постапката за СОЖС е проследена со пополнување на соодветни формулари со кои се утврди обемот на извештајот за стратегиска оценка на животната средина, а врз основа на:

- Веројатноста, времетраењето, фреквентноста и повратноста на влијанијата;
- Кумулативната природа на влијанијата врз животната средина и животот и здравјето на луѓето,
 - Прекуграничната природа на влијанијата,
 - Ризиците врз животот и здравјето на луѓето и животната средина (на пример како резултат од несреќи)
 - Опсегот и просторниот обем на влијанијата
 - Потенцијалните социјални и економски влијанија
 - Вредноста и ранливоста на областа што ќе биде засегната од донесувањето на планскиот документ
 - Посебните природни карактеристики и културното наследство

- Надминувањето на стандардите за квалитет на животната средина или надминување на граничните вредности
- Интензивноста на користењето на земјиштето,
- Влијанијата врз областите или пејзажите кои имаат признат статус на национални или меѓународни заштитени подрачја
- Други релевантни критериуми

Покрај обемот на Извештајот за СОЖС, Министерството за култура ги утврди и целите за животна средина што треба да бидат постигнати со спроведување на Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион, а коишто произлегуваат од националните, регионалните и локалните политики – стратегии / планови и законска регулатива.

Одлуката за спроведување на СОЖС (прилог 1), формуларите според кои е утврден обемот на Извештајот за СОЖС, како и целите за животна средина што треба да ги постигне Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион и се објавени на страната на Министерство за култура.

3. КОНСУЛТАЦИИ СО ПОШИРОКАТА ЈАВНОСТ

Нацрт извештајот за стратегиска оцена беше достапен за увид на пошироката јавност објавен на веб страните на Министерство за Култура, Министерство за животна средина и просторно планирање, општините Охрид, Струга и Дебрца.

Во периодот предвиден за консултации со јавноста во врска со подготвениот Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Планот од страна на пошироката јавност доставени се забелешки до секторот за комуникации при МЖСПП во електронска форма.

Во периодот на јавната консултација, на Нацрт Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион беа добиени бројни коментари од засегнатите страни. Коментарите укажаа на потребата од зајакнување на мерките за заштита, што нема да подразбере само справување со законите врз исклучителните универзални вредности, туку ќе предвиди ревитализација на вредностите што во меѓувреме се оштетени или изгубени. Интересот на јавноста недвосмислено покажа дека светското природно и културно наследство во Охридскиот регион заслужува посериозен третман од страна на институциите и дека неговата заштита треба да се вгради во националните и локалните програми и активности како врвен приоритет.

На 07.11.2019 год. Министерството за животна средина и просторно планирање проследи информација за достапноста на Нацрт планот и Нацрт СОЖС до претставници на Националната агенција за животна средина, Националната агенција за заштитени подрачја и Министерството за туризам и животна средина на Република Албанија, а на организираниите јавни расправи во Охрид и Струга присуствуваа претставници од Република Албанија. Во времето утврдено во проследената информација, Република Албанија не покажа интерес за консултации пред усвојувањето на Планот.

4. ЈАВНА РАСПРАВА

Со цел да се постигне поголема транспарентност и вклученост на јавноста во процесот на донесување на одлуки во однос на Планот, на ден 11.11.2019 година (понеделник) во просториите на Клубот на пратеници во Скопје во 12:00, на ден 12.11.2019 (вторник) во просториите на Националната установа Центар за култура “Григор Прличев” во Охрид во 12:00 и истиот ден во големата сала на Советот на општина Струга во Струга од 15:30 часот се одржаа три јавни расправи по нацрт Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина по и Нацрт Планот. Целта на јавната расправа беше да се презентира содржината на Планот и Извештајот за стратегиска оцена на животната средина. На јавните расправи во Охрид и Струга присуствуваа и претставници на институциите од Албанија.

Нацрт Планот беше презентираан од страна на Ана Петровска- Државен секретар во Министерството за животна средина и просторно планирање и Зоран Павлов- Комисија за

управување со културното и природното наследство на Охридскиот регион.Извештајот за стратегиска оцена на животната средина беше презентираан од Мартина Блинкова Дончевска, дипл. еколог со положен стручен испит за стекнување на професионално знаење за СОЖС , потоа Александра Трајковска дја и Марио Баткоски дја, како претставници од Градежен Институт “Македонија” А.Д. Скопје.По завршување на презентацијата беше отворена дискусија, од присутната јавност имаше забелешки, прашања и сугестии по содржината на Планот и Извештајот за СОЖС. Поголемиот дел од коментарите се однесуваа на Планот, а помалку на нацрт СОЖС.Од одржаната јавна расправа подготвени се записници кои се презентирани во овој Извештај. Исто така е приложена и листа на учесници, агендата и фото записи од јавните расправи.

ОБЈАВА ЗА ДОСТАПНОСТ НА НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СОЖС И НАЦРТ ПЛАНОТ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ЈАВНИ РАСПРАВИ

Република Северна Македонија
Ministerstvo za životna sredina i prostorno planiranje
Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor

ПОЧЕТНА МИНИСТЕРСТВО МЕДИЈА РЕГУЛАТИВА ДОКУМЕНТИ ПРОЕКТИ ТЕМИ ИЗВЕШТАИ НИС СЕРВИСИ ОБЈАВИ КОНТАКТ

Вие сте тука: МЖОПП / Соопштениеја / Објава за достапност на Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Објава за достапност на Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

октомври 03, 2019

Министерството за животна средина и просторно планирање ја известува заинтересираната јавност дека е изработен Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. Согласно поставената законска регулатива (Законот за животна средина, Законот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион и Архуската конвенција) Планот е достапна за увид и јавна консултација на веб страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање http://www.moerpp.gov.mk/?page_id=3194

Мислењата по истиот можат да се достават до Министерството како орган на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, во рок од 60 дена од објавувањето на електронската адреса: infoeko@moerpp.gov.mk или skj.mzspp@gmail.com.

Во рамки на консултативниот процес, на почетокот на ноември 2019 г. ќе биде организирана и јавна расправа за што јавноста ќе биде дополнително известена.

Share 0 Tweet

« Известување за измени и дополнувања на законодавството од областа на животната средина

Информација за одржување на Јавна расправа по Извештај за Стратегиска оцена на влијание врз животната средина за “Националниот акциски план за борба против

Соопштение за јавноста 17.12.2019 год. декември 17, 2019
Ве информираме дека министерот Насер Нуредини утре, на 18.12.2019г (среда) во Клубот на пратеници во Скопје, во 10:30 часот ќе даде изјави за медиуми во врска со одлуката за престанок на употреба на производи кои се спакувани во пакување за еднократна употреба, како и пластика

Прочитај повеќе...

АНКЕТА

Анкета за пристап до информации
Анкета за Е-БИБЛИОТЕКА

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА
УПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

ПОЧЕТНА ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР КОНТАКТ

ПОЧЕТНА ЗА УПРАВАТА ЛЕГИСЛАТИВА НИСКИ ЕКИМ НОВОСТИ ПРОЕКТИ ЛИНКОВИ ПРЕС ЦЕНТАР

Објава за достапност на Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година

04.10.2019.

На веб страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање се објавени следните документи: Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г., и Нацрт-извештајот за стратегиска оцена на животната средина за План за управување со природното и културно наследство во Охридскиот регион 2019-2028 година.

Наведените документи се достапни на следните линкови: <http://www.moerpp.gov.mk/?p=18567>

Превземено од [Министерство за култура](#)

Сподели:

Tweet Share 22 Print Email

SEARCH

ПРЕС ЦЕНТАР

ОБЈАВА ЗА ДОСТАПНОСТ НА НАЦРТ-ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028 ГОДИНА

04.10.2019.

Промотивен настан за отпочнување со реализација на

Објава за достапност на Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година

октомври 22, 2019

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

На веб-страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање се објавени следните документи: Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г., и Нацрт-наредбата за стратеписка оценка на животната средина за План за управување со природното и културно наследство во Охридскиот регион 2019-2028 година.

Наведените документи се достапни на следните линкови:

Нацрт-извештај за стратеписка оценка на животната средина за План за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион 2019-2028г.

План за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион 2019-2028 со акциски план

Согласност од Министерството за животна средина и просторно планирање за започнување на постапката за спроведување на Одлуката за Стратеписка оценка за планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион (2018 – 2027)

Одлука за Стратеписка оценка за планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион (2018 – 2027)

Формулар – прирачник документ на Стратеписката оценка за планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион (2018 – 2027)

Цели – прирачник документ на Стратеписката оценка за планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион (2018 – 2027)

Пребарај

Пребарај

Национална Стратегија
за култура 2018 - 2022

Предлог - закон за
освистување на
јавниот интерес
во култура

ТАБЕЛИ ЗА НИВЕЛАЦИЈА
НА ПЛАТИТЕ

Конкурс за финансирање
преводи на странски
издавачи

РЕГИСТАР НА
ЛЕКТОРСКИ ЛИЦЕНЦИ

БАЗА НА ПРАШАЊА
(ВИШ ФИЛМОЛОГ)

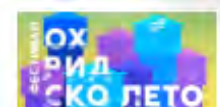
БАЗА НА ПРАШАЊА
(ВИШ БИБЛИОТЕКАР)

БАЗА НА ПРАШАЊА
(ВИШ КОНСЕРВАТОР)
(ВИШ ДОКУМЕНТАТОР)

КНИГОТКА НА
МАКЕДОНИЈА

СРЕДНОУЧНО
ОТ МАКЕДОНИЈА

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLICA E MAqedonisE SË VERIUT
ОПШТИНА СТРУГА
KOMUNA E STRUGES

ПОЧЕТНА
ГРАДОНАЧАЛНИК
ОВЕТ НА ОПШТИНА
АДМИНИСТРАЦИЈА
КОНТАКТ

SEARCH SQ MK MAP Search this site...

Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Home / Blog / Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Министерството за животна средина и просторно планирање ја известува заинтересираната јавност дека е изработен и објавен Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028г.

Природно и културно наследство на Охридскиот регион.

14/10/2019 0 comments

ОПШТИНА ОХРИД
Единица на локална самоуправа - Добредојдоват на официјалната веб-страница на Општина Охрид

ДОМА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА ИНСТИТУЦИИ ЈАВНИ НАБАВКИ ФОРМУЛАРИ ПРОЕКТИ ИНФОРМАТОР КОНТАКТ ЕНГ/МКД АРХИВА

ОДЛУКА ЗА ИЗБОР НА КАНДИДАТ ПО ЈАВЕН ОГЛАС ЗА ВРАБОТУВАЊЕ
23 декември 2019

Враќа одредба на член 98 став (4) од Законот за административни службеници („Службен весник на РМ“ бр. 27/14, 19/14, 48/15,...

Повеќе...

НОВОГОДИШНО ОБРАЌАЊЕ НА ГРАДОначАЛНИКОТ КОНСТАНТИН ГЕОРГИЕСКИ
23 декември 2019

Новогодишно обраќање на градоначалникот на Општина Охрид, Константин Георгиевски...

Повеќе...

ПочНАА ПОДГОТОВКИТЕ ЗА ЧЕСТВУВАЊЕТО НА „БОГОЈАВЛЕНИЕ-ВОДИЦИ“
23 декември 2019

Со одржувањето на првата средба на Организациониот одбор, што го формира градоначалникот Константин Георгиевски, дојеска

ДОБИТНИЦИТЕ НА СТУДЕНТСКИ СТИПЕНДИИ ЗА УЧЕБНА 2019/2020

ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ЗА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН КАКО И НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА (СОЖС) ЗА ПЛАНОТ

ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ 2019-2020г.

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ 2019-2020г.

ЖИВОТНА СРЕДИНА

СТАРТУВАА ПОДАТОЦИТЕ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА АМБИЕНТАЛНИОТ ВОЗДУХ ВО ОХРИД
23 декември 2019

ВЕСТИ

Република Северна Македонија
**Министерство за животна средина
и просторно планирање**

Објава за достапност на Нацрт – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2026г.

02.04.2019

Министерството за животна средина и просторно планирање ја дава својата заинтересираната јавност доколку се однесува нацртот – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2026г. Согласно површените законски регулативи (Законот за животна средина, Законот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион и Архивски законикот) Планот е достапен за увид и јавна консултација на веб-страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање http://www.mk.gov.mk/strani_id=3104

Министерство на животна средина и просторно планирање ја дава својата заинтересираната јавност доколку се однесува нацртот – Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2026г. Согласно површените законски регулативи (Законот за животна средина, Законот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион и Архивски законикот) Планот е достапен за увид и јавна консултација на веб-страницата на Министерството за животна средина и просторно планирање http://www.mk.gov.mk/strani_id=3104

Во рамките на консултативниот процес, на почетокот на ноември 2019 г. се биде организацијата и јавна расправа за што се однесува на Бидр (државно значајно наследство).

[в Страница](#)

Природно и културно наследство на Охридскиот регион

План за управување 2019-2028г.

Скопје-Охрид-Струга-Дебрица, 2019 год.

ЈАВНА РАСПРАВА ЗА НАЦРТ-ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028

11 ноември 2019 | 10:00

Министерството за животна средина и просторна организација Јавна расправа за Нацрт-планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. ќе биде разгледан и Нацрт-извештајот за стратешка оценка на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Јавни расправи ќе се одржат во Клубот на пратеници во Скопје на 11 ноември, со почеток во 12 часот. Во Охрид и Струга настанот ќе се одржи на 12 ноември во НУЦК "Григор Прличев" со почеток во 12 часот и во салата на Советот на Општина Струга во 15 часот и 30 минути.

- **ЈАВНА РАСПРАВА ЗА НАЦРТ-ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028**
- **ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ 2019-2028г.**
- **НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ 2019-2028г.**

Вие сте тука: МЖСПП / Настани / Објава за одржување на Јавна расправа за Нацрт Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Стратешката оцена за влијанието врз животната средина

Објава за одржување на Јавна расправа за Нацрт Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Стратешката оцена за влијанието врз животната средина

ноември 05, 2019

Министерството за животна средина и просторно планирање ја известува заинтересираната јавност дека организира 3 јавни расправи за Нацрт Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Стратешка оцена за влијанието врз животната средина на истиот.

Јавните расправи ќе се одржат во:

- Скопје на 11.11.2019 г. во Клубот на пратеници со почеток во 12:00 часот (Агенда)
- Охрид на 12.11.2019 г. во Дом на култура „Григор Прличев“, со почеток во 12:00 часот (Агенда)
- Струга на 12.11.2019 г. во салата на Советот на општината, со почеток во 15:30 часот (Агенда)

Share 0 Tweet

АКТУЕЛНО ТИКЕР НА МИНУВАЊЕ КУЛТУРА ФИЛМОЉУБИЕ МОЈОТ ЖИВОТ, МОЈОТ СВЕТ ПУБЛИЦИТЕТ УБАВИНА И ЗДРАВЈЕ ЗАНИМИВОСТИ

СООПШТЕНИЈА Ново во Охрид - HADJI TATTOO STUDIO ул.„Јане Сандански“ 85. Закажете на 072268003

Вие сте на: > Дона > Тикер > Јавна расправа за Нацрт-планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028

НАЧИТАНО

05 МАЈ 2016 13:25

Пред 71 година на денешен ден е донесена македонската азбука

31 MART 2017 16:14
„Мојот живот, мојот свет“: Миле Микунскиќ

06 MART 2018 21:24
Д-р Миле Микунскиќ е првиот Европски академик во болницата „Св. Еразмо“ од Охрид

27 ДЕКЕМВРИ 2016 00:36
„Чија си“ Славе Димитров - Најдобра песна на сите времиња во Македонија

15 АВГУСТ 2016 10:24
Горан Палаз „скокна во тавче“ Емилија ну речел-ДА

EMILLY BUTIK

www.alpojo.com.mk

Природно и културно наследство на Охридскиот регион

План за управување 2019-2028г.

Скопје-Охрид-Струга-Дебџа, 2019 год.

ЈАВНА РАСПРАВА ЗА НАЦРТ-ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028

04 НОЕМВРИ 2019 13:19

Министерството за животна средина и просторно организира Јавна расправа за Нацрт-планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

За Нас
Импресум
Претплата
Маркетинг
Контакт
Архива
Упатство за дописници
КЛУБ НА ПРИЈАТЕЛИ
Facebook
Twitter
Пребарување...

НАСЛОВНА
ВЕСТИ
ГРАДЕЖНИШТВО
АРХИТЕКТУРА
УРБАНИЗАМ
ЕНТЕРИЕРИ
ЕКОЛОГИЈА
ХОРТИКУЛТУРА
АРТ И ДИЗАЈН
ФОТО/ВИДЕО

Насловна / Вести / Продолжуваат јавните расправи за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион

Автор: Порта3 | Категорија: Вести, Екологија, Порта3 | 12/11/2019 | 204 Прегледа

Продолжуваат јавните расправи за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион

tweet [Pin it](#)

До трети декември годинава ќе траат јавните расправи за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година и за Нацрт-Извештајот за стратесиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година.

Во овој период засегнатата јавност може да коментира по документот со што можат да придонесат за подобрување на Нацрт-Планот за управување и на нацрт извештајот за стратесиска оцена.

Јавни расправи за двата значајни стратесиски документи ќе се одржат и денес во градовите Охрид и Струга, со почеток во 12 и во 15:30 часот.

ФАСАДНИ СИСТЕМИ

www.usje.mk

Вашот објективен прозорец

КАФЕАВТОМАТИ

Најлесно и брзо: на кафеавтомат, автоматски за подготвување и загревање на кафе

ВЕСТИ
ПИСМА/КОЛУМИНИ
ИНТЕРВЈУ
РЕКЛАМИ
ГАЛЕРИЈА
ЗАБАВА
ХУМОР
WEBOHRID

Природно и културно наследство на Охридскиот регион

План за управување 2019-2028г.

Охрид

Јавна расправа за нацрт-планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028

04/11/2019

Министерството за животна средина и просторно организира јавна расправа за Нацрт-планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. Ќе биде разгледан и Нацрт-извештајот за стратесиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Јавни расправи ќе се одржат во Клубот на пратеници во Скопје на 11 ноември, со почеток во 12 часот. Во Охрид и Струга настанот ќе се одржи на 12 ноември во НУЦК "Тригор Прличев" со почеток во 12 часот и во салата на Советот на Општина Струга во 15 часот и 30 минути.

- ЈАВНА РАСПРАВА ЗА НАЦРТ-ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028

СРЕДНИ НОВОГОДИШНИ И БОЖИЖНИ ПРАЗНИЦИ

ОКТА ДОКТА
MOB1 petrol Ohrid

Д-р Силво Стоев
Пријател на Вашето орално здравје!

Торго AUTO
www.torgoauto.mk

КАР ВО СВАР WASH
076 776 900

ОПШТИНА

ЗАПИСНИЦИ ОД ЈАВНИ РАСПРАВИ, ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ И ФОТО ЗАПИС

ЗАПИСНИК

Од Јавната расправа по нацрт Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот Регион за периодот 2019-2028 година и Нацрт Извештајот за стратегиска оценка на животната средина на Планот за управување со природно и културно наследство за периодот 2019-2028 година, одржана на 11.11.2019 година, во Скопје

На ден 11.11.2019 г. Во клубот на пратеници во Скопје, во организација на Министерството за животна средина и просторно планирање беше одржана првата од трите Јавни расправи за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оценка на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година.

Листата на присутни на јавната расправа е дадена во прилог на записникот.

Јавната расправа се одвиваше по следниот ред :

- **Отворање и воведно обраќање на министрите**
- **Презентација на нацрт Планот и дискусија**
- **Презентација на нацрт извештај за СОЖС за Планот и дискусија**

1. Отворање и вовед

Мартина Блинкова Дончевска во својство на модератор на почетокот им посака добредојде на сите присутни и им се заблагодари за учеството на јавна расправа, а потоа ги најави министрите да дадат свое поздравно обраќање. Во своето поздравно обраќање министерот за животна средина и просторно планирање Насер Нуредини истакна:

- На Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион и Стратегиската оценка на животната средина од овој план, заеднички работеа Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за култура и Управата за заштита на културното наследство, а во процесот беа вклучени општините и други надлежни институции. Очекуваме во финализирањето на Планот да се вклучат и надлежните институции од Албанија, со кои ја споделуваме одговорноста за управување со ова прекугранично мешовито светско наследство. Воедно, Нацрт-Планот и Стратегиската оценка на животната средина се доставени за коментари и до центарот на светското наследство УНЕСКО.

Министерот за култура, Хусни Исмаили истакна дека станува збор за исклучително важни правни документи со чие донесување по 40 години од впишување на листата на светско наследство на УНЕСКО се прави вистинска пресвртница во пристапот за зачувување и одржливо и економско користење на потенцијалите на Охридскиот регион.

Министерот без ресор задолжен за дијаспора, Едмонд Адеми истакна:

- Една од највисоките приоритети на владата на РСМ е зачувување на статусот на Охридскиот регион на листата на светско наследство на УНЕСКО. Чувствуваме должност, пред нашите граѓани, пред се, да не дозволиме понатамошно загрозување на природното и културното наследство на регионот и да воспоставиме систем за негово одржливо, стручно и организирано управување кое ќе спречи било какво уништување и узурпација на природните и културните ресурси на Охридскиот регион.

Според него, Планот и Извештајот се многу важен сегмент и ја формираат рамката на сите понатамошни активности во заштитеното подрачје.

Нацрт-Планот и Стратегиската оценка веќе се испратени во Центарот за светско наследство на УНЕСКО и неговите советодавни тела, од кои се очекува стручно мислење и придонес во

насока на подготвување на документи за Охридскиот регион кои ќе бидат во целосна согласност со стандардите и препораките на УНЕСКО.

-Презентација на нацрт План и дискусија:

По завршување на поздравните обраќања на министрите, со своја презентација започнаа државниот секретар Ана Петровска и претседателот на комисијата за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион - Зоран Павлов.

Ана Петровска најнапред се осврна на основите врз кој се заснова овој План, а потоа се даде акцент на вредности и ризиците по природното наследство, како и предлог зонирањето. Истиот концепт на презентирање беше следен и од Зоран Павлов по однос на културното наследство.

Напоредно со презентацијата беа поставувани и прашања од присутните.

Прашање бр. 1: Методија Велевски МЕД: Даде неколку генерални и технички забелешки, особено околу користењето на референци, а конкретно го интересираше зошто само 9 локалитети на природно наследство се издвоени?

Одговор: Преставникот од МЖСПП, државниот секретар Ана Петровска одговори дека овие 9 се запишани во номинациското досие и оттаму произлегува потребата за анализа дали од моментот кога е впишано ова Добро до ден денешен имаме одредени закани за овие природни локалитети.

Прашање бр. 2: Донка Барџиева од Скопје даде забелешки по однос на Нацрт Планот, зошто материјалот од Нацрт Планот бил претставен во УНЕСКО во оваа фаза со овој карактер на обработка. Таа смета дека премногу е рано за негово презентирање.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, државниот секретар Ана Петровска одговори дека Нацрт Планот е испратен само како документ во развој и развивање, а не како финален документ. Нацрт Планот е изработен врз основа на придонеси на засегната јавност и колеги од Албанија.

Искра Стојковска од Фронт 21/42, даде забелешки по однос на запазувањето на законската регулатива. Имено според Закон за животна средина потребни се по објавувањето на Нацрт СОЖС да помине временски период од 60 дена. Исто така да има информации за објавата на одлуката за изготвување на СОЖС, место и време на одржување на јавна расправа, информации за прекугранични информации. Со оглед на сето погоре наведено за Фронт е неприфатливо ова да биде јавна расправа туку ќе се гледа само како средба со засегнати страни во рана фаза. Покрај ова исто така таа смета дека има и други законски прекршувања. Начинот на изработка и содржината на Нацрт Планот не е во согласност со Законот за управување со Охридски регион од 2010 и притоа се наведени членови од Законот кои не соодетствуваат процесот на изработка на Нацрт Планот. Исто така според Фронт прекршен е и Законот за животна средина, Закон за заштита на природата. Поради тоа според Закон за државна администрација Фронт ќе бара дисциплинска постапка за изработувачите на Нацрт Планот од страна на надлежните институции. Исто така Фронт бара под итно да се донесе Законот за управување со Охридскиот регион, како и Законот за Охридско Езеро.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, Ана Петровска одговори дека многу е важно да се добијат на писмено сите предлози и препораки.

Прашање бр. 3: Шуманов, претставник и претседател на ИКОМОС во Македонија, смета е дискутабилно да се земе втората варијанта на контактната зона, во која е вклучено и Преспанското Езеро, бидејќи и трета земја Грција ќе биде засегната. Смета дека препораките на Мониторинг мисијата не се проширување на контактната зона.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека од Реактивната мисија на УНЕСКО излезе потребата да се дефинира контактната зона.

Забелешка од Искра од Фронт 21/42 смета дека со овој План нема да се спречи трендот на деструкција на Охридското Езеро. Планот ги игнорира извештаите на експертските тела на IUCN и ICOMOS. Прва цел мора да биде ревитализација на вредности и не смее да се игнорира

фактичката состојба. Во Планот не се наведени сите 19 препораки, Фронт смета дека излезот од целата ситуација е во нивното наведување во Планот. Исто така следна цел би била изработка на вистински акционен план со препораки и со временски рамки.

Одговор: Зоран Павлов, претставник на Управа за заштита на културно наследство при МК смета дека во сите извештаи провејува како проблем систем за управување, инфраструктурните проекти, градежна експанзија во Охридскиот регион и влијанието од туризмот.

Прашање бр.4 : Лазо Димитров од Охрид, прашува зошто некои градби во Охрид намерно се стопираат со изговор УНЕСКО и смета дека УНЕСКО се искористува за свои цели од страна на власта и поединци и тоа го гледа како пречка за инвестиции. Што претставува терминот експанзија и како да се гради туризам во Охрид? Ова го гледа како неможност за изградба на згради и доделување на дозволи за градба.

Коментар на Методија Велевски МЕД -Дава придонес кон контактните зони.Една од причините заради кои УНЕСКО предлага да се воспостават тие контактни зони е да се гарантира задржување на уникатни вредности на езерото, не заради вредностите на Галичица и Преспанско Езеро,тука заради тоа што Преспанско Езеро е докажано како најголем загадувач на Охридско Езеро,преку пренесен фосфор.Тоа значи дека управувањето со фосфорот во сливот на Преспанското Езеро, тоа значи до сртот на Пелистер, треба да биде земено во предвид при утврдување на зоните .Фосфорот е најголем причинител на еколошка катастрофа.Направена е проекција дека до крајот на овој век зоната под 200 метри ќе остане без кислород (Metzinger и сор.,2007) заради загадување од фосфор.

Одговор: Претставникот од МЖСПП, државниот секретар Ана Петровска одговори дека затоа е јавната расправа и јаната консултација на која ќе се слушнат коментарите и размислувањата на стручните институции и организации.

Коментар на Искра од Фронт 21/42 Во однос на коментарот дека е потребен План за почне да се делува,сметам дека Планот неможе на ниеден начин да го смени трендот на деструкција, да направи било каква промена , ги игнорира извештаите на експертските тела и извештајот на IUCN и ICOMOS од 2019.Неможе План чија прва цел е контролирана урбанизација да смени нешто ниту пак со Визијата,туку треба прва цел да е ревитализација на вредности.Потребен е Акциски план со временски рамки со краткорочни,среднорочни и долгорочни мерки имајќи ја предвид реалната состојба.

Коментар на Дејан Пановски,национален координатор на Дримскиот проект: Директно учетував и бев еден од иницијаторите на прогласување на прекуграничниот биосферен резерват (БР) Охрид-Преспа, работевме заедно со колегите од албанска страна и со помош на консултанти од Германија, на воспоставување на таквиот статус. Јас не би сакал таквиот статус на УНЕСКО од програмата МАБ,така лесно да се отстрани од алтернативите на контактната зона .Биосферниот резерват е уште еден статус кој охридско-преспанскиот регион го доби.Без разлика што границите засегаат уште една држава во самиот Акт кој е донесен во 2014 година, може и третата страна –Република Грција да стане дел нејзината територија дел од БР.Овој БР не треба да се исклучува при развивање на Планот,бидејќи ова е почеток на План и не би одел со строги коментари туку би дозолил овој План да почне да се развива. Вториот коментар е околу дилемата за тоа дека Охридско Езеро ќе биде уништено/деградирано.Во однос на квалитетот на водата во Охридското Езеро, според најновиот извештај од од пред два дена , 80% од Езерото има одличен еколошкиот статус според Water Framework Directive, потоа имаме добар и нарушен статус што го засега појасот на Тушемиште и Поградец на албанска страна.Нормално дека прилега за Охрид да се зборува со драма, но не прилега да се прават проблеми каде ги нема-ги има во урбанизацијата во користењето на крајбрежието, но треба да се консултираат и оние податоци од GIZ за SFI.Исто така Планот треба да е во корелација со Планот за сливот на Охридско Езеро кој е во финална фаза и конечно да се одредат зоните во Охрид.Лесно е да се најдат проблеми, но дајте нешто да сработиме, ако одиме вака 50 години

нема да донесеме никаков План. Плановите кои се носат се нешто “живо”. Дајте да го донесеме Планот почитувајќи ги сите замерки од влади и невладин сектор .

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска се заблагодари на коментарите и одговори дека според досегашните дискусии треба да се продолжи со анализирање на трите аспекти за контактни зони.

Коментар од Никица Корубин, пратеник и член на комисија за култура смета дека Планот не е врзан за Законот , бидејќи Планот го изработува државата и таа смета дали ќе го изработи преку законска обврска. Во 2010 донесен е Закон за управување со Охридски регион, во кој се наоѓа обврската за Планот. Тој Закон е на сила, но и да не постоеше Законот државата ќе имаше обврска да изработи План. Планот е оперативен документ, и ќе се менува Планот и пропуст е на државата што до сега не е изработен. Сите пропусти што се правени до сега треба сега да се променат сега.

Прашање бр.6 : Дали е земен во предвид колекторот кога се споменува првата зона за заштита 1.1 од кота на Охридското Езеро и дали знаете во каква состојба е колекторот бидејќи е главен загадувач на Езерото токму колекторот?

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска се заблагодарува на прашањето, и одговори дека многу е битно ова прашање и се разбира колекторскиот систем ќе биде вграден во зоните. Исто така нема да се забрани да се вршат зафати на колекторот.

Прашање бр.7 Искра од Фронт 21/42 смета дека Комисијата не постои и не работи воопшто. Не е процедурално да имаме План, а да не знаеме кој ќе го спроведува и кој ќе одговара ако не се спроведува. Исто така смета дека за урбанистичките планови ХИА мора да има за Планот, што е препорака од УНЕСКО. Исто така смета дека не се разгледани урбанистички планови , и дека мора да се разгледаат сите останати проекти кои се во процедура. Да се земат податоци од нелегални градби и дозволи за легализација од 2017 па наваму од страна на општините.

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека во однос на ХИА ќе се спроведе откако ќе се заврши инвентар на диви градби.

Одговор: Зоран Павлов , претставник на Управа за заштита на културно наследство при МК , дополни дека според Законска регулатива не треба ХИА за Планот, ниту од Реактивната мисија е побарано, туку побарано е да има ХИА за бесправно изградени објекти, кој ќе придонесе да се процени кои објекти влијаат врз ИУВ на доброто и кое ќе треба да се отстранат.

Прашање бр 8: Никица Корубин, пратеник и член на комисија за култура зонирањето не е новина, дали ова значи менување на границите на доброто, бараме оптимален начин како да се управува оптимално. Дали ќе се чека одговор од УНЕСКО па да се пристапи во следните активности?

Одговор: Зоран Павлов, претставник на Управа за заштита на културно наследство при МК одговори дека Зонирањето не влијае на промени на границите на Доброто. Инаку мали промени на границите на Доброто може да се случат ако оцениме како држава. Мала промена на границите на доброто може во секој момент да се иницира. Ова зонирање е само начин на кој треба да се регулираат правилата на игра во заштитената области, со контрола и механизам.

Прашање бр 9: Искра од Фронт 21/42 , Дали во Акцискиот План до 2025 ќе се донесат урбанистички планови? Исто така во рамки на Планот некаде да се стави дека до донесување на клучни документи треба да важи мораториумот во Охрид и ова да се врзе со мерките во Планот?

Одговор: Претставникот од МЖСПП, државен секретар, Ана Петровска одговори дека во мерките донесувањето на урбанистичките планови е до 2020.

Со повик за доставување на писмени забелешки до 3 декември беше затворена јавната расправа за планот ,по што следеше јавна расправа за нацрт СОЖС.

-презентација на нацрт СОЖС и дискусија:

Во следните неколку минути беше претставена содржината на СОЖС од страна на консултантскиот тим од ГИМ, (Мартина Блинкова Дончевска и Марио Баткоски) по што следеше дискусија.

Прашање бр.1 Шуманов, претставник и претседател на ИКОМОС во Македонија, смета дека не бил консултиран при процесот на изработка. Исто така и не бил известен за јавната обврска и не бил пратен допис до него, како правно лице.

Одговор: Мартина Блинкова Дончевска, претстваник на ГИМ, Одржани се консултативни средби со општина Охрид, Струга презентирани во Нацрт верзија и е усогласено со нивните препораки. Музеј Охрид и МЖСПП се вклучени и одговорни и стручни тела.

Прашање бр. 2 (коментар) Шуманов, претставник и претседател на ИКОМОС во Македонија, Документите не се доставени до сите засегнати страни, објавено на web страна не се смета за известување.

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека на страната МК е објавена Одлука за спроведување на СОЖС, каде се наведени засегнатите страни. На сите нив им е испратена информација дека е достапен документ за што има и писмен доказ.

Прашање 3 (коментар) Шуманов, претставник и претседател на ИКОМОС во Македонија, Графички да се прикажат зоните на културното наследство и да се обрне внимание на мониторингот за културното наследство.

Одговор Зоран Павлов, претставник на Управа за заштита на културно наследство при МК одговори дека до ICOMOS е пратен допис за разгледување на Планот како и Нацрт СОЖС, што значи дека ICOMOS веќе е информиран и за двата документа.

Прашање бр. 4 од Методија Валеvски МЕД : Дали зоните од решението за прогласување на Охридско Езеро и Студенчишко блато ќе се ајдат во некоја ревидирана верзија на Планот?

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека секако ќе бидат земени во предвид.

Прашање бр. 6 Искра од Фронт 21/42, Во Акционен План пишува дека Министерство за транспорт и врски, е одговорна за СЕА И ХИА. Сметаме дека матични носители за документите треба да бидат матичните министерства, а тоа се МЖСПП и МК, а не Министерство за транспорт и врски. Статистички податоци од Државен завод за статистика дадени во СЕА во врска со добиени дозволи, да се побараат официјални податоци од Општините, од 2012 година, колку барања, колку дозволи и колку се во процедура? Исто така Фронт прашува зошто треба да се ревалоризира Студенчишко Блато, кога од Деконсема има многу добра студија за ревалоризација на Блатото.

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека студијата за блатото е од 2012 и е застарена.

Прашање бр.7 (препораки): Искра од Фронт 21/42, СЕА не смее да ги игнорира последните извештаи од ICOMOS. Предлага да се консултира водич од IUCN во однос на environmental assessment, консултација на експертски тела дозволуваат водичите. Не им се заканува уништување на вредностите туку тие се уништени. Препорака да се побара помош од експертите од IUCN. Сите препораки од Мисијата не се целосно разгледани. Препорака да се разгледа преоден сценарио без План со сет на мерки следејќи ги препораките од мисијата, нешто што не е стандардно.

Одговор: Претставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека Акцискиот план ќе се ревидира.

Прашање бр. 8 (препорака): Методија Валеvски, Да се види предлогот на СОС од Охрид за Рамсарското подрачје кое во еден дел се преклопува со планирани инфраструктурни градби. Северниот дел е поранешно Струшко Блато, кој конфликтот со инфраструктурни проекти, овој простор има капацитет да се стави во функција на справување на проблем со еутрофикација на езерото. Се има долгорочна идеја што да се прави со овој простор.

Одговор: Мартина Блинкова Дончевска, претставник на ГИМ, секој плански документ се изработува по проектна задача и е добра забелешката кога се работи за Охридскиот регион во самата проектна задача да се наведе што се бара. Благодарност до коментарот на Методија за Рамсарските подрачја.

Претставникот од МЖСПП, Ана Петровска напомена дека е возможно во ГИС секторот да се изработат такви карти.

Претставникот од МЖСПП, Ана Петровска донесе заклучок во однос на недостатоците во однос на формулации за погрешно интерпретирање на состојбата, препораките од Реактивна Мисија во анекс да се стават и да се дополнат со препораките, бројки од дозволи, легализација, и останато, да се усогласат пред процес на затворање на јавна консултација.

Претставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска донесе заклучок за уште една средба по однос на препораките од страна на засегнатите страни и со делот за природно наследство и за делот со културно наследство.

Забелешките се прифатени и ќе има состаноци со сите заинтересирани страни.

Со ова Јавната расправа е завршена во 16 часот.

**Јавна расправа за
Нацрт- Планот за управување со природното и културното наследство на
Охридскиот регион 2019-2028г. и
за
Нацрт-Извештајот за стратегиска оценка на животната средина за планот за
управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион
2019-2028г.**

11.11.2019г., Клуб на пратеници Скопје, 12.00 часот

Програма

Време	Опис
12:00-12:10	Воведни обраќања
	<ul style="list-style-type: none">- Насер Нуредини, министер за животна средина и просторно планирање- Хусни Исмаили, министер за култура- Едмонд Адеми, министер без ресор задолжен за дијаспора
12:10-12:20	Изјави за медиуми
12:20-12:50	Презентација на Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.
	<ul style="list-style-type: none">- Ана Петровска, државен секретар во Министерството за животна средина и просторно планирање- Зоран Павлов, Комисија за управување со културното и природното наследство на Охридскиот регион
12:50-13:20	Дискусија
13:20-13:55	Презентација на Нацрт Извештајот за стратегиска оценка на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.
	<ul style="list-style-type: none">- Мартина Блинков, дипл. Еколог, Градежен институт на Македонија
13:55-14:30	Дискусија

ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ

Република Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

Јавна расправа за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Клуб на пратеници, Скопје
11.11.2019г.

Име и презиме	институција	телефон	електронска адреса	потпис
Илија Илиевски	КОМОС МАКЕДОНЕИЈА	3215435	icomasmk@ot.mk	[Signature]
Марија Павловска	GLOBAL WATER PARTNERSHIP	078263000	dejan.pavlovski@gwpmk.org	[Signature]
Никола Стефановски	FRONT 21142	075433231	sveta.stefanova@gmail.com	[Signature]
Зоран Павлов	ДРЕЗОВСКА АД МЕРСО	078/243-010	VEGNA.DREZOVSKA@MERSO.COM.MK	[Signature]
Леона Терезе	МЕРСО	01/799-412	lejanterese@merso.com.mk	[Signature]
Слава Илијановска	МЗС	011-350-226	SVICA.GILJANOVSKA@MZS.GOV.MK	[Signature]
Лица Николовска	МЗС	078228394	lija.nikolovska@ski.gov.mk	[Signature]

Република Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

Јавна расправа за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Клуб на пратеници, Скопје
11.11.2019г.

Име и презиме	институција	телефон	електронска адреса	потпис
Зоран Павлов	МЗС	070/379869	pavlovz@yahoo.com	[Signature]
Ана Јанева	МЗС	090/413-667	anja.janewa@pov.gov.mk	[Signature]
Нела Радева	МЗС	078/477857	nela.radeva@pov.gov.mk	[Signature]
Марија Терезе	МЗС	070/782826	terezeta@pov.gov.mk	[Signature]
Марија Терезе	МЗС		terezeta@pov.gov.mk	[Signature]
Марија Терезе	МЗС	076/458408	terezeta@pov.gov.mk	[Signature]
Марија Терезе	МЗС	078205724	terezeta@pov.gov.mk	[Signature]
Уроша Петровска	МЗС	075203383	urosa.petrovska@pov.gov.mk	[Signature]
Александар Настов	МЗС	076/445943	anastov@gmail.com	[Signature]
Лидија Радославска	МЗС	070227052	lidija2603@gmail.com	[Signature]
Ванеса Терезе	МЗС	076404395	V.TRESEVA@pov.gov.mk	[Signature]

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Scanned with CamScanner

Страна	Институција	Контакт	Е-пошта	Своерсен
Македонија	УЗКН	076 445 883	s.jordanov@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	УЗКН	071 808-552	a.alexandrov@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	УЗКН	070 1392233	k.pisicova@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	УЗКН	078/278 675	aco.kovchev@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	Трговски	078/441233	milica.kovcheva@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	ЦКН - Скопје	072/251923	domka.vezdizic@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	ЦКН - Скопје	076 455437	d.marijanovska@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	МЖСПП - Скопје	076 455 455	d.chedzovska@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	Билтана Несторски	011 234248	biljanestorovska@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	Консулство	099 903 106	valentina.pedevska@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	Адвокат	070-231-307	dijana.kovcheva@uzkn.gov.mk	[Signature]
Македонија	Инвестиции	078-559-565		[Signature]

ФОТО ЗАПИС

ЗАПИСНИК

Од Јавната расправа по нацрт Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот Регион за периодот 2019-2028 година и Нацрт Извештајот за стратегиска оценка на животната средина на Планот за управување со природно и културно наследство за периодот 2019-2028 година одржана на 12.11.2019 година, во Охрид

На ден 12.11.2019 г. Во ЈУ домот на култура Григор Прличев, во 12:00 во организација на Министерството за животна средина и просторно планирање беше одржана втората од трите Јавни расправи за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година.

Листата на присутни на јавната расправа е дадена во прилог на записникот.

Јавната расправа се одвиваше по следниот ред :

- **Отворање и воведно обраќање на градоначаниците на општина Охрид и Дебрца**
- **Презентација на нацрт Планот и дискусија**
- **Презентација на нацрт извештај за СОЖС за Планот и дискусија**

- Отворање и вовед

Мартина Блинкова Дончевска во својство на модератор на почетокот им посака добредојде на сите присутни и им се заблагодари за учеството на јавна расправа, а потоа ги најави градоначалниците на општина Охрид г-дин Константин Георгиевски и на општина Дебрца г-дин Зоран Ногачески да дадат свое поздравно обраќање.

- Презентација на нацрт Планот за управување и дискусија

По завршување на поздравните обраќања на градоначалниците, со своја презентација започнаа државниот секретар Ана Петровска и претседателот на комисијата за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион - Зоран Павлов.

Ана Петровска најнапред се осврна на основите врз кој се заснова овој План, а потоа се даде акцент на вредности и ризиците по природното наследство, како и предлог зонирањето. Истиот концепт на презентирање беше следен и од Зоран Павлов по однос на културното наследство.

Напоредно со презентацијата беа поставувани и прашања од присутните.

Прашање бр. 1: Катерина Василевска од Охрид СОС даде мала забелешка за мапите дека се во мала резолуција, тешко е да се утврдат зоните, бои кои се преклопуваат, ознаки кои не се разликуваат, да се направат достапни во оригинална резолуција сите валидни мапи од планот.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, Државен секретар Ана Петровска одговори дека во финална верзија ќе се печатат во А3 формат, но за сите што имаат интерес, може да се донесат мапите, заедно ќе се отворат, се што ги интересира (објекти, топоними, речни сливови, рељеф...). Нема обврска по закон да се доставуваат оригинал никаде, мапите во ГИС форма. Изведувачот ќе ги достави во Просторниот информативен систем. Преставникот од МЖСПП одговори дека се спремни заеднички да ги гледаат и каде е потребно (бои и сл.) да ги корегираат.

Прашање бр. 2: Прашање за контактната зона-кој закон ќе ја регулира комплементарната правна заштита на контактната зона и во кој временски рок ќе биде постигнато?

Одговор: Зоран Павлов одговори дека за заштитено добро Охридски регион Конвенцијата е сосема доволна да ја регулира контактната зона и да ги даде обврските кои треба да се спроведат.

Прашање бр. 3: Д-р Лидија Велкова Јордановска од ХБЗО во однос на контактните зони се согласи дека алтернатива 3 е најпогодна. Но образложи дека врската на Преспанското со Охридското Езеро не смее да се игнорира во однос на заштита на природното наследство на Охридскиот регион. Во предходните истражувања заклучено е дека водата од Преспанско Езеро што понира и во најголем дел истекува преку Светинаумските извори, се дисперзира па дури и 5% од таа вода е најдено во Биљанини Извори. Многу е битно кои маркери, обележувачи ќе се користат. Прво е користен еозин, па изотопи на водород и кислород, дури има некои претпоставки и за радиоактивни изотопи. Во денешно време има разни маркери за следење на течноста. Затоа затоа предлог е, ако не цело Преспанско Езеро, барем локалитетот Казан блиску до Национален Парк Галичица, да биде дел од оваа контактна зона, за да има контрола, кој, каде, како, зошто испушта од Преспанското Езеро во Охридското Езеро.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска одговори дека ќе ја разгледаат и ќе ја земат во предвид констатацијата и објаснувањето, при исцртувањето на границите на зоната.

Прашање (коментар) бр. 4: Елизабета Галевска Сарафиловска од ХБЗО се заблагодари што ХБЗО е од почеток вклучен во изработка на овој план и се надоврза на предходната констатација од колешката, дека ќе продолжат и понатаму да работат на алтернативите за контактната зона.

Потоа Антонио Галевски даде сугестија во врска со управувањето со контактните зони. Работите според него би се усложниле ако се прифати варијанта 2 каде би биле опфатени покрај досега опфатените три општини, уште две нови општини (Ресен и Битола). Кога би се зеле во обзир новите 2 општини би било невозможно имплементирањето. Затоа смета дека варијанта 3 е најповолна каде ќе се опфати и Националниот Парк Галичица.

Преставникот од МЖСПП се надоврза дека и Градоначалникот на општина Дебарца има свои препораки кои исто така заедно ќе се разгледаат во колкава мерка можат да бидат вклучени.

Дејан Пановски, национален координатор на Дримскиот проект даде исто така размислување било која алтернатива крајно ќе се прифати, сепак да не се заборави на биосферниот резерват. Пред УНЕСКО не може да се игнорира неговото постоење од 2014 год. Најновите извештаи на резултатите од мерењата и анализите на водата од Охридското Езеро и неговите притоки покажуваат дека Охридското езеро во најголем дел имаат висок еколошки статус. Она што е добиено како нов статус-биосферен резерват да се изпочитува при одбирање на која и да е варијанта.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска се заблагодари на предходниот изложен коментар и додаде дека од причина што УНЕСКО инсистира да се заштити биосферниот резерват, има смисла да се разгледа таа опција, бидејќи во рамки на биосферниот резерват е Охридскиот Регион и кога едно врз друго се преклопува и инструментите за заштита се посилен и прекуграничните напори се и политички. Денес на првата и третата опција се дава предност во однос на втората, но сепак ќе следи детално разгледување и одлучување.

Прашање бр. 5: Тодор Нижовски постави прашање за десеткатниците на ул. Македонија каде има веќе изградени објекти 5+5 ката. По сегашниот предлог се предвидуваат 5+3 ката. Прашање е кога ќе ги донесеме гостите да го преставиме културното богатство, каде ќе ги сместиме?

Зоран Павлов одговори дека се отвара друго прашање за потребата од хотелско сместување. Треба да сме свесни дека се рекламира Охридскиот Регион со стара градба, архитектура и природни убавини. Забелешките на последната мисија на УНЕСКО досега не е само на изграденоста туку токму и на изгледот на градбите. Потоа Тодор Нижовски се надоврза дека на досегашните постоечки хотели десеткатници е потребно следења на комплетната визура на делот.

Прашање бр. 6: Катерина од Охрид СОС го спомена ризикот од политизација на телата за управување каде имало пример со комисијата а управување на природно и културно наследство која треба да се трансформира во совет. Спомена дека тие би ценеле ако се ангажираат стручни лица посебно вклучување на Охрид СОС како најактивна локална организација од сферата на екологијата.

Одговор: Преставникот од МЖСПП, државниот секретар Ана Петровска одговори дека тоа ќе биде земено предвид при завршување на Законот за природно и културно наследство, каде стои дека треба да има номиниран член од граѓанската заедница.

Прашање бр. 7: Трајче Талески од Охрид СОС праша дека што е опфатено во 50 м за прва зона .

Одговор: Преставникот од МЖСПП државниот секретар Ана Петровска одговори дека тука се опфатени т.н. “прстен” околу Езерото, плажи и крајбрежје.

Прашање бр. 8: Архитект праша дали оваа документација која е работена во континуитет последниве 50 години досега, е важечка, има некакво значење, заклучно со Просторниот План. Целата документација досега која постои ако е почитувана не би се случило ова со Охридско-Преспанскиот регион.

Одговор: Преставникот од МЖСПП објасни дека во тој план за УНЕСКО е земено само природното наследство, не е земено предвид целиот простор како што е впишан во УНЕСКО. Во Просторниот План не се вцртуваат траси, туку само коридори. Потоа се прават други документи, Студии за оценка на влијание врз животната средина, за основни и инфраструктурни проекти кои детално ќе кажат дали смее или не смее. Од урбанистичките документи важи се што кореспондира со зонирањето на планот. Тие Урбанистички планови што не се во согласност со планот и зоните ќе се ревидираат, тие што не кореспондираат ќе се суспендираат. Тоа го прават сите општини што се грижат и што се свесни за значењето и што носи УНЕСКО.

Прашање (коментар) бр. 8: Коментарот беше во насока дека УНЕСКО беше само Охридското Езеро, изворите на Св. Наум и блатото. Од културно наследство под УНЕСКО беа стариот дел од Охрид. Потоа е донесена декларација за проширување понатаму на Ботун, Белчишта итн. Според овој коментар најголемиот проблем на Охридското Езеро е колекторскиот систем.

Потоа следуваше прашање, односно коментар дека не смее да се третира исто А1, А2 и Б5 маркица од 100 м² и од 3000-4000 м².

Одговор: Преставникот од МЖСПП државниот секретар Ана Петровска одговори дека зонирањето има единствена цел да не се зголеми концентрацијата на населението бидејќи се губи квалитетот на живеењето и на животната средина. Овој план не е за економски развој туку за заштита на природното и културното наследство за да не го изгубиме статусот на УНЕСКО подрачје. Затоа е битно како зонирањето да биде најдобро за да се задржи статусот, што е единствена цел на планот. Сите предлози за зонирање се добредојдени, за да се усвои план со единствена цел, задржување на УНЕСКО статус.

Коментар бр. 9: Г-дин Лазо даде осврт за значењето на климатските промени, дека има огромно испарување на водата, што може да придонесе за губење на обалата, затоа има предлог за размислување за акумулации во сливното подрачје. Потоа објасни деја реката Сатеска овозможува одржување на ПХ вредноста на водата во езерото, што всушност го одржува самото езеро.

Одговор: Преставникот од МЖСПП државниот секретар Ана Петровска одговори дека нема време во планот да се направи осврт на климатските промени и влијанијата, кои се сложуваат сите дека се многу битни. Ги замоли писмено да се достават сите коментари и предлози кои се многу битни. Потоа продолжи со објаснување на роковите, временската рамка, начинот, постапките за одобрување на планот.

Во продолжеток Зоран Павлов објасни дека границите на заштитеното подрачје Охридски регион се дефинирани уште од 1980 година. Рече дека во 2009 год. е направена промена

поради проблеми со управувањето е намалена границата кај Белчишта кое не е заштитено за сметка на Галичица. Со овој план се дава основа за систем за управување на цело Охридско езеро.

Прашање (препорака)бр. 9:г-дин Никола (конзерватор) даде препорака во планот на акции кај религиозни објекти, цркви и археолошки локалитети, предлага да се потенцира за нас и УНЕСКО, како се практикува конзервација и рестарвација. Што значи конзервација и рестарвација на цркви, џамија и да биде детално објаснето што значи тоа со конкретните аспекти што е значајно.

Одговор: Претставникот од МЖСПП, државниот секретар Ана Петровска одговори дека ќе бидат вклучени сите забелешки и препораки во планот.

-презентација на нацрт СОЖС и дискусија:

Во следните неколку минути беше претставена содржината на СОЖС од страна на консултантскиот тим од ГИМ, (Мартина Блинкова Дончевска и Александра Трајковска) по што следеше дискусија.

Катерина Василевска Охрид СОС,: Ставот на СОС е јасен дека стратегиската голем дел е повторување на самиот план, а не анализа на квалитетот на планот и не е анализа на сите можни аспекти вклучително и ризиците. Оцената не ги идентификува пропустите на планот за управување, напротив не ги адресира некои од ризиците и при тоа би сакале да кажеме дека ОХРИД СОС не беше официјално консултиран за време на изработката на планот. Многу ни е жал што за изработката на стратегиската оценка на планот користени се материјали со датуми од 1935-2002 год. Има многу понови, посовремени материјали, ние би ви ги пратиле и исто така можете нашите материјали да ги користите. Сакаме да констатираме дека Охрид СОС ги изработи сите потребни материјали за Рамсарската конвенција уште во Април 2019год., и за нас од непознати причини тие сеуште стојат во место иако се доставени до македонскиот рамсарски комитет истите не се испратени и покрај одобрување од Швајцарскиот рамсарски секретаријат. Не знаеме од кои причини е наведено во предлозите во Акцискиот План дека треба да се изработи номинацијата, ставена е некоја сума од 1 000 000 денари, а ние ја изработивме таа номинација бесплатно и нема потреба да се трошат средства за нешто што е направено и јавно достапно, испратено до македонскиот рамсарски комитет и ако има тука претставник може да потврди.

Одговор: Мартина Блинкова Дончевска, претставник на ГИМ, напомена дека забелешката ќе биде разгледана.

Игор Гличеец адвокат: Гледајќи го планот можам да заклучам дека во него гледам опасност покрај тоа што гледам и добри работи за заштита на Охрид, за најважниот вид кој живее на ова подрачје да биде уништено, а тоа е човекот. Планов не смее да се претвори во кочница за развојот во туризмот и угостителството во Охрид. Имено овој план ако не претрпи некакви измени не дава доволна основа за развој на туризмот, туку обратно директно ги имплицира во овој момент губење околу 100 работни места, тука пред се мислам на плажите кои се наоѓаат во градското подрачје во населено место и кои секако некои од нив допираат до културни добра или до Студенчишко Блато, меѓутоа јас не гледам таква негативна импликација, поготво што беа изградени под 300 контроли. Од друга страна, мислам дека имаме елаборирано 2-3 слаби точки на планот, нема да биде многу опширно, меѓутоа се надевам дека ќе го имате во предвид. Исто така сакам да се надоврзам на предходниот дискусант Тоше дека не може да има ист третман спратноста во однос на која се градат станбени објекти кои сметаме дека се непотребни и хотели. Значи мора да има дистинкција меѓутоа бидејќи градењето на станбени објекти носи моментален бенефит за градот, но е трошење на траен ресурс, додека градењето на хотелски капацитети носат други бенефити со кој може да сме побогати, повработени и можеме сами да придонесеме за развој на сиве овие аспекти на Планот.

Претставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска донесе заклучок за уште една средба по однос на препораките од страна на засегнатите страни и со делот за природно

наследство и за делот со културно наследство. Забелешките се прифатени и ќе има состаноци со сите заинтересирани страни.

Со ова Јавната расправа е завршена во 15:00 часот.

АГЕНДА

Република Северна Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Mjedisit Jetësor
dhe Planifikimit Hapësinor

Јавна расправа за

Нацрт- Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и

за

Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

12.11.2019г., Дом на култура Григор Прличев - Охрид, 12.00 часот

Програма

Време	Опис
12:00-12:10	Воведни обраќања
	- Константин Георгиевски, градоначалник на Охрид, - Зоран Ногачески, градоначалник на Дебрица,
12:10-12:20	Изјави за медиуми
12:20-12:50	Презентација на Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.
	- Ана Петровска, државен секретар во Министерството за животна средина и просторно планирање - Зоран Павлов, Комисија за управување со културното и природното наследство на Охридскиот регион
12:50-13:20	Дискусија
13:20-13:55	Презентација на Нацрт Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.
	- Марина Блинков, дипл. Еколог, Градежен институт на Македонија
13:55-14:30	Дискусија

ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ

Република Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

Јавна расправа за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оценка на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Клуб на пратеници, Охрид
12.11.2019г

Име и презиме	институција	телефон	електронска адреса	потпис
Зоран Негошев	ОПШТИНА АХИДНО	070 482 889	negoski@ahidno.mk	[Signature]
Лазар Јаковски	Трговска комора	070 751 331		[Signature]
Леска Филипова	МЖСПП	078 271 795	leska_f@yahoo.com	[Signature]
Асинас Тачикаки	Граѓанин	078 903370		[Signature]
Сашко Милосавиќ	Граѓанин	075 434 888		[Signature]
Мирјаски Стојков	ГРАЃАНИН	070 204 648		[Signature]
СУРОСАЛО Н	ФЕРМА	070 204 648		[Signature]
Катерина Василска	ГРАЃАНИН	078 881 555	ohridsos@gmail.com	[Signature]
Владимир Асманов	ЈП Косовски мост	075/461001	vahovik.dobrosposi.org	[Signature]
Марија Илиевска	АДССПП	070 516 1764	marita_i@hotmail.com	[Signature]
Зоран Семенов	ДЗС	070 804 138		[Signature]

Република Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање

Борчо Лепа	ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧ	077935701	ljupcolepi@gmail.com	[Signature]
Лазарина Тасанска	Артотекст ИТЗВЕЖИ МЗЖ	078-373-379	ljubicata@hotmail.com	[Signature]
Весна Неумилова	Артотекст ИТЗВЕЖИ МЗЖ	070-852623	vesnaneumilova@hotmail.com	[Signature]
Никола Павчев	ИТЗВЕЖИ МЗЖ	075 556 127		[Signature]
Никола Упевче	ИТЗВЕЖИ МЗЖ КОЛБЕР. РЕСТАУРАТОР	070 627 785	nilolaupevce@yahoo.com	[Signature]
Горан Патчев	ИТЗВЕЖИ МЗЖ	070 204 119	patcev@yahoo.com	[Signature]
Недељкович Даниела	ИТЗВЕЖИ МЗЖ	070 334 438	daniela1804@gmail.com	[Signature]
Зорче Милетиќ	АРХИТЕКТ	075/212740		[Signature]
BRIAN MEROLI	ИГО "Свети Кирил и Методиј" ИГО "Свети Кирил и Методиј"	071443023	avionmooli@gmail.com	[Signature]
Христина Јанева	ИП "Тамиска"	077 965 405	hristinajaneva@hotmail.com	[Signature]
Христина Кузманоска	ЈУНП "Тамиска"	070/301-560	hristina.kuzmanoska@hotmail.com	[Signature]
Саша Рихоса	ЈУНП "Тамиска"	070/354525	sasharand@gmail.com	[Signature]
Андрев Бојанов	ЈУНП "Тамиска"	075/282-200	andrevbojanov@gmail.com	[Signature]
Никола Волжаски		071 761 750		[Signature]

Извештај за СОЖС од спроведување на Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион

Република Македонија Министерство за животна средина и просторно планирање					
Косевомирјано		070-331-383			
Бориски Стрелич		078271 964	blara.gjessic@gmail.com		
Ван Силјанан			dzan-or@hotmail.com		
Никола ПЕЗИЊЕВИЌ			nicolapeszic@gmail.com		
Антонио Табаринкови	Општина Охрид	078372837	antonio.gnilouski@ohrid.gov.mk		
ЗЕРА РАШИЌ	Општина Охрид	071221110	vera.zeraj@ohrid.gov.mk		
Билјана АНГЕЛОВИЌ	Општина Охрид	077-462-427	biljana.cugelova@ohrid.gov.mk		
Татјана Стојчевска	Општина Охрид	075 384642	tatjana.stojcevska@ohrid.gov.mk		
Маријата Јаковска	Општина Охрид	070 261 014	kilejono@gmail.com		
Марија Козуновска	Општина Охрид	071 36 2600	marija.kozunovska@ohrid.gov.mk		
Ана ШТАР Стојковска	Општина Охрид	070 304-969	snegazana@gmail.com		
Снежана Колевиќ-Коста Охрид - Вера Силјанан	Општина Охрид	070 39 1047	snegazicompiani@outlook.com		
Кирил Илоски	Општина Охрид	070 373 266	iloski.kiril@gmail.com		
Елена ЈАНКОВСКИ Крива Паланка	Општина Охрид	070 247 776	elena-ovst-jan@hotmail.com		

Република Македонија Министерство за животна средина и просторно планирање					
Никола Тоцов	Сектор 30 УР ВАНДАН				
Зоран Селиќ	Сектор управување				
Јасмина Т. Наумовска	Сектор 54 животна средина и управување со отпад	075/453-298	jasmina-942@yahoo.com		
Хабза Р. Каџев	- II -	Тел. 075 657230	habzabakel@hotmail.com		
Глигор Величковиќ		078870424	gile-or@live.com		
Игор Мартиноски	Општина ДЕБРА АТОНА	070667330	igor.martinovski@yuhoo.com		
Стево Турисовски	Ур. Копањичка	077000730	stevoturisevski@ohrid.gov.mk		
Радослав Радославски	Ур. Копањичка	071373172	radoslav.radoslavski@pioneer.com.mk		
Amanda Cio	Pogradec	+355695635256	amandocioc@live.com		
Edris Keki	Kocsi	+35567200022	giergikob@gmail.com		

ФОТО ЗАПИС

ЗАПИСНИК

Од Јавната расправа по нацрт Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот Регион за периодот 2019-2028 година и Нацрт Извештајот за стратегиска оценка на животната средина на Планот за управување со природно и културно наследство за периодот 2019-2028 година, одржана на 12.11.2019 година, во Струга

На ден 12.11.2019 г. во големата салата на советот на општина Струга во 15:30 во организација на Министерството за животна средина и просторно планирање беше одржана првата од трите Јавни расправи за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028 година.

Листата на присутни на јавната расправа е дадена во прилог на записникот.

Јавната расправа се одвиваше по следниот ред :

- **Отворање и воведно обраќање на градоначалник на општина Струга**
- **Презентација на нацрт Планот и дискусија**
- **Презентација на нацрт извештај за СОЖС за Планот и дискусија**

- Отворање и вовед

Државниот секретар за животна средина Ана Петровска на почетокот им посака добредојде на сите присутни и им се заблагодари за учеството на јавна расправа, а потоа го најави градоначалникот на општина Струга г-дин Рамиз Мерко да даде свое поздравно обраќање.

- **Презентација на нацрт Планот за управување и дискусија**

По завршување на поздравното обраќања на градоначалникот г-д Рамиз Мерко, со своја презентација започнаа државниот секретар Ана Петровска и претседателот на комисијата за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион - Зоран Павлов.

Ана Петровска најнапред се осврна на основите врз кој се заснова овој План, а потоа се даде акцент на вредности и ризиците по природното наследство, како и предлог зонирањето. Истиот концепт на презентирање беше следен и од Зоран Павлов по однос на културното наследство.

Напоредно со презентацијата беа поставувани и прашања од присутните.

Дискусија

Прашање бр. 1 од Градоначалникот г-дин Рамиз Мерко: До кога е рокот Планот да се сработи и на албански јазик, за да може експертите да го разгледаат и да дадат соодветни одговори по однос на сите забелешки?

Одговор од Претставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска : Планот е веќе сработен и на албански јазик

Прашање бр.2 од Градоначалникот г-дин Рамиз Мерко (коментари по однос на дадени забелешки):

Во Струга има искусни архитекти и градежни инженери, со искуство над 35 години, не треба да се дозволи други да укажуваат на тоа какви треба да бидат градбите и архитектурата во Струга, Ве молам да ги почитуваме експертите кои ги граделе градбите.

Во однос на дивите градби, доколку ние не можеме да установиме кој гради бесправно, тогаш постои полиција, обвинителство, па и граѓаните можат да реагираат, да достават писмо дека се работи за дивоградба. Секако ризиците со градење дивоградби можат многу бргу и лесно да се надминат.

Депониите не се повеќе одговорност на Градоначалниците, ингеренциите се префрлени на Владата, односно Општината има дадено на Владата на РСМ и на МЖСПП полномошно за управување со депониите. Во секој случај Општината ги чисти, одржува, одвојува средства за тоа од општинскиот буџет, можат да се пофалат дека последните 2 години немало пожар на депонија.

Патната инфраструктура е во согласност со ДУП-овите.

Во однос на висината на објектите Градоначалникот смета дека е во ред 30% од еден плац да се искористи за градба, а останатиот дел за озеленување, паркинзи и сл., односно да се градат згради во висина, тој се борел да направи измени во ДУП-овите, за да се дозволи изградба на повисоки згради, со што би имало и подобро проветрување.

Колекторскиот систем за одведување на отпадните води е оценет како најголем загадувач на Охридското Езеро, за што медиумите ги етикетираат како виновници Градоначалниците на Општините, бидејќи должеле огромни суми за електрична енергија за непречена работа на колекторскиот систем. Градоначалникот смета дека Охридското Езеро и неговата заштита се од државен интерес, а не од општински. Благодарен е на Владата што го превземала управувањето со колекторскиот систем и ги превземала и подмирила долговите кон ЕЛЕМ.

Исто така, во плановите да се земе максимална кота на езерото од 693 м.н.в., бидејќи Општината не може да донесува ДУП-ови со максимална кота на езерото од 694 м.н.в., поради тоа што излегува дека езерото е со повисока надморска висина од патот.

По однос на загадувањето на Охридското Езеро, Градоначалникот смета дека истите доаѓаат преку река Сатеска, за којашто постои проект на УНДП за нејзино пренасочување, други извори на загадување на езерото нема, со исклучок на фекалните води од колекторскиот систем. Пестициди нема, бидејќи нема прскање на земјоделски култури, повеќе не се садат како порано.

Активностите треба да се планираат во согласност со она што е предвидено во зоните.

Коментар по однос на заштита на културното наследство Претставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска : Беше даден пример како се справиле со нелегално

изградени објекти во населено место во Италија. Не ги казниле оние кои ги изградиле, туку направиле натпревар во најгрд и најлош архитектонски изграден/реконструиран објект и откако биле детектирани најгрдите објекти, се одвоиле средства за да се „камуфлираат“ недостатоците со уметнички импут, односно ангажирале уметник да ги освежи и да ги вклопи во целосниот изглед на местото.

Важно е Планот да биде во согласност со барањата на УНЕСКО. Планот за заштита на културното наследство е потребно да се донесе, а граѓаните да сфатат колку е тоа важно и како да го негуваат. Да не става секој какви сака прозорци и сл., туку да се негува иста архитектура. Тоа е она што УНЕСКО го носи, култура на уметноста.

Прашање бр. 4 од Градоначалникот г-дин Рамиз Мерко: Планот има широко подрачје за дискусија, меѓутоа на оние кои првпат се среќаваат со оваа проблематика, треба да појасните, кои се рокови за донесување на нови закони за да можат истите да се испочитуваат. Ова е во смисла на донесување на нов Закон за просторно планирање, нов Закон за легализација на бесправно изградени објекти, нов Закон за земјоделско земјиште, нов Закон за водите и сл. Треба да појасните кои се роковите за ревидирање на постојната планска документација во согласност со законите. Треба да се појасни кои мерки ќе се превземат и кои институции се одговорни за чистење на дивоградбите на пример, не може да се бара одговорност само од Општината. Исто така, на граѓаните да им се објасни што смее да се гради/прави на плажите во појас од 50 м од водата.

Одговор од Претставникот од МЖСПП, Државен секретар, Ана Петровска : Планот се донесува во согласност со Законот за природно и културно наследство, меѓутоа истиот не е усогласен со Законот за просторно и урбанистичко планирање, каде, преку одредени правилници и нормативи е дозволено градење на различни висини од оние за УНЕСКО подрачје. За да можат да се испочитуваат соодветни висини на објектите кои се градат во УНЕСКО подрачје, ќе треба да се почека до донесувањето на новиот Закон за просторно и урбанистичко планирање, каде е дефинирано дека за природно и културно наследство важат други стандарди и дефинирано е доколку има отстапување од важечките урбанистички планови и Планот, може делови од Планот да се стават под суспензија во кој период ќе се донесат нови урбанистички планови со нови проценти на изграденост и висини на катност. Овој Закон е во завршна фаза, па би требало да се донесе до крајот на 2019 година, кога ќе се донесе и Планот. Од јануари месец ќе можете да побарате ревидирање на постојните урбанистички планови, за оние кои ќе претрпат измени ќе се направи суспензија за соодветниот дел од Планот и ќе се преработи само тој дел, по што, ќе можете да си продолжите непречено со вашата работа и донесување на урбанистичките планови.

Прашање 5, од Ариан Мероли од Подградец Албанија кој за албанската страна учествувал во подготовка на форма за номинација. Господинот има 22 годишно работно искуство во Македонија, поранешен директор на Билатералниот комитет за заштита на Охридското Езеро и Градоначалникот беше дел од тимот кој работеше на проблемите кои ги има и заштитата на сливот на Охридското Езеро.

На Албанската страна е инициран ист ваков проект во рамки на проекти финансирани од ЕУ, досега имаат иницирано 13 состаноци, пред Министрите за животна средина, култура и земјоделство, презентирани биле 3 истражувања за загадувачите, проблемите со рударните активности, бидејќи албанската страна има само 3 зони како природно и културно наследство на земјата: полуостровот на Лин, изворите на Дрим и крајбрежјето од Лин до Радожда. Македонија и Албанија ќе имаат проблем во иднина, бидејќи имаат асоцијација со ЕУ. Дали ова со одбивање на ингеренции на општинско ниво е во спротивност со политиката на ЕУ за децентрализација на власта. Истиот проблем бил и на албанска страна. Тој смета дека локалната власт треба самата да побара да има ингеренции во донесувањето на одлуки на локално ниво, а не да отфрла одговорности и ингеренции.

Оттука дискусијата продолжи на албански јазик.

Коментар од Градоначалникот г-дин Рамиз Мерко: Одржлив развој на градовите тоа е добро. Доколку донесуваме мерки, треба некој да не заштити, да вложува.

-презентација на нацрт СОЖС и дискусија

Во следните неколку минути беше претставена содржината на СОЖС од страна на консултанскиот тим од ГИМ, (Мартина Блинкова Дончевска и Александра Трајковска) по што следеше дискусија.

Мартина Блинкова Дончевска појасни дека покрај Планот, се работеше и на Нацрт СОЖС од спроведување на самиот План, која претставува законска обврска согласно член 65 од Законот за животна средина, во која е наведено дека за спроведување на ваков тип на документи како што е Планот за природно и културно наследство, задолжително се изработува и СОЖС, во која се анализираат потенцијалните влијанија од спроведувањето и се предлагаат мерки.

Конкретни прашања или коментари околу СОЖС немаше и со тва Јавната расправа е завршена во 18:00 часот.

АГЕНДА

Јавна расправа за

Нацрт- Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и

за

Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

12.11.2019г., Сала на Советот на општина Струга, 15:30 часот

Програма

Време	Опис
15:30-15:40	Воведни обраќања
	- Рамиз Мерко, градоначалник на општина Струга
15:40-15:50	Изјави за медиуми
15:50-16:20	Презентација на Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.
	- Ана Петровска, државен секретар во Министерството за животна средина и просторно планирање - Зоран Павлов, Комисија за управување со културното и природното наследство на Охридскиот регион
16:20-16:50	Дискусија
16:50-17:25	Презентација на Нацрт Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.
	- Мартина Блинков, дипл. Еколог, Градежен институт на Македонија
17:25-18:00	Дискусија

ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ

Република Северна Македонија
 Министерство за животна средина и просторно планирање

Republika e Maqedonisë së Veriut
 Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

Јавна расправа за Нацрт-Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г. и за Нацрт-Извештајот за стратегиска оцена на животната средина за планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2028г.

Струга 12.11.2019г

Име и презиме	институција	телефон	електронска адреса	потпис
Александар Настов	ОБДРГМО, СН УНП МАССПП	076/445943	a.nastov@mac.gov.mk a.nastov@gmail.com	[Signature]
Иван Јотески	ОПШТИНА ОХРИД	078/224-120	ivan.joteski@gmail.com	[Signature]
Трпун Тасевски	ОПШТИНА ОХРИД	071/326415	trpun.tasevski@gmail.com	[Signature]
Дарко Мојсовски		078/1833-755	darno.mojsovski@gmail.com	[Signature]
↓ = СТРУГА = ↓				
Зоран Струга	НО. ДЗС СТРУГА	075-330-880	struga@dzs.gov.mk	[Signature]
Нана Милески	ДЗС ПОЗЕ СТРУГА	075-457557		[Signature]
Торгија Ангеловска	ОБШТИНА СТРУГА	040-362787		[Signature]
Алтина Исмаџи	КСТЕЗОН	070/992-082	altingi@hotmail.com	[Signature]
Селами Алла	ДРЕТОР	070-7601192	selamialla@gmail.com	[Signature]

Охрид (written vertically on the left side of the table)

Струга (written vertically on the left side of the table)

Република Северна Македонија
 Министерство за животна средина и просторно планирање

Republika e Maqedonisë së Veriut
 Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor

Валентина Василска	ОПШТИНА СТРУГА	075/451926	v.valeska73@gmail.com	[Signature]
Васил Анѓалиќоски		078/835080	vasil.angalicoski@gmail.com	[Signature]
Басим Усеџини			basim77@hotmail.com	[Signature]
Шугре Шугри	Комуна Шугре	071/989733		[Signature]
Елвир Мусаџи	КОМУНА ШУГРЕ	010/5731667		[Signature]
Петри Визанови	ОПШТИНА СТРУГА			[Signature]
Митко Коретиќоски	ОПШТИНА СТРУГА	071/316352	mitko1971@yahoo.com	[Signature]
Ермолд Шано	КОМУНА ШУГРЕ	0693519836	ermoldshano16@gmail.com	[Signature]
Натмир Неџипи	КОМУНА ШУГРЕ	070351-842	natmir.nejipi@hotmail.com	[Signature]
Јанков Поповиќ		075/425283	janovkovi@gmail.com	[Signature]
Рашид Мерко	КОМУНА ШУГРЕ	071/212374		[Signature]

ФОТО ЗАПИС

Записничари:
Габриела Дуданова Лазаревска
Елена Николовска
Весна Милановиќ
Сузана Касовска-Георгиева
Мартина Блинкова Дончевска

ПРИСТИГНАТИ МИСЛЕЊА ОД ИНСТИТУЦИИ ЗА НАЦРТ СОЖС

Република Северна Македонија Министерство за животна средина и просторно планирање		Republika e Maqedonisë së Veriut Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor
СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ		
Арх.бр 15-5949/2 Дата 19-12-2019 Министерство за култура Ул. Гуро Гаковиќ бр. 61 1000 Скопје Република Северна Македонија	Република Северна Македонија 19-12-2019 23 12 2019 08-12053/2	08 ВЕЩАЧ
Предмет: Мислење по Извештај за стратегиска оцена на животната средина Врска: бр. 08-12053/1 од 31.10.2019		

Почитувани,

Во врска со Вашето барање на мислење доставено до Министерството за животна средина и просторно планирање-Сектор за просторно планирање под бр. 15-5949/1 од 08.11.2019 година и по доставениот Нацрт Извештај за стратегиска оцена на животната средина План за управување со природно културно наследство во Охридскиот регион 2019-2028 - Министерство за култура, а врз основа на спроведена постапка за стратегиска оцена на животната средина, Министерството за животна средина и просторно планирање нема забелешки и дава позитивно мислење по содржината и обемот на документот.

Во прилог на наведеното, Министерството за животна средина и просторно планирање посочува дека предметниот Извештај за стратегиска оцена на животната средина ги содржи аспектите за заштита на животната средина, како и економските и социјалните прашања во фазите на планирање и имплементирање на планот, како и преглед на регулаторната рамка и процедури кои ќе служат како основа за проценки на влијанијата врз животната средина за сите идни подпроекти кои би се реализирале во рамки на Стратегијата.

Согласно наведеното, Министерството смета дека е постигната општата цел на Извештај за стратегиска оцена на животната средина, односно дека е направена целосна анализа на потенцијални влијанија од донесувањето и имплементацијата на Стратегијата која е предмет на стратегиска оцена, а воедно се утврдени и мерки за заштита, намалување и неутрализација на негативните влијанија и план за мониторинг на животната средина.

Воедно Ве информираме дека процесот на спроведување на стратегиска оцена на животната средина треба да продолжи со следниве чекори:

1. Пред започнувањето на постапката за усвојување/донесување на планскиот документ, субјектот заедно со нацртот на планскиот документ и извештајот за стратешката оценка на животната средина во рок од пет работни дена објавува информации за местото каде може да се разгледа нацрт / предлог плански документ и извештајот, односно спроведува постапка за учество на јавноста.
2. Како можни начини за вклучување на јавноста, правни, физички лица, како и други засегнати страни се објавување на истите на веб-страницата на субјектот, или преку организирање на јавна расправа, трибини, емитување на телевизиски емисии и слично.
3. Министерството, јавноста и други правни и физички лица го доставуваат своето мислење до субјектот во рок од 30 дена од денот на објавување на нацрт / предлог плански документ и извештајот за стратешка оценка.
4. Откако ќе се систематизираат мислењата, наодите и мислењата од засегнатите страни, субјектот е должен да ги интегрира во извештајот за стратешката оценка на животната средина и да го достави до надлежното Министерство.
5. Министерството е должно во рок од 60 дена од денот на достасување на документацијата да ја оцени соодветноста односно исправноста на планскиот документ и извештајот.
6. Потоа субјектот треба да ја објави одлуката за усвојување на планскиот документ.
7. Органот е должен да ги следи ефектите врз животната средина и врз здравјето на луѓето од спроведувањето на планскиот документ, со цел во раната фаза да се согледаат евентуалните негативни ефекти, како и санирање на истите доколку се појават.

ЗАМЕНИК МИНИСТЕР
мр. Јани Макрадули

Со почит,

Изработил: Милева Тагасовска

Проверил: Сашо Апостолов

Одобрил: Неби Реџепа

ПРИСТИГНАТИ МИСЛЕЊА ОД ОРГАНИЗАЦИИ ЗА НАЦРТ СОЖС И НИВЕН ОДГОВОР

Поради обемноста на добиенот мислење и одговорот ,истите се во Прилог 7.

13 КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- План за управување со природно и културно наследство на Охридски регион за периио 2019-2028 година
- ИЗВЕШТАЈ ОД РЕАКТИВНА МИСИЈА НА UNESCO 2017 ГОДИНА.
- Студии за Старото градско јадро на Охрид (една изработена во 1960, и две изработени во 1967 год.) (последната е изработена од Завод за урбанизам - Охрид);
- Студија за Старото градско јадро на Охрид изработена од НУ Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Охрид и Архитектонски факултет - Скопје;
- План за управување со Националниот парк Галичица (2009), ЈУ НП Галичица, Охрид;
- Регистрација на појасот на трската, како основа за понатамошно следење на состојбите во Охридското Езеро, а со цел определување на стратегија за нејзина заштита-ХБЗ, 2012
- Риболовна основа за риболовното подрачје Охридско Езеро за периодот 2017-2022 година (2008), Јавна Научна Установа Хидробиолошки Завод - Охрид;
- Стратегија и Акционен план за заштита на биолошката разновидност во Република Македонија (2004), Министерство за животна средина и просторно планирање;
- Студија за состојбата на биолошката разновидност во Република Македонија-Прв национален извештај (2003), Министерство за животна средина и просторно планирање;
- "Подготовка на документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад во Пелагониски, Југозападен, Вардарски и Скопски Регион" (EuropeAid/136347/ИН/SER/МК) во 2016
- Guiding Principles and Recommendations for Responsible Business Operations in and around Key Biodiversity Areas (KBAs)
- A Citizen's Guide to Cumulative Effects. Department of Renewable Resources and Environment: Indian and Northern Affairs Canada; 2007.
- Matzinger, Andreas, et al. "Sensitivity of ancient Lake Ohrid to local anthropogenic impacts and global warming." *Journal of Great Lakes Research* 32.1 (2006): 158-179.
- ranks DM, Brereton D, Moran CJ, Sarker T, Cohen T. Cumulative impacts - a good practice guide for the Australian Coal Mining Industry. Centre for Social Responsibility in Mining & Centre for Water in the Minerals Industry: Sustainable Minerals Institute: The University of Queensland: Australian Coal Association Research Program: Brisbane; 2010
- Интегрирана студија за состојбата на остатокот од студенчишкото блато и преземање мерки за негова ревитализација "(2012 година)
- Annandale, David D. and Hagler Bailly Pakistan (Pvt) Ltd. 2014. Strategic Environmental Assessment for Hydropower Sector Planning – Guidance Material. Islamabad: IUCN Pakistan. 34
- Popovska, Cvetanka, and Ognjen Bonacci. "Basic data on the hydrology of Lakes Ohrid and Prespa." *Hydrological Processes: An International Journal* 21.5 (2007): 658-664.
- Baseline Assessment of the Lake Ohrid region -Albania IUCN – ICOMOS joint draft report January 2016
- Студија за истражувања на ранливи таксономски групи од фауната (птици и лилјаци) долж 400 kv дв тс Битола 2 – граница со Аалбанија и тс Охрид, ГИМ,2017 година
- Darwall, W., Carrizo, S., Numa, C., Barrios, V., Freyhof, J. and Smith, K. (2014). Freshwater Key Biodiversity
- Areas in the Mediterranean Basin Hotspot: Informing species conservation and development planning in freshwater ecosystems. Cambridge, UK and Malaga, Spain: IUCN. x + 86pp.
- нацрт ЛЕАП на општина Охрид 2019-2025
- национални ОВЖС студии и извештаи за СОЖС
- релевантна законска регулатива

14 ПРИЛОЗИ

Прилог 1. ОДЛУКА

Прилог 2 . КАРТА СО ЗОНИРАЊЕ НА ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО

Прилог 3. КАРТА СО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА УНЕСКО ПОДРАЧЈЕ

Прилог 4. КАРТА СО ЗАШТИТНИ ЗОНИ ВО СТАРО ГРАДСКО ЈАДРО ВО ОХРИД (КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО)

Прилог 5. КАРТА СО ЗАШТИТНИ ЗОНИ ВО СТАРО ГРАДСКО ЈАДРО ВО ОХРИД (КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО)

Прилог 6. ВЛИЈАНИЈА ВРЗ УНЕСКО ПОДРАЧЈЕ

Прилог 7. ОДГОВОР НА МИСЛЕЊЕ ОД ОХРИД СОС

Врз основа на член 65, став (6) од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16), Министерот за култура на ден 03.05.2018 година, донесе

Одлука за спроведување на стратегиска оцена

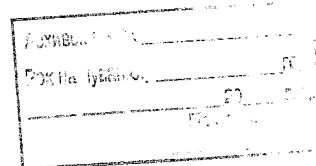
1. За планскиот документ *План за управување со природното и културно наследство во Охридскиот регион (2018-2027)* кој го донесува Владата на Република Македонија, потребно е да се спроведе стратегиска оцена на влијанието врз животната средина, во согласност со член 65 и член 70 од Законот за животната средина.
2. Согласно член 70 од Законот за животна средина и Протоколот за стратешка оцена на животната средина (Закон за ратификација Сл. Весник на Р.М. 120/2013) за планот е потребно да се спроведе постапка за оцена на прекугранични влијанија во Република Македонија.
3. Листа на страни засегнати од имплементацијата на планскиот документ - *План за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион (2016-2025)*:
 - Влада на Република Македонија;
 - Министерството за култура;
 - Министерство за животна средина и просторно планирање;
 - Министерство за образование и наука;
 - Министерство за економија;
 - Министерство за транспорт и врски;
 - Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
 - Министерство за внатрешни работи;
 - Министерство за локална самоуправа;
 - Министерство за финансии;
 - Министерство за надворешни работи (со цел да обезбеди комуникација со Р. Албанија)
 - Управа за заштита на културното наследство
 - Управа за животна средина
 - Билатерален Комитет за заштита на сливот на Охридското Езеро
 - Локална самоуправа на општина Охрид;
 - Локална самоуправа на општина Струга;
 - Локална самоуправа на општина Дебрца;
 - Локална самоуправа на општина Ресен (дел од Биосферен резерват Охрид – Преспа)
 - Јавна установа Национален Парк „Галичица“, Охрид;
 - Комисија за управување со културното и природното наследство на Охридскиот регион;
 - Националната комисија за УНЕСКО;
 - Царинска Управа на Република Македонија;
 - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид;
 - Национален конзерваторски центар – Скопје;
 - Агенција за катастар на недвижности;
 - Национален совет за заштита на природата;
 - Национален совет за одржлив развој;
 - Биро за регионален развој;
 - Стопанска комора на Република Македонија;
 - Јавно Претпријатие „Македонски шуми“;
 - Агенција за просторно планирање;
 - Управа за хидрометеоролошки работи;
 - Природонаучен музеј на Македонија;

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА

Бр. 34 - 3694/6

15 05 2018 год.
СКОПЈЕ

- НУ Музеј „др Никола Незлобински“ - Струга
- Јавна научна установа „Хидробиолошки институт“ Охрид;
- Центар за управување со кризи;
- Дирекција за заштита и спасување;
- Јавно претпријатие за државни патишта;
- Јавни претпријатија за комунални работи;
- Верски установи, научни установи, здруженија на граѓани и др.
- Државен инспекторат за животна средина
- Сектор за инспекциски надзор Министерство за култура
- Сектор за превенција и инспекциски надзор на културното наследство (УЗКН)
- Агенција за лекови и медицински средства - *поради Инспектор за хемикалии;*
- Агенција за поддршка и промоција на туризмот;
- Дирекција за заштита и спасување;
- Државен институт за градежништво и урбанизам;
- Државен комунален инспекторат;
- Инспектор за безбедност во внатрешна пловидба;
- Државен инспекторат за шумарство и ловство;
- Државен Архив на Република Македонија;
- Агенција за поддршка и промоција на туризмот
- Институтот за биологија на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” – Скопје
- Институтот за историја и уметност и Археологија на Филозофскиот факултет во Скопје
- Институт за јавно здравје – Охрид
- Агенција за поддршка и промоција на туризмот
- Национален Рамсарски Комитет
- ИКОМОС Македонија
- ЕЛЕМ;
- Пастрмка 2012 – концесионер на Охридско езеро;
- *Здруженија на граѓани официјални членови на Комисијата: Натура (Струга), Инка (Струга)*
- *Здруженија кои работат на полето на заштита и унапредување на Охридскиот регион: Фронт 21/42 (Скопје), Македонско Еколошко Друштво (Скопје), Еко-свест (Скопје)*

Листата треба да се дополни со тела кои ќе бидат назначени од страна на Р. Албанија

4. За планскиот документ - *План за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион (2018-2027)*, за чија изработка е одговорно Министерството за култура – Управа за заштита на културното наследство и Министерството за животна средина и просторно планирање - Управа за животна средина - природно наследство, а го донесува Владата на Република Македонија, донесувањето на планскиот документ ќе има влијание врз животната средина.
5. Обемот на Извештајот за стратегиска оцена треба да ги опфати следните аспекти согласно Уредбата за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина
 - главните цели на планскиот документ и врската со другите релевантни планови и програми/плански документи;
 - релевантни аспекти на моменталната состојба на животната средина и што најверојатно би се случило доколку не дојде до имплементација на планскиот документ/најверојатната еволуција без имплементација на планот или програмата;
 - карактеристики на животната средина во областите кои би биле значително засегнати;

- други проблеми кои се релевантни за планскиот документ, вклучувајќи ги посебно оние кои се појавиле во некоја од областите кои се од посебно значење за животната средина, а особено од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите;
- целите на заштитата на животната средина, одредени на национално или меѓународно ниво, кои се релевантни за планскиот документ и начинот на кој овие цели и сите аспекти на животната средина се земени во предвид за време на нивните подготовки;
- веројатните значајни влијанија врз животната средина во целина, вклучително и врз биодиверзитетот, населението, човечкото здравје, фауната, флората, почвата, водата, воздухот, климатските фактори, материјалните придобивки, културното наследство кое вклучува архитектонско и археолошко наследство, пејзажот и меѓусебната поврзаност на овие фактори.
- секундарни, кумулативни, синергистички, краткорочни, со средно и долгорочни, трајни и привремени позитивни и негативни ефекти и влијанија;
- мерките предвидени за заштита, намалување и неутрализирање во најголема можна мерка на сите значајни негативни влијанија врз животната средина од имплементацијата на планскиот документ;
- преглед на причините за изборот на алтернативите, и опис за тоа како е направена проценката, вклучувајќи ги сите потешкотии (како што се техничките недостатоци или недостигот на know-how) до кои се дошло при собирањето на потребните информации;
- опис на предвидените мерки кои се однесуваат на мониторингот во согласност со законските обврски

Посебно внимание треба да се обрне на документите и одлуките изготвени од страна на Центарот за светско наследство при УНЕСКО и Комитетот за светско наследство при УНЕСКО како и од нивните консултативни тела ИУЦН и ИКОМОС

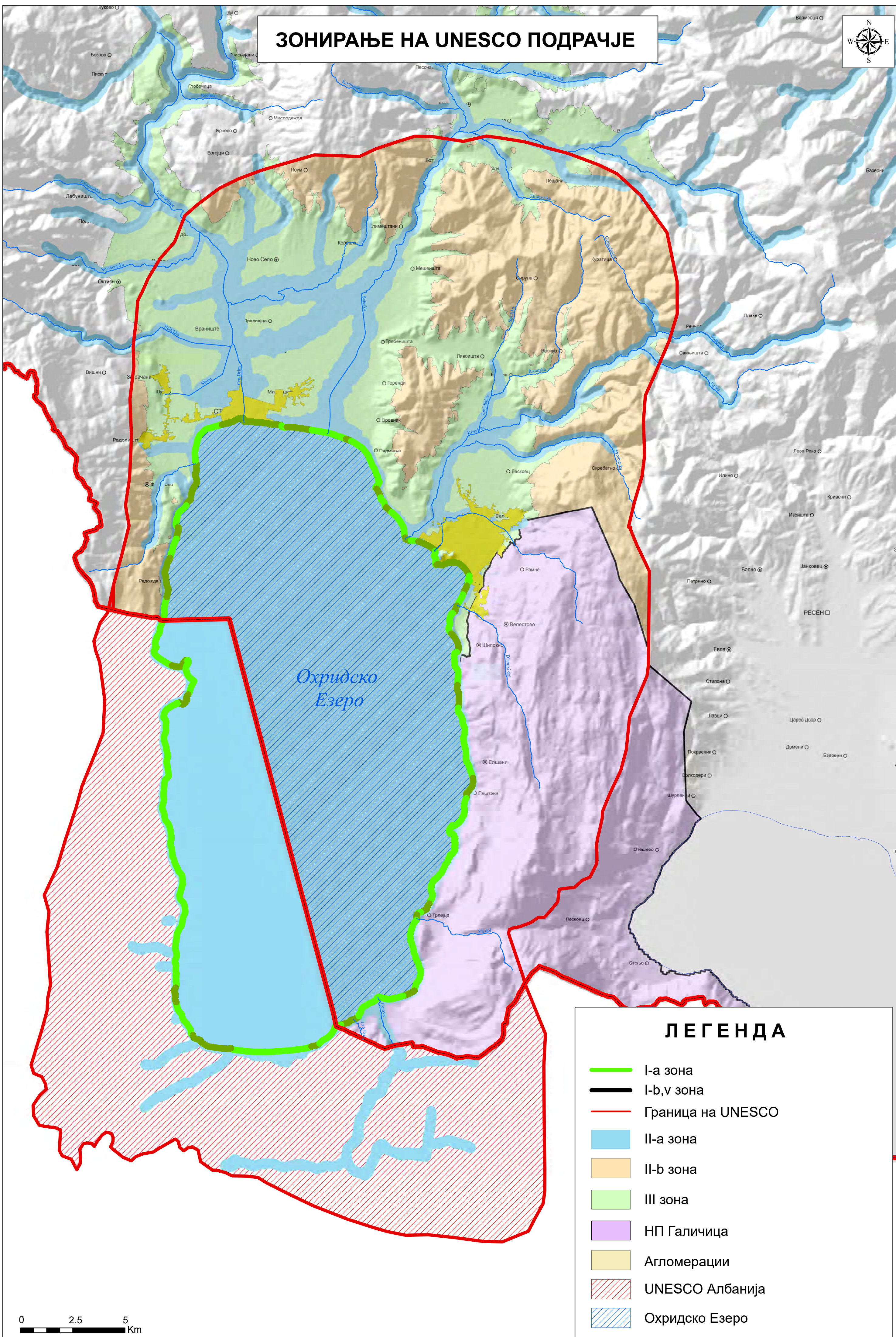
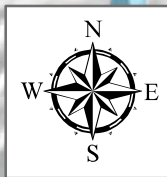
6. Согласно член 65 став (10) од Законот за животна средина Одлуката, заедно со формуларите за определување на потребата од спроведување на стратегиска оцена се објавува на веб страната на Министерството за култура (на следната адреса: www.kultura.gov.mk).
- Согласно заложбите за партиципативна демократија, Министерството за култура ќе препорача објавување на одлуката и другите релевантни документи на интернет страниците на следните тела: Владата на Република Македонија;
 - Министерство за животна средина и просторно планирање;
 - Општина Охрид;
 - Општина Струга;
 - Општина Дебрца
7. Против оваа одлука јавноста има право на жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен во рок од 15 дена од денот на објавување на одлуката на веб страната.

Бр. _____ од _____
Скопје

Министер за култура
М-р Роберт Алаџозовски

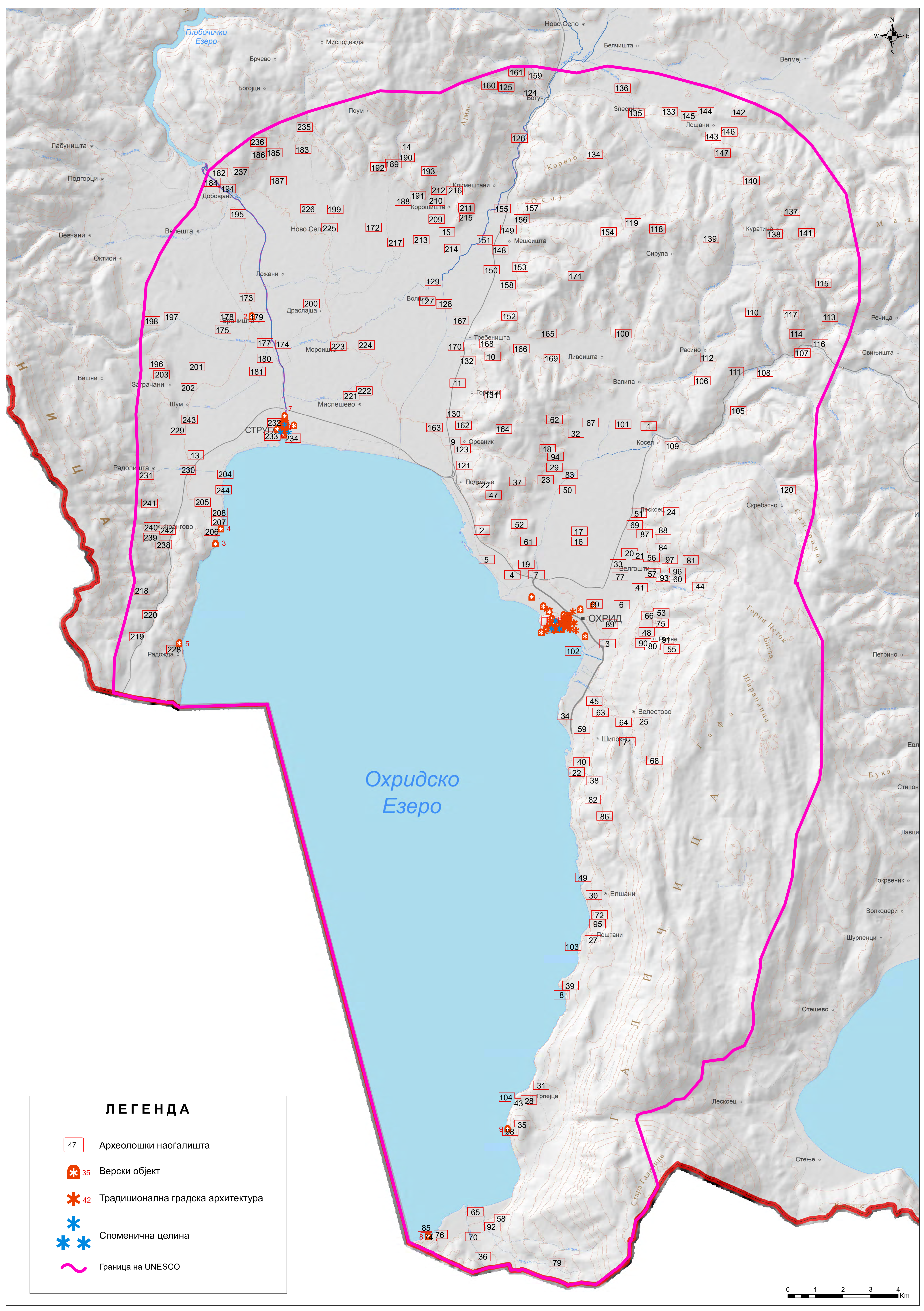
ЗОНИРАЊЕ НА UNESCO ПОДРАЧЈЕ

ЛЕГЕНДА

- I-a зона
- I-b, v зона
- Граница на UNESCO
- II-a зона
- II-b зона
- III зона
- НП Галичица
- Агломерации
- UNESCO Албанија
- Охридско Езеро

0 2.5 5 Km

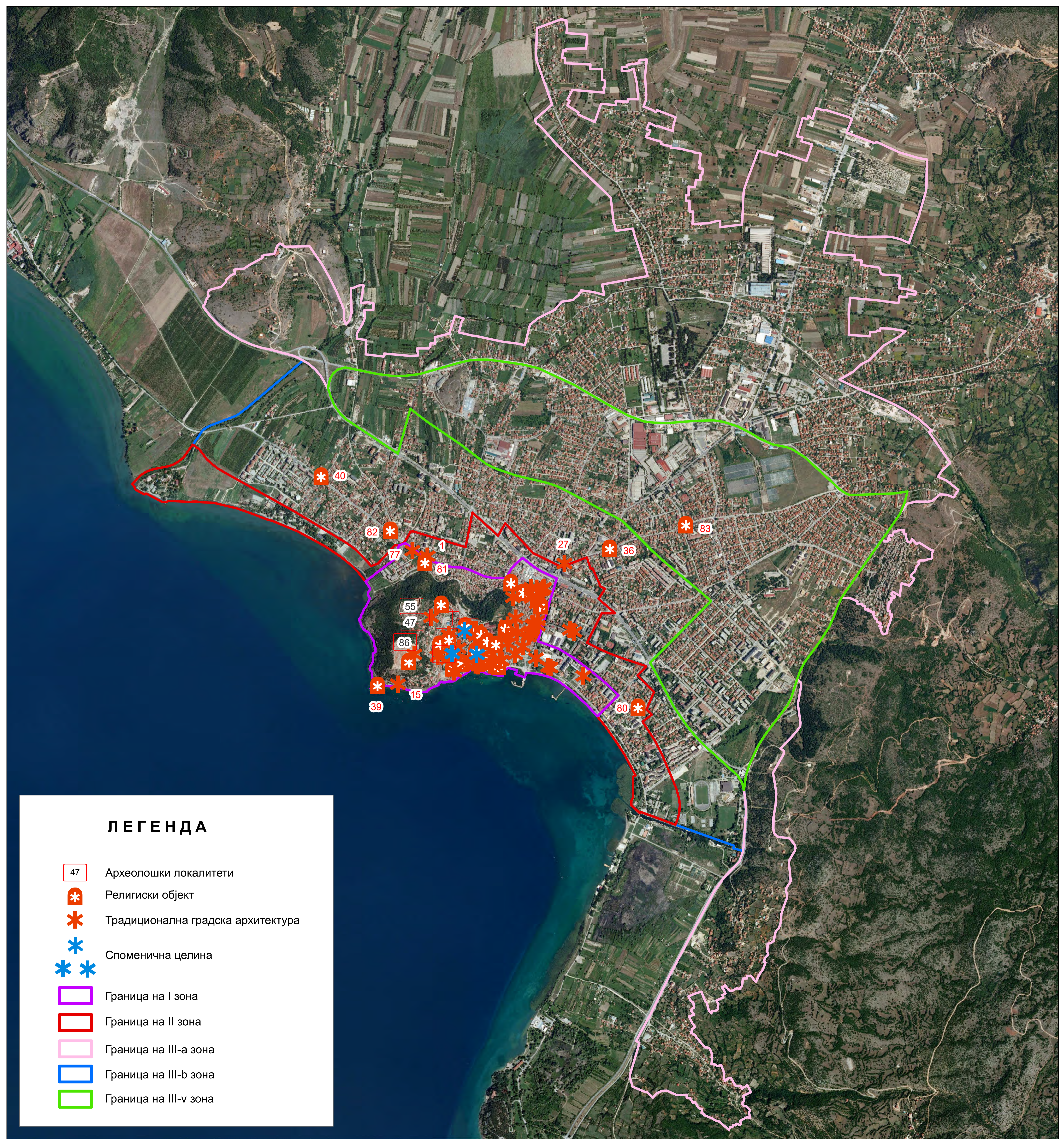

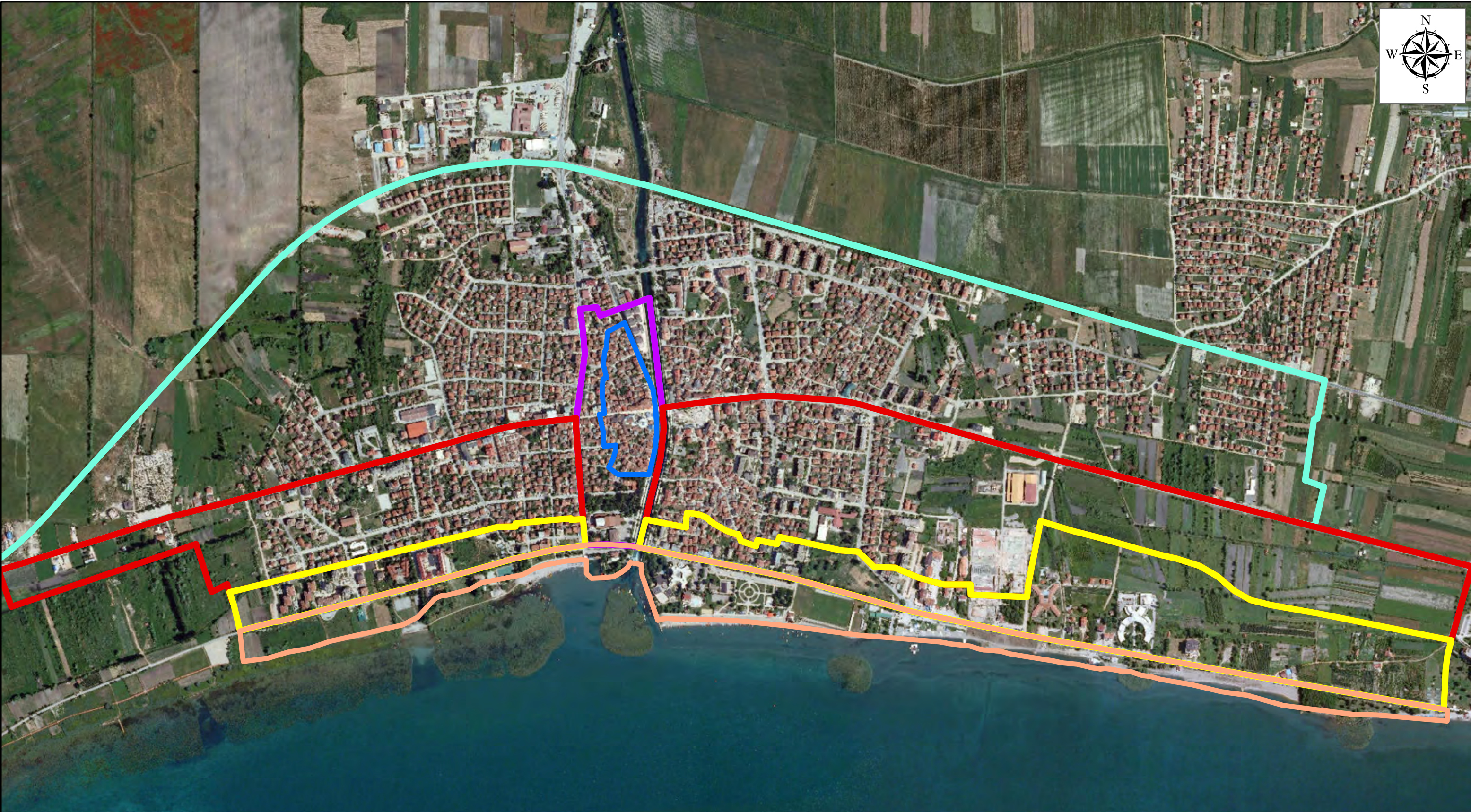
ЛЕГЕНДА

- 47 Археолошки наоѓалишта
- ✱ 35 Верски објект
- ✱ 42 Традиционална градска архитектура
- ✱ ✱ ✱ Споменична целина
- ~ Граница на UNESCO

ЛЕГЕНДА

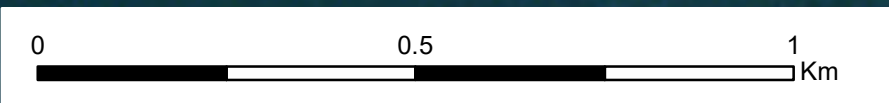
- Археолошки локалитети
- Религиски објект
- Традиционална градска архитектура
- Споменична целина
- Споменична целина
- Граница на I зона
- Граница на II зона
- Граница на III-а зона
- Граница на III-б зона
- Граница на III-в зона

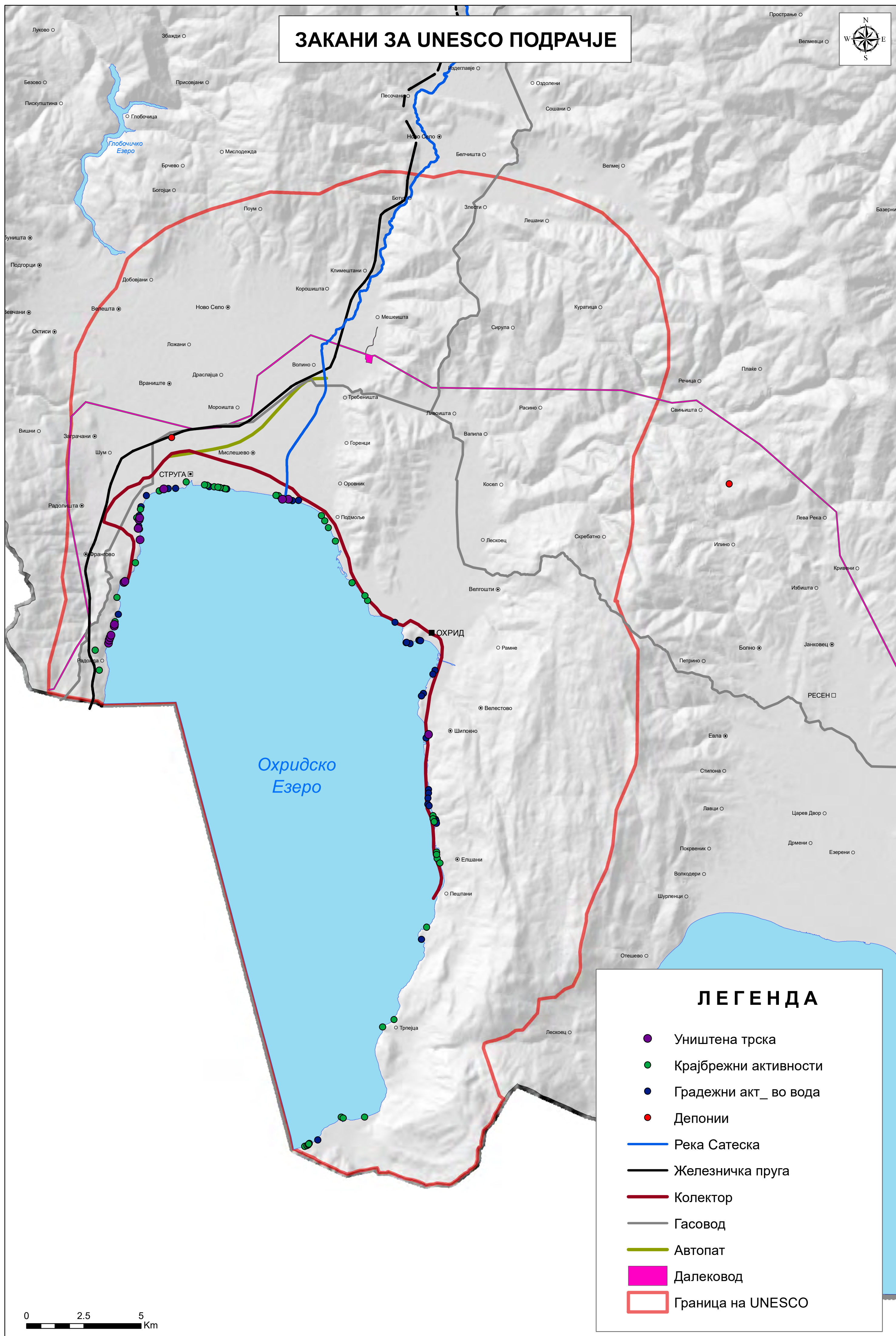
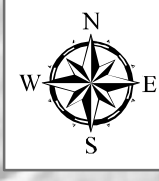

ЛЕГЕНДА

- I-ва зона граница на заштитно јадро П+2
- II-ва зона граница на контактено јадро П+3
- III-а зона П+3
- III-в зона П+4
- III-ч зона П+5
- Крајбрежје

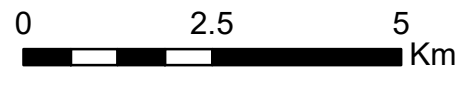

ЗАКАНИ ЗА UNESCO ПОДРАЧЈЕ

ЛЕГЕНДА

- Уништена трска
- Крајбрежни активности
- Градежни акт_ во вода
- Депонии
- Река Сатеска
- Железничка пруга
- Колектор
- Гасовод
- Автопат
- Далековод
- Граница на UNESCO

Предмет: Одговор на коментари од Граѓанска иницијатива Охрид SOS кон Нацрт извештајот за стратедиска оцена на животната средина за Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот Регион 2019-2028 г. , постигнати на 02 и 13 декември и 13, 2019 г.

До: Министерство за животна средина и просторно планирање
Министерството за култура

Генерален заклучок

Иако произлегува од препораките 7 и 8 на Реактивната Мониторинг Мисија на УНЕСКО, со цел да го оцени Планот за управување и да ги пресмета кумулаивните влијанија од многубројните предложени проекти и активности, Анализата СОЖС не исполнува ниту една од целите за кои е направена. Целиот План за управување избилува со слабости и нејаснотии од зонирањето до индикаторите, од матните буџети до недостаток на специфични мерки за посебните видови за да се подобри популацијата на значајните видови. Неколку од овие слабости се спуштаат од највисокото стратедшно ниво, токму до точката каде Анализата на планот би требело да интервенира, но и анализата е скоро секогаш слепа за овие недостатоци. Дури и обичен набљудувач со ограничено искуство во Република Македонија, веднаш би ги препознал ризиците од политизација во Планот за управување; хроничните одложувања на процесот за номинација на заштитетни подрајча; намерни законски маневри за да се намали илии поништи влијанието на Законите за заштита на природата; и длабоко-вкоренета дисфункционалност на надлежните јавни институции која нема да може да се реши само со учество на обуки и зајакнување на капацитетите (како што е примерот со Македонскиот Рамсарски Комитет). СОЖС целосно потфрла да отпочне некои корисни дискусии за постоечките закани, и не ни се обидува да предлага решенија - како на пример времено заштитени зони или реформирање на неефикасните државни служби чиј мандат е природното и културното наследство (заштита, промоција и др).. тимот кој ја работел анализата нема дури ни вклучено правник кој би разјаснал одредени специфични закони кои мора да бидат променети. Дури и основните стандардни податоци потфрлаат да ја исполнат целта. Позадинските информации како Демографија и климатски промени се земени од толку поранешни податоци и книги, што воопшто не нудат никакви корисни заклучоци; бројките за нелегални градби се исто така контраикторни и погрешни. МАпите и другите визуелни помагала (фотографиите) не нудат квалитетна содржина која би ни била применлива,. Повечето информации кои се обезбедени за бродскиот сообраќај или за климатскиот епромени не се интегрирани миту со подолгиот СОЖС документ, ниту со Планот за управување. И поради тоа, неговата важност е предмет на сомневање.

ОДГОВОР

Почитувани,

Ви благодариме на конструктивните забелешки кои беа соодветно вградени во текстот на СОЖС.

Изработката на СОЖС за Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот Регион пред се произлегува од Законот за животна средина поглавје X член 65. Дополнително изработката на СОЖС е иницирана од препораките 7 и 8 на Реактивната мониторинг мисија на УНЕСКО. СОЖС е систематски и партиципативен процес што се спроведува за да се анализираат влијанијата врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, како и социјалните и економските аспекти поврзани со спроведувањето на Планот за управување со природното и културното наследство Охридски регион. Содржината на извештајот за СОЖС е пропишана со подзаконски акт (*Уредба за содржината на извештајот за стратедиска оцена на животната средина (Службен весник 153/2007)*). Неимплементација на правна и институционална рамка и недоволно развиена свест кај институционалните капацитети за ИУВ се развојни предизвици детектирани во Планот. Во СОЖС е наведено дека одговорот на овие развојни предизвици треба да биде

приоритетен како и да се направи план за нивно спроведување. Исто така во Акцискиот План се дадени мерки.

Во СОЖС е направена анализа на постојните ризици за животната средина особено на ИУВ, согласно препораките на УНЕСКО како и меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA). Притоа за оние предизвици кои можат да се решат на стратешко ниво предложени се мерки, кои секако може да се надополнат во СОЖС.

По однос на тимот кој учествува во изработка на СОЖС согласно Законот за животна средина истиот е задеден во техничките спецификации од тендерот. Податоците кои се користат во описот на животната средина на социо-економските карактеристики на региони користени се официјални податоци од Просторниот План за Охридско Преспански регион, како и Планот за управување со НП Галичица, а за точни податоци за населението и на национално ниво нема понови бидејќи Попис не е организиран, но затоа надополнување е направено со проценети вредности. Мапите се доставени на преглед во pdf откако се побарани, а истите ќе бидат и во прилог на финалните документи. Во однос на кумулативните влијанија, ќе се направи дополна и истите ќе бидат издвоени.

Резиме на клучни точки покренати во коментари на засегнати страни	Како/Каде истите се земено предвид во Извештај за СОЖС
<p>Општи забелешки</p> <p>1. Изработувачот на СОЖС очигледно не прави разлика помеѓу оценување на градежен проект и на план за управување. Заклучоците се, во суштина, ограничени на тоа дали одредени предвидени активности во Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион ќе имаат позитивен или негативен ефект, при што не се нуди критичка проценка дали Планот е доволно добар за да може оптимално да се реализираат целите наведени во него или дали овие цели се соодветно избрани за да се зачуваат ИУВ. Со СОЖС не се идентификувани слепите точки (освен за мониторинг) дури и кога се премногу очигледни, како на пример, недоволното прецизирање на активностите што се дозволени во различните зони. Со вака конципирана СОЖС не се адресира седмата препорака на Реактивната мониторинг мисија за изменување и подобрување на делови од Планот за управување.</p>	<p>Како што и самиот Закон за животна средина налага, со оваа постапка за СОЖС се интегрираат прашањата од областа на животната средина при носењето на одлуки за обемот и начинот на спроведување на Планот за управување со природното и културното наследство Охридски регион. Притоа органите надлежни за спроведување на Планот, при наговото ревидирање и финализирање, го земаат предвид следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Состојбите и трендовите на областите и активностите во животната средина, што може да имаат влијание врз или да бидат засегнати од спроведувањето на Планот • Целите на животната средина и индикаторите за нивно постигнување при спроведувањето на Планот • Веројатните значајни ефекти врз животната средина што може да настанат како резултат од спроведувањето на Планот • Мерките за избегнување, намалување или ублажување на негативните влијанија, односно за зајакнување на позитивните ефекти • Ставовите, потребите на и информациите обезбедени од засегнати страни

	<p>(вклучително и од надлежни органи), во земјата и во прекуграничен контекст</p> <p>Токму преку деталниот План за Мониторинг на животната средина во рамки на СОЖС направено е систематизирано следење и контрола на состојбите, квалитетот и промените на медиумите и областите на животната средина, наведени се индикаторите на успех и одговорна институција.</p> <p>Во однос на коментарот за анализата на градежните активности, впрочем една од најголемите закани за ИУВ на Охридскиот регион се токму инфраструктурните проекти. Со оваа СОЖС освен автопатот А2 и железничката пруга, оцнети се и други два инфраструктурни проекти кои се планирани во регионот, а претставуваат ризик за ИУВ.</p> <p>При финализирање на СОЖС, конструктивните забелешки добиени за време на процесот на јавна консултација, ќе ја надополнат направената оценка.</p>
<p>2. Изгледа дека потребата да се намалат фосфорниот внес за 50% во однос на нивото од 2007 година, со цел да се избегнат сериозни штети од еутрофикација (Matzinger et al, 2007) не е вклучена во документот.</p> <p>Иако мерките, како што се проширување и обновување на системот за отпадни води, ќе го намалат притисокот од еутрофикација, 50% намалување на фосфорот не е утврдено како цел со временска рамка и механизмот за намалување на нутриентите не е експлицитно објаснет чекор по чекор. Ниту, пак, со Планот за управување се предвидува конкретен мониторинг на нутриентите. Во СОЖС не е идентификувана оваа слабост, ниту, пак, се понудени систематски пристап кон прашањето за намалување на нутриентите и метод за нивна квантификација. Ова е ризично бидејќи ако намалувањето на нутриентите не се утврди како специфична цел, дејствијата за контрола на еутрофикацијата може да се неутрализираат со очекуваната урбанизација во регионот.</p>	<p>Општата забелешка не е прифатена, поради тоа што еутрофикацијата и внесот на нутриенти се препознаени како ризик за Охридското езеро во СОЖС и во Планот (прикажано во табела 1).</p> <p>Според G. Kostoski et al., 2010 во IUCN шема за класификација на закани на ниво на слив на Охридско Езеро, загадувањето од отпадни води е оценето со 3 (силно влијание), додека влијанието од земјоделието со 2 (умерено влијание). Затоа се смета дека предложената активност во Планот “реконструкција на станицата за пречистување на отпадни води, на колекторот и на канализациските мрежи во населбите долж Охридското Езеро” во СОЖС се смета за приоритетна кога станува збор за намалување на еутрофикацијата и внесот на фосфор. Во однос на внесот на фосфор од</p>

	<p>земјоделството пред се реката Сатеска која депонира повеќе од 100.000 m³/годишно седимент во езерото, а од овој материјал вкупно 38,1 тон е фосфор, дополнително ќе се нагласи за вградување на оваа мерка во рамки на Акцискиот План.</p> <p>Според Matzinger et al, 2007 исто така дел од фосфорот доаѓа од Преспа, а за сливот на Преспанското Езеро постои План за управување и се е таму дефинирано, а Планот за управување со природно и културно наследство се повикува на тој плански документ .</p> <p>Во Планот за мониторинг на СОЖС е наведено дека е потребен Мониторинг во заштитените подрачја согласно програмите за мониторинг и Плановите за управување со овие заштитени подрачја со кои се утврдени параметрите и честотата на мерење,а како индикатор е наведено : Резултати од извршен мониторинг на водата од Езерото и притоците согласно програмата на ХБЗ.</p> <p>За сливот Охридско Езеро во процес е изработка на План за управување, каде е предвиден конкретен мониторинг согласно Европската Рамковна Директива за Води.</p>
<p>3. Влијанијата и заканите врз Галичица генерално се игнорирани. Не се наведени опасности, како на пример, губење на алпските зони како резултат на климатските промени и зголемиот притисок од спортски активности (трка со автомобили околу двете езера, турите со теренски возила 4X4, ATV, ултрамаратон и слично.)</p>	<p>Општата забелешка е делумно прифатена, поради тоа што во Планот е наведено дека за НП Галичица важат зоните и мерките за заштита дефинирани со Планот за управување со НП Галичица.</p>
<p>4. Потребно е генерално критичко преиспитување на начините на кои со Планот за управување конкретно ќе се редуцираат заканите наведени во Дел 2.2, вклучително и неговата реална веројатност за успех и предложените мерки за заштита при неповолни сценарија. Индикаторите за мониторинг обезбедени во СОЖС се добар пример за ова, но потребни се подетални податоци.</p>	<p>Како што е наведено во точка 1.2 од СОЖС-Координација на Планот и СОЖС ќе овозможи усогласување на плановите за мониторинг на спроведување на Планот и неговите ефекти врз животната средина.</p>
<p>5. Дури и во подобрените мапи кои ги добивме од изгортвувачот со големо инсистирање, резолуцијата е недоволна за да се одреди каде зоните почнуваат и завршуваат. На сегашната размер, разликата од 200 метри е тешко да се утврди со точност. Со тоа, тешко може да се одреди дали Зоната 1А точно одговара на области кои не се потполно урбанизирани според индексот на функционалност. Со ваквиот степен на непрецизност, утврдивме несовпаѓање на пример, во крајбрежјето на Струга, на</p>	<p>Забелешката се прифаќа и финалните карти ќе бидат објавени во поголема резолуција во пдф.</p>

<p>источната страна, при што Зоната 1A (Мапа на зонирање на природното наследство) не изгледа дека почнува од истата точка како и неурбанизираната област идентификувана во мапата на функционалност. Неопходно е да се обезбедат ГИС мапи.</p>	
<p>6. Се чини дека сегашниот предлог за поделба на зоните не нуди доволно строги правила за заштитените области, како на пример зачувување на ИУВ на извориштата. Извориштата содржат поединечни микро-локални услови на кои ендемските видови се прилагодени. Таквите видови можно е да ја зголемиле ранливоста од промени во хемијата на водата или од други нарушувања. Може да се заклучи дека СОЖС не успеала: а) да ја предочи оваа слабост, б) да го процени неуспехот да се спречат штетни активности во сегашната Зона на строга заштита кај Свети Наум, или в) да предложи мерки или за обновување на заштитата на изворите во Планот за управување или препораки за унапредување на постојното управување каде што веќе треба да е загарантирано зонирање на високо ниво. (Случајно, додека СОЖС ја препушта и одложува проценката на влијанието на елаборатите и ОВЖС на ниво на проекти, не успеа да забележи како последниот елаборат за извориштата кај Свети Наум не резултурал во одржливо управување на областа, односно одобрил проширување на угостителскиот објект во самите извори, како и изградба на рибник.)</p>	<p>Според Albrecht и Wilke (2008) следниве области се клучните за ендемизмот на акватичниот биодиверзитет во рамките на Охридското Езеро и тоа :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вели Даб (Пештани-Трпејца) - Литоралната зона на манастирот Свети Заум; - Сублакустричните извори во Свети Наум, - Сублакустричните извори во Тушемиште (Албанија). <p>Токму овие локалитетите дополнети со сублакустричните извори во Веља Пеш и Калишта, се анализирани од аспект на ризик по нивната состојба.</p> <p>Класификацијата ризици на ниво на слив која е користена во СОЖС е предложена од меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA).</p> <p>Во споменатата класификација во промени и загуби на живеалишта, наведен пример е: Узурпација на Светинаумски извори (изградба на угостителски објекти) како и загаѓање а водата од изворите за наводнување.</p> <p>Дополнително режимите односно забранетите активности дефинирани по зони ,во голема мера соодветствуваат со режимите дефинирани во “Предлог правилник за начинот на определување и одржување на заштитните зони на извориштата чија вода се користи за консумирање од страна на човекот” од 2018 година</p>
<p>7. Не е спроведена никаква анализа на правната рамка за да се идентификуваат специфичните аспекти на законите кои би требало да се адресираат. Оттука, не постои гаранција дека мерките од Акцискиот план ќе резултираат со подобрени правни механизми, дури и ако се ревидираат законите. Потребно е во тимот за изработка на СОЖС да има правен експерт со цел да</p>	<p>Предлогот не е прифатен од причини што СОЖС се изработува согласно Уредбата за содржина на извештајот за стратемиска оцена на животната средина (Сл. весник на РМ бр.153 од</p>

<p>дава препораки насочени кон заштита на наследството од аспект на законот. Исто така, неопходно е формално да се наведат аспектите на законите на кои е потребно да се обрне внимание, како што се (најмалку):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Одредбите за времени објекти и урбана опрема, бидејќи и двете области се лошо дефинирани; • Недостатоците во Законот за прекршоците со кои се оневозможени посериозни санкции за запуштање/уништување на природното наследство; • Отсуството на соодветни казни мерки во тековниот нацрт на Законот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион, како што посочи Центарот за светско наследство; • Недореченостите со кои се овозможува градење во заштитени подрачја, особено во туристичките развојни зони и во зони со други специјални намени; • Отсуството на специфично законодавство за заштита на блатни екосистеми; и • Недостигот од силна правна рамка со која ќе се крене стандардот за стратегиска оцена на животната средина. 	<p>20.12.2007 год.), како и барањата наведени во тендерот од Нарачателот по однос на ангажиран технички персонал.</p> <p>За одредени работи во СОЖС ќе биде наведено дека е потребно ревидирање на мерките во Акцскиот план како и забранети активности во зоните на заштита и појаснување на термини.</p> <p>По однос на наведување на аспектите на законите на кои е потребно да се обрне внимание, како мерка за природното наследство во СОЖС е наведено :</p> <p>- Сите активности кои што се планираат да бидат усогласени со позитивното законодавство на Република Северна Македонија кое ја регулира заштитата на животната средина, природата, како и управувањето со заштитените подрачја, како и со повисоките плански документи. Дополнително, планираните активности да се усогласат со меѓународните договори и конвенции кои Р. Македонија ги има потпишано, а се однесуваат на Охридскиот регион</p> <p>-Заради заштита и зачувување на Доброто, сите активности кои се предвидуваат треба да бидат подредени на принципите на заштита на природното и културното богатство.</p> <p>Поради фактот што би се очекувало интервенции во крајбрежјето каде има бесправни објекти, а истовремено се работи за локалитети каде има ендемични растителни и животински видови и се плодиште на многу видови на ципиридни риби,Јавната Научна Установа Хидробиолошки Завод-Охрид, да биде запознаена со активностите и директно вклучена.</p> <p>Во однос на прекршочните одредби истите се дел од позитивните законски одредби,</p>
--	--

	наведени погоре, конкретно глава XXII од Закон за заштита на природата е токму за тоа.
<p>8. Потребна е анализа на буџетот за Акцискиот план ако со СОЖС се цели да се донесат валидни заклучоци за евентуалната ефикасност на Планот за управување, затоа што</p> <p>а) ако изворите на финансирање не се реално прикажани, планот ќе пропадне во целост; и</p> <p>б) заштитата на ИУВ значително ќе се намали доколку ресурсите погрешно се дистрибуираат¹. Во СОЖС недостасува проценка на тоа дали средствата ќе се канализираат на правилен начин во вистинската насока, со што се поткопуваат обидите да се обезбеди здрава иднина на наследството во Охридскиот Регион. Истовремено, отсуството на веќе предложен механизам преку кој може да се следат средствата го зголемува потенцијалот за злоупотреба на истите.</p>	<p>Во акцискиот план е дадена индикација за потребни финансиски сретства за спроведување на потребните активности. При изработка на проектните задачи или при донесување на соодветни буџетски програми надлежи институции ќе се предвидат детални трошоци. Планот за управување има важност 9 години а финансиските податоци се поставени за краткорочните мерки. Во СОЖС ќе се препорача ревидирање буџетите и надополнување на Планот за управување доколку има потреба.</p>
<p>9. Изработувачот на СОЖС не го зел предвид стратешкиот ризик/користа од предвиденото пренасочување на реката Сатеска со цел да се фокусира на другите цели за зачувување на ИУВ, и покрај цврстите докази обезбедени во документот за големото загадувачко влијание на реката за релативно краток временски период. Потребна е анализа на степенот до кој мерките во Акцискиот план со кои ќе се лимитира ерозијата и ќе се поттикнат помалку штетни земјоделски практики, ќе придонесат за намалување на негативното влијание на Сатеска. Таа анализа е потребно да биде квантифицирана во споредба со потенцијалната придобивка од предложеното пренасочување, вклучително и од аспект на трошоците. Ова е пример за алтернативно сценарио.</p> <p>Други алтернативни сценарија во овој План за управување (како што е масовна ревитализација на блатата), исто така, треба да бидат земени предвид како дел од процесот за измени и подобрување на Планот за управување предвидени за СОЖС во Препораката 7 на Реактивната мониторинг мисија.</p>	<p>Предлогот не е прифатен од причини што за реката Сатеска во минатото имало посебни долгогодишни проекти и спроведени се детални работилници, научни конференции, од кои крајниот заклучок е враќање во старото корито. На ниво на СОЖС беспредметно е да се разговара за тоа дали треба или не да се врати во првобитното корито бидејќи тоа наведува на негирање на огромна маса на признати научници кои детално работеле на оваа проблематика.</p> <p>Во тек е и изработка на Проект за пренасочување на реката Сатеска, со што на природен пат ќе се лимитира загадувањето што го предизвикува Сатеска, преку враќање на теченето на реката во старото корито, а истовремено ќе бидат создадени услови за спречување на поплавувања долж водотекот. Во СОЖС ќе биде нагласено дека е потребно во Акцискиот План да биде дополнета оваа мерка. Исто така реставрација и ревитализација на екосистеми и предели (со посебен акцент на</p>

¹ [2] Во Планот има погрешни информации, како што е случајот со апликацијата за Рамсар (која во основа е веќе завршена) и различните активности што би можеле да се комбинираат за да се намалат расходите.

	блатните екосистеми) ќе е препорачано во СОЖС да се дополни во Планот.
<p>10. Митигацијата на штетата предизвикана од инфраструктурата за производство на хидроенергија, и покрај широкораспространетите негативни влијанија, почнувајќи од фрагментација на живеалиштата, па сè до појавата на паразити поради порибување со неавтохтон подмладок на јагула. Познато е дека манипулацијата со нивото на водата штетно влијае врз светското наследство, дури и кога останува во рамките на законските прописи, како што беше случајот со масовниот помор поради недостиг на кислород во 2018 година во каналот Студенчишта — при што беа забележани разлики во мерењата на нивото на водата од страна на ЕЛЕМ и од Управата за хидрометеоролошки работи. Потребно е во СОЖС да се идентификуваат слабости и да се предложат решенија со цел да се зајакне управувањето. Такви решенија би можеле да бидат, на пример, следниве:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Воведување на еколошки индикатори (како што се проценки на обемот на риба во каналот Студенчишта), заедно со мерките на нивото на езерото со цел да се утврди кога е безбедно да се користи/испушта вода од езерото; • Воспоставување и редовно тестирање на соодветна опрема за оксигенација во каналот Студенчишта (само при итни случаи) и следење на нејзината ефикасност доколку се користи; • Целосна транспарентност за начинот на кој се користат средствата што ЕЛЕМ ги исплаќа на Општина Струга заради компензирање на употребата на природни ресурси, за да се утврди дали се искористени за нивната вистинска намена - намалување на негативните влијанија од производството на хидроенергија; • Современа, независна и висококвалитетна стратемиска оцена на животната средина, насочена кон минимизирање на влијанието од работењето на браната; и • Зајакнати казни мерки со цел да се редуцираат штетите што ЕЛЕМ ги предизвикува на ИУВ на Охридскиот Регион. 	<p>Штетата предизвикана од инфраструктурата за производство на хидроенергија, како и нејзина митигација детално ќе се анализира со Планот за управување со сливот на Охридското Езеро што е во финална нацрт фаза.</p> <p>Дел од предлог решенија се прифаќаат и ќе бидат вградени во документот.</p>
<p>11. Во СОЖС се сугерира дека влијанието на одделни проекти ќе се процени со понатамошни поединечни оценки на животната средина, Студии за оцена на влијанието врз животната средина и Елаборати. Сепак, во оваа СОЖС не се испитува критички дали е вообичаена практика ваквите постапки во Охридскиот Регион да се спроведуваат со доволно висок квалитет. Ниту пак, се дадени препораки за подобрување на нивниот квалитет. Ова е клучно потфрлање, особено поради тоа што во <u>Третиот извештај за напредок во област животна средина за Република Македонија</u> изработен од страна на УНЕЦЕ се идентификувани сериозни недостатоци во овие процеси.</p>	<p>Предлогот не е прифатен од причини што анализа на соодветност на оценката за влијание врз животната средина не е цел на анализа на СОЖС.</p> <p>Органот надлежен за одобрување на елаборатот (општината или МЖСПП) е оној кој има одговорност да издава решение со кое го одобрува елаборатот за заштита на животната средина, односно Студијата за оцена на влијанието врз животната средина (ОВЖС).</p> <p>Решението за ОВЖС содржи оцена за тоа дали студијата за оцена на влијанијата на проектот врз животната средина ги задоволува барањата пропишани со закон и условите за издавање на дозволата за спроведување на проектот согласно со членот 88 од закон, како и мерки за спречување и за намалување на штетните влијанија, а посебно: спречување на</p>

	<p>штетните влијанија врз животната средина како резултат на изведувањето на проектот, спречување, ограничување, ублажување или намалување на штетните влијанија, зголемување на поволните влијанија врз животната средина, како резултат на спроведувањето на проектот и процена на очекуваните ефекти од предложените мерки. Во однос на подобрување на квалитетот во Мониторинг планот е наведено дека е потребно да се изврши Мониторинг на зајакнување на капацитетите на институциите / телата што имаат надлежност за управување со Доброто, а индикатор е -број на обуки, студиски посети, размена со соодветни управувачки тела во ЕУ и во светот.</p>
<p>12. Во СОЖС не се земени предвид ризиците што произлегуваат од фактот дека со Планот за управување ниту се предвидува метод со кој ќе се осигура дека релевантните документи за планирање транспарентно и навремено јавно ќе се објавуваат, ниту, пак, се прават обиди да се подобрат процесите за јавни консултации. (За да ја нагласиме важноста на овие процеси, како пример ќе го дадеме Студенчишко Блато кое можеби немаше повеќе да постои ако граѓаните не се спротивставаа на неговото уништување на јавните расправи.)</p>	<p>Забелешката не е прифатена бидејќи во СОЖС се сугерира дека влијанието на одделни проекти ќе се процени со понатамошни поединечни оценки на животната средина, Студии за оцена на влијанието врз животната средина (како што е напоменато во Вашата забелешка бр.11). Согласно Закон за животна средина, Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина е должен да обезбеди одржување на јавна расправа откако ќе се изработи ОВЖС. Токму и пренамената на УЗ 17, УБ 17.1 (Студенчишко Блато) како дел од измените на ГУП на општина Охрид негативно оценета во рамки на СОЖС за Измените на ГУП на општина Охрид и истото беше презентирано на јавната расправа а која приступи беа и НВО Охрид СОС. Сепак, во СОЖС ќе се нагласи потребата од спроведување на препораките од Архуска Конвенција.</p>
<p>13. Во СОЖС папагалски се повторува флоскулата „широка консултација со засегнатите страни“ од Планот за управување, кои наводно се одвивале за време на подготвувањето на Планот за управување, што упатува на фактот дека изработувачот на СОЖС не се потрудил самостојно да ја потврди вистинитоста на изјавата. Не е обезбеден список на консултирани институции, тела, организации и поединци. Изработувачот на Планот за управување нема стапено во контакт со Граѓанската иницијатива Охрид</p>	<p>Засегнатите страни се дефинирани од страна на Министерството за култура во Одлуката за спроведување на стратесиска оцена за</p>

<p>SOS, најголемата и највлијателната граѓанска иницијатива на македонската страна од Езерото. Според наши информации, не е консултирано ни Здружението на научници за блатни системи, и покрај нивниот стручен ангажман во регионот во изминатите неколку години, што резултираше во <u>Декларацијата за заштита на екосистемот на Охридското Езеро</u>.</p>	<p>планскиот документ (бр.34-3694/6 од 15.05.2018 год.).</p> <p>Во процесот на изработка беа вклучени претставници од Министерство за животна средина - Управа за животна средина и Министерството за култура - Управа за заштита на културното наследство.</p> <p>На 25.07.2019 год. и 12.09.2019 год. се одржаа консултативни средби за Нацрт планот со градоначалник на општина Охрид, претставници на општина Охрид (секторот за животна средина, урбанизам и ЛЕР), координаторите за изготвување на Планот, претставници од Министерство за култура и од Министерство за животна средина и просторно планирање, претставници од МЈП Проаква, ЈНУ Хидробиолошки Завод, Капетанија Охрид, НВО Охрид-СОС, претставници од Завод и Музеј Охрид, како и консултантскиот тим за СОЖС на ГИМ .</p> <p>На 12.09.2019 год. се одржа трета консултативна средба во просториите на општина Струга на кој присуствуваше градоначалникот на општина Струга и претставници од секторите за животна средина и урбанизам на Општина Струга како и претставници кои беа присутни на средбите во општина Охрид.</p> <p>Во текот на подготовката на Нацрт планот беа одржани и неколку неформални средби со претставници на граѓански организации.</p> <p>Соработката со надлежните институции од Албанија се интензивираше при реализација на UP STREAM процесот кој во периодот од 2014-2018 година се спроведуваше во организација на Центарот за светско наследство на УНЕСКО, советодавните тела - ИКОМОС, ИУЦН и ИКРОМ, при што првичната Нацрт верзија на Планот за управување (2015) беше користена при подготовката на номинациското досие за</p>
---	--

			<p>проширување на доброто на албанска страна како и при подготовка на Планот за управување на албанскиот дел од доброто.</p> <p>Дополнително, координаторите за изготвување на Планот на 26.09.2019 год. присуствуваа на работна средба со претставници од Центарот за светско наследство на УНЕСКО, на Министерството за надворешни работи на Албанија, Министерството за култура на Албанија на која се разговараше за продолжување на UP STREAM процесот што би опфатило и заедничко спроведување на Плановите за заедничко управување со прекуграничното добро.</p> <p>На 07.11.2019 год. Министерството за животна средина проследи информација за достапноста на Нацрт планот и Нацрт СОЖС до претставници на Националната агенција за животна средина, Националната агенција за заштитени подрачја и Министерството за туризам и животна средина на Република Албанија.</p> <p>На јавните расправи во Охрид и Струга присуствуваа и претставници од Република Албанија.</p>
НАСЛОВ			
НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ВО ОХРИДСКИОТ РЕГИОН 2019-2028			
ДЕЛ	СОДРЖИНА во СОЖС	ДОПОЛНА/ЗАБЕЛЕШКА/ПРАШАЊЕ	Одговор
Стратегиска оцена на животната средина – дефиниција и намена	...надлежни за спроведување на Планот, при неговото ревидирање и финализирање, ќе го земаат предвид следното:	Листата да се дополни со: Состојби и трендови во животната средина на локално и глобално ниво кои можат да влијаат на спроведување на планот. Образложение: СОЖС треба да го земе во вид и ризикот од можни промени во животната средина, односно видоизменети услови во иднина.	Забелешката е прифатена и соодветно вградена во текстот на СОЖС

2.1 Преглед на содржината на планскиот документ	Во текот на изработката на Планот, спроведена е широка консултација со засегнатите страни.	1. Дали е извршена консултација со локалното население, имателите на заштитени добра и граѓанскиот сектор и која методологија е користена? 2. Како се дефинира кои се „засегнати страни“?	Истиот одговор како на забелешка 13.
2.1 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион	При изработката на Планот за управување користени се компаративни анализи и искуства од други држави.	Да се прецизира за кои УНЕСКО подрачја.	Ова прашање се однесува на Планот, во СОЖС ова реченица е дел од поглавје 2. РЕЗИМЕ НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ И РИЗИЦИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ 2.1 Преглед на содржината на планскиот документ
2.1.4. Вредности	Охридското Езеро е едноод најстарите езера во Европа и е опкружено со древни патишта и населби кои се вбројуваат меѓу најстарите во Европа	Да се коригира и гласи: Охридското Езеро е најстаро езеро во Европа и е опкружено со древни патишта и населби и локалитети кои се вбројуваат меѓу најстарите во Европа	Забелешката е прифатена и соодветно вградена во текстот на СОЖС
2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион		Ефективноста на предложеното зонирање не е критички евалуирана во СОЖС, иако Планот има низа недостатоци. Следниве пропусти се најочигледни: <ul style="list-style-type: none"> • Мапите дадени во Планот за управување и СОЖС се со несоодветна резолуција, поради што се нечитливи и од нив не може да се процени адекватноста на избраните зони. Невозможно е да се направи разлика помеѓу зоните 1Б и 1В. (Дури и мапите во повисока резолуција не нудат прецизна информација) • Целото слатководно подрачје не е зонирано и покрај потребата да се заштитат локалитети на езерата (in-lake areas) од активности како што се прекумерен риболов и негативните влијанија од пловните објекти во марината. (Одолговлекувањето на зонирањето на Езерото и чекањето да се заврши со ревалоризацијата и со репрогласувањето на Охридското Езеро како споменик на природата претставува голем ризик. Затоа би било соодветно во СОЖС да се предложи привремено зонирање кое може да се измени и подобри при процесот на прогласување на Езерото за споменик на природата.) 	-За потребите на Планот и СОЖС ќе се направи подобрување на картите. Внатрешно зонирање на Езерото не е направено бидејќи сè уште не е изготвена Студија за ревалоризација на Споменикот на природата Охридско Езеро. Ограничувањата во однос на езерскиот сообраќај ќе се утврдат согласно новото зонирање на езерото. -Во Планот е наведено дека во првата зоната (каде вклучено Студенчишко Блато) се дозволени научно-истражувачки активности и мониторинг на биолошката разновидност, кои не се во спротивност со примарните цели на заштита на регионот. Заради одржување на карактеристиките на зоната, субјектот кој управува со заштитениот регион е должен да обезбеди постојан мониторинг. Се очекува со примена на соодветни мерки на заштита, а во

		<ul style="list-style-type: none"> • Не се дефинирани активностите кои ќе бидат дозволени во копнените зони. Во комбинација со нејасните и парцијални описи на забранети активности, целосно е нејасно кои активности каде ќе бидат дозволени во Охридскиот Регион. • Одредбите за времени објекти, за кои е познато дека имаат негативно влијание врз области како Студенчишкото Блато (Спировска и др., 2012), најверојатно продолжуваат да важат за високозаштитени зони. • Концептот на урбана опрема не е добро дефиниран и остава простор за очигледни недоречености преку кои може да се дозволат штетни практики во значајни природни области. • Концептот на „туристичка инфраструктура“ не е образложен и затоа е допуштен речиси неограничен обем на активности што се деструктивни за ИУВ. • Сè уште постојат исклучоци за интервенција во заштитата на крајбрежните заштитени зони во близина на урбаните области и покрај потенцијалот за дополнителна штетна урбанизација, освен ако „непосредна близина“ не се дефинира попрецизно. (Тие не се однесуваат на само на колекторот како што беше кажано на јавната расправа, туку експлицитно, за зона 1А стои: [Забранета] изградба на објекти од траен карактер, освен инфраструктура за поддршка на туризмот во непосредна близина на градските урбани центри и реконструкција на колекторскиот систем • За Студенчишко Блато не се препорачува највисока категорија на заштитно зонирање, иако е идентификувано како област од значаен интерес за конзервација. Како и во случајот со предложеното зонирање на Езерото (in-lake zoning), во СОЖС може да се понуди рамка за привремено краткорочно зонирање, кое може да се подобри и измени понатаму ако е потребно. • За крајбрежните области околу градот Струга не е предвиден доволно висок и сеопфатен степен на заштита • Областите во кои може да се дозволат марини и пристаништа 	<p>интерес на заштита на регионот, просторот во овие граници и понатаму да ја задржи својата изворна состојба и намена. Може да се организираат и рекреативни посети со контролиран режим. За оваа заштитна зона ќе треба да се применуваат принципи што имаат построг карактер од стандардите и нормативите за урбанистичко планирање што се во согласност со постојниот закон; усогласувањето на Законот за урбанистичко планирање, Законот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион ќе треба да се случи пред, или веднаш по донесувањето на Планот.</p> <p>Концептот на туристичката инфраструктура е превземен од публикацијата Shorezone Functionality Ohrid Lake, Implementing the EU Water Framework Directive in South-Eastern Europe од Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.</p> <p>СОЖС ќе предложи исклучоците да бидат ревидирани и соодветно острани доколку се покаже дека со нивното дефинирање нема да се постигнат основните цели на Планот и СОЖС.</p> <p>Студија за валоризација на Студенчишко Блато која е во финална фаза ќе содржи :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Утврдување на статусот на заштита на подрачјето, со режимите и заштитните зони, кои ги предвидува Законот за заштита на природата; • Утврдување на просторот кој треба да се заштити или обнови; • Утврдување на просторот во кој ќе се одвиваат рекреативните активности како и видот на активностите;
--	--	---	---

		<p>не се прикажани при зонирањето.</p> <p>Бареме: појаснување за секој од наведените проблеми.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дефинирање план за активности, кои треба да се преземат за да се остварат наведените цели и • Предлог на фондации кои се занимаваат со заштита на природата, особено на водни (мочуришни) екосистеми, а кои можат да ги поддржат предвидените активности за заштита на Студенчишкото Блато. <p>Зонирањето на крајбрежните зони е дадено според индексот на крајбрежна функционалност согласно Рамковната Директива За Води.</p> <p>Во Планот, односно во зоните приоритет е дадена на забранетите активности.</p> <p>Планот за управување со сливот на Охридското Езеро и Студијата за валоризација на Охридско езеро ќе ги дадат насоки за тоа каде и точно што ќе се дозволи</p>
<p>2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион</p>	<p>Индекс на функционалност</p>	<p>Индексот на функционалност на крајбрежјето не е образложен на доволно едноставен јазик за да може да го сфати неекспертска јавност и воопшто не е аргументирано дали е тој воопшто применлив во Охридскиот Регион. Во секој случај, претпоставуваме дека со индексот се обезбедени информации за актуелниот, а не за оптималниот статус. Поради тоа, потребно е да се идентификуваат деградираните области кои може да се ревитализираат до степен на нормална функционалност и да се предложи нивна заштита во согласност со нивната потенцијална важност доколку бидат ревитализирани. (Ова може да биде соодветно за крајбрежната зона во Струга, која, и покрај нејзината супстандардна сегашна состојба, може да се ревитализира за да се создадат живеалишта на повеќе различни видови популации.)</p> <p>Бараме целосен индекс на функционалност на крајбрежјето (SFI) за секоја хомогена зона од крајбрежјето заедно со описот според параметри да се приклучи кон СОЖС.</p>	<p>Во согласност со барањата на Уредбата за содржината на извештајот за СОЖС и Директивата за СОЖС, Извештај содржи: Краток преглед на содржината на Планскиот документ и затоа не е во целост превземена анализата за SFI.</p> <p>Важноста на разбирањето на оценката на функциите на крајбрежните подрачја на езерото води е особено битна и води кон креирање на систем на индикатори со кои може да се процени функционалноста на крајбрежното подрачје како и да се овозможи поддршка и креирање на политики за планирање на земјиштето и да се овозможи избор на решенија. Целосен индекс на функционалност на крајбрежјето (SFI) за секоја хомогена зона од крајбрежјето заедно со описот според параметри е даден во публикацијата Shorezone Functionality Ohrid Lake, Implementing the EU Water Framework Directive in South-Eastern</p>

			Europe од Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. https://www.researchgate.net/publication/326246732_SHOREZONE_FUNCTIONALITY_OHRID_LAKE_Implementing_the_EU_Water_Framework_Directive_in_South-Eastern_Europe
		<p>1. Во СОЖС на највисоко стратемиско ниво се идентификуваат валоризацијата, заштитата и промовирањето на ИУВ како цели на Планот за управување. Сепак, отсуствува детална анализа дали сите овие цели ќе бидат соодветно постигнати.</p> <p>Понатаму, во СОЖС не е утврдено која од овие цели треба да биде приоритизирана или дали постои потенцијален ризик од исцрпување на ресурси (човечки/финансиски) поради стратешка нерамнотежа помеѓу нив.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и ќе биде дополнето во СОЖС дека во Акцискиот план треба се додаде колона кој ќе ги поврзе целите на Планот со препорака од УНЕСКО.</p> <p>Дополнително ќе е направена приоритизација односно секоја од активностите ќе бидат поделени на краткорочни, среднорочни и долгорочни.</p>
		<p>2. На следното ниво на детална разработка, кога целите се поделени во 6 категории, во СОЖС не е образложено дали тие ги опфаќаат сите потреби на Охридскиот Регион, ниту дали се со еднаква важност или до кој степен е веројатно дека ќе бидат исполнети со Акцискиот план.</p> <p>На пример, отсуството на специфична цел за обновување и враќање на живеалиштата и видовите упатува на фактот дека изработувачите на СОЖС единствено предложиле мерки што се засноваат на документација, како што се зонирање, корекции на легислативата и планови за управување на ниво на Акцискиот план</p>	<p>Забелешките се прифаќаат и ќе биде дополнето во СОЖС .</p>
		<p>. Иако со исполнување на некои од целите на Акцискиот план (доколку некогаш бидат остварени) би требало да се создадат услови за обновување и враќање на живеалишта/видови, отсуството на цел за таргетирано обновување и враќање ја прави нивната иднина неизвесна и се обесхрабруваат активности за подобрување на ситуацијата на терен. На ниво на видови, зонирањето не секогаш испорачува добри резултати затоа што важни стадиуми од животниот циклус може да се одвиваат надвор од стриктно заштитените зони.</p>	
2.2 Цели на планскиот документ		<p>4. Моменталната власт во Охридскиот Регион има допуштено уништување на повеќе живеалишта. Во таква состојба на деградација, лесно стануваат жртва на градежни претензии затоа</p>	

		што во стратегиските оценки на животната средина проценките на биодиверзитетот се прават врз основа на моменталната, влошена состојба, наместо да се прават врз основа на флората и фауната што би можело да постојат на конкретните локации доколку истите се одржуваат соодветно. ² На овој начин ширум ѝ се отвора вратата на градежната експанзија. Затоа, неопходно е да се воспостават специфични, амбициозни цели во Планот за управување и активно да се наметне обновување и враќање на живеалиштата со што би се зауздала градежната експанзија. Изработувачот на СОЖС не ја препознал врската меѓу запуштање на живеалиштата и урбанизацијата , па затоа не ја увидел ниту стратешката бездна што е последица од отсуството на конкретна цел за обновување и враќање на живеалишта.	
2.1.5 Зонирање и заштитни мерки во границите на природното и културното наследство во Охридскиот регион	Слика 5. Заштитни зони (културно наследство)	На мапата недостасуваат религиозните објекти во руралните средини.	Забелешката не се прифаќа, бидејќи оваа карта е изработена во гиз формат врз основа на сите добиени податоци од страна на надлежните институции.
2.2. Цели на планскиот документ	Анализираниот плански документ основната цел ќе ја постигне преку остварување на специфичните цели (сл.б) дадени во продолжение:	Истите цели во планот за управување (точка 7.2) се определени како „општи цели“ што е различно од „специфични цели“. Потребно е да се направи усогласување.	Забелешката се прифаќа и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
2.2. Цели на планскиот документ	Слика 6. Цели на планскиот документ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Точка 5 да се дополни и гласи: Зајакнување на стручните и управувачките капацитети на надлежните институции. 2. Да се додаде точка 7 која гласи: Реставрација на живеалишта и видови. Образложение: Планот има за цел не само да ја запре деградацијата со воспоставување на механизми на контрола, туку и да ја унапреди состојбата на доброто.	

² На пр. „аргументите“ за урбанизација на 45 хектари во Горица, во СОЖС беа поткрепени со фактот дека подрачјето е веќе деградирано. Постојат сознанија дека таму порано живеел редок вид на пеперутка. Иста беше аргументацијата и со обидите за урбанизација на Студенчишко Блато, неговата десетлента деградација беше користена како аргумент за целосно уништување и пренамена во урбан комплекс иако се знае дека мочуриштата се обновливи. Овој аргумент беше презентираан и во СОЖС за измените на Планот за управување на НП Галичица, каде беше одобрено да се гради експресен пат низ национален парк бидејќи дел од шумата низ која требаше да поминува била веќе деградирана. За лошиот квалитет на СОЖС во Македонија, зборува и последниот извештај за напредок во област животна средина за Република Македонија изработен од страна на УНЕЦЕ.

<p>2.3 Ризици дефинирани во планскиот документ</p>		<p>Освен извесни разлики во делот Инфраструктурни проекти, и додадениот воден транспорт, целиот овој дел е ист со поглавје 6 од Планот кое гласи: Ризици и оценка на загроеноста на исклучителната универзална вредност.</p> <p>Прашање: Како се објаснува тоа со оглед на фактот што СОЖС треба да направи проценка на ризиците и според тоа даде соодветни насоки кои тука ги нема со исклучок на заклучоците за инфраструктурните проекти.</p>	<p>Стратегиска оценка на животната средина во согласност со Законот за животната средина се изработува напоредно со ревидирањето на Планот. Овие два процеси, ќе овозможат соодветно вградување на целите за заштита на животната средина и мерките за намалување на влијанијата врз Исклучителната Универзална Вредност (ИУВ) на Охридскиот Регион како и и ризиците во рамките на Планот.</p>
<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)</p>	<p>Табела 1 Влијанија/ризичи, ниво на познавање на причинителите и опис на причинителите</p>	<p>1. Испуштањето на отпадни води/непрочистена фекална вода треба да се вклучат како пример за главен извор на нутриенти.</p> <p>2. Микропластиката и приливот на лекови (антибиотици итн.) сигурно влијаат на охридскиот слив до одреден степен.</p> <p>3. Влијанијата од климатските промени мора да се разработат во контекст на планината Галичица, особено за високите планински зони.</p> <p>4. Цврстиот отпад е изоставен од Табела 1 и покрај различните деградирачки влијанија.</p> <p>5. Промената на живеалиштата на планината Галичица (и поради загубата на пасиштата и поради климатските промени) е, исто така, закана за биолошката разновидност на светското наследство.</p> <p>6. Евтрофикацијата, исто така, е задолжително да се разработи во контекст на загуба/промени во областите за мрестење .</p> <p>7. Постепеното намалување на фотичната зона е уште еден важен пример за загуба/промена на живеалиштата, особено ако се земе предвид неговото потенцијално влијание врз синцирот на исхрана.</p> <p>8. Потребна е посебна категорија за загуба на блатните екосистеми во загуба/промена на живеалиштата, бидејќи можеби се изгубени 80% од Втората светска војна наваму. Не сите овие се нужно крајбрежни.</p> <p>9. Браните не се споменати во контекст на фрагментација на живеалиштата, и покрај прекилот што го предизвикуваат помеѓу Охридското Езеро и поширокиот слив на Дрим; како и добро документираното влијание врз <i>Anguilla anguilla</i>, што е дел од ИУВ ихтиофауната.</p> <p>10. Водните спортови не се единствената закана. Моторните спортови се сè поголема опасност за планината Галичица, што се</p>	<p>Делумно се прифаќаат забелешките и ќе бидат вградени во текстот на СОЖС.</p>

		гледа од неодамнешното допуштање на меѓународното авторели „Охрид - две езера“ и упадите со ципови 4X4 и AVT во националниот парк и крајбрежјето.	
2.3.2 Ризици	Табела 2. Пловни објекти кои се запишани првпат во регистарот на чамци за последните десет години поединечно	Категоризацијата е недоволна за утврдување на влијанието врз животната средина. Потребно е да се направи класификација и: 1. Според погонот на кој пловните објекти се оперираат 2. Јачина на моторите 3. Дополнително вој дел (Пловни објекти – чамци) треба да ги вклучи и хавариите и неправилното манипулирање со масла и горива и неправилното исфрлање на истите (неретко се оставаат зафрлени покрај каналот), бидејќи тие имаат исклучително негативно влијание и се директен загадувач на водите на Охридското Езеро.	Анализата е направена согласно достапните податоци добиени од Капетанија Охрид и литературниот преглед. За подетални оценки на влијанието на водниот сообраќај врз Охридското Езеро ќе биде образложено во Планот за управување со сливот на Охридско Езеро кој е во финална нацрт фаза. Согласно Правилник за содржината и начинот на подготвување на плановите за управување со речните сливови, задолжително се анализираат : <ul style="list-style-type: none">• Антропогени влијанија врз статусот на површинските и подземните водни тела во сливот• Точкести извори на загадување• Проценка на дифузните извори на загадувањето,• Проценка на притисоци на квантитативниот статус на водата, вклучувајќи ја апстракцијата• Анализа на други влијание на човековата активност на статусот на водите• Природни опасности во врска со водата• Постојни мониторинг мрежи, како и резултатите од мониторинг активностите
2.3.2 Ризици	Индустриските капацитети во општините Охрид и Струга не создаваат голема количина на индустриски отпадни води. Генерално отпадните води од овие капацитети се испуштаат	Формулацијата е премногу генерална и го занемарува негативното влијание на индустријата врз водите и почвата. Вистина е дека Охридскиот Регион нема високоразвиена индустрија, но, сепак постојат сериозни инциденти со загадување.	Идустриското загадување детално се анализира со Планот за управување со сливот на Охридско Езеро што е во финална фаза (објаснето во претходниот одговор на забелешката).

	<p>во септички јами. Затоа се смета дека отпадните води од индустријата не вршат значителен притисок врз квалитетот на водите на Охридското Езеро.</p>	<p>Септичките јами се дефинитвно загадувачи, а севкупната состојбата со загадувањето од индустријата не е ни стручно евалуирана.</p> <p>Реката Грашница е најголемиот од речните загадувачи на Охридското Езеро, а токму во овој план, малку погоре стои: „Квалитетот на водите на Охридското Езеро е загрозен од директно испуштање на комунални отпадни води, од индустриски отпадни води што се исфрлаат делумно и во р. Грашница“.</p> <p>Не смее да се изгуби од вид и фактот што повремени се случуваат и хаварии, или намерни испуштања и/или исфлања на индустриска отпадна вода во реката Грашница каков што беше случајот на 14 декември 2018г. кога Грашница се обои виолетово, а хемиската анализа на водата ја процени на највисока 5-та класа односно со највисок степен на загаденост, што претставува „директен загадувач на Охридското Езеро.“ Центарот за јавно здравје утврди дека загадувачот потекнува од текстилната индустрија, а за инцидентот никој не сносеше одговорност. Само во охридскиот регион има неколку текстилни фабрики. Во јули 2019г. градска плажа беше затворена извесен период токму поради високиот степен на загаденост од реките, кои секако со себе носат и отпадна индустриска вода.</p> <p>Згора на тоа, со глед на фактот дека контролните механизми во доменот на заштитата на животната средина се на исклучително ниско ниво, овој план не смее да ги занемари загадувањето од индустријата.</p> <p>Треба да се утврди дали/кои од постоечките индустриски капацитети во сливот на Охридско Езеро користат вода во технолошкиот процес и за што. Колку од нив имаат сопствен пречистителен систем и дали преку тој систем отпадната вода ја доведат до прифатлив квалитет за да биде испуштена во реките или истата да може да ја преработи пречистителната станица, доколку се испушта во канализацијата. Без ваков податок, констатацијата дека „отпадните води од индустријата не вршат значителен притисок врз квалитетот на водите на Охридското Езеро“ е крајно паушална.</p>	<p>Дополнително во планот за мониторинг на СОЖС ќе се дополни:</p> <p>Мониторинг на намалување на точкастите извори на загадувањето, подготвени во согласност со принципите: превентивни техники за контрола на загадувањето на местото на потекло и - “загадувачот плаќа”</p> <p>Како индикатор ќе биде спроведување на мерки и препораки во Елаборати за заштита на животната средина, студии за ОВЖС и ИСКЗ Б дозволи</p>
--	--	---	--

		<p>Дополнително, во индустријата влегува и туристичката индустрија која е еден од главните носители на антропоген притисок, и тоа особено со отпадните води кои носат дополнителен притисок врз колекторскиот систем во летниот период.</p>	
<p>2.3.2 Ризици според класификацијата на меѓународниот сојуз за заштита на природата (IUCN) и Глобалната меѓународна оценка на водите (GIWA)</p>	<p>(1) Кај Подмоље излевањето на фекални отпадни води го поттикнува растот на трската, но исто така предизвикува загадување на езерото и непријатна миризма.</p> <p>(2) ...тоа со децении се користи како акумулација за производство на електрична енергија од страна на АД ЕЛЕМ врз основа на добиена водостопанска дозвола.</p> <p>(3) Со пренасочување на коритото на реката Сатеска во Охридското езеро, променети се природните осцилции на водите во езерото за околу 50 сантиметри.</p> <p>(4) Исто така, потребно е ревидирање и на договорот со Албанија за испуштање на одредена количина вода за нејзините енергетски потреби.</p>	<p>(1) Ваква формулација навестува дека трската е негативна појава, што апсолутно не е случај.</p> <p>(2) Да се дополни и гласи: ...тоа со децении се користи како акумулација за производство на електрична енергија од страна на АД ЕЛЕМ врз основа на добиена водостопанска дозвола и во соседна Албанија.</p> <p>(3) Да се прецизира дали котите се зголемени или намалени.</p> <p>(4) да се прецизира количината, согласно договор.</p>	<p>Далумно забелешките се прифаќаат и ќе бидат вградени во текстот на СОЖС.</p> <p>Во однос на формулацијата на реченицата, истата ќе биде надолполнета според наведено во публикација на GIZ за индекс на крајбрежна функционалност- “Во денешно време појасите на трска во Охридското Езеро се развиваат заради зголемениот внес на хранливи материи од земјоделството и отпадните води во литоралната зона. Ова би се сметало како корисно бидејќи трската додава структурна разновидност, обезбедува живеалишта и место за мрест и одгледување за риби и птици, а воедно и го намалуваат оптоварувањето на хранливите материи”.</p> <p>За појаснување “Осцилирање” претставува периодично периодично менување на состојбата, што во овој случај значи дека котата варира некогаш се зголемува, некогаш се намалува.</p> <p>Првниот акт според кој е дефинирана количината на испуштена вода е :</p> <p>“Одлука за одобрување на проток меѓу Југословенско-Албански комитет за управување со водите од 11.12.1962 “</p> <p>Во одлуката е наведено дека во период 1923-1958 измерени се коти максимум 694,67 и минимум 693,12. Поради одводнување на Струшко Поле, одлучено е да се спушти ниво на езерото при што максималната kota би била 693,00, а минималната 691 ,65 што е 1,67</p>

			<p>поиниско од пред тоа ил 1,57 од претходниот минимум. Покрај ова во екстремно сушна година (90% суша) се дозволува и испуштање испод минимумот до 691,00, со што би имало вода и за хидроелктраните особено во Албанија.</p> <p>Протекот на преливот не смее да надмине 50m³/s, а најмалку (во летен период) може да биде 45 во одредени ситуации и 40 m³/s.</p>
2.3.2 Ризици		<p>Во ризиците потребно е да се дополни со:</p> <p>1. Постоечкото/можното влијание од пристаништата/марините не е темелно испитано и покрај тоа што е нотиран притисокот за изградба на таква инфраструктура.</p> <p>2. Освен констатирање на состојбата, оваа СОЖС треба да инсистира на враќање на реката Стаеска во нејзиното оригинално корито.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и ќе биде вградена во текстот на СОЖС</p>
Пловни објекти - општо	Табела 1. Влијанија/ризиви, ниво на познавање на причинителите и опис на причинителите	<p>Дополнувања кон оваа табела се направени во Планот за управување.</p>	
Пловни објекти - бродови		<p>1. Во делот каде што се опфатени пловните објекти подробно е укажано на загадувањето на водата и опасноста за луѓето, но не се спомнува влијанието на буката врз биодиверзитетот, деградацијата на живеалиштата (нарушувањето на литоралот од брановите предизвикани од бродовите) и можното нарушување на зоните за мрестење.</p> <p>2. Нема детали за капацитетот на Езерото, односно максимален број пловни објекти по категории (бродови, чамци, едрилицы, глисери и т.н.) кои езерото може да ги поднесе во даден момент, ниту е испитан притисокот предизвикан од инфраструктурата потребна за пловни објекти како неизбежна последица на водните спортови. Таксативно набројување не може да се смета за оценка на нивното влијание.</p> <p>3. Според Табела 2, само во последните 10 години се вовеле 52 катамарани, 35 гумени глисери итн. Оваа СОЖС, односно планот на кој се однесува, мора да обезбеди систем на контрола на</p>	<p>Сите овие работи се детектирани и затоа се ставени во Акциониот План како активности :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изработка на Стратегијата за одржлив туризам • Изработка на Планот за посетители • Изработка на Анализа на влијанието и последиците од неконтролиран развој на туризмот и проценка на капацитетот на издржливост (<i>carrying capacities</i>) <p>Забелешката се прифаќа и во мерките ќе биде дополнето и да се обезбеди систем на контрола на бројот и видови на пловни објекти во Охридското Езеро</p>

		бројот и видот на пловни објекти во Охридското Езеро, како и систем на нивно контролирано одржување, ремонт и слично.	
Превоз на патници и стока		<p>Овој дел изобилува со повторување на истите информации за јавниот и слободниот превоз на патници, скока помеѓу меѓудржавна и внатрешна пловидба односно не е добро структуриран. Исто така се темели најмногу на описно, наместо конкретни квантитативни податоци кои на оваа СОЖС би ѝ овозможиле да направи проценка на влијанието на водниот сообраќај и да предложи мерски кои планот треба да ги преземе за надминување на постоечките негативни ефекти од истиот. СОЖС не го адресира овој проблем.</p> <p>Во делот 3.3.2 се вели: „Дополнително во летниот период сообраќајот на вода е уште еден мобилен извор на загадување на воздухот во Општините на регионот.“</p> <p>Неопходно е СОЖС да ги третира сите аспекти на загадување од водниот сообраќај.</p>	<p>Во Планот за управување со сливот на Охридско Езеро (за што ќе се изработува и СОЖС) ќе се анализираат деталните ризици за загадување на водата од водниот сообраќај .</p> <p>Интегриран катастар на загадувачи на животната средина на општина Охрид (2019) не дава квантитативна податоци во однос на загадување на воздухот од водниот сообраќај како мобилен извор, но сепак во СОЖС е напоменат како може извор.</p>
Пловни објекти – бродови	<p>Просечната старост на бродовите е триесет и четири години што преставува показател дека се прилично стари, и дека над истите е неопходно почест технички надзор.</p>	<p>Дали постои законски рок по кој се исклучуваат од сообраќај? Кој го мери загадувањето од нивната работа? Колку често се врши технички преглед?</p> <p>Колку професионално, објективно, темелно се врши, имајќи го предвид случајот со Дурмо турс?</p>	<p>Анализата е направена согласно достапните податоци добиени од Капетанија.</p> <p>Во мерките ќе се дополни да се придржуваат кон Законот за внатрешна пловидба каде е утврдена способноста на брод за пловидба.</p>
Превоз на патници и стока	<p>Јавниот превоз на патници со пловни објекти чамеци се одвива до одредени локалитети.</p> <p>Пловните објекти чамеци со кој се врши јавен превоз на патници во Охрид најчесто се лоцирани по должината на кејот околу пристаништето во Охрид и поголемите локалитети Горица, Метропол, Лагадин, Пештани, Градиште, Трпејца Св. Науми изворите на реката Црни Дрим.</p>	<p>1. Формулациите се премногу генерални, да се наведе прецизно кои релации, со какви пловни објекти, колку патувања се остваруваат во текот на сезоната, колку патници биле опслужени.</p> <p>Како е можно да се дозволи лоцирање чамци во непосредна близина на строго заштитено подрачје?</p> <p>Дали сплавовите кои се исто така во оптек во самите извори влегуваат во некоја категорија на пловни објекти. Како оваа СОЖС се осврнува на влијанието од нив врз средината?</p>	<p>Анализата е направена согласно достапните податоци добиени од Капетанија Охрид, а пловните рути се превземен од Просторен план на Охридско -Преспански регион 2006-2020.</p> <p>Дадената забелешка не се прифаќа бидејќи е веќе впишана во текстот-Во забранети активност на 1-а зона , е ставено забрана за пловидбата со пловни објекти и инсталации кои се придвижуваат со мотори со внатрешно согорување во заштитните зони на извори. Исто така и во Планот за мониторинг е наведено дека за целта: зачувување на биолошката разновидност, ќе се следи воспоставување на рестрикции на пловидбата со пловни објекти и</p>

			<p>инсталации кои се придвижуваат со мотори со внатрешно согорување како и нивно паркирање во заштитните зони на сублакустричните извори Вели Даб, Веља Пеш, Свети Петар, Свети Наум (индикатор : Број на утврдени казни за непочитување на пловни патишта и места за паркирање на пловни објекти во заштитни зони на извори)</p> <p>Во точка 3.2.6 од СОЖС, за локалитетот Св. Наумски извори регистрирани се закани од узурпација од угостителски објекти меѓу кои се и подвижните сплавови, кои претставуваат пливачки (пловни) објекти.</p> <p>За појаснување согласно Закон за внатрешна пловидба "Пливачки објект" е постројка која постојано е приврзан, засидрен на вода или поставен на дно, а не е предвиден за пловидба (ресторан, понтонски мост, пристан, склад, работилница, пливачки хангар, платформа).</p>
<p>2.3.4 Урбанизација, и бесправно изградени нелегални градби</p>	<p>(1) Недоволно познавање и проученост на историскиот развој на регионот, односно, карактеристиките на историските епохи кои влијаеле на изгледот и условиле многубројни трансформации на просторот што негативно влијаат на можноста за препознавање на вредностите и потенцијалите;</p> <p>(2) Недоволно развиената општа свест за вредностите и потенцијалите на просторот во целина, како и недоволното ниво на свеста за архитектонските и уметничките</p>	<p>(1) Констатирана е потполна препуштеноост на спомениците на имателот (МПЦ; ИВЗ) чие управување е спорно. Имено, како пример, црквите во селските средини, доколку постојат активни црковни одбори, сосем нестручно се „реновираат“ при што трајно и неповратно се губат нивните архитектонски и уметнички вредности, а доклку се во раселени или делумно напуштени села, целосно се оставени на негрижа и пропаѓање. Потребна е целосна ревизија на системот на управување со значајните градби и споменичните добра, да се дефинираат права но и обврски на државата и на имателите и да се воспостави редовна контрола.</p> <p>(2) Да се дополни со: археолошкото наследство, кое се гледа како пречека за градба што треба да се скрие и затрупа, а не како економски потенцијал.</p>	<p>(1) Забелешката не се прифаќа. Согласно Одлука на Влада на С. Македонија иматели на религиски споменици се МПЦ и ИВЗ. Доколку религиските споменици се заштитено културно наследство, тогаш за нив покрај имателот (МПЦ, ИВЗ) се грижи и државата. Доколку религиските споменици не се заштитено културно наследство, тогаш за нив се грижи само имателот на религиските споменици (МПЦ, ИВЗ).</p> <p>(2) Забелешката делумно се прифаќа, и притоа соодветно ќе се вгради во текстот од документот на СОЖС.</p>

	<p>вредности на градителското и другото културно наследство;</p> <p>(3) Неприлагоденоста на стандардните инструменти за планирање на унапредувањето на состојбата на градителското наследство со пропишаните критериуми за заштита;</p>	<p>(3) Да се дополни со: нестручни, несоодветни и штетни интервенции (реставрации, реконструкции) на градителското наследство.</p>	<p>(3) Забелешката делумно се прифаќа и ќе биде соодветно вградена во текстот на документот на СОЖС.</p>
<p>2.3.4 Урбанизација, и бесправно изградени нелегални градби</p>		<p>Дополна: Непостоење на целовит ажуриран регистар на сите значајни објекти, кои не нужно се прогласени за споменични добра. Таков пример се случајни археолошки наоди, рурална архитектура, преродбенски цркви во селата во регионот и слично.</p>	<p>Забелешката не се прифаќа, бидејќи постои Листа на регистрирано и евидентирано културно наследство (вклучувајќи и споменични добра кои не се заштитени). Истата ќе биде вградена во анекс во документот на Планот за управување со природно и културно наследство на Охридскиот регион.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни објекти</p>	<p>(1) Урбанизација</p> <p>(2) Легализација на бесправно изградени објекти.</p>	<p>(1) Потребно е да се продлабочат испитувањата на негативните ефекти од урбанизацијата врз биодиверзитетот, а не да се ограничуваат само на појасот трска.</p> <p>(2) Во СОЖС јасно се прецизира изворот на проблемот во врска со легализацијата, но не се образложува, ниту соодветно се адресира. Имено, законот за легализација се применува постојано и тоа е и една од главните причини со неконтролираната урбанизација. Отвореното толерирање на нелегалната градба која по правило завршува со легализација (дивоградбите во Општина Охрид не се рушат), помогна регионот да се доведе во урбанистички хаос, а законите по природното наследство се јасно и недвосмислено изразени низ извештајот на Реактивната мисија, Извештаите на ИУЦН (World Heritage Outlook, 2017), излагањата на Центарот за светско наследство и експертските тела на УНЕСКО. Бараме во СОЖС соодветно да се адресира проблемот со нелегалната градба и да се иницираат конкретни мерки за нејзино сузбивање. Неопходно е воспоставување силна и навремена контрола и ригорозни мерки</p>	<p>Забелешката се прифаќа и е вградена во анализата на кумулативните влијанија.</p>

<p>2.3.4 Урбанизација и бесправно изградени нелегални градби</p>	<p>(1) Урбанизацијата на Охридскиот регион е започната во средината на XX век, а особено е интензивна е урбанизацијата на новите делови од градовите и туристичките комплекси во крајбрежниот дел на езерото; историските јадра со поголеми или помали измени се останати во своите историски рамки и постојниот културен пејзаж.</p> <p>(2) Освен пренамената на земјиште за целите на урбанизацијата, карактеристична е зголемената густина на населеност, односно коефициентот на изграденост.</p> <p>(3) ... површина на појасот на трската од Охридското Езеро изнесува 77,15 ha, што е за 2,8 ha поголема од онаа измерена пред 25 години (и покрај неконтролираното уништување на трската со сечење, палење, корнење, натрупување со земјиште и градежен шут).</p>	<p>(1) Произволна и невистинита констатација. Доволно е да се споредат денешни фотографии со фотографии од средината на XX век за да се види интензитетот на градба во старото јадро на Охрид, а да не зборуваме за низинските делови. <u>Излагањето на ИКОМОС</u> на 43 Седница на Комитетот за светско наследство може да послужи за добра илустрација на процесот на деградација.</p> <p>(2) Потребно е да се дадат конкретни статистички податоци за релевантна компарација на развојот и согледување на сегашната состојба.</p> <p>(3) Ваквата формулација дозволува толкување дека трската просперира, па следствено не е алармантно нејзиното континуирано палење, копачење, затрупување со шут. Да се ревидира на што се става акцентот, на ризиците или на ублажување на реалната слика.</p> <p>(4) Самиот План за управување, односно оваа СОЖС како негов контролен механизам треба да бараат исклучок од ваквото правило за Охридскиот регион, во интерес на зачувување на неговиот статус како заштитено подрачје.</p>	<p>Забелешката не се прифаќа. Податоците за урбанизацијата на Охридскиот регион се превземени од првите плански документи. Имено основните урбанистички планови за Охрид се создаваат уште во 1936, следствено 1947, 1961, 1973, 1989, како и следните просторни, генерални и детални урбанистички планови од 1972, 1988, 1987, 2006, 1995, 2001, 2014, 2013. Исто така за Струга Основен урбанистички план се создава уште во 1946, следствено 1962, 1999, 2001, како и просторни урбанистички планови во 1990, 2010. Врз основа на овие документи може да се следи целосната урбанизација на Охридскиот регион во XX век.</p> <p>(2)Забелешката не се прифаќа. За согледување на сегашната состојба направена е компарација според Corine Land Cover кој претставува инвентар на намени на користење на земјиштето кои се класифицирани во 44 класи. Имено промената на користење на земјиштето во Охридскиот регион по периоди, согласно Corine Land Cover (CLC) е прикажана и пресметана на стр. 37 од нацрт СОЖС. Исто така анализирана е и крајбрежната трансформација за периодот 2012-2018 година преку следење на промени на сателитски снимки што се однесуваат на изведување на градби на крајбрежјето. Во претходни одговори дадено е појаснување за трската.</p> <p>(3)Конкретната реченица е извадок од проект на Хидробиолошкиот институт од Охрид (д-р Марина Талевска и д-р Трајче Талевски) за Регистрација на појасот на трската, како основа за понатамошно следење на состојбите во Охридското Езеро, а со цел определување на стратегија за нејзина заштита.</p>
--	---	---	---

	(4) Генералните урбанистички планови за стопански и други комплекси донесени пред денот на стапување во сила на овој Закон се применуваат како Урбанистички планови вон населено место (и истите ќе се усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на неговото влегување во сила).		(4) Забелешката се прифаќа. Самиот План за управување, и СОЖС токму ова и го посочуваат за спроведување. До усогласувањето на одредбите од Законот и неговото донесување, важат одредбите на Планот за управување, во кој јасно се прецизираат мерките за заштита во и вон населено место.
2.3.5 Инфраструктурни објекти		Оваа анализа е премногу површна за да се сфати како темелна квантификација на кумулативните влијанија. Всушност, ништо од наведеното не е јасно ниту логички води до потребниот заклучок.	Забелешките се прифаќаат и ќе се доработат кумулативните влијанија.
2.3.5 Инфраструктурни објекти		Да се образложи: Не е јасно опишана методологијата користена за пресметување на кумулативните влијанија.	
2.3.5 Инфраструктурни објекти		Кај кумулативните влијанија се зема предвид само копнената инфраструктура и во најмала рака се занемаруваат разните туристички градби: <ol style="list-style-type: none"> 1. Група на хотели за Горица 2. Планирана урбанизација на Горица Север 3. Предложената марина 4. Дополнителни пристанишни објекти 5. Предлози за мали хидроцентрали за кои се размислува да се изградат во струшкиот регион; и 6. Депонија од 20 милиони кубни метри предвидена за Кафасан <p>За повеќето од овие, споредено со гасоводот, постои еднаква или поголема веројатност да се реализираат. Имајќи го предвид претходнонаведеното, не може во никој случај да се каже дека со овој документ е соодветно оценето кумулативното влијание. (Ова го истакна и претставникот на ИКОМОС во своето обраќање пред Комитетот за светско наследство на 43тата седница во Баку, кој објасни дека за светското наследство на Охридскиот Регион не претставуваат закана само мега-проектите, туку и дополнителното влијание од мноштвото мали.)</p>	

<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>		<p>При оцената на кумулативните влијанија задолжително е, исто така, целосно да се земе предвид сценариото во кое патот е продолжен до границата со Албанија, не само малиот дел за кој веќе има Стратегиска оценка на животната средина. Без разлика дали е планирана во моментот, таква анализа е неопходна како информација за идните донесувачи на одлуки.</p>	<p>За патната делница Струга-Кафасан анализата ќе се прави на ниво на студија за ОВЖС, кога ќе биде изработен проект и ќе има исцртано траса. Во СОЖС се дадени препораки околу ова прашање.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>	<p>СОЖС се фокусира на она што се очекува како влијание на ниво на пејсаж, односно како би се вклопиле сите линеарни инфраструктурни проекти во Охридскиот регион.</p>	<p>Препораката на УНЕСКО воопшто не се однесува само на пејзажот. Во Препорака 8 од Реактивна мисија експлицитно стои: „[Државата членка] Да гарантирапроценка на кумулативните влијанија на сите инфраструктурни и урбани проекти во урбани/крајбрежните зони врз исклучителната универзална вредност на доброто (ИУВ) во текот на таретската оценка за влијанието врз животната средина за Планот за управување.“ Истото е наведени и во оваа СОЖС и во Планот. Дополнително, имајќи ја во вид Препорака 7 која вели „силно се препорачува СОЖС процесот да биде искористен за дополнување и зајакнување на Планот за управување“. Доколку СОЖС ги занемари поединечните и кумулативните влијанија на проектите врз животната средина (не само врз пајзажот), тогаш таа не може да ја исполни својата задача и заклучоците да се сметаат дека се донесени врз основа на сеопфатна и темелна анализа. Елаборирањето на ИУВ поради која подрачјето е на листата на светско наследство не се редуцира само на неговата пејзажна вредност. Тоа би значело целосно занемарување на неговиот биодиверзитет и екосистемските вредности. Оваа СОЖС не е нужно да се занимава со деталите на ОВЖС на поединечните проекти, но е нужно да ги елаборира и анализира севкупните проекти и нивното кумулативно влијание.</p> <p>Бараме, СОЖС да одговори на задачата согласно препораката на УНЕСКО.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и ќе се доработат кумулативните влијанија</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>	<p>Табела 3. Влијанија од инфраструктурните проектите по фази Железничка пруга</p>	<p>1. Проблемот со занемарување на влијанијата врз природата и исклучиво фокусирајќи се на пејзажот, овде доаѓа до најголем израз. Железничкиот Коридор 8 е една од најкритичните точки кои го доведуваат во прашање опстанокот на Охридскиот Регион на листата на светско наследство. Меѓутоа, поради тоа што изработувачите на оваа СОЖС избрале да се фокусираат на естетиката, наместо на суштинскиот проблем на кој УНЕСКО категорично забележува, СОЖС остава впечаток дека железничкиот проект претставува незначителен проблем.</p>	<p>1. Анализата на кумулативните влијанија во извештајот за СОЖС ќе биде надополнета. Забелешката дека елаборирање на можните рути на железничката траса е направено само во Планот а не и во СОЖС</p>

		<p>Поради тоа и заклучокот односно препораката што произлегува од оваа СОЖС во однос на железницата е сосема генерална: „Анализа на алтернативни траси на железничката пруга.“</p> <p>Од друга страна, во Планот се елаборираат можните рути на железничката траса и се повикува на ОВЖС наместо на оваа СОЖС. Така, во некој аспект, Планот е поделателен во однос на влијанијата на железницата односно СОЖС. Тоа води до забуна, кој од овие документи (Планот или СОЖС за планот) всушност ја врши функцијата на стартешка оцена на влијанието. Исто така ова го покренува прашањето за квалитетот на СОЖС во однос на третирањето на овие големи закани по УНЕСКО доброто.</p> <p>2. Оваа СОЖС очигледно ја занемарува иницијативата за прогласување на Јабланица за Национален парк, како и дека веќе постои НП од другата страна на границата. Исто така, Јабланица е Емералд подрачје. Сепак, дури и без тоа, со самото тоа што овој предел е дел од добро заштитено како светско културно и природно наследство, што претставува највисока можна категорија на заштита, апсурдно е да се тврди дека не поседува квалитети, односно може да се видоизменува по волја.</p> <p>3. Заклучокот дека влијанијата се сметаат за незначителни заради тесната траса може да се смета за произволен и непоткрепен. Во тимот советници при изработката на овој документ воопшто не е вклучен градежен инженер. Потребно е подетално запознавање за обемот на трасата која се крчи за да се постави далекувод, гасовод, пруга и следно, пат, и ревизија на заклучокот.</p>	<p>не се прифаќа од причина што истата е дел од табела 19 на нацрт СОЖС (поглавје 7).</p> <p>2. Забелешката дека “апсурдно е да се тврди дека Јабланица не поседува квалитети, односно може да се видоизменува по волја” е неприфатена, поради тоа што во нацрт СОЖС е наведено “За разлика од Струшко поле, пределот во подножјето на Јабланица е вреднуван предел во поширок контекст и кумулативното влијание од линеарната инфраструктура се смета дека е големо токму поради ограниченоста на простор “</p> <p>3. Заклучокот произлегува од извештајот на реактивната мониторинг мисија на УНЕСКО, наведен на страна 24, пасус 7.</p>
--	--	---	--

<p>2.3.5 Инфраструктурни проекти</p>		<p>Пропусти во влијанијата врз биодиверзитетот и екосистемите:</p> <p>1. Спомнато е дека птици умираат од удари од далноводите, но не е спомнато кумулативното влијание заедно со сообраќајната инфраструктура и покрај ранливоста на одредени видови, како што е, на пример, бувот. И птиците се многу значаен фактор за ИУВ.</p> <p>2. Лилјацие се важна група на екосистемот која е ранлива на инфраструктурните проекти, но сепак, воопшто не се спомнуваат.</p> <p>3. Влијанието на аероседиментите врз вегетацијата беше претставено во делот 3.3.2. меѓутоа не беше вклучено во приказот на патната изградба. Исто така, не се истражени звучното и светлосното загадување, иако со една нова студија се покажа дека ова <u>второво е еден од најсериозните притисоци врз популацијата на инсектите</u> кои се битни за здрав и функционален екосистем.</p> <p>4. Патната шема ја исклучува рехабилитацијата на блатата во струшкиот регион, а во СОЖС не се констатира тоа како алтернативно сценарио ниту се разгледува проектот од гледна точка на оваа сигурна можност. За појаснување, ИУЦН вели дека на регионот му е насушно потребна ревитализација на блатата.</p>	<p>Анализата на кумулативните влијанија во извештајот за СОЖС ќе биде дополнета.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни објекти</p>		<p>Останати пропусти во анализата на кумулативните влијанија:</p> <p>1. Не се обезбедени подробности околу очекуваниот сообраќаен обем, со што се намалува вредноста на проценките на кумулативното влијание. Секој дополнителен сообраќај ќе ја стави под притисок постоечката патна структура и ќе бара унапредување на истата (патишта, паркинг, одмаралишта) за да се елиминираат недостатоците, а тоа е аспект кој не е вклучен.</p> <p>2. Обемот на посетители ќе зависи од возовите и патиштата. Не е направена проценка на ова зголемување или дополнително градење (особено во струшкиот регион).</p>	<p>Анализата на кумулативните влијанија во извештајот за СОЖС ќе биде дополнета.</p>

<p>2.3.6 Ново изградени објекти во старите градски јадра</p>	<p>Автопатот А2 Делница Требениште - Струга</p>	<p>Потребно е водата која истекува од патот да се спречи да отиде во езерото, така што ќе се собира во засебни канали и ќе се одведува, како што се предлага во СОЖС на Цитрус и партнери за сега веќе напуштениот проект за експресен пат низ Галичица. Во овој контекст, потребно е да се постави заштита со која ќе се спречува измивање на почвата за време на изградбата на железницата и автопатот А2.</p>	<p>Во ОВЖС студиите на двата инфраструктурни проекти е наведено дека за прифаќање на овие води како и за прифаќање на одцедните води од обработливото земјиште изработени се голем број одводни канали кои овие води ги доведуваат во два собирни канали кои се протегаат лево и десно од трасата на Автопатот. Водата од овие канали истекува во реката Дрим, не во Охридско Езеро.</p>
<p>2.3.5 Инфраструктурни објекти</p>	<p>(1) Ефектите врз пределот може да се дефинираат како резултат од физички промени во пределот кои произлегуваат како резултат на новиот развој на Охридскиот Регион или од индиректни ефекти како што е лоша пракса на управување, лоша градежна пракса што резултира со влошување на квалитетот на пределот.</p> <p>(2) Ефектите може да бидат резултат од нови елементи кои се вметнуваат во пределот (железничка пруга, автопат, столбови на далекуводи) кои предизвикуваат визуелно нарушување или физички го попречуваат погледот низ пределот.</p> <p>(3) Слика 16. Закани за УНЕСКО подрачјето од инфраструктурни проекти</p>	<p>(1) Пределот ќе се влоши и со добри практики на градење, како од аспект на визура и пејсаж, така и од еколошки и биолошки аспект.</p> <p>(2) засеци, насипи, вијадукти, мостови, тунели. Како е возможно да се мисли само за визуелно нарушување на готовиот производ (пат, далекувод, пруга), а да не се анализира уништувањето на животната средина неминовно при изградба на вакви капитални инфраструктурни проекти?</p> <p>(3) Како оваа слика илустрира ризици? На сликата се само означени линеарно инфраструктурните проекти. Закана би било: површина подложна на ерозија, конкретни површини за дефорестација заради изградба на конкретната инфраструктура, територии на живеење, размножување, гнездење, хранење, презимување на сите познати животински видови кои ќе бидат засегнати со секој зафат поединечно и кумулативно.</p>	<p>Анализата на кумулативните влијанија во извештајот за СОЖС ќе биде дополнета.</p>
<p>2.3.6 Ново изградени објекти во старите градски јадра</p>	<p>Фактори на ризик кои придонесуваат во намалувањето, односно</p>	<p>Да се додаде фактор на ризик:</p>	<p>Забелешката делумно се прифаќа и ќе биде соодветно вградена во текстот на документот.</p>

	губењето на вредностите на културното наследство	1. Неимплементацијата на стратегиите, невоспоставување на владеење на правото, лабилноста на контролата и отсуството на мониторинг.	
3 Ново изградени објекти во старите градски ја	(1) Демографскиот раст и миграцијата на населението од руралните области кон урбаните центри, што доведува до социјални промени и нарушување на историските центри каде градбите добиваат комерцијална функција, а становите се често пренаселени и нездрави; (2) Изградба на високи згради кои ги гушат историските урбани центри, менувајќи ја и нивната микроклима; (3) Неодржување на старите градби и неразбирање на нивните културни и функционални вредности, што ја зголемува опасноста од пропаѓање и уривање;	(1) Да се наведе извор за овој податок. За каква пренаселеност станува збор кога знаеме дека Охрид е еден од градовите со највисока стапка на миграција. Дали ова окарактеризување на градбите како „нездрави“ е претекст за нивно рушење и реконструкција? (2) Не само во старите јадра, туку и во контактните зони и пошироката околина, како и во визуелно значајни подрачја со што се губи амбиенталната вредност на околината (пример: хотел Парк, населба Рача, јужната страна на Лагадин итн.) (3) Да се додаде: И непостоење на систем за санкционирање на негрижата, како и систем на субвенционирање на имателите на заштитени добра во насока на нивна соодветна стручна конзервација.	(1) Забелешката делумно се прифаќа. Делови од текстот се превземени од текстот на Просторен План на Охридско-Преспанскиот регион 2005-2020. (2) Забелешката се прифаќа и ќе се вгради во текстот на СОЖС. (3) Забелешката делумно се прифаќа и ќе се вгради во текстот на СОЖС.
3.3.2 Урбанистичко и просторно планирање	Табела 6. Бесправно изградени според видот на објектот, 2017	1. Зошто табелата не е ажурирана заклучно со 2019 г. кога со податоците се располага? 2. Таа ни оддалеку не е комплетен список на дивоградби за Охрид, Струга и Дебрца. Зошто податоците покажуваа сосема помали бројки од оние кои градоначалникот на Општина Охрид ги обелодени во 2019г. Со направениот инвентар на бесправно изградени објекти кој само за оваа општина брои повеќе од 1000 градби? Инвентарот би требало да е во финална форма до крајот на септември 2019г. 3. Во табелата, двапати има податоци означени како Помошни објекти, но тие податоци се различни. Бараме:	1. Според ДЗС даден е преглед на бесправно изградените објекти во Регионот и истите се претставени во табела 6. 2. Дополнитено ќе се надополни со новите информации за бесправни градби. 3. Првата колона Помошни објекти ќе се промени со објекти за домување.

		<p>1. Податоците да се ажурираат до 2019г. и да се усогласат со Инвентарот на беспарвно изградени објекти за Општина Охрид.</p> <p>2. Да се обезбедат податоци за целиот регион во согласност со препораката на УНЕСКО за изработка на инвентар.</p> <p>3. Да се наведат податоци за нелегалната урбанизација и тоа: објекти според категории, издадени правосилни решенија за отстранување по години, поднесоци за легализација, колку се до сега легализирани, колку од сите наведени групи се во 50 м. од брегот.</p>	
3.2.5 Климатски карактеристики		<p>1. Не е јасно како овие податоци од временските услови придонесуваат во процесот на проценка на социјалните влијанија и влијанијата врз животната средина во врска со Планот за управување.</p> <p>2. Во овој дел недостасува клучна компонента – Температура на водите (Охридско Езеро, р. Црн Дрим, изворите итн.)</p>	<p>Делумно се прифаќа забелешката и истата ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p> <p>Податоците на климатските карактеристики се официјални податоци од Планот за управување со НП Галичица(2010-2020) .</p> <p>Во климатолошките нумерички и нумеричко-графички анализи вообичаено се зема низа од 30-годишни податоци. За период од 1961-1990 има детални податоци публикувани во Почвено-климатско-вегетационски Филипovski-Ризовски-Ристески, МАНУ 1996, додека за врнежите и температурите не се достапни податоците. Во овој случај климатските податоци служат само како описни податоци.</p> <p>Само за споредба во други студии како што е СТУДИЈА ЗА РЕВАЛОРИЗАЦИЈА И ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ ЗА СПОМЕНИК НА ПРИРОДАТА ПРЕСПАНСКО ЕЗЕРО (2013 г.)подготвени од Електропроект Загреб, а финансирано од UNDP, податоците за Средни и екстремни месечни вредности на температурата на воздухот измерени на Преспанското езеро во периодот од 1953 до 1995 .</p> <p>Во делот се дополнети податоци од Третиот национален план за климатски промени.</p>
3.2.5 Климатски карактеристики	а) Температура на воздухот Податоците кои се користени за опишување на карактеристиките на регионот се однесуваат на периодот 1961-1990 година за мерните места Охрид и Струга.	<p>1. Неприфатливо е СОЖС изработена во 2019 г. да се користи со податоци за температурите на воздухот заклучно со 1990 г., кога всушност податоците се достапни. Со застарени податоци за климатски карактеристики, и тоа со временска дистанца од 30 години многу веројатно е дека податоците се невалидни за денешната состојба и следствено, не може да се очекува да се добијат точни заклучоци од анализата.</p> <p>2. За планината (Галичица) треба да стои максималната височина која изнесува 2256м.</p>	
3.2.5 Климатски карактеристики	б) Врнежи во Охридската котлина	<p>Да се наведе:</p> <p>1. Табеларен историски приказ на врнежите.</p> <p>2. Временски период за кој се земени податоците.</p> <p>3. Истото важи за сите категории понатаму доколку и тие не се од времеската рамка наведена во Температура на воздухот.</p>	
3.2.7 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на природното наследство	в) Ветрови во охридската котлина, Табела 10	Збирот во Табелата 10 не изнесува 1.000	
3.2.8 Состојба со локалитети кои поседуваат	д) Климатски промени Предвидените промени во климата (изразени како	<p>1. Во ера на климатски промени, од очигледни причини е проблематична употребата на податоци само до 1990 година.</p> <p>Барање:</p>	

<p>исклучителна универзална вредност на културно наследство</p>	<p>промени во температура на воздухот и врнежите) се развиваат постепено и резултатите се значајни на подолг период.</p> <p>Најголемо влијание имаат поплавите. Поплавите се зачестена појава во Република Македонија претставуваа локална манифестација на последиците од глобалните промени и предизвикаат значителни штети.</p> <p>Според подготвените регионални сценарија за Македонија оваа зона е под доминантно-континентално климатско влијание.</p> <p>Климатските прилики во овој рефугијален реон поради присуството на Охридското и Преспанското Езеро, како и клисурата на Црн Дрим се прилично константни, бидејќи целиот тој систем делува како еден термостат и овозможува поволни услови за развој на</p>	<p>1. Да се ревидира со најнови податоци за сите параметри</p> <p>2. Влијанијата на климатските промени е неопходно да се разгледуваат и во однос на температурата на водите.</p> <p>3. Освен поплавите – сушите, пожарите и еутрофикацијата се, исто така, релевантни влијанија од климатските промени. Впрочем, еутрофикацијата е можеби најрелевантна од гледна точка на ИУВ. Еутрофикацијата која е во директна корелација со температурата на водите е критичен фактор на ризик за губењето на вредностите на Охридското Езеро. Неопходно е тоа да се додаде.</p> <p>4. Кога се овие сценарија направено, со податоци од кои години, каде се публикувани? Да се наведе изворот/рите за направените сценарија за климатски промени.</p> <p>Препорака: Понатамошни модели за можни исходи и слаби точки за Охрид се достапни кај <u>Markovic et al 2017.</u></p> <p>5. Го поздравуваме признавањето на функцијата рефугиум на Охридскиот Регион. Високите врвови на Галичица во моментот се, исто така, рефугиум за алпски видови. Освен тоа, со СОЖС не се проценува дали при зонирањето на паркот се вклучени доволно рефугиуми/дали е обезбеден соодветен пристап до нив од поширокиот регион за да им се овозможи на видовите да се приспособат на променливите температури.</p> <p>6. Способноста на Охридскиот Регион да ги ублажи екстремните температури не значи дека ќе има нула локални ефекти од климатските промени. Напротив, температурите сепак ќе растат и тоа ќе има влијание врз флората и фауната. Охридското езеро и неговиот слив се меѓу најранливите на климатски промени во Европа (<u>Markovic et al 2017.</u>), а тоа значи дека регионот е особено ранлив еко-систем.</p> <p>Во овој сегмент, оваа СОЖС избилува со произволни изјави, често далеку од фактичката состојба, што води кон основано сомневање во нејзината меродавност.</p>	
--	--	---	--

	рефугијалната шумска вегетација.		
3.2.7 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на природното наследство	Слика 24. Локалитети со природни вредности во Охридскиот регион	<p>1. Во делот 3.2.7 се зајакнува врската меѓу природните вредности и исклучителната универзална вредност. Затоа е необјасливо како само пределските вредности биле потемелно разгледани од гледна точка на кумулативните влијанија.</p> <p>2. На слика 24 е даден несериозен преглед на локациите со природни вредности, што е особено очигледно кога се споредува со мапата на локации со културни вредности на слика 25. Исклучителниот биодиверзитет на планината Галичица е скоро целосно игнориран. Не е идентификувана ниту една езерска зона, иако скоро целото крајбрежие е важно подрачје за мрестење риби. Погледнете кај <u>Albrecht and Wilke 2008</u> за резиме на водни живеалишта од значење за ИУВ.</p>	<p>Делумно се прифаќа забелешката и истата ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p> <p>Анализата на кумулативните влијанија во извештајот за СОЖС ќе биде дополнета.</p> <p>На слика 24 се дадени локалитет со ИУВ на природното наследство кои се вклучени во номинациското досие.</p>
3.2.8 Состојба со локалитети кои поседуваат исклучителна универзална вредност на културно наследство	<p>(1) ..ранохристијанските духовни центри и манастири, градби од Византискиот и Османлискиот период и др (сл.26)</p> <p>(2) Охрид како споменична целина, има огромно значење поради комплексноста од многубројните археолошки остатоци, како и низата поединечни градби кои ги имаат карактеристиките на културно наследство од исклучително значење.</p> <p>(3) Старото градско јадро на Охрид вклучува градби и други структури кои датираат од предисторијата, антиката и доцната антика, ранохристијанскиот период, раниот и развиениот среден век, османлискиот период, сè до денес.</p>	<p>(1) Да се комплетира (и др.)</p> <p>(2а) Археолошки остатоци: во тој контекст, да се воведат во Планот за управување систем на постапки при откривање на археолошки остатоци, систематско или случајно, и нивна соодветна презентација и ревитализација како интегрален дел од наследството на Охрид и дел од туристичката понуда.</p> <p>(2б) Не е само ова наследство значајно, туку и пониските категории на заштита, а секако и објектите кои не се заштитени поединечно а се дел од амбиенталната целина.</p> <p>(3) Да не се запоставува преродбенскиот период и модерната.</p>	<p>(1) Забелешката се прифаќа, и целосно ќе се вгради во текстот на СОЖС.</p> <p>(2а) Забелешката се прифаќа, во Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион, во делот на Мерки за заштита на културното наследство во Охридскиот регион, е наведена постапката при откривање на археолошки остатоци.</p> <p>(2б) Забелешката се прифаќа и ќе биде соодветна вградена во текстот на СОЖС.</p> <p>(3) Забелешката се прифаќа и ќе биде соодветно вградена во текстот на СОЖС.</p> <p>(4) Забелешката не се прифаќа, бидејќи методолошкиот процес на заштитата е регулирана со Закон за заштита на културно наследство, а конзервацијата, презентацијата и</p>

	(4) Со археолошките истражувања откриени се седум базилики во стариот дел на Охрид (ова сигурно не е конечниот број)...	(4) Во таа насока, задолжително мора да се систематизира методолошкиот процес на нивна заштита.	популаризацијата согласно годишна програма на надлежната установа за заштита.
3.3.1 Основни карактеристики на населението	Слика 26. Културно наследство во градот Охрид според периодот на настанување Слика 27. Старото урбано јадро на Охрид	1. Датирањето на слика 26 не соодветствува со цртежот. Недостасуваат клучни развојни фази, на пример се од 2 до 13 век. 2. Слика 27 е недоволен преглед, без именување и датирање на спомениците. Потребна е ваква мапа и за станбената архитектура, фортификацијата, археолошките локалитети... 3. Да се датираат споменатите цркви во Радожда, Калишта итн. 4. Во Дебрца е споменета само една црква за значајна. Да се надолни со сите други сакрални објекти во општината.	1.Забелешката не се прифаќа. На сликата се дадени најзначајните развојни фази, и од тие причини не е можно да се претстават сите фази. 2.Забелешката се прифаќа, и ќе биде вградена соодветно во рамки на Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион ќе се вгради анекс со листа на заштитено културно наследство, како и негово датирање 3.Забелешката се прифаќа, и ќе биде вградена соодветно во рамки на Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион каде ќе се вгради анекс со листа на заштитено културно наследство, како и негово датирање. 4.Забелешката не се прифаќа. Во текстот на СОЖС се наведени две цркви од територијата на општина Дебрца како заштитено културно наследство, бидејќи само овие две цркви се заштитени со закон.
3.3.1 Основни карактеристики на населението		Да се ажурира, дополни и прецизира: 1. Податоците за населението не се обновени, особено со оглед на масовните движења во последните 15 години. За да се обезбеди пореалистична слика на населението треба да се употребат други извори покрај пописот (како што се на пример,	

		<p>проценките за иселувањето на Светската Банка, Државниот завод за статистика објавува годишни проценки на населението).</p> <p>2. Сезонската исполнетост на капацитетите, туристичките податоци (реални бројки и проекции) и флукуациите кај населението низ годината се суштински за да се разберат антропогените притисоци и дали Планот за управување на соодветен начин се справува со нив.</p> <p>3. Невработеноста, вработувањето на кратки рокови, вештините, образованието, општествената доверба и нивото на платите се, исто така, важни за да се разберат општествено-економскиот и општествено-еколошкиот контекст на Охридскиот Регион.</p>	<p>Податоците користени во овој дел се од Просторниот план на Охридско-Преспанскиот регион чија важност е до 2021 година.</p> <p>На национално ниво постои недостаток од конкретни податоци од Попис на население, сепак во извештајот ќе се дополни проценети вредности.</p>
3.3.3.1 Основни карактеристики на населението		<p>Пропуст:</p> <p>Во СОЖС не се прикажани подробности за врската меѓу заштитата на природното и културното наследство, Планот за управување и демографските податоци. Затоа, тешко е да се контекстуализираат притисоците кои водат до закани по наследството и прашање е дали Планот за управување може да се справи со нив. (На пример, постои убеденост дека неврботеноста и ранливоста на групите кои чекаат вработување се општествен контекст од кој произлегува поддршка за разните развојни и урбанизациски проекти. За да се реализира целта на Планот за управување, со него мора да се воспостави механизам за обезбедување стабилен приход кај овие групи со цел да се намали притисокот за неодржливи дејности. Со СОЖС е потребно да се утврди дали со Планот за управување ова е можно да се постигне.</p>	
3.3.2 Управување со квалитет на воздухот	Како последица на загадувањето на воздухот, издувните гасови од индустриските постројки и јавниот транспорт, се придонесува кон оштетување на градбите и екстериерите.	<p>Да се дополни и гласи:</p> <p>Како последица на загадувањето на воздухот, издувните гасови од индустриските постројки и јавниот транспорт, киселите дождови, се придонесува кон оштетување на градбите и екстериерите.</p>	Забелешката се прифаќа и соодветно ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
3.3.3 Управување со отпад		Изгледа дека не е направена проценка за соодветноста на Кафасан за опишаниот тип на депонија. Ниту, пак, со СОЖС е проценето дали депонија што не произведува никакво влијание	Забелешката делумно се прифаќа и во текстот на СОЖС ќе биде направено дополнување околу анализата на управувањето со отпад на територија на општина Струга.

		врз животната средина е реален исход во охридското сливно подрачје.	За потребите на проектот "Подготовка на документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад во Пелагониски, Југозападен, Вардарски и Скопски Регион " (EuropeAid/136347/IN/SER/MK) во 2016 направени се листи на затворени нестандартни депонии каде е наведена депонијата Кафасан.
3.3.4 Управување со бучава	Слика 31. Жешки жаришта на бучава во градот Охрид	Како ќе се адресираат проблемите со бучавата, што ќе се преземе за митигација на овие жаришта и решавање на проблемот со бучавата? Исто така и со бучавата од угостителските објекти во летниот период.	Ова СОЖС дава насоки за во наредни студии за ОВЖС или елаборати за заштита на животната средина да се предвидат конкретни мерки за намалување на влијанијата на бучава од угостителските објекти во летниот период . Дополнително со зајакнување на инспекциски надзор, ќе се проверува нивното спроведување .
3.3.6 Туризам	Врз основа на разместеноста, просторно планските предвидувања треба да се насочени кон порамномерна туристичка изграденост , покрај лоцираноста во литоралните зони, неопходно е да се поттикне изградбата на сместувачки капацитети и во другите морфолошки целини, како во општина Дебрца и да се оствари изградба на транзитните правци во регионот.	1. Несфатливо е што СОЖС воопшто не ја анализира туристичката индустрија која е еден од носечките причинители за низа урбанистички проекти. Туризмот е еден од најголемите извори на антропоген притисок врз природата на Охридскиот Регион кој води до експлоатација на природните вредности, оптеретување на колекторскиот систем, трансформација на брегот итн. Неговата сезоналност е препознаена е критична за утврдување на соодветни мерки. Барање: 1. Неопходно е СОЖС, туризмот да го инкорпорира и темелно анализира со цел истиот соодветно да се контролира, планира и развива, но не на сметка на интегритетот и автентичноста на светското наследство. Неевалуираните ризици, не може да се очекува да се надминат. 2. Планот за управување треба да одреди точно во кои подрачја може да се дозволи развој, а каде заради веќе постоечка густина на градба и заради потребата од заштита на конкретното подрачје истиот треба да се забрани	Во точката 3.3.6 даден е осврт на Туризмот во регионот, но истата ќе биде надополнета.
3.3.7 Управување со природно наследство		1. Процесот за прогласување на Национален парк Галичица како Емералд подрачје не е завршен. 2. Во СОЖС не се разгледани долгорочните опструкции на процесот за номинација според Рамсарската конвенција и затоа	1. На картата на Националната Емералд мрежа (Извор: МЖСПП 2008) во петти национален

		<p>е изоставен фактот дека постои ризик Охридското Езеро и Студенчишкото Блато да не бидат прогласени за водно живеалиште од меѓународно значење во временската рамка предложена во Акцискиот план. Во Националните стратегии за биолошка разновидност со акциски планови во согласност со Конвенцијата за биолошка разновидност, Македонија околу 15 години упорно ветува, но не успева да ја достави номинацијата за Рамсар. Во моментот, Охрид SOS ја има изработено апликацијата за прогласување на Охридското Езеро/Студенчишкото Блато за Рамсарско подрачје според сите 9 критериуми. Рамсарскиот секретаријат потврди дека податоците што се користат за да се оправдаат овие критериуми се соодветни и дека не се застарени. Сепак, Македонскиот рамсарски комитет одбива да го спроведе процесот понатаму за апликацијата официјално да се поднесе.</p> <p>3. Во Планот за управување не е експлицитно наведена површината на Студенчишко Блато што треба да се заштити, ниту се обезбедени соодветни детали за зонирање на Блатото, поради што е можно на тие 63,97 хектари идентификувани од Спировска и други во 2012 година да не може да им се додели нивото на заштита што им е потребно. Ризикот од ова сценарио не е проценет во СОЖС.</p> <p>4. Во СОЖС не се покрнува прашањето, ниту се дава објаснување зошто при зонирањето Студенчишко Блато е сè уште класифицирано како урбана зона и покрај тоа што недвосмислено е критична област која нуди екосистемски услуги, како што е на пример, филтрација на вода, обезбедување на живеалишта и биодиверзитет. (Аргументот дека зонирањето ќе се спроведе подоцна, т.е. откако ќе се утврдат границите на заштитеното подрачје, не е валиден поради бескрајните одолговлекувања што се типични за процесите на номинација во Република Македонија.)</p> <p>5. За Студенчишко Блато сè уште не е утврдена привремена заштита – опасност која не е нотирана во СОЖС, иако, како што споменавме погоре, роковите во Република Македонија рутински се одлагаат или целосно се занемаруваат и Блатото е веќе во многу лоша состојба.</p>	<p>извештај кон конвенцијата за биолошка разновидност, НП Галичица е обележана како Емералд подрачје .</p> <p>2. Потребата од прогласување на Рамсарско подрачје е препознаена и во СОЖС и во Планот, затоа и е една од приоритетните активности на Акцискиот План со рок до крајот на 2020 година.</p> <p>Студијата за валоризација на Студенчишко 3.блато, која ќе биде готова во 2020 година , ќе даде конкретни податоци за моменталната состојба со блатото , насоки за негова заштита и зонирање во рамки на блатото. Дополнитено, правна заштита ќе биде воспоставена со Законот за прогласување на Студенчишко Блато за споменик на природа.Сите овие стратешки насоки се наведени во Планот и позитивно оценети во СОЖС.</p> <p>4.5 Забелешките делумно се прифаќаата соодветно се вградени.</p> <p>6.Во точка 3.2.7 даден е опис на природното наследство во регионот и и наведените локалитети се прикажани</p>
--	--	---	--

		<p>6. Да се надополни и гласи:</p> <p>Природното наследство во границите на светското наследство во Охридскиот регион е концентрирано во Националниот парк Галичица и Споменикот на природата Охридско Езеро, вклучувајќи го и Суденчишко блато, вклучувајќи ја и планината Јабланица и Калишко Блато.</p>	
3.3.8 Управување со културно наследство	<p>Културното наследство во границите на заштитеното добро Доброто е концентрирано во градовите Охрид и Струга, крајбрежните населби Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта и крајбрежниот појас.</p>	<p>Да се надополни и гласи:</p> <p>Културното наследство во границите на заштитеното добро. Доброто е концентрирано во градовите Охрид и Струга, крајбрежните населби Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта и крајбрежниот појас, со руралните средини, археолошките локалитет, цркви и манастири надвор од старите градски јадра.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и соодветно ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p>
3.3.9 Комисија за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион		<p>Во СОЖС не се зема предвид ризикут дека Комисијата за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион ќе биде исполитизирана, ниту дека ќе се јавуваат аномалии при гласањето и покрај доказите дека претходниот состав на Комисијата ги имаше овие два конкретни огромни недостатоци. Не се анализира дали составот и структурата на Комисијата се избалансирани за да се минимизира политичкото влијание, не се дадени никакви препораки – на пример, да бидат јавно достапни видео-записи од состаноците – за да се обезбеди транспарентност во одлучувањето.</p>	<p>Во законот за Природно и културно наследство од 2010 година е наведен составот на комисијата односно кој би требало да учествува. Со закон се дефинирани правата, обврските и членовите на Комисијата за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион.</p>
	<p>1. Подмоље - најраспространет појас на трска</p> <p>2. Мазија - ревитализирано природно живеалиште на жолтиот локвањ</p> <p>3. Студенчишко Блато - макрофитска вегетација и плодиште на краповидни риби</p>	<p>1. Да се дополни: и нелегална градба и урбанизација на пределот.</p> <p>2. Да се дополни со: антропоген притисок, бучава, светлосно загадување, испуштање нафта и моторни масла, интензивен бродски сообраќај, со потенцијална опасност од зголемување доколку се реализира проект за marina во близина.</p> <p>3. Стои: „ потенцијална закана од крајбрежна трансформација“ Заканата не е потенцијална, туку реална, од блатото константно се одзема површина со натрупување и тампонирање, за паркинзи и услужни содржини; потоа, уништена е врската на блатото со езерото, изградена е 12м асфалтна патека, константно интензивно човеково присуство, бучава, сообраќај, загадување</p>	<p>Забелешките се прифаќаат и ќе бидат вградени во текстот на СОЖС.</p>

	<p>4. Светинаумски Извори - најиздашен извор на Охридско Езеро, мрестилиште на пастрмки и краповидни риби и биодиверзитет на бентосна фауна</p> <p>5. Општина Охрид Закана: несоодветна урбанизација, изградба на објекти со несоодветна архитектура, габарит и висина, кои допринесуваат за намалување на квалитетот на визурата на традиционалната целина; несоодветна санација и грижа на станбените и сакрални објекти; голем притисок од туризмот за време на летната сезона (вклучувајќи паркирање на несоодветни места, сообраќаен метеж и несоодветно фрлање на отпад); употреба на несоодветен материјал за поплучување; употреба на комерцијални билборди и сончеви колектори кои ја нарушуваат автентичноста на целината.</p> <p>6. Општина Струга</p>	<p>што пречи на природниот циклус на мрестење на рибите, на гнездење на птиците, ја пореметува неговата пречистителна и друга функција итн.</p> <p>4. Да се дополни со: пловила од тип сплавови, закотвени сплавови, антропоген притисок, механичко оштетување, бучава, испуштање на недоволно прочистени отпадни води.</p> <p>5. Да се дополни и гласи: Несоодветна урбанизација и заканата од неповратно губење на археолошки локалитети заради изградба на индивидуални и инфраструктурни објекти врз наодите, без обезбедување нивна соодветна презентација и ревитализација во рамки на градежната парцела или јавниот простор; изградба на објекти со несоодветна архитектура, габарит и висина, кои допринесуваат за намалување на квалитетот на визурата на традиционалната целина; несоодветна санација и грижа на станбените и сакрални објекти со употреба на несвојствени материјали при конзерваторските постапки, како и спорна „реконструкција“ на објекти со нови, нетрадиционални материјали и техники, за која цел старата автентична архитектура се остава да пропадне па се заменува со нова; голем притисок од туризмот за време на летната сезона (вклучувајќи паркирање на несоодветни места, сообраќаен метеж и несоодветно фрлање на отпад, како и звучно и светлосно загадување); употреба на несоодветен материјал за поплучување; употреба на комерцијални билборди и сончеви колектори кои ја нарушуваат автентичноста на целината, како и несоодветни и нетипични елементи: баџи, кровни прозорци, балкони, големи балконски лизгачки врати и воопшто големи стаклени површини, огради и гелендери од сјаен метал, лимени покриви, пластични ролетни, тенди и т.н.</p> <p>6. За Струга: иста дополна како и за Охрид</p> <p>7. Да се дополни и гласи: Закана: урбанизација која допринесува до трансформација на крајбрежната визура; можна закана од несоодветен туризам; бучава, загадување; креирање отпад; загадување на водите; како</p>	<p>Забелешките делумно се прифаќаат и ќе бидат соодветно вградени во текстот на СОЖС.</p>
--	---	--	---

	<p>7. Ман. ком. Св. Архангел Михаил (Св. Наум), Ман. ком. Св. Богородица Захумска-Заум, кај с. Трпејца, Ман. ком. Св. Богородица – Калишта, Св. Јован Богослов – Канео</p> <p>8. Крајбрежни населби (Трпејца, Пештани, Радожда и Калишта)</p>	<p>и загуба на жив свет заради силен антропоген притисок. Уништување на природната брегова линија, амбиенталната целина и визуриите од и кон добрата.</p> <p>8. Да се дополни и гласи:</p> <p>Закана: урбанизација на крајбрежниот појас која допринесува до трансформација на крајбрежната визура; можна закана однесоодветен туризам, загадување на водата, почвата и воздухот, загуба на амбиентални вредности, силно антропогено присуство.</p>	
5.2.1.3 Меѓународни назначени подрачја	<p>Рамсар подрачје</p> <p>Оваа година поднесена е номинација за Охридско езеро и Студенчишко блато за Рамсар подрачја. Како што може да се види на слика 52 опфатен е дел од крајбрежјето од страната на Струга.</p>	<p>1. Во СОЖС се спомнува сè поголемото намалување на бројот на птици поврзано со ЗПП³. Сепак, не се истакнати причините за таа појава оваа есен, ниту е проценето дали активностите предвидени со Акцискиот план може да се очекува да го запрат нотираното намалување на бројот.</p> <p>На пример, само една мерка на Акцискиот план е специфично насочена кон авифауната и таа се состои само од прогласување на Езерото и Блатото за Рамсарско подрачје, што нема само по себе да предизвика зголемување на птичјата популација.</p> <p>Не се идентификуваат специфични активности за видови (како на пример за ЗПП видови) и не е утврдена улогата што ја имаат блатата, како и потребата од нивно создавање и ревитализација.</p> <p>2. Да се дополни кој ја поднел номинацијата, кој го изработил досието, до каде е постапката за прогласување.</p>	<p>Делумно се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p>
5.2.1.3 Меѓународни назначени подрачја	<p>Оваа година поднесена е номинација за Охридско езеро и Студенчишко блато за Рамсар подрачја. Акциски План: Поднесување на номинациско досие и Прогласување на</p>	<p>Неточна информација. Рамсарската номинација не само што не е поднесена, туку нејзиното поднесување упорно се опструира од лица во МЖСПП и МРК. Дури и во самиот Акциски план стои дека номинацијата треба да биде направена до крајот на 2020 г. Доколку во СОЖС се мисли на нешто друго, формулацијата треба да се измени.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и истата е вградена во текстот на СОЖС.</p>

³ Значајно подрачје за птици, (анг.) Important Bird Area IBA.

	Охридско Езеро и Студенчишко Блато за Рамзарски места		
5.2.1.3 Меѓународни назначени подрачја	Слика 52. Рамсар подрачје	Според комуникацијата со Македонскиот рамсарски комитет, оваа мапа не е прифатена за дефинирање на граници на подрачјето како водно живеалиште од меѓународно значење.	Забелешката се прифаќа и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
6.1. Поставување на целите и предизвиците на Планот	Со анализа на Извештаите од УНЕСКО, мислењата од јавноста и засегнатите страни како експертското мислење, издвоени се главните предизвици (сл.53) кои се провлекуваат во сите горенаведени документи	1. Кои засегнати страни беа консултирани. Граѓанската иницијатива Охрид SOS, најактивна на полето на екологијата и посебно на заштитата на светското наследство, не беше повикана да земе учество или било како консултирана во процесот на донесување. 2. Кои експерти се консултирани за кои теми, да се наведат.	Во почетниот дел на одговорите на забелешките е дадена листата на засегнатите страни. Имено на консултативна средба во општина Охрид, одржана на 25.07.2019 имаше претставник од Охрид СОС.
	Слика 53. Развојни предизвици на планот Неконтролирана урбанизација	Дополна: Неконтролирана и нелегална урбанизација	Се прифаќа забелешката и ќе се вметне во текстот на СОЖС
6.2 Поставување на цели на СОЖС	Целта на оваа СОЖС е да осигури дека заштитата на животната средина особено на ИУВ на Охридскиот регион е во согласност со Планот за управување како и со правната рамка.	Да се преформулира и гласи: Целта на оваа СОЖС е да осигури дека Планот за управување е во согласност со заштитата на животната средина, особено ИУВ на Охридскиот регион како и со правната рамка. Имено, планот треба да се усогласи со принципите на заштита, а не обратно.	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	Навременото вклучување на целите на заштита на ИУВ ќе овозможи одржлив развој на Охридскиот Регион и зачувување на природното и културно богатство за кои истиот е под УНЕСКО заштита.	Да се преформулира и гласи: Навременото вклучување на целите на заштита на ИУВ ќе овозможи одржлив развој на Охридскиот Регион и зачувување на природното и културното богатство поради кои истиот е прогласен за Светско наследство на УНЕСКО. Образложение: УНЕСКО не го заштитува регионот, туку државата членка се обврзува на тоа со ратификување на Конвенцијата за светско наследство. Неопходно да се наведе експлицитно. Според Конвенцијата, исклучивата обврска за заштита на регионот е на земјата-членка преку нејзините институции. Ваквата формулација е двосмислена и многу повеќе е во линија на стереотипната заблуда кај нас дека УНЕСКО е некој што заштитува, а не државата.	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	СОЖС се фокусира на влијанијата кои не можат лесно да се решат на ниво на проект	Забелешка и повикување на коменатрот кон точка 2.3.5: Сепак СОЖС не одговара на ова бидејќи се фокусира исклучиво на естетските консеквенции од плановите, занемаруваќи ги	Пристапот за анализа на кумулативното влијание на ниво на предел на Охридскиот

	(како што е случајот на кумулативните влијанија), односно проблеми коишто треба да се решат на стратегиско ниво.	влијанијата кои придонесуваат за забрзување на процесот на еутрофикација на водите на Охридско Езеро, уништување на живеалиштата, деградација на екосистемите итн.	Регион е по насоки на советодавните тела IUCN и ICOMOS. (https://www.iccrom.org/sites/default/files/2018-07/iucn_world_heritage_advice_note_environmental_assessment_world_heritage.pdf) Во извештајот за СОЖС делот за кумулативни влијанија е дополнет.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	За потребите на анализата на врските и компатибилноста следните клучни области: а) Управување со заштитени подрачја; б) Заштита на животната средина; в) Економски развој; г) Одржлив развој; д) Релевантни области – туризам, енергија, транспорт, социјална политика.	Да се дополни и гласи: следните клучни области: а) Управување со заштитени подрачја; б) Заштита на животната средина и градителското наследство; в) Економски развој; г) Одржлив развој, д) Релевантни области – туризам, енергија, транспорт, социјална политика; е) образование и научно-истражувачка дејност.	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
6.2 Поставување на цели на СОЖС	Синхронизацијата на разгледуваниот плански документ со останатите постоечки планови, програми и стратегии перспективно ќе ја овозможи неговата реализација, а покрај тоа и постигнувањето на директните цели на планот, помалку или повеќе да придонесе и кон реализација на целите на останатите планови.	Бидејќи постоечките планови веќе се донесени, дали тоа значи дека, во насока на синхронизација, Планот за управување беше усогласен со истите? Дали се зеде во вид фактот дека овие планови може се несоодетни за постигнување на целите на Планот за управување, односно како се/ќе се постапува/ше во случаи кога се констатира некомпатибилност, а планот кој се разгледувал не е во согласност со принципите на одржливост и би претставувал ризик по ИУВ на доброто? Кон образложението да се наведе по еден пример кој ги засега посебно природното, посебно културното наследство.	Со оглед на фактот што станува збор за комплексен систем кој ги опфаќа заштитата на природата и културното наследство, истиот е во интеракција со многу други плански документи, програми и стратегии. Поради тоа потенцијалното постоење на директни и индиректни врски помеѓу предметниот план и други плански документи на локално, регионално, национално и/или меѓународно ниво, потребно е да се анализира нивната компатибилност и усогласеност рамките на постапката за стратегиска оценка на животната средина. Овој тип на анализа треба да утврди дали евентуално постои конфликт во усогласеноста помеѓу целите на различните плански документи, па доколку истата се утврди, тогаш потребно е дефинирање на мерки
Контролирана урбанизација	- Целите на Планот може да се ре-дизајнирани за да се избегнат и / или намалат овие конфликти	. Оова не треба да се преземе само за целите на Планот, туку и за Акцискиот план, односно планираните мерки и активности	
	Табела 17. Тестирање на целите на Планот и СОЖС	Дали е напарвно претметнување на насловите, односно Целите на планот треба да се Цели на СОЖС и обратно? Звучи чудно да стои дека Цел на планот е контролирана урбанизација, а цел на СОЖС: Обезбедување на просторни услови за изградба, реконструкција, опремување и заштита на Регионот.	
	Дефинирање на рационален и оптимален просторен модел за	Не би го определиле овој однос како „синергиски“, туку конфликтен. Имено притисокот на урбанизацијата е забележан од	

	<p>организација и користење на просторот и зачувување на биолошката разновидност и заштита на природните вредности кои го чинат националниот парк.</p> <p>Однос: синергиски</p>	<p>управителите на НП Галичица како тренд кој има негативно влијание. Националниот парк не ги исполнува критериумите на ИУЦН за својата категорија, а урбанизираните површини се наголемуваат, наместо да се зголемат зоните на примарната цел на паркот, барем до 70%. Последните обиди за резонирање на НП за потребите од урбанизација од големи размери се пластичен пример за конфликтен однос.</p>	<p>за обезбедување на компатибилноста. За потребите на анализата на врските и компатибилноста помеѓу Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион за период 2019-2028 година и другите плански документи, во рамките на постапката за СОЖС на предметниот план анализирани се повеќе плански документи (Планови, програми, стратегии) на локално, регионално и национално ниво од следните клучни области.</p> <p>Забелешките за односот на целите на Планот и СОЖС се земени во предвид и соодветно вградени во текстот на СОЖС.</p>
	<p>Промоција на интегрираната и интерконектирана транспортна мрежа која воспоставува ефективни услуги за корисниците.</p>	<p>Дополна: со контрола да не дојде до преурбанизација.</p>	
<p>Зажакнување на управувачките капацитети на надлежните институции</p>	<p>Пренамена на УЗ17 - УБ 17.1 од (предлог) строго заштитена зона СЗ3-Студенчишко Блато во А0- домување со посебен режим.</p> <p>Измени во зонирањето на НП Галичица за да се овозможи реализација на развојните проекти (18)</p> <p>Однос: конфликтен</p>	<p>Овие одлуки беа целосно повлечени во 2018 година. Која е причината веќе отфлени одлуки да се најдат во оваа табела? Дали пренамената на УБ 17.1 е цел на планот за управување или се панира нов експресен пат?</p> <p>Доколку тоа не е случај, потребно е истите да се изземат од оваа СОЖС. Задржувањето на минати планови со конфликтен однос ќе придонесе за виртуално добивање поповолен впечаток од мерките на СОЖС со разрешување на конфликтниот однос помеѓу Планот и СОЖС.</p>	
<p>Заштита на природното наследство</p>	<p>Развој на туристичките развојни зони КО Љубаништа, КО Охрид 4, КО Калишта, КО Струга, КО Стење, КО Отешево; - автокамповите: „Љубаништа“, „Градиште“, „Елешец“, „Андон Дуков“, „Ас“, „Ливадиште“ и „Треска“</p> <p>Однос: конфликтен</p>	<p>1. Дали развојот на туристичките развојни зони КО Љубаништа не се целосно напуштени?</p> <p>2. Кои од овие туристички развојни зони и автокампови сè уште се во план да се реализираат?</p> <p>Во оваа СОЖС треба да стојат само актуални, а не неважечки планови.</p>	
	<p>Воведување на депонии за опасен и за неопасен отпад и други капацитети за депонирање на отпадот во согласност со современите стандарди;</p>	<p>Со оглед на исклучителната осетливост на екосистемите, треба по секоја цена да се избегнува депонирање на опасен отпад во сливното подрачје на Охридското Езеро.</p>	

<p>Заштита на културното наследство</p>	<p>(1) Зачувување на добра состојба на водата, спречување на загадувањето на водата, спречување на хидро-морфолошките промени и рехабилитација на статусот на водата каде што е нарушен.</p> <p>Однос: синергиски</p> <p>(2) Воспоставување на Старото градско јадро како туристичка дестинација за посета</p> <p>Однос: синергиски</p> <p>(3) Подготовка на листа на споменици од национално значење, евалуација и изработка на посебна листа на најзагрозени добра на недвижното културно наследство</p>	<p>(1) Овој однос не може да се определи како синергиски поради фактот што низа туристички активности имаат директни негативни ефекти врз водата како и хидро-морфологијата. Планот не предвидува отстранување на платформите и постојната инфраструктура долж крајбрежјето, ниту пак чистење на Светинаумските извори од сплавови и посета на стотици посетители во дадено време, вештачки рибник во самите изворски води, послужување на гостите во пластични чаши и лажички за еднократна употреба веднаш на самиот брег, спроведување на непрочистена отпадна вода со висок степен на загаденост од комплексот Св. Наум директно во езерото.</p> <p>(2) Зголемувањето на бројот на посетители во стариот дел на Охрид е синергично само ако е внимателно осмислено посетите да се распоредат во текот на целата година, ако се избегнува изградба на нови сместувачки капацитети и ако се максимизираат понудите засновани на културата (тури, активности) со цел да им се зголемат приходите на повеќе различни бизниси и да се зголеми потрошувачката по посетител.</p> <p>(3) Да се дополни со листа на потенцијални заштитени добра, односно обејкти со поедини квалитети или амбиентална вредност, рурална архитектура, стопанска архитектура, објекти од преродбата, модерната, еkleктични објекти, објекти од пост-модернизмот и сл.</p>	
<p>Одржлив економски развој што не е во спротивност со исклучителните универзални вредности на доброто</p>	<p>(1) Усогласување на мерките на управување со водите со корисниците на просторот од другите сектори</p> <p>(2) Одржливо управување со водите со рационално и одржливо користење на водните ресурси</p> <p>(3) Остварување на порамномерен регионален</p>	<p>(1) (2) Не може да се категоризираат како „синергиски“, туку „конфликтен“, бидејќи неретко се јавува конфликт, односно водите трпат негативно влијание од другите корисници на просторот.</p>	

	<p>развој, со побрз развој на стопански недоволно развиените краишта;</p> <p>(4) Зголемување на аквакултурното производство и одржливо рибарење</p>	<p>(3) Да се дополни и гласи: Остварување на порамномерен регионален развој, со побрз развој на стопански недоволно развиените краишта со индустрии кои се еколошки и се во согласност со принципот на одржливост.</p> <p>Образложение: Определувањето е премногу општо. Имено односот не е нужно неутрален доколку не се внимава за каков вид стопански дејности станува збор во недоволно развиени краишта, но во заштитено пордачје како УНЕСКО добро.</p> <p>(4) Осносот во однос на аквакултурата не може да биде „неутрален“, туку „конфликтен“.</p> <p>Аквакултурата може да ја зголеми еутрофикацијата; да предизвика болест; да го прекине функционирањето на екосистемот ако малите риби се фаќаат од езерото за да ги хранат оние на фармите; да предизвика прилив на антибиотици; и да доведе до ослободување на неавтохтони видови.</p> <p>1. Првенствено тоа се загадувачите, кои се наоѓаат во земјоделието, индустријата, туризмот итн.</p> <p>2. Неконтролиран водостој од страна на ЕЛЕМ што резултирало во помор на риби, штети по литоралот, поголем ефект од поплавите и сл.</p>	
<p>Подигање на свеста и Едукација</p>		<p>Дополна:</p> <p>1. Да се воспостави систем на едукација на учесниците во бизнис секторот, особено оние во туристичката индустрија, за вредностите на природното наследство и неопходноста од негова заштита во интерес на унапредување на конкуретните предности на регионот и превенција од економски загуби со губење на главните атрибути на подрачјето (изразени преку неговиот интегритет и автентичност).</p> <p>2. Што поголема апликација на дигиталната технологија во процесот на едукација (на локално, национално ниво, како и на посетителите).</p>	
<p>6.3.2 Акциски План на планскиот документ</p>		<p>Акциониот План не вклучува толку активности за да го оправда своето име. Пример за тоа е делот за <i>Неконтролирана урбанизација, подобрување на состојбата, валоризација, ревалоризација и презентација на природното и културното наследство</i>, во кој се предвидени само две мерки. Ниедна од</p>	<p>Во извештајот за СОЖС ќе се наведен дека е потребно дополнување на Акцискиот план</p>

		нив не значи задожително подобрување на терен. Сепак, тие заедно чинат 15,000,000 ден. СОЖС мора да обрне внимание на ваквите недостатоци, истите да ги адресира и да го подобри Планот.	
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план	Дополна: 1. Да се воспостави систем на проценка, грижа и зачувување на екосистемските услуги. 2. Поттикнување на зелени бизниси како и поддршка за преориентација на бизнисите кон поеколошки процеси на работа и понуда.	Екосистемските услуги се цел на Планот за управување со сливот на Охридско Езеро кој е во финална нацрт фаза. Во мерки за социо-економската состојба ќе се надополни дефинираната мерка.
Заштита на културното наследство	(1) Зачувување на добра состојба на водата, спречување на загадувањето на водата, спречување на хидро-морфолошките промени и рехабилитација на статусот на водата каде што е нарушен. Однос: синергиски (2) Воспоставување на Старото градско јадро како туристичка дестинација за посета Однос: синергиски (3) Подготовка на листа на споменици од национално значење, евалуација и изработка на посебна листа на најзагрозени добра на недвижното културно наследство	(1) Овој однос не може да се определи како синергиски поради фактот што низа туристички активности имаат директни негативни ефекти врз водата како и хидро-морфологијата. Планот не предвидува отстранување на платформите и постојната инфраструктура долж крајбрежјето, ниту пак чистење на Светинаумските извори од сплавови и посета на стотици посетители во дадено време, вештачки рибник во самите изворски води, послужување на гостите во пластични чаши и лажички за еднократна употреба веднаш на самиот брег, спроведување на непрочистена отпадна вода со висок степен на загаденост од комплексот Св. Наум директно во езерото. (2) Зголемувањето на бројот на посетители во стариот дел на Охрид е синергично само ако е внимателно осмислено посетите да се распоредат во текот на целата година, ако се избегнува изградба на нови сместувачки капацитети и ако се максимизираат понудите засновани на културата (тури, активности) со цел да им се зголемат приходите на повеќе различни бизниси и да се зголеми потрошувачката по посетител. (3) Да се дополни со листа на потенцијални заштитени добра, односно обејкти со поедини квалитети или амбиентална вредност, рурална архитектура, стопанска архитектура, објекти од преродбата, модерната, еkleктични објекти, објекти од пост-модернизмот и сл.	Делумно се прифаќаат забелешките и ќе бидат вградени во текстот на СОЖС.
	Табела 18. Акциски план	Индикатори да се дополни со:	

	<p>Мерка: Примена на специфични стандарди и нормативи за урбанистичко планирање во заштитните зони за културно наследство</p>	<p>Законот за постапување со бесправно изградените објекти.</p> <p>Образложение: Овој закон е неопходно да се услогласи бидејќи континуирано се користи во насока спротивна со принципите на заштита на природното и културното наследство односно служи како закон за легализација на незаконитото во урбанистичкиот сектор. Наместо да се користи по исклучок, на овој закон му се даваше приоритет пред законите за заштита на животната средина. Последиците од ваквата, слободно може да се каже злоупотреба на законот се далекусожни и некои веќе непоправливи.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и соодветно ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p>
	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Контрола врз непланска / неконтролирана урбанизација</p>	<p>Кон индикаторите да се додаде:</p> <p>Да се додаде: износ на собрана глоба, број на реализирани решенија, број на отстранети градби.</p> <p>Да се утврдат дополнителни мерки за обезбедување на функционален контролен систем. Имено, недостатокот на контролни механизми беше повторено на енколките излагања на Центарот за светско наследство, ИКОМОС и ИУЦН на 43. Седница во Баку, како и во неколку претходни извештаи ка Комитетот за светско наследство. Во интервју за <u>Сакам да кажам</u> од 28.11.2019 г., градоначалникот на Охрид, К.Георгиески вели: „Потребна е помош од сите институции, пред сè од Државниот градежен инспекторат, којшто на голем дел од територијата на Охрид има ингеренции. Но, за жал Државен градежен инспекторат во земјава не постои. Јас сум се сретнал со директорот, побарав помош, но ништо. Како Општина немаме ресурси, ниту финансии сами да се справиме со еден таков сложен процес.“</p> <p>Ова е исклучително сериозен проблем кој мора да се адресира со посебна мерка. Предлог мерка: Воспоставување на функционален систем на контрола. Оваа мерка би вклучила назначување на ХХ број на инспектори во градежниот сектор. Исполнувањето со наведените индикатори, како што е предложено во претходната мерка да се мерат поединечно по инспектор, а не групно за да можат да се утврдат недоследности и да се преземат соодветни корективни мерки.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и соодветно ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p>

	<p>Спроведување на редовни и вонредни контроли од страна на надлежни инспекциски органи со цел спречување на неконтролирана урбанизација и уништување на функционалноста¹⁶ на крајбрежјето</p>	<p>Дали се мисли само на неконтролирана урбанизација во крајбрежјето? Потребно е таа контрола да е на целото УНЕСКО подрачје со посебен акцент на крајбрежјето и националниот парк Галичица.</p>	<p>Оваа мерка се однесува само на крајбрежјето на Охридското Езеро.</p>
	<p>Табела 18. Акциски план</p> <p>Контрола врз непланска / неконтролирана урбанизација</p>	<p>Кон индикаторите да се додаде:</p> <p>Да се додаде: износ на собрана глоба, број на реализирани решенија, број на отстранети градби.</p> <p>Да се утврдат дополнителни мерки за обезбедување на функционален контролен систем. Имено, недостатокот на контролни механизми беше повторено на неколкуте излагања на Центарот за светско наследство, ИКОМОС и ИУЦН на 43. Седница во Баку, како и во неколку претходни извештаи ка Комитетот за светско наследство. Во интервју за <u>Сакам да кажам</u> од 28.11.2019 г., градоначалникот на Охрид, К.Георгиевски вели: „Потребна е помош од сите институции, пред сè од Државниот градежен инспекторат, којшто на голем дел од територијата на Охрид има ингеренции. Но, за жал Државен градежен инспекторат во земјава не постои. Јас сум се сретнал со директорот, побарав помош, но ништо. Како Општина немаме ресурси, ниту финансии сами да се справиме со еден таков сложен процес.“</p> <p>Ова е исклучително сериозен проблем кој мора да се адресира со посебна мерка. Предлог мерка: Воспоставување на функционален систем на контрола. Оваа мерка би вклучила назначување на XX број на инспектори во градежниот сектор. Исполнувањето со наведените индикатори, како што е предложено во претходната мерка да се мерат поединечно по инспектор, а не групно за да можат да се утврдат недоследности и да се преземат соодветни корективни мерки.</p>	<p>Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p> <p>Ќе се дополни со :Зголемување на ефикасноста на управување и координирање на инспекциската служба преку изготвување на заеднички планови за работа и координација на терен (индикатор Изготвени заеднички планови, координативни состаноци- одговорен ДИЖС)</p>
	<p>Фуснота 16:</p> <p>Крајбрежјето на езерото, доколку истото е во природна состојба (со висок степен на функционалност), може да ги извршува своите позитивни функции врз биолошката разновидност и квалитетотна</p>	<p>Функционалноста на крајбрежјето е јасно детерминирана од неговите природни атрибути. Воведувањето на културните обележја води кон погрешна претстава за тоа што е функционалноста а воедно бара и поинакви мерки. Планот е неопходно да се држи строго до дефинициите со цел да се избегнат проблеми околу толкувањата.</p>	<p>Збелешката не се прифаќа бидејќи висока вредност на пределот е од природни и културни атрибути што имаат историска вредност.</p>

	водата на езерото и тоа: филтрирање на седиментација и загадување; заштита од ерозија; остранување на нутриенти; контрола на температурата на водата; формирање и одржување на природни живеалишта; заштита и одржување на висока вредност на пределот, што е формиран од природни и културни атрибути што имаат историска вредност.		
	Мерка: Прекугранично управување со регионот на Охридското Езеро	1. Да се наведе рок за исполнување на овој индикатор: Формирано тело за прекугранично Управување 2. Формирањето на тело не може да биде показател за соработка која, како што е наведено, треба да биде континуирана.	Ќе биде предложено со СОЖС да се дефинираат конкретните рокови и буџети за акциите во Планот.
	Алтивност: Поддржување и поттикнување на развојот на мали и средни претпријатија како генератори на развој на локалната економија	Да се дополни со: чии што стопански активности ќе се водени според принципот на одржливост. Државаат не смее да обезбедува поддршка за бизниси кои не се во насока на одржливост (бизниси на сметка на природното и културното богатство).	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
	Мерка: Развивање на одржливо рибарство	Да се додаде уште една активност: Рedefинирање на строги критериуми за доделување, како и услови за одземање на концесијата.	За таа цел е предвидена активност за ревидирање на риболовната основа
	Мерка: Колекторски систем	Да се дополни со мерка: Прочирување на колекторската мрежа долж целото крајбрежје. Имено, Планот го вклучува во текстот, но не предвидува никакви акциски мерки, тогаш како може да се очекува да биде реализиран.	Во анализираниите алтернативи е разгледана оваа забелешка и дадени се препораки.
	Мерка: Управување со масовен туризам и воведување на одржлив туризам	Да се образложи што се подразбира под „управување со масовен туризам“.	Светската туристичка организација како релевантна меѓународна организација од областа на туризмот и главен генератор на академски и друг тип на истражувања од областа на туризмот не обезбедува дефиниција за масовниот туризам. Сепак од други субјекти постојат обиди да се даде дефиниција за тоа што е масовниот туризам. Масовниот туризам е туризам организиран за голем број луѓе кои

			одат на одмор на исто место. Оваа дефиниција може да се третира како соодветен опис на тоа што значи масовниот туризам. Поради наведените последици од овој тип на туризам (во извештајот на реактивната мисија на УНЕСКО од 2017), во акциите е наведена мерка управување со масовниот туризам, а начинот на кој ќе се постигне оваа цел е преку наведената активност.
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план Индикатори	Различни индикатори во Акциониот План се целосно несоодветни и нема да покажат дали преземените мерки имаат соодветен ефект на терен. Скоро сите индикатори треба да бидат ревидирани за да се спречат PDF, субвенции, хартиени прогласи за заштитени подрачја и воспоставени програми да се третираат како крајна цел. ⁴ Наместо тоа, мерките за набудување изнесени од СОЖС во Дел 10 треба да бидат инкорпорирани како индикатори за успехот на Акциониот План за да се рефлектираат реалните услови на водата, популациите на видови, живеалиштата, јавниот превоз / употребата на автомобили, деловниот успех, знаењето за образованието, земјоделските практики итн. Тоа се единствените валидни индикатори за успех на Планот за управување и тие треба да бидат засилени со краткорочни, среднорочни и долгорочни цели за постигнување со кои може да се оценат перформансите. Барање: 1. Замена на индикаторите од Акциониот План со оние од Мониторинг во СОЖС, утврдени во Дел 10 со предложените дополнителни на Охрид SOS 2. Воспоставување систем на бонуси за постигнувањето на цели за биолошка разновидност или еутрофикација, во одредени временски рамки, спроведено преку индикатори за мониторинг	Забелешката ќе биде земена во предвид.
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план Рокови Институции	1. СОЖС не ги доведува во прашање крајните роковите , дали се соодветни со целта на стратегијата или дали задачите можат да се постигнат во строга итна постапка. Нема дадено препораки за тоа како тие да се постигнат и усогласат со крајните роковите.	

⁴ Примерите се многбројни за набројување, но еден очигледен случај е Изработка и Усвојување на Студија за Одржлив Туризам, што не предвидува какво било пресметување или намалување на целта за штетните влијанија од туризмот

	Обуки	<p>Предлози:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Договори за намалување на исплатата кога се пропуштаат крајните рокови • Подобрување на механизмите за одговорност, при што лидерите на неуспешните институции можат да бидат отстранети кога не се придржуваат на претходно утврдени критериуми или кога целта не се постигнува <p>2. И покрај јасната врска помеѓу Планот за управување и Препорака 6 од Реактивната мониторинг мисија, СОЖС не посочува дека крајниот рок за поврзани мерки, како што се подобрувања во правната рамка, не одговара на предложениот крај на мораториумот за крајбрежните и урбаните трансформации во локацијата на Светското наследство.</p> <p>3. СОЖС не анализира дали навистина од обуката може да се очекува подобрување на функционирањето на различните институции поврзани со наследството, затоа што тие честопати ги водат личности кои ја злоупотребуваат својата обука за да го запостават зачувувањето. Ова важи и за Министерството за животна средина и просторно планирање, но случајот со македонскиот комитет Рамсар, кој и покрај тоа што содржи стручен персонал, често изнесува невистини кои служат за блокирање на целите за заштита на природата. Повеќе докази во поткрепа на ова тврдење се достапни од Охрид СОС на ваше барање.</p>	Во СОЖС ќе биде споменато дека е потребно ревидирање на роковите и буџетите во Акцискиот план.
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план Буџетирање	<p>1. СОЖС не ја анализира можноста да се комбинираат одрдени мерки со цел да се заштедат време и финансии. На пример, Планот за посетители би можел да биди вклучен во Планот за управање. СОЖС би требало да индетификува и многу други можности за комбинација.</p> <p>2. СОЖС не анализира дали предвидените буџети се соодветни за задачата или дека големите парични расходи веројатно ќе делуваат како пречка за спроведување и / или прераспределба на средствата кои би можеле да се користат за дополнителни цели за заштита на природата. Не се предвидени никакви распределби кои ќе објаснат како ќе се трошат буџетите. На пример, 30 милијарди денари предвидени за обновување на отпадните води се чини дека се претерани дури и за ваков голем проект. Детали</p>	Во акцискиот план е дадена индикација за потребни финансиски сретства за спроведување на потребните активности. При изработка на проектните задачи или при донесување на соодветни буџетски програми надлежи институции ќе се предвидат детални трошоци. Ревизија на Планот е предвидена на годишно ниво .

		<p>се неопходни. Исто така се чинат непотребни 1.000.000 денари за номинацијата за Рамсар, бидејќи Секретаријатот на Рамсар веќе потврди дека документацијата, која ја изработи Охрид SOS е во суштина комплетна, со доволно и скорешни податоци за да се поднесе апликацијата. За тоа не се бара никаква наплата за обработка, а анализата на Корин со совети за границите и зонирањето е завршена во Планот за управување.</p> <p>3. СОЖС би требало да ги индетификува мерките на Акциониот План кои што можат да се спроведат во рамките постоечките работни улоги во јавната администрација. Во тој случај, мала е потребата за додатни буџетски средства, со тоа што голем дел од трошоците можат да се вклучат во платата на работниците во јавните служби.</p>	
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план СОЖС	<p>Не е предвидена мерка за унапредување на квалитетот на СОЖС за Охридскиот Регион. Неопходни се подобрувања барем во следните домени:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обука и лиценцирање за СОЖС 2. СОЖС да осигури квантификација на предвидените закани и економски придобивки кои ги наведува; 3. Вклучување на екосистемските услуги и климатско сметководство (climate accounting) во економските пресметки; 4. Транспарентни постапки достапни за јавноста за одземање на лиценца за СОЖС 5. Финансиска одговорност за изработувачите на СОЖС доколку како резултат на нивна небрежност произлезе еколошкото уништување 	Предложените мерки се дел акцијата за зајакнување на капацитетите .
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план Биодиверзитет Живеалишта Блатни екосистеми	<p>Пропусти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. СОЖС не посочува на недостатокот на мерки за специфични видови за подобрување на животните услови на загрозените видови (или видови за кои се смета дека се загрозени), особено за ендемичните видови. Мерките за специфичните видовите се исто така занемарени во следниве случаи: <ul style="list-style-type: none"> ● Не е назначена забрана за лов на Салмо летница и белвица; ● Не е утврдена методологија за зачувување за site-specific umbrella и keystone species; ● Ниту една фокусирана акција не се обидува да го намали бројот на видови кои се дефицитарни во податоците -Data Deficient според Глобалниот црвен список на IUCN- IUCN Global Red List; 	Предложените мерки се задачи друг тип на на плански документ како Планот за управување со сливот на Охридско Езеро, План за управување со споменик на природа Охридско Езеро, План за управување со Натура 2000 подрачје итн. Потребата од таков вид на документ е евидентирана .

		<ul style="list-style-type: none"> ● Не е предвидени никаква мерки за видовите птици за кои Охридското Езеро е значајно како регионално, така и за нивните пипулации глобалното, т.е. <i>Mergus merganser</i>, <i>Fulica atra</i>, <i>Netta rufina</i> и <i>Muscrocarbo pygmaeus</i>. <p>2. Реставрацијата на блатните екосистеми и (доколку е потребно) нивно создавање е отсутен во Акциониот План и покрај неговата исплатливост и широкиот спектар придобивки, вклучувајќи: обезбедување живеалишта како засолниште, место за мрестење на риби и гнездење на птици; филтрација на вода; и тампон зона против екстремни настани како што се поплави и суша.</p> <p>3. СОЖС не ги забележува клучните превиди во Планот, како што е недостаток на активности за намалување на пластиката; спроведување на подобрени контроли на браните; или дефинирање на правила за ограничување на бројот и влијанието на пловните објекти, планови за marina во Студенчишко Блато итн.</p>	Во СОЖС ќе биде нагласена потребата од дополнување на цел за Реставрација и ревитализација на живеалишта и предели
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план Климатски промени	На планот за управување му недостасува стабилен пристап за да се минимизираат и ублажат ефектите од климатските промени , како што е намалувањето на приливот на хранливи материји на квантифициран и насочен начин со цел да се намали еутрофикацијата; враќање на деградираниот мочуришта и воспоставување нови, вештачки (види точка 2 погоре); надградба и поттикнување на употреба на јавниот превоз, вклучително и електрични чамци; формална едукација на граѓаните за функцијата на апсорпција на јаглерод во блатото, како што е Студенчишкото и функцијата на климатски рефугиум на Охридскиот регион воопшто; категорично обезбедување поврзаност на живеалиштата до и преку Охридскиот регион како климатски рефугиум, особено во планинските области, но вклучително и преку урбаните локалитети (кампања за автохтони растенија на балкони, и широко распространето присуство на дрвја и други видови); и инкорпорирање на климатско сметководство во урбанистичкото планирање.	Предложените мерки се задачи друг тип на на плански документ како Планот за управување со сливот на Охридско Езеро, План за управување со споменик на природа Охридско Езеро, План за управување со Натура 2000 подрачје итн. Потребата од таков вид на документ е евидентирана .
6.3.2 Акциски План на планскиот документ	Табела 18. Акциски план, Фуснота 15. Под инфраструктурни објекти се подразбираат претежно линиски објекти, како на пример патна инфраструктура,	Според препораките на Реактивната мисија на УНЕСКО од 2017, овие проекти треба да се укинат, што беше и направено. Вакво провлекување на истите во акцискиот план, па уште во фуснота, е недозволливо.	Забелешката ќе биде земена во предвид.

	железничка пруга, гасовод, далновод, оптички кабел итн., како и комплекси на градби како на пример трусистички зони, скијачки центри итн.		
7.2 Сценарио „без промени“	Доколку не се усвои Планот за управување... како и значајни промени настанати од непознати причини, запустеност, загрозеност поради изведување на дејствија од воен карактер, климатски промени, пожари, промена на нивото на водите, поплави и настанување на природни катастрофи.	За сите овие (болдирани) непосредни опасности Планот не дава никакво решение, значи неговото неимплементирање во ни една мера нема да е пресудно. Доколку овие закани се сметаат за релевантни, тогаш оваа СОЖС треба да ги анализира, треба да побара нивна евалуација во Планот за управување, во кој треба да се предложи конкретен систем од мерки за нивно избегнување.	Забелешката ќе биде земена во предвид.
7.3 Алтернативни решенија за инфраструктурни проекти		СОЖС ја копира изјавата од Планот за Управување дека потребата од ваков вид инфраструктурни проекти е неоспорна. Ова не е точно во специфичниот контекст на локалитетот за Светско Наследство во Охридскиот регион. На пример, има поддржано 7.000 години човечки населби без гасоводот. Коридорот VIII не мора да поминува низ Светското наследство. Навистина, може да се направи случај за спротивно тврдење, т.е. е неспорно дека инфраструктурните проекти мора да се минимизираат за да се зачува ИУВ во регионот.	Во делот за анализа на кумулативни влијанија е наведено дека Основен водител во просторниот развој на Охридскиот регион треба да е зачувувањето на ИУВ според кои е добиен УНЕСКО статусот.
7.3 Алтернативни решенија за инфраструктурни проекти	(1) Сите активности во просторот треба да се усогласат со насоките на Просторниот план на државата, особено значителните и оние кои се однесуваат на планирањето и изградбата на големите државни инфраструктурни системи (патишта, железници, воздушен сообраќај, телекомуникации). (2) Слика 53. Кумулативни влијанија врз ИУВ	(1) Кон оваа листа да се додаде и просторниот урбан развој, за што сведочи самиот План и оваа СОЖС, каде во мапите на зонирање на Охрид и Струга е евидентно масивно зафаќање земјиште на градската периферија со цел урбанизација, во Струга и во рамки на заштитниот појас од 50м. (2) Нејасно е како содржината на слика 53 придонесува кон овој документ. Да се појасни односно да се пополни со релевантни податоци за анализата.	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
7.4 Алтернативни приоди за		Одредени заклучоци во дискусијата за Контактна зона се проблематични, особено во однос на најсеопфатната	

допрецизирање на границите на таканаречената контактна зона		<p>алтернатива, т.е. со користење на границите на Прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа.</p> <p>1. Се чини дека оваа опција не се преферира со образложение дека се вклучени неколку општини, но Локалитетите на Светско Наследство во други земји вклучуваат далеку пошироки области и веројатно покомплицирани структури на управување. Несомнено е предност сите општински субјекти кои влијаат на Охридскиот Регион да бидат заеднички вклучени во неговата заштита.</p> <p>2. Во исто време, важноста на големината на Контактна зона од албанска страна не е објаснета. Поради обемот на водата на Охридското Езеро што тече од Преспанското Езеро и планината Галичица (50%), нормално е дека Контактната зона би се проширила на македонска страна на Охридскиот регион.</p> <p>3. Прекуграничниот биосферен резерват во моментот е со непозната цел/намена. Можеби воспоставувањето на Контактна зона би можело таа да му ја даде.</p>	Забелешката не се прифаќа. Појаснувањето за протегањето на контактната зона е во насока на подобро разбирање на заштитените предели од македонска и албанска страна
7.4 Алтернативни приоди за допрецизирање на границите на таканаречената контактна зона	<p>(1) Контактната зона ја вклучува непосредната околина на Доброто, за да ги заштити визурите од и кон локалитетите што поседуваат исклучителни универзални вредности, како и да ги вклучи подрачјата што функционално се поврзани со заштитените области.</p> <p>(2) Дефинирањето на границите на контактната зона ќе се изврши преку широк консултативен процес што ќе ги земе предвид трите алтернативи утврдени со овој нацрт План и ќе ги утврди површината, карактеристиките и намените на користење на земјиштето;</p> <p>(3) Земајќи го во предвид фактот што во јули 2019 година албанскиот дел од Охридското Езеро е запишано во листата на</p>	<p>(1) Да се дополни: односно претставуваат дел од еден биосферен регион. Визурите не се единствена вредност за заштита во Охридско-Преспанскиот регион, туку предничат и екосистемските и биолошки вредности, како и културното и природното наследство.</p> <p>(2) Да се дефинира кој ќе биде консултиран, дали ќе се оформи некаква комисија, како ќе биде вклучена експертската и поширока јавност како и граѓанскиот сектор, во кој временски рок ќе биде постигнато решение и слично.</p> <p>(3) Границите на контактната зона да се исцртаат според потребните површини кои треба да пружат заштита на регионот и кои претставуваат дел од ист геолошки и биолошки регион, односно културен предел. Доколку не соодветствува спојот на</p>	<p>Делумно се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p> <p>Утврдување на контактна зона е посебно номинациски досие, согласно Конвенцијата за природно и културно наследство. Ревидирањето на контактната зона ќе е на 6 години.</p>

	светското наследство на УНЕСКО, за зачувување на интегритетот на Доброто во сите разгледувани алтернативи е земена границата на контактаната зона на албанската страна .	македонска со албанска страна, тоа може да биде предмет на корекција и од другата страна. Односно, со други зборови, границите на контактаната зона не може да ги диктираат албанските граници.	
7.4.1 Алтернатива 1: граница на контактаната зона идентична со границата на преодната зона на биосферниот резерват ОхридПреспа	Дополнително, контактаната зона што е утврдена со номинацијата на Доброто од страна на Албанија е помала од преодната зона утврдена со границите на биосферниот резерват Охрид-Преспа.	Ова не може да се земе за аргумент. Аргументацијата треба да е исклучиво заснована на научни факти. Дополнително, контактаната зона од албанска страна допира до границата на НП Преспа, што веќе е дел од биосферниот прекуграничен резерват.	Забелешката не се прифаќа бидејќи е дадено објаснувањето.
7.4.3 Алтернатива 3: Граница на контактаната зона помала од контактаната зона на биосферниот резерват ОхридПреспа без да се вклучи Преспанското Езеро	Од аспект на потребната заштита што треба да ја обезбеди контактаната зона, овој предлог има поволности бидејќи со вклучувањето на Преспанското Езеро се препознава поврзаноста на ова водно тело со Охридското Езеро.	Ова е препишан пасус од варијанта 2. Третата варијанта не го вклучува Преспанското езеро, туку само неговото западно крајбрежје.	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
8. Веројатни значајни влијанија на планскиот документ врз животната средина	Планот за управување со природно и културно наследство во Охридскиот регион претставува основа ... кои ќе придонесат кон:	Во овие потточки не се опфатени сите. Да се додаде: Имплементација на правната и институционална рамка	Се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
8.4 Влијание врз воздухот	(1) Со имплементација на мерките предвидени во Акциониот План индиректно ќе се подобри квалитетот на	(1) Нејасно е кои мерки од планот би ги ублажиле климатските промени. Да се конкретизира.	Делумно, се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.

	<p>воздухот, здравјето на населението и ќе се ублажат климатските промени.</p> <p>(2) Специфичните значајни влијанија врз квалитетот на воздухот ќе се предвидат за оцената на влијанија врз животната средина од секоја посебна активност/проект, кои ќе се спроведуваат и секако ќе добијат и соодветен третман со мерки за намалување и елиминирање на истите.</p> <p>(3) За оние проекти за кои веќе се изработени Оцени на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање.</p>	<p>(2) Во СОЖС треба да се пресметаат нивните кумулативни негативни влијанија и да се предложат алтернативни решенија или мерки за ублажување. Поединечни анализи едноставно не се задоволителни во толку чувствителен регион.</p> <p>(3) Овие мерки треба да го имаат предвид кумулативниот ефект од сите инфраструктурни проекти и антропогениот урбанистички развој. Исто така овие мерки може да се поништуваат помеѓу себе или негативно да си влијаат. Повторно, поединечен пристап со ОВЖС за секој проект засебно е незадоволителна постапка кога е во прашање Охридскиот регион.</p>	
8.2. влијание врз квалитет и квантитет на водите	Зголемено оптеретување на седиментот на канализационите води и инфраструктурата;	Да се дополни: со ефектот од продолжени сушни периоди и климатски промени, ерозија како резултат на опожарување и загува на шумската маса. Имено, оваа СОЖС, и Планот за управување на кој се однесува треба да ги предвидат сите опасности со кои се соочува Охридскиот регион.	Делумно се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.
8.4 Влијание врз пределот	<p>(1) Влијанијата ќе бидат локални, со кратко траење, неповратни, голема магнитуда/интензитет и значајност.</p> <p>(2) За оние проекти за кои веќе се изработени Оцени на влијанија врз животната средина и зададени се мерки за ублажување/намалување, потребно е нивно имплементирање.</p>	<p>(1) Треба да се прецизира. Што е кратко траење? Што е локално?</p> <p>(2) Повторно недостасува кумулативна проценка.</p>	Делумно се прифаќа забелешката, анализата на кумулативните влијанија е дополнета .

<p>8.5 Влијание врз социо - економската состојба</p>	<p>Сепак, предложените активностите може да предизвика и негативни влијанија од економски аспект, изразени преку дополнителни финансиски трошоци кај населението, изразени преку зголемени давачки во вид на такси/надоместоци , или за имателите на куќи кои се прогласени за светско културно наследство би значело трошоци околу одржување и реставрација.</p>	<p>Токму напротив, локалното население треба по секоја цена да биде ослободено од такви давачки. Локалното население не смее да го доживува статусот на УНЕСКО како оптеретување, најмалку финансиско. Тоа треба на некој начин да биде привилегија, на пр. во жешките зони може да има пристап со патничко возило само локалното население и сл. Охрид и Охридскиот Регион ќе станат посебни кога ќе престанат да се третираат евтино, кога понудата на недвижен имот ќе се намали (што ќе се случи со ставање на урбанизацијата под контрола и со нула толеранција за нелегално градење), а цената на имотите според пазарните принципи - се зголеми, кога се креира побарувачка преку особеноста на местото и локалното население го доживее тоа. Тоа ќе се одрази позитивни на локалната економија и на тој начин жителите ќе имаат и поголема мотивација да го чуваат подрачјето.</p> <p>Исто и со куќите кои се светско наследство, државата треба да го надоместува трошокот за реставрација, од друга стана да им обезбеди олеснувања доколку се заинтересирани да водат мал бизнис (доколку куќата ја користата како куќа-музеј, отворена делумно за посетители, снимање на промотивни видеа, филмови и сл. Така, дури и жителите кои може да се почувствуваат дека нешто губат (лесна пристапност до сопствениот дом во летните месеци), ќе добијат нешто повеќе (подобри услови за стопанисување, бесплатни влезници за манифестации и сл).</p>	<p>Забелешката не се прифаќа, бидејќи во СОЖС се предложени мерки за ублажување на влијанијата.</p>
<p>8.6 Влијание врз населението и човековото здравје</p>	<p>Регулирањето на нивото на Езерото ќе го реши долгогодишниот проблем кој е детектиран во општина Струга.</p>	<p>Планот не содржи никакви одредби, ниту мерки кои се однесуваат на решавање на проблемот со регулирање на водостојот. Да се појасни на што се мисли со ваквата формулација и како тоа ќе се постигне?</p>	<p>Забелешката се прифаќа и ќе биде вградена во текстот на СОЖС , во однос на мерката која треба да се надолжни во Акцискиот план.</p>
<p>8.6 Влијание врз населението и човековото здравје</p>	<p>При имплементацијата Планот, можно е да се појават значителни влијанија кои би го нарушиле човековото здравје доколку не се предвидат мерки на заштита. Доколку се врши непланско уривање на објектите се очекуваат незначителни директни влијанија врз здравјето на луѓето .</p>	<p>Во двете реченици стои спротивно: „значителни влијанија кои би го нарушиле човековото здравје“ и „незначителни директни влијанија врз здравјето на луѓето“. Како точно треба да гласи точната формулација?</p> <p>Што значи тоа „непланско уривање на објектите“ и кој би го вршел тоа?</p>	<p>Секоја уривање на објекти кое не е во согласност со Закон за градење (член 99 и член 99-а).</p>

<p>8.8 Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)</p>	<p>Имплементацијата на Планот ќе има позитивни влијанија врз биодиверзитетот преку:</p> <p>(1) ... контролирана урбанизација во согласност со заштитните зони и режими на територијата на доброто...</p> <p>(2) ... допрецизирање на надлежностите помеѓу институциите на централно и на локално ниво, како и други заинтересирани страни за решавање на проблемите, создавање на механизам за ефикасна вертикална и хоризонтална координација на институциите во планирањето и спроведувањето на активности.</p> <p>(3) Уривање на објектите во крајбрежниот појас на Охридското Езеро би можело да има негативен ефект особено ако се работи за места кадешто е регистрирано природно наследство кое поседува Исклучителни Универзални Вредности како:...</p>	<p>(1) Што е со мораториум на нови градби до пресметка на капацитетот на издржливост на Охрид, Струга, Езерото и крајбрежните туристички населби и села; што е со капацитетот на колекторскиот систем, водоводот, против-пожарната служба, медицинската служба, снабдувањето со енергија, патната инфраструктура? Зошто да не се препорача подобро искористување на постоечките капацитети наспроти развој, урбанизација, градба?</p> <p>(2) Кој е тој механизам? До сега не постои. Како со оваа СОЖС ќе се надмине овој децениски проблем со управувањето на комплексниот регион?</p> <p>(3) Оваа СОЖС користејќи го постоечкиот инвентар на бесправно изградени објекти може да даде прецизен одговор дали и колку такви објекти има во овие строго заштитени зони и како тие би биле срушени на начин кој би бил најмалку инвазивен за природата. Вака само се сведува на таксативно набројување.</p>	<p>За првата заштита зона ќе се изработува урбанистички план од државно значење, со цел да се спречи натамошна крајбрежна трансформација.</p>
<p>8.13 Прекугранични влијанија</p>	<p>(1) Сепак, кумулативниот ризик за културното и природното</p>	<p>(1) Оваа констатација не соодветствува со генералната оценка за кумулативните влијанија на инфраструктурните проекти, што</p>	<p>Делумно се прифаќа забелешката и ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p>

	<p>наследство во подрачјето, може да предизвика загаженост кај разни меѓународни партнери, како кај соседните земји и така и кај меѓународните агенции.</p> <p>(2) Ефектите од влијанијата / ризиците врз Езерото може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност итн.</p> <p>(3) Накратко, влијанија (позитивни и негативни) од донесувањето на предложениот План за управување не е веројатно дека ќе имаат некои значајни прекугранични влијанија.</p>	<p>беше проценето дека не е значително. Доколку тоа е така, врз основа на што се очекува загаженост кај меѓународните партнери, агенции и соседните земји?</p> <p>(2) Да се дополни и гласи: Ефектите од влијанијата / ризиците врз Езерото може да опфатат нарушување на квалитетот, промени во хидрологијата, загуба на живеалишта и биолошка разновидност, загадување, промена и загуба на квалитетот на пејсажот / визуриците поради урбанизација и големи инфраструктурни проекти итн.</p> <p>(3) Врз основа на што е донесен ваков заклучок?</p>	
9. Мерки и препораки за заштита, намалување и неутрализирање на негативните влијанија	<p>Дел од нив имаат регулаторен карактер, а дел претставуваат реализација на конкретни проекти, за кои дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина.</p>	<p>Тоа значи дека СОЖС не го проценила влијанието на конкретни проекти. Кумулативните влијанија, како што е експлицитно наведено во извештајот на Реактивната мисија се оснесуваат на сите проекти.</p> <p>Како може да се смета дека СОЖС направила кулуративна проценка на влијанијата доколку конкретни проекти од акцискиот план не биле предмет на анализа?</p>	<p>Во рамки на СОЖС анализата подразбира разгледување на влијанијата на планскиот документ како целина и во поширок обем, од глобален, стратегиски аспект, без притоа да се разгледуваат поединечните проекти. Токму затоа упатува на ОВЖС/ Елаборати за заштита на животната средина за конкретен проект</p>
9.2 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз квалитетот на водите		<p>Мерките и препораките се премногу општи и во најголем дел се фокусираат на неутрализација на негативни влијанија од отстранување на бесправно изградените објекти, и делумно на градежната фаза од инфраструктурните проекти – и двете од краткорочен карактер. Безмалку, вака строчени, тие би можеле да бидат дел од било која СОЖС, а не од СОЖС која треба да ги оствари важните цели на оваа СОЖС. Тие не кореспондираат со сеопфатната слика на континуирана и планирана урбанизација, не само на инфраструктурата туку многу други погореспоменати планови и е нејасно како овие мерки и препораки воопшто би</p>	

		помогнале кон намалување на штетните влијанија од спроведување на планот кој има долгорочен карактер.	
9.3 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание	Од напоменатите влијанија кои опфаќаат градежни активности генерално, со добра проектантска пракса и организирање на градилиштата може да се минимизираат голем дел од влијанијата што се идентификувани за фазата на градбата.	Да се дадат конкретни препораки што се подразбира под добра пракса и организација, особено кај инфраструктурни објекти во чувствителни зони, непосредно до езерото итн.	. Добра градежна пракса е општ прифатен поим во градежништвото и зависи од објектот. Затоа е наведено дека детална анализа на влијанија и предлагање на мерки од конкретен објект/проект ќе бидат цел на елаборати за заштита на животната средина или студии за ОВЖС.
9.4 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз водите	(1) При спроведување на било која од активностите од Планот ,постоечките природни канализации и водотеците на водата или во близина на локацијата не треба да бидат ограничени. Оваа препорака особено се однесува за Охридското Езеро. (2) Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз водите, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.	(1) Вака формулирано остава можност за поголемо загадување , доколку градежните работи се одвиваат до природен водотек, што ќе овозможи измивање на загадувачки материји, горива, масла и отпад во Езерото, а постои опасност од измена на нивните природни патеки и конфигурацијата на теренот. Сите мерки и препораки на оваа СОЖС треба да се темелно поткрепени со аргументи и детално елаборирани. Општи дефиниции и совети во еден толку значаен документ немаат во суштина никакво значење во пракса. (2) Според препораките на УНЕСКО, неопходно е утврдување на кумулативното влијание.	Делумно се прифаќа забелешката, мерките за заштита на водите ќе бидат дополнети со законски одредби.
9.5 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз почвата	(1) Во време на градежните активности потребно е контролирано и внимателно отстранување на површинскиот слој од почвата, да не се вршат поголеми ископи од планираните, како и вишокот на земја да се искористи или да се врати и натапка. Градежниот шут треба да се одлага на привремени депонии	(1) Ова е мошне опасна формулација. Доколку не може да биде дислоциран веднаш, и мора да се предвидат вакви привремени депонии, оваа СОЖС треба да даде конкретни насоки како тие да се формулираат, како да се заштити теренот и околината, на кои локации би имало најмало можно негативно влијание на животната средина и слично. Сето ова е можно реално да се сработи, бидејќи општините располагаат со инвентар на дивоградби, што значи дека нивната локација е позната, а со тоа може да се предвидат патишта за движење на механизација, локација на привремени депонии, сместување на работници и потребен материјал итн.	За дел од планираните активности во Планот, дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина во извештаите за стратегиска оцена на ниво на конкретна планска документација или на ниво на проект низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина за секој проект/објект поединечно. Втората забелешка не се прифаќа бидејќи за обезбедување на наследството за време на

	<p>предвидени за таа намена кои после треба да се дислоцираат</p> <p>(2) Пред да се започне со акцијата предвидена во Планот, потребно е да се изработи посебен елаборат за начинот на отстранување на постојната градба, во кој ќе бидат дадени решенија за третманот на градежниот шут создаден од отстранувањето на порано изградената градба.</p>	<p>(2) Се претпоставува дека општините веќе користат соодветен режим на постапување во случаи на отстранување на градби кој е дефиниран според неговото влијанието врз животната средина. Ваквите дополнителни барања за елаборат за секоја поединечна градба се многу повеќе бирократско оптеретување на процесот на отстранување на градбите што значи негово одолговлекување. Најпосле, тој процес веќе е отпочнат, а во голем број случаи сопствениците побарале сами да ги отстранат нелегалните градби.</p> <p>Доколку навистина се смета дека постоечката регулатива е недоволна, тогаш доволно ќе биде донесување на општ правилник за постапување со сите градби.</p>	<p>активностите за рушење неопходно е следење на Законски обврски и спроведување на следните мерки:</p> <p>☒☒Одобрен проект за отстранување на објект или негов дел според Законот за Градење (член 99 и член 99-а);</p> <p>☒☒Сите законски процедури и мерки кои се предвидени според Закон за Градење, дел Отстранување на објект (од член 99 до член 106);</p>
<p>9.8 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз пределот</p>	<p>Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз пределот, ќе се дефинираат во оцените на влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.</p>	<p>Во планот за управување не се спомнува изработка на поединечни проценки. Каде и како ќе биде тоа регулирано? Оваа СОЖС може и треба да даде конкретни предлози, во смисол отстранување на секаква трага од градилиштето и бесправниот објект, задолжително чистење и одложување на секаков акумулиран смет, зазеленување, пошумување и слично во соработка со надлежните институции (НП Галичица, македонски шуми..), потоа, доколку станува збор за бесправно изграден објект или негов дел во урбана средина, а со негово отстранување се оштетат соседните објекти, да се предвиди нивна задолжителна санација во соработка со Заводот за заштита на спомениците и Музеј – Охрид во најкус рок, кој исто може да се дефинира со оваа СОЖС.</p>	<p>Забелешката се прифаќа и истата ќе биде вградена во текстот на СОЖС.</p>
<p>9.5 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз социоекономските карактеристики</p>	<p>(1) Со цел ублажување на влијанијата врз социоекономските аспекти се предлага:</p> <p>(2) Обезбедување поддршка (просторна, техничка, финансиска и др.) на локалното население за отпочнување нови бизниси или примена на агроеколошки мерки во земјоделието;</p>	<p>(1) Дополна: Разумен надомест на сопствениците при експроприација на земјиште во процесот на заштита и ревитализација на Студенчишко Блато.</p> <p>(2) Да се дополни со субвенционирање и олеснето кредитирање за имателите на заштитени објекти во насока на нивна санација според современите конзерваторско/реставраторски постапки, наспроти рушење и реконструкција на објектите, особено чести кај станбената градска и рурална архитектура.</p>	<p>Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во текстот на СОЖС</p>

9.8 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)	<ul style="list-style-type: none"> Изведувачот треба да подготви План за управување со биолошката разновидност при активностите на проектот кои би се одвивале во крајбрежјето каде се и локалитетите ИУВ 	Зошто акцискиот план не ја вклучува реализацијата на овој план? Кој го регулира неговото спроведување?	Следење на активностите за утврдување и заштита на локалитетите кои поседуваат ИУВ на културно и природно наследство е наведено во Планот за мониторинг
9.8 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)	Конкретните мерки за ублажување на влијанијата врз биодиверзитетот, ќе се дефинираат во студиите/елаборатите за влијанијата врз животната средина за секој објект поединечно.	Во планот за управување не се спомнува изработка на поединечни проценки. Каде и како ќе биде тоа регулирано?	За дел од планираните активности во Планот, дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина во извештаите за стратедиска оцена на ниво на конкретна планска документација или на ниво на проект низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина за секој проект/објект поединечно. Ова претставува Законска обврска и истата треба да се вгради во Планот за мониторинг на планскиот документ.
9.9 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание на планскиот документ од управувањето со отпадот	Изведувачот на градежните работи е потребно да подготви Програма за управување со отпад за градежната фаза.	Зошто не се изработи една генерална програма, наместо тоа да се препушта на секој поединечен изведувач што носи ризик од несинхронизираност, а освен тоа е дополнително финансиско оптеретување.	Изведувачот треба да го собере и да го транспортира создадениот отпад (градежен шут, комунален отпад, отпадно масло итн) до местата определени за тоа или да го предаде на правните и на физичките лица кои собираат и транспортираат отпад. Бидејќи се очекува да се продуцираат различни видови на отпадот кои зависат од видот на објектот (на пример платформа или доградба на куќа) затоа потребна е посебна постапка за постапување.
9.9 Мерки за заштита, намалување и ублажување на негативното влијание на планскиот документ од управувањето со отпадот	<ul style="list-style-type: none"> Инертен отпад/градежен шут да се депонира на депонијата Мауцкер, или друга локација за одлагање на градежен шут предложена од општината. 	Во извештајот за прогресот на државата-членка од ноември 2018 г. државата се пофали токму со затварањето на депонијата Мауцкер. Тоа беше направено токму во согласност со препораките на УНЕСКО за чистење на дивите депонии, а едно од клучните прашања беше воспоставување контрола за истата да не се возобнови. Несфатливо е СОЖЗ да го предлага токму обратниот процес. Да се отфрли.	Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во текстот на СОЖС.
10. Мерки за заштита, намалување и ублажување на		Да се допони. Мерки за контрола се и: контрола на урбанизацијата, намалување на проектираната густина на градба, обезбедување проточност и пристапност во сообраќајот, односно контрола на паркирањето и	Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во текстот на СОЖС.

влијание од од несреќи и хаварији		запирањето, воведување јавен превоз и негово субвенционирање и многу многу други.	
10. План за мониторинг врз животната средина		Индикаторите дадени од СОЖС за мониторинг се генерално добро осмислени и претставуваат значителна надградба за оние во Акциониот План. Оттука, заедно со реалните цели, тие треба да се искористат за да се укаже на успехот на мерките на Акциониот План	Препораките од СОЖС ќе бидат земени во предвид во Планот
10. План за мониторинг врз животната средина	- да се потврди дека со примена на мерките за ублажување се зголемуваат придобивките во однос на заштитата на животната средина;	Податоците за состојбата на медиумите на животната средина со кои се користи овој документ се стари 30 години и како такви не ја одразуваат „тековната состојба“. Доколку СОЖС не се ажурира со најново-достапни податоци, оцената не може да се смета за точна (бидејќи работи со застарени податоци), а следствено и заклучоците што произлегуваат од таа проценка.	Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во текстот на СОЖС.
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Изработени сообраќајни планови во Охрид и Струга и негово спроведување	(1) Број на: реализирани обуки, едукации, тренинзи, работилници, медиумски кампањи, печатени материјали (2) Изработени сообраќајни планови во Охрид и Струга и негово спроведување	(1) Само бројот на активности сам по себе не е индикатор за нивната успешност. Потребно е и периодично анкетирање на целни групи со цел следење на нивото на едуцираност и потребата од интензивирање или не на соодветни кампањи. Конкретно во Охридскиот регион, потребно е воведување на едукација за животната средина и културното наследство уште од основно образование. (2) Да се дополни со: План за еколошки јавен превоз, ограничување на сопствен превоз и паркирање, особено во ек на туристичка сезона.	Делумно се прифаќаат предлозите и истите ќе бидат вградени во Планот за мониторинг
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Подобрување на квалитетот на живеењето и зголемување на животниот стандард	Индикатори (1) - Ниво на јавна свест и ставови на населението во врска со УНЕСКО статусот на подрачјето	(1) Да се наведе индикатор, како ќе се утврди нивото на јавна свест. Потребно е да се воведат индикатори посебно за културното, посебно за природното наследство. За културното наследство, на пр. испитување на јавното мислење, нелегално градење, учество на јавни расправи за проекти итн. За мерење на свеста за природното наследство, на пр. испитување на јавното мислење, тренд на диви депонии, тренд на нелегално градење и узурпација на крајбрежјето, криволов, учество на јавни расправи за проекти, трибини итн.	Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во Планот за мониторинг

	<p>(2) - Број на изработени плански документи за одржливо Користење на природните ресурси, одржлив туризам итн.</p> <p>(3) - Број на поднесени жалби од страна на населението како резултат од нарушена здравствена состојба и нарушен квалитет на животната средина</p>	<p>(2) Кој ќе биде механизмот на контрола на пониско ниво, односно што ако овие планови во реалност не се почитуваат и спроведуваат? Како тоа ќе се одрази врз планот и кои мерки ќе се или би биле предвидени?</p> <p>(3) Ова не може да се смета за соодветен индикатор со оглед на тоа што граѓанската партиципација на локално ниво е исклучително ниска. Овој индикатор да се замени со број на евидентирани случаи на нарушено здравје како резултат на пореметени медиуми на животната средина.</p>	
<p>Табела за мониторинг (нема број) Цел: Подобрување на квалитетот на живеењето и зголемување на животниот стандард</p>		<p>Листата на индикатори да се дополни со:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тренд на изменети и примена на одржливи практики во туризмот (на пр. измена на туристичката понуда на хотелите, агенциите и водичите во насока на немасовен туризам; употреба на брендот на УНЕСКО и ИУВ во туристичката понуда; акцентирање на еколошката вредност и заштитата на интегритетот на природното наследство во туристичката понуда; остварени соработки со туроператори специјализирани за екотуризам; примена на одржливи практики во работењето – исфрлање на пластика за еднократна употреба, воведување безфосфатни детергенти и с-ва за чистење и сл.) 2. Тренд на намалување на емисијата на стакленички гасови (на пр. зголемен јавен превоз, регулиран сообраќај во подрачја со повисок степен на заштита како што е НП Галичица; воведување на пловни објекти на соларен погон; замена на пловила со мотори со внатрешно согорување со обновливи извори, итн.) 3. Број на затворени/исчистени диви депонии, број на повторно депонирање отпад на истите локации, број на новорегистрирани диви депонии. 4. Број на отстранети бесправно изградни објекти во однос на број на издадени правосилни решенија за отстранување 	<p>Делумно се прифаќаат предлозите и истите ќе бидат вградени во Планот за мониторинг</p>

<p>Табела за мониторинг (нема број)</p> <p>Цел: Заштита на биолошка и пределска разновидност</p>	<p>Индикатори:</p> <p>(1) Тренд на зајакнати институционални и технички капацитети на државно и локално ниво за работа од областа</p> <p>(2) Воспоставено одржливо земјоделство</p> <p>(3) Воспоставено одржливо рибарство</p> <p>(4) Број на срушени бесправни и/или несоодветни градби во крајбрежјето и заштитени зони на НП Галичица</p> <p>(5) Број на утврдени казни за непочитување на пловни патишта и места за паркирање на пловни објекти во заштитни зони на извори</p> <p>(6) Реставриран колекторски ситем</p> <p>(7) Број на изработени оценки на влијание врз животната средина од бесправно изградени објекти</p>	<p>(1) Индикаторот е премногу општо определен, да се наведе кои показатели ќе бидат мерени.</p> <p>(2) (3) Индикаторот е премногу општо определен, да се наведе кои показатели ќе бидат мерени.</p> <p>Со оглед дека овој план се носи за 10 години, дали се очекува дека во тој период ќе биде во целост оставрено одржливо земјоделство и одржливо рибарство? Доколку не, тогаш индикаторот треба да се измени во: „степен на воспоставено одржливо...“</p> <p>(4) Да се измени и гласи: Број на издадени правосилни решенија и број на срушени бесправни и/или несоодветни градби во крајбрежјето и заштитени зони на НП Галичица за отстранување. (Тоа ќе помогне да се утврди ефикасноста на спроведување на мерката за отстранување на бесправно изградените градби.)</p> <p>(5) Да се измени и гласи: Број на изречени и реализирани казни за непочитување на пловни патишта и места за паркирање на пловни објекти во заштитни зони на извори</p> <p>(6) Да се дополни и гласи: Реставриран колекторски ситем, дограден и соодветно димензиониран</p> <p>(7) Би сакале да ја изразиме нашата загриженост околу оцените за влијанието врз животната средина и елаборатите. Имено, ваквите во голем дел, а особено за урбанистички проекти</p>	<p>Делумно се прифаќаат предлозите и истите ќе бидат вградени во Планот за мониторинг</p>
--	--	--	---

		<p>документи се изработуваат од нестручни (иако лиценцирани) лица односно правни субјекти што резултира во исклучителн лош квалитет на документација што може да води до далекусежни негативни последици по регионот. Имено, по пат на непрофесионална СОЖС дадено е зелено светло за ТР Зона Љубаништа кој план подоцан беше отфрлен поради можните непоправливи штетни. Понатака, елаборат кој проценил дека зголемувањето на капацитетот на угостителскиот објект во изворите Св. Наум за стотици места со навлегување во водната површина, нема да има значителни негативни влијанија врз екосистемот и живеалиштата.</p> <p>Дополнително, во 2018 г. се разгледуваше СОЖС која одобри цел туристички комплекс од 40 хектари во Горица без притоа да има било каков увид во проектна документација и планирана урбанизација, која меѓу другото предвидувала и изградба на пристаниште во непосредна близина на Студенчишко Блато. Имено СОЖС за секој од одобрените хотели во најурбанизираниот источен брег на езерото се со истиот, крајно незадоволителен квалитет кои не ја вршат својата цел туку де факто претставуваат блака карта за градежните бизниси. Обој проблем мора сериосно да се адресира со овој стратешки документ – планот за управување, во спротивно со допуштањето на непрофесионални СОЖС и елаборати, непланското гардење и уништувањето на Охридскиот Регион несметано ќе продолжи.</p> <p>Во поткрепа на ова зборува и <u>Третиот извештај (2019 г.) за напредокот на Македонија во областа на животната средина</u> објавен од Економската комисија за Европа во рамки на Обединетите Нации каде се акцентира дека квалитетот на изработените СОЖС е проблематичен. Нема редовни обуки ниту градење на капацитетите за изработка на СОЖС на национално или локално ниво.</p> <p>Бараме СОЖС соодветно да го адаптира мониторингот и индикаторите како би се вршела специјална контрола на квалитетот на документите кои се однесуваат на евалуација на влијанијата врз животната средина, се додека не се воспостави поригорозна регулатива во овој сегмент.</p>	
<p>Табела за мониторинг (нема број)</p>		<p>Листата на индикатори се дополни со:</p>	

<p>Цел: Заштита на биолошка и пределска разновидност</p>		<p>1. Основано тело за управување со Рамсарското место Охридско Езеро 2. Број на поднесени претставки и интервенции по основ прекршување на Законот за Охридско Езеро и број на изречени казни 3. Број на нови бесправно изградени објекти од донесување на Планот за управување за Охридскиот Регион 4. Број на пријавени и број на процесирани случаи на узурпација на крајбрежјето (тампонирање, опожарување, исфрлање отпад, ископување, уништување на трската итн.) Листата на Мониторинг да се дополни со: 1. Посебно следење на состојбата на изворите на Св.Наум и околното подрачје (комплекс Св. Наум). 2. Воведување citizen science за собирањето на податоци за видовите од страна на граѓаните. Ваквата метода би можела многу да придонесе за научни и други истражувања, а има и голем бенефит кон унапредување на знаењето и јакнење на свеста кај граѓаните и посетителите за вредноста на природното наследство. Истиот метод може да се користи и за алармирање во случаи на уништување, загадување итн.</p>	<p>Делумно, се прифаќаат предлозите се прифаќа и ќе биде вградени во Планот за мониторинг</p>
<p>Зачувување на педолошките карактеристики</p>	<p>(1) Следење на реконструиран колекторски систем (км.), (со честота на следење еднаш годишно)</p>	<p>1. Минимум два пати годишно, заради пиковите на користење во туристичката сезона</p>	<p>Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во Планот за мониторинг</p>
<p>Табела за мониторинг (нема број) Цел: Заштита на квалитетот на површинските и подземните води</p>	<p>Индикатори: (1) Реставриран колекторски систем (2) Изградени на мали пречистителни станици, за потребите на селата и населбите, кои не се вклучени во колекторскиот систем</p>	<p>(1) Со оглед дека Планот се донесува на секои 10 години, а реставрацијата на колекторот е со рок за исполнувањето до 2030 г., потребно е да се одреди поконкретен индикатор за тоа како ќе се процени напредокот во исполнувањето на оваа задача. (2) Да се дополни: Изградени на мали пречистителни станици, за потребите на селата и населбите, кои не се вклучени во колекторскиот систем и реконструкција и редовна контрола на постоечките пречистителни станици. Напомена: Имено некои од нив веќе долго време не работат, а и тие што работат се несоодветни, недоволно ја приочистуваат водата, така што вода која е директен загадувач на водите на езерото се исфрла во него (најеклатантен пример е во Св.Наум)</p>	<p>Предлозите делумно се прифаќаат и ќе бидат вградени во СОЖС .</p>

	(3) Регулиран испуст на вода од Охридско Езеро (4) Стабилизиран водостој на Охридско Езеро	(3) (4) Која е временската рамка во која би се очекувало исполнување на овој индикатор со оглед дека планот е со важност до 2028 г. Очекувањето е дека водостојот треба да биде регулиран што поскоро.	
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Заштита на културно наследство	Изменувањето и дополнување на Просторниот план за Охридско-Преспанскиот регион	Листата на индикатори за се дополни со: 1. Приклучување на сите населени места околу езерото кон колекторскиот систем	Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во Планот за мониторинг
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Минимизирање на отпадот, третман и соодветно депонирање		Листата на Мониторинг да се дополни со: 1. Чистење на дивите депонии Листата на индикатори за се дополни со: 1. Број на затворени/исчистени диви депонии, какао и број на повторно депонирање отпад на истите локации, број на новорегистрирани диви депонии.	Предлогот се прифаќа и ќе биде вграден во Планот за мониторинг
Табела за мониторинг (нема број) Цел: Заштита на културно наследство	Индикатори: (1) Тренд на издадени Мислење од страна на Советот за Проекти за инфраструктура и други плански документи за развивање на инфраструктурните проекти (2) Број на спроведување на обуки, настани и работилници за подигнување на јавната свест кај населението	(1) Потребно е индикаторот да се ревидира. Имено, сите проекти треба да поминат на разгледување кај Советот, така што издаденото мислење не е индикатор за успешност, бидејќи тоа може да биде позитивно или негативно. (2) Сметаме дека ова не е доволен индикатор за проценка на ефикасноста на едукативните мерки. Потребно е да се воведат и други (на пр. испитување на јавното мислење, нелегално градење, учество на јавни расправи за проекти итн.) Потребно е да се воведат и соодветен индикатор за мерење на свеста за природното наследство (на пр. испитување на јавното мислење, тренд на диви депонии, тренд на нелегално градење и узурпација на крајбрежјето, криволов, учество на јавни расправи за проекти, трибини итн.)	Забелешката не се прифаќа . Забелешката се прифаќа и ќе биде вграден во Планот за мониторинг.
Табела за мониторинг (нема број)	Извори на верификација / Надлежен орган	За повеќето цели, во ИЗВОРИ НА ВЕРИФИКАЦИЈА / НАДЛЕЖЕН ОРГАН недостасуваат соодветните инспекторати.	Забелешката ќе биде земена во предвид .

